

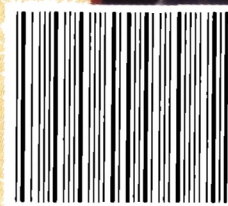
ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ

ΑΝΤΙ

Περίοδος Β'
Τεύχος 737
Παρασκευή
4 Μαΐου 2001
Δρχ. 1000/ευρώ 2,93

Καλή Ανάσταση!

1108982

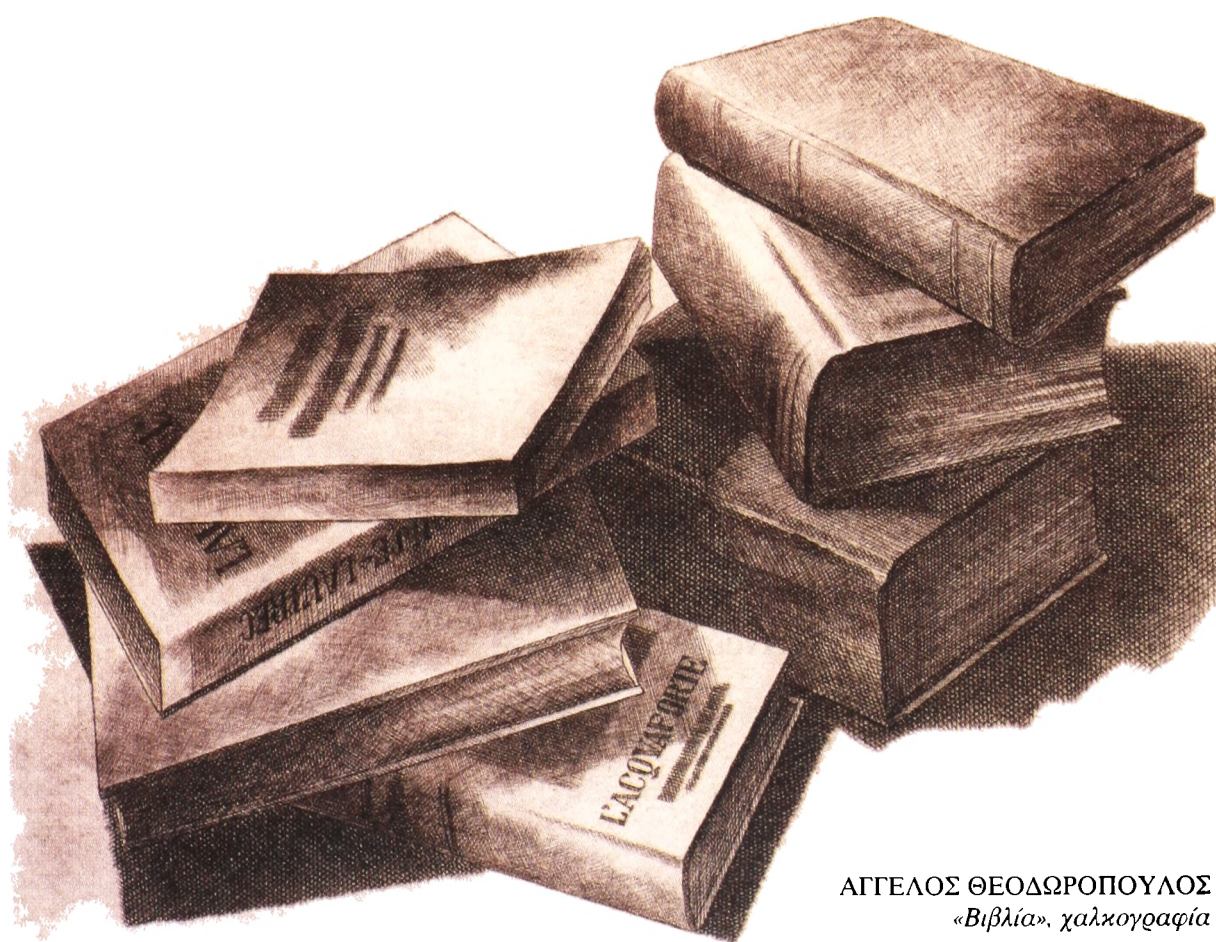
- Αποκαλυπτικό: Σκάνδαλα στην Ολυμπιακή Αεροπορία
- Το πρόβλημα της κοινωνικής ασφάλισης • Πλούσιοι και φτωχοί
- Σάββας Ρομπόλης: Το ασφαλιστικό σύστημα χρειάζεται πόρους
- Άλκης Αγγέλου

Δεκατέσσερα (ακόμα) δελτία για τον Δημήτρη Χατζή

ΑΠΟ ΤΟ *1960* ΣΤΗΝ ΟΔΟ *ΙΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ*

ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟ - ΕΚΔΟΣΕΙΣ

ΠΑΠΑΔΗΜΑ

ΑΓΓΕΛΟΣ ΘΕΟΔΩΡΟΠΟΥΛΟΣ
«Βιβλία», χαλκογραφία

Με αγάπη και συνέπεια οι εκδόσεις Παπαδήμα
εργάστηκαν ώστε όλο και περισσότεροι νέοι
να γνωρίσουν την κλασική παιδεία και τον πολιτισμό.

Οι προσπάθειες συνεχίζονται με ένα πλήρες
και οργανωμένο βιβλιοπωλείο, με εκδόσεις ποιότητας
και πάντα με τις καλύτερες τιμές.

Β Ι Β Λ Ι Ο Π Ω Λ Ε Ι Ο - Ε Κ Δ Ο Σ Ε Ι Σ
Δ Η Μ . Ν . Π Α Π Α Δ Η Μ Α
ΙΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ 8 ΑΘΗΝΑ 106 79, ΤΗΛ. 36 27 318 - 36 42 692

Περίοδος Β' • Έτος 28ο • Τεύχος 737

Παρασκευή 4 Μαΐου 2001

Τιμή τεύχους: 1.000 δρχ./2,93 ευρώ

ΑΝΤΙ - ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ

Δημοχάρους 60, 115 21 Αθήνα

Τηλ. 72.32.713-72.32.819, Fax: 72.26.107

ANTI ON-LINE: <http://www.anti.gr>

e-mail: chrarou@otenet.gr

ΕΚΔΟΤΗΣ: Χρήστος Γ. Παπουτσάκης

ΑΡΧΙΣΥΝΤΑΚΤΗΣ: Κωνσταντίνος Νούλας

ΚΑΛΙΤΕΧΝΙΚΗ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ: Παναγιώτης Τσάρας

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ ΥΛΗΣ: Νεφέλη Παπουτσάκη

ΕΚΤΥΠΩΣΗ: ΛΙΘΟΥΤΥΠ Α.Ε. Ιασιού 5, Περιστερί

Τηλ. 57.22.201

ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ:

Ετήσια συνδρομή: 26 τεύχη, Εξάμηνη: 13 τεύχη

ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ: Εξαμ. 9.000 δρχ./26,41 ευρώ, Ετήσια 18.000 δρχ./52,82 ευρώ, Οργανισμών, Τραπεζών, κ.λπ.:

70.000 δρχ. Φοιτητική ετήσια: 15.000 δρχ./44,02 ευρώ

ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ: ΕΥΡΩΠΗ - ΜΕΣΟΓ. ΧΩΡΕΣ:

Εξαμ.: 56 ευρώ, Ετήσια: 112 ευρώ,

ΗΠΑ - ΚΑΝΑΔΑΣ - ΑΣΙΑ - ΑΥΣΤΡΑΛΙΑ:

Εξαμ. 50 δολ. ΗΠΑ, ετήσια 100 δολ. ΗΠΑ

ΕΜΒΑΣΜΑΤΑ - ΕΠΙΤΑΓΕΣ: Χρήστος Παπουτσάκης

Δημοχάρους 60, 115 21 Αθήνα

ΠΑΛΙΑ ΤΕΥΧΗ: 2.000 δρχ./5,86 ευρώ

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ: Για τα βιβλιοπωλεία

της Αθήνας: Περιοδικό ANTI,

για τα βιβλιοπωλεία της Β. Ελλάδας:

Κέντρο του Βιβλίου - Α. Πουλουκτσή και Σία Ε.Ε.

Λασσάνη 3, Θεσσαλονίκη, τηλ. (031) 237.463

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

• ΚΥΡΙΟ ΑΡΘΡΟ: Έρθε η ώρα;	4
• Τάσος Αναστασίου: Γελοιογραφία	5
• ΑΝΤΗΝΩΡ: «Διάλογος χωρίς προαπαιτούμενα»	6
• ΑΝΤΙ-ΘΕΣΕΙΣ	8
• Α.Κ.: Όλοι μεθαύριο στο Μαραθώνα	13
• Χάρης Παπαμάργαρης: Το πρόβλημα της κοινωνικής ασφάλισης	14
• Σ. Ρομπόλης: «Το ασφαλιστικό χρειάζεται πόρους», συν. στον Σ. Λέτσιο	16
• Κωνσταντίνος Τζαμιώτης: Πλούσιοι και φτωχοί	18
• E-mail: Από τον Απόστολο Διαμαντή	20
• Το vertigo της εξουσίας (σκάνδαλα στην Ολυμπιακή Αεροπορία)	21
• Σοφιανός Χρυσοστομίδης: Στις ημέρες της σιλπής πολυφωνίας	30
• ΔΙΕΘΝΗΣ ΣΚΗΝΗ: Το φαινόμενο της «διασποράς» νέων κρατών	33
• Ανδρέας Θεοφάνους: Η επίσκεψη Γ. Παπανδρέου στην Τουρκία και το Κυπριακό	34
• Ν. Τερεντίεβα-Β. Σαμοχβάλοβ: Οι ελληνο-ουκρανικές οικονομικές σχέσεις	36
• Ευάγγελος Αρεταίος: Καλό μήνα, καλή πρωτομαγιά	38
• ΔΙΑΛΟΓΟΣ ΑΝΑΓΝΩΣΤΩΝ	40
• ΕΠΙΣΗΜΑΙΝΟΥΜΕ	42
• Νίκος Γουλανδρής: 14 (ακόμα) δελτία (1914-1963) για τον Δημήτρη Χατζή	45
• Σωτηρία Σταυρακοπούλου: Άλκης Αγγέλου (1917-2001)	52
• Ειρήνη Μουντράκη: Καταθέσεις ψυχής... (κριτική θεάτρου)	55
• Βασίλης Μαζωμένος: Ό,τι ξεφεύγει από την πραγματικότητα, γίνεται πραγματικότητα	56
• Μάνος Στεφανίδης: Κάτεργο σώμα	58
• Γρηγόρης Ιωαννίδης: Love will tear us apart again (κριτική θεάτρου)	60
• ΝΕΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ	61
• ΚΡΙΤΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΥ	63

Φωτογραφία εξωφύλλου: ΣΕΜΙΡΑ ΜΑΝΩΛΑΚΗ

ΗΡΘΕ Η ΩΡΑ;

ΠΑΛΛΑΔΙΚΗ η συμμετοχή στον εορτασμό της Εργατικής Πρωτομαγιάς και πέραν του κατ' όναρ αναμενόμενου η επιτυχία της απεργίας για το ασφαλιστικό. Οι επίδοξοι μνηστήρες της εξουσίας, εννοώ την αξιωματική αντιπολίτευση, και κύρια οι κυβερνώντες εκπληκτοι είδαν τι σημαίνει το «Φωνή λαού, οργή Θεού». Λέω εκπληκτοι, γιατί μέχρι προχτές, κι εσύ κι εγώ ήμασταν στο «Εισάκουσόν μου, Κύριε».

ΤΕΡΜΑ, λοιπόν, οι παρακλήσεις! Επέστη η ώρα των διεκδικήσεων –των διεκδικήσεων σε όλα τα επίπεδα: στο εργασιακό, στο κοινωνικό, ακόμη και στο πολιτικό επίπεδο. Πρώτιστα στο τελευταίο έτσι που το 'χουν αθεράπευτα διαβρώσει η διαπλοκή και οι κατά συρροήν ποταπές παραχωρήσεις στο όνομα της παγκοσμιοποίησης και της νέας τάξης πραγμάτων. Οι φορείς της εξουσίας εξαλλάχθηκαν: αντί να διακονούν το εθνικό συμφέρον, κατάντησαν ναιναίκοι προς τα έξω, προς τα έσω ασύδοτοι αφέντες. Η αριστερά, που 'χει αποστολή της κάνει –θερμά στα λόγια και χλιαρά στην πράξη– την προάσπιση των δικαιωμάτων του πολίτη ανεξαρτήτως κομματικής χροιάς, θα πρέπει να αποσειεί τις κατατονικές της τάσεις, να ανακτήσει την παλαιά της μαχητικότητα και να ανασχεδιάσει την πολεμική της, αν όντως επιθυμεί να πολεμήσει τα δυσπολέμητα. Οι καιροί το απαιτούν: ευκαίο απόδειξαν ότι είναι οι πρόσφατες κινητοποιήσεις. Το κόμμα το θέλει;

ΑΣ ΔΟΥΜΕ τι συνέβη την Πέμπτη 26/4. Όλοι οι εργαζόμενοι και μη πολίτες της χώρας ξεχύθηκαν στους δρόμους και τις πλατείες διαδηλώνοντας την αντίθεσή τους στους «εκσυγχρονιστικούς σχεδιασμούς» των τεχνοκρατών της κυβέρνησης Σημίτη. Δεν συμμετείχαν μόνον τα συνδικαλιστικά στελέχη, οι εργαζόμενοι σε βαριά και ανθυγιεινά επαγγέλματα, οι συνταξιούχοι, οι χιλιάδες των ανέργων. Κινητοποιήθηκαν και οι μικρομαγαζάτορες, οι επιτηδευματίες, όλοι. Το κάλεσμα στις διαδηλώσεις είχε απήχηση στο σύνολο του λαού, σε κάθε ελληνική γωνιά. Γιατί όλοι είδαν ότι φαλκιδεύεται το μέλλον τους και το μέλλον των παιδιών τους. Έπεσε το «φιλολαϊκό» προσωπείο της κυβέρνησης και αποκάλυφθηκε το δυσειδές και ανάλγητο πρόσωπό της.

ΤΟΥΣ ΠΕΡΙΦΗΜΟΥΣ κυβερνητικούς «σχεδιασμούς» για το ασφαλιστικό μόνον ψυχροί τεχνοκράτες μπορούσαν να συλλάβουν και να μεθοδεύσουν στήνοντάς τους επί χάρτου. Οι σχεδιασμοί αυτοί προδίδουν νοοτροπίες ξεκομμένων από τη ζωή τεχνοκρατών. Και νοοτροπίες όπως αυτές, που αγνοούν την κοινωνία και τους πολίτες, είναι φασιστικές. Οι αυταρχικοί αυθέντες είναι που «σχεδιάζουν» ερήμην της κοινωνίας και των πολιτών.

Η ΚΥΒΕΡΝΗΣΗ έδειξε ότι έχει χάσει την επαφή με την ελληνική πραγματικότητα και παίρνει τον μονόδρομο που την οδηγεί αργά ή γρήγορα στα έδρανα της αντιπολίτευσης. Το αντίμετρο που επινόησαν, δηλαδή ο διορισμός υπουργού υπεύθυνου για την «επικοινωνιακή πολιτική», υπεύθυνου προπαγάνδας, το μόνο που καταδεικνύει είναι η εμμονή σε τεχνοκρατικές αντιλήψεις που συλλαμβάνουν την κοινωνία ως άβουλο ενεργούμενο. Άλλωστε η μέθοδος του «σοκ» που επέλεξαν γύρισε μπούμερανκ. Αυτά παθαίνουν όσοι δεν συζητούν, όσοι θεωρούν τη λαϊκή συναίνεση περιττή πολυτέλεια.

ΟΙ ΣΥΓΧΡΟΝΕΣ κοινωνίες του ανεπτυγμένου κόσμου βεβαίως και καθοδηγούνται από την απατηλή τηλεοπτική εικόνα. Αλλά η συγκέντρωση του πλούτου σε λίγα χέρια και η αλαζονική συμπεριφορά των εχόντων άρχισαν να ενοχλούν τους πολίτες ανά τον κόσμο. Οι συνάξεις σε όλον τον πλανήτη κατά των αντιλήψεων που πλασσάρονται ως «παγκοσμιοποίηση», μας υποχρεώνουν να σκεφθούμε και να σχεδιάσουμε από την αρχή την πολιτική μας. Δηλαδή τη στάση μας απέναντι στην πολιτική τους.

Η ΑΡΙΣΤΕΡΑ, που κυρίως μας ενδιαφέρει γιατί αυτή προσπαθεί να κρατήσει ζωντανά τα αισθήματα της κοινωνικής αλληλεγγύης και της ενεργητικής συμμετοχής, μετά από την διάψευση ελπίδων και την κακοποίηση της δημοκρατίας στις χώρες που αυτοαποκαλούνται «σοσιαλιστικές», θα πρέπει να αναθεωρήσει τον πολιτικό της σχεδιασμό. Ας μην πάμε μακριά. Οι τελευταίες κινητοποιήσεις μάς έδειξαν ότι κρατιέται ακόμα ζωντανή και κινητική η δική μας, η ελληνική κοινωνία.

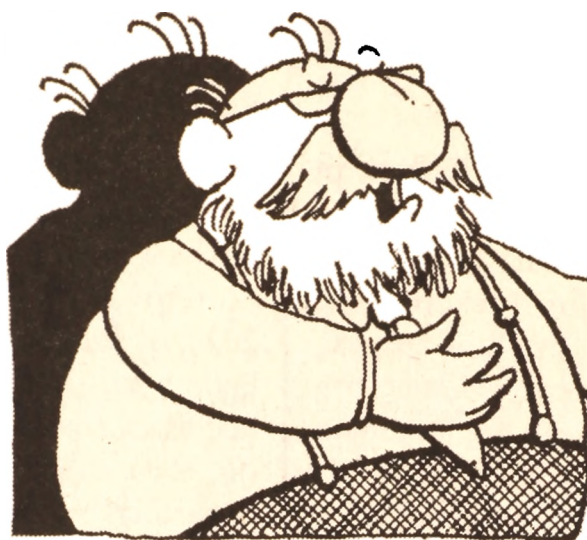
ΜΗΠΩΣ έφτασε η ώρα να αφυπνισθούν και οι πολιτικοί και να κοιτάξουν μπροστά με δυναμισμό και νέες ιδέες;

Ο ΚΥΡΙΟΣ ΟΒΙΔΙΟΣ Ο ΑΝΤΙΚΑΠΙΤΑΛΙΣΤΗΣ ...

ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΥ 2001

ΚΥΡΙΟ ΚΑΘΗΚΟΝ ΜΑΣ -ΩΣ ΑΡΙΣΤΕΡΩΝ- ΕΙΝΑΙ ΝΑ ΜΗΝ ΧΑΝΟΥΜΕ ΤΗΝ ΤΑΞΙΚΗ ΜΑΣ ΣΥΝΕΙΔΗΣΗ ΚΑΙ ΝΑ ΑΓΩΝΙΖΟΜΑΣΤΕ ΣΤΟ ΠΛΕΥΡΟ ΤΗΣ ΕΡΓΑΤΙΚΗΣ ΤΑΞΗΣ !..

ΙΔΙΩΣ ΜΑΛΙΣΤΑ ΟΤΑΝ ΤΟ ΕΡΓΑΤΙΚΟ ΚΙΝΗΜΑ ΕΧΥΣΕ ΤΟ ΑΙΜΑ ΤΟΥ ΓΙΑ ΝΑ ΚΑΤΑΚΤΗΣΕΙ ΤΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΠΟΥ ΕΜΕΙΣ ΑΠΟΛΑΜΒΑΝΟΥΜΕ ΣΗΜΕΡΑ !..

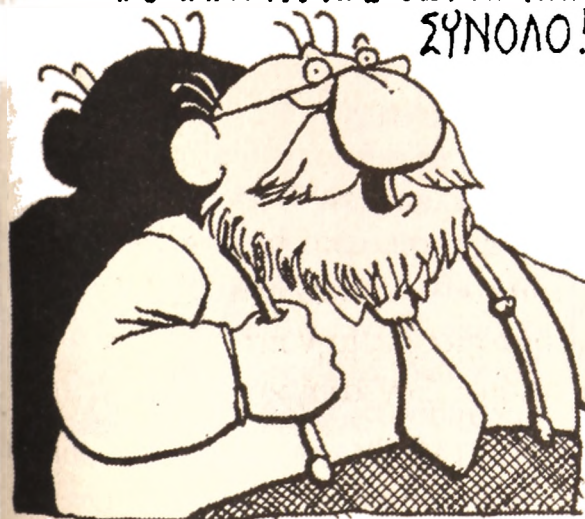
ΕΙΝΑΙ ΕΥΝΟΗΤΟ ΕΠΟΜΕΝΩΣ ΟΤΙ ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΣΤΑΘΟΥΜΕ ΑΝΤΑΞΙΟΙ ΤΩΝ ΙΣΤΟΡΙΚΩΝ ΤΟΥ ΑΓΩΝΩΝ, ΕΦΟΣΟΝ ΑΥΤΟ ΔΕΝ ΠΡΟΒΑΛΛΕΙ ΠΑΡΑΛΟΓΕΣ ΑΠΑΙΤΗΣΕΙΣ ΠΟΥ ΤΕΛΙΚΑ ΠΛΗΤΤΟΥΝ ΤΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ ΚΑΙ ΤΙΣ ΠΑΡΟΥΣΕΣ ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΙΣΟΡΡΟΠΙΕΣ !..

ΣΤΟ ΚΑΤΩ-ΚΑΤΩ ΟΥΤΕ ΠΕΙΝΑΜΕ ΓΙΑ ΝΑ ΓΙΝΟΥΜΕ ΑΝΘΡΑΚΟΥΧΟΙ ΣΤΟ ΒΕΛΓΙΟ, ΟΥΤΕ ΚΑΙ ΖΟΥΜΕ ΣΤΟ ΚΑΘΕΣΤΩΣ ΤΗΣ ΕΠΑΡΤΟΥ, ΟΠΩΣ ΣΥΝΕΒΑΙΝΕ ΠΡΙΝ ΑΠΟ ΤΡΙΑΝΤΑ-ΤΟΣΑ ΧΡΟΝΙΑ !..

ΓΙ' ΑΥΤΟ ΤΟ ΛΟΓΟ ΚΙ ΟΦΕΙΛΟΥΜΕ ΝΑ ΕΜΠΙΣΤΕΥΟΜΑΣΤΕ ΤΙΣ ΔΙΚΕΣ ΜΑΣ ΠΡΟΟΔΕΥΤΙΚΕΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΙΣ, ΤΟΥΣ ΔΙΚΟΥΣ ΜΑΣ ΠΡΟΟΔΕΥΤΙΚΟΥΣ ΚΕΦΑΛΑΙΟΥΧΟΥΣ ΚΑΙ ΤΑ ΘΑΡΡΑΛΕΑ ΜΕΤΡΑ ΠΟΥ ΛΑΜΒΑΝΟΝΤΑΙ, ΑΚΟΜΑ ΚΙ ΑΝ ΠΡΟΚΑΛΟΥΝ ΚΑΠΟΙΑ ΑΝΗΣΥΧΙΑ ΣΤΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ !..

ΑΛΛΩΣΤΕ, ΑΝ ΟΙ ΙΔΙΟΙ ΟΙ ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΟΙ ΔΕΝ ΞΕΡΟΥΝ ΤΟ ΣΥΜΦΕΡΟΝ ΤΟΥΣ, ΕΜΕΙΣ ΤΙ ΦΤΑΙΜΕ, ΤΙ ΘΕΛΟΥΝ, ΔΗΛΑΔΗ; ΝΑ ΚΑΤΑΛΑΒΕΙ Η ΑΛΕΚΑ ΤΑ ΧΕΙΜΕΡΙΝΑ ΑΝΑΚΤΟΡΑ;

«Διάλογος χωρίς προαπαιτούμενα» (Αλλά ποιος θα χρηματοδοτήσει το σύστημα;)

ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΘΗΝΑ ως το Σίδνεϊ, τη Σεούλ ή τη Μόσχα, εκατομμύρια εργαζόμενοι γιόρτασαν και φέτος την Εργατική Πρωτομαγιά, διεκδικώντας το δικαίωμα στη ζωή, στη δουλειά και, σε ορισμένες περιπτώσεις –όπως στη γειτονική μας Τουρκία– το δικαίωμα στη δημοκρατία. Στο επίκεντρο των συνθημάτων ο αγώνας «κατά του αδηφάγου μεγάλου κεφαλαίου», η εναντίωση στις νεοφιλελεύθερες πολιτικές και την κυριαρχία των αγορών και, φυσικά, η προάσπιση «απειλούμενων κοινωνικών δικαιωμάτων».

ΟΠΩΣ ΗΤΑΝ φυσικό, το «ασφαλιστικό» δέσποσε και στις δυο συγκεντρώσεις που οργάνωσαν η ΓΣΕΕ (στο Πεδίο του Άρεως) και το ΠΑΜΕ (στην πλατεία Δημαρχείου). Ωστόσο, και παρά την απόφαση της ηγεσίας του ΚΚΕ να «διαφορισθεί» από τη συγκέντρωση της ΓΣΕΕ, το συνολικό πλήθος που πλημμύρισε πλατείες και δρόμους –εργαζόμενοι, φοιτητές, μετανάστες, άνεργοι, κ.ά.– συγκρότησε μια από τις μεγαλύτερες κινητοποιήσεις (αν όχι τη μεγαλύτερη) της τελευταίας εικοσαετίας. Τελικά, οι διαδηλωτές ενώθηκαν σε ένα μεγάλο, ασίγαστο, ποτάμι, στην πλατεία Συντάγματος, διακηρύσσοντας, για δεύτερη φορά μέσα σε έξι μέρες, ότι «τα κυβερνητικά μέτρα δεν θα περάσουν»!

* * *

ΤΟ ΟΤΙ τα «μέτρα» αυτά (που αναβίωναν το «Κεῖον ἔθιμον» του 2ου π.Χ. αιώνα...) δεν είχαν την παραμικρή πιθανότητα να «περάσουν», το συνειδητοποίησε –καθυστερημένα, βέβαια– και η κυβέρνηση, η οποία, υπό την πίεση των πραγμάτων, υποχρεώθηκε σε πλήρη αναδίπλωση.

Η ΑΝΑΔΙΠΛΩΣΗ, όμως, από μόνη της, δεν λύνει προβλήματα. Και το πρόβλημα (της ασφαλιστικής μεταρρύθμισης) ασφαλώς υπάρχει, όπως προκύπτει και από τα συνταρακτικά στοιχεία

που κατέθεσε ο πρωθυπουργός, μιλώντας, προχθές Τετάρτη, στην Κοινοβουλευτική Ομάδα του ΠΑΣΟΚ. Έτσι, κατά τον Κ. Σημίτη: Στη δεκαετία 2010-2020, οι δαπάνες για συντάξεις θα αυξηθούν κατά 7 τρισεκατομμύρια δραχμές επιπλέον εκείνων που είναι σήμερα, ενώ στη δεκαετία 2020-2030, οι αντίστοιχες δαπάνες θα αυξηθούν κατά 40 τρισεκατομμύρια. Τούτων δοθέντων, είναι φανερό ότι δεν φθάνει μόνο ο... διάλογος (ανάμεσα στην κυβέρνηση και τα πολιτικά κόμματα, ανάμεσα στην κυβέρνηση και τους συνδικαλιστικούς φορείς), καθώς το προέχον είναι η εξεύρεση νέων κοινωνικών πόρων, για την προοδευτική αναμόρφωση του ασφαλιστικού μας συστήματος.

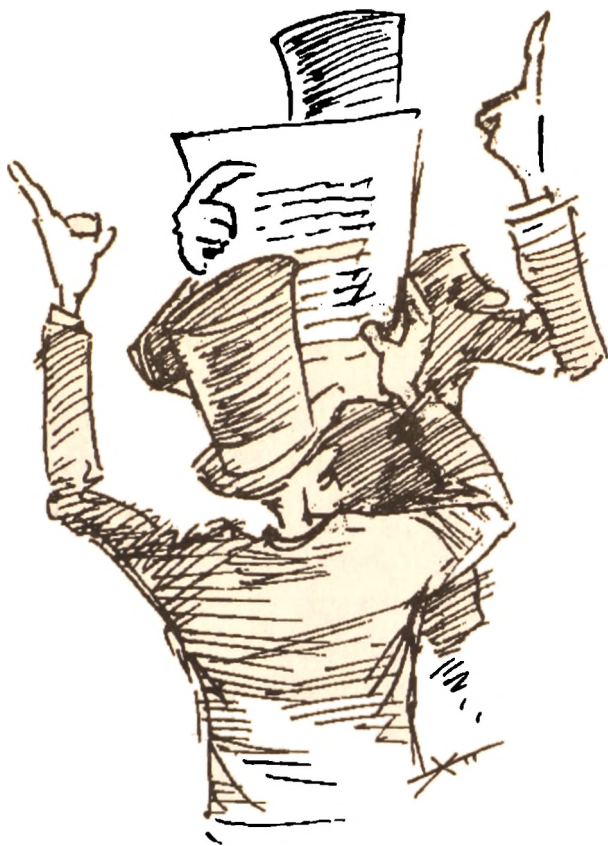
ΠΑΝΩ ΣΤΟ ΘΕΜΑ αυτό, έχουν ήδη τοποθετηθεί θετικά ο πρόεδρος της Βουλής Απ. Κακλαμάνης, ο υπουργός Άμυνας Α. Τσοχατζόπουλος και, κυρίως, η υπουργός Δημόσιας Διοίκησης Βάσω Παπανδρέου, η οποία, σε συνέντευξή της στα Νέα, έθεσε θέμα φορολόγησης των υψηλών ατομικών εισοδημάτων, αλλά και των επιχειρηματικών κερδών, που δεν επενδύονται. Σε αντίθεση με την άποψη της υπουργού Β. Παπανδρέου, ο υπουργός Εθνικής Οικονομίας Γ. Παπαντωνίου υποστηρίζει ότι το φορολογικό μας σύστημα (λόγω φοροδιαφυγής...) είναι ανεπαρκές για να αιμοδοτήσει το ασφαλιστικό μας σύστημα. Και για να βεβαιώσει του λόγου το αληθές, πρόσθεσε ότι μόνον 58.000 άτομα (από το σύνολο των φορολογουμένων) δηλώνουν εισοδήματα πάνω από 15 εκατομμύρια δρχ. τον χρόνο! Άλλωστε η επιβολή ενός ειδικού φόρου 100.000 δραχμών στα υψηλά εισοδήματα (κατά την πρόταση Β. Παπανδρέου) θα απέδιδε –σύμφωνα με την εκτίμηση του Γ. Παπαντωνίου– λίγο πάνω από 5,8 δισ. δραχμές. Όσο για την περίπτωση φορολόγησης των επιχειρηματικών κερδών, κ.λπ., ο υπουργός Εθνικής Οικονομίας επιμένει ότι ένα τέτοιο μέτρο θα οδηγούσε στην «αποδυνάμωση της ανταγωνιστικότητας των ελληνικών επιχειρήσεων», με αλυσιδωτές αρνητικές επιπτώσεις στην ελληνική οικονομία. ΚΑΙ Ο ΠΡΩΘΥΠΟΥΡΓΟΣ; Στην ομιλία του, προς τα μέλη της Κοινοβουλευτικής Ομάδας του ΠΑΣΟΚ, αρκέστηκε να επαναλάβει ότι η κυβέρνηση «θα εξετάσει όλες τις προτάσεις και σκέψεις που θα υποβληθούν σε μια συγκροτημένη συζήτηση, την οποία θα οργανώσει το υπουργείο Εργασίας, αυτή την περίοδο, ώστε να βρεθεί η βέλτιστη λύση σε εύλογο διάστημα». Αυτό –κατά τον Κ. Σημίτη– σημαίνει «διάλογος εφ' όλης της ύλης, χωρίς προαπαιτούμενα». Για να προσθέσει: «Αυτό αφορά και τη χρηματοδότηση» (του ασφαλιστικού συστήματος).

ΥΠΟΤΙΘΕΤΑΙ ότι ο διάλογος ανάμεσα στην κυβέρνηση και τα συνδικάτα δεν πρέπει να βραδύνει, αφού η κυβέρνηση απέσυρε –ουσία– τις προτάσεις της και αναγνωρίζει την ανάγκη «χρηματοδότησης» του συστήματος. Ωστόσο, τα πράγματα δεν είναι εύκολα, καθώς οι αντιφάσεις –από κυβερνητική πλευράς– μειώνουν συνεχώς την κυβερνητική αξιοπιστία. Την ώρα, λόγω χάρη, που ο πρωθυπουργός δήλωνε ότι οι δαπάνες για συντάξεις, στη δεκαετία 2010-2020, θα αυξηθούν κατά 7 τρισεκατομμύρια δραχμές, ο υπουργός Εθνικής Οικονομίας διαβεβαίωνε ότι μεγάλη ταραχή, η μεγάλη αδημονία και νει κακό, διότι το ασφαλιστικό μας σύστημα αντέχει –ως έχει– μέχρι το 2011. Κατά τη συλλογιστική Παπαντωνίου, αποτελεσματικότερη πηγή χρηματοδότησης του ασφαλιστικού μας συστήματος είναι οι αποκρατικοποιήσεις, οποίες, μόνο για το 2001, θα αποφέρουν ένα ποσό της τάξεως των 2 τρισεκατομμυρίων, περίπου.

ΤΑ ΠΑΡΑΠΑΝΩ κάθε άλλο παρά ανστέλλουν, φυσικά, την εσωκομματική β

κύρια, ενώ οι εισηγήσεις προς το Κ. Σημίτη, α «ανασχηματισμό» γίνονται ολοένα πιεστικότερες. Σε κάποιον ή κάποιους θα πρέπει να φορτωθεί «το φιάσκο του ασφαλιστικού», για να μη το φορτωθεί σύσσωμη η κυβέρνηση! Από την άλλη, όλη αυτή η ιστορία περί «αναβαθμίσεως» του Κ. Λαλιώτη σε όλο «ουσία αντιπροέδρου», κ.λπ, επέτεινε τις ενδοκυβερνητικές τριβές, έστω και αν ο ίδιος ο υπουργός ΠΕΧΩΔΕ έσπευσε να αποκηρύξει τη «φημολογία» αυτή... [Κάποιοι «κακεντρεχείς» συνάδελφοί του επιμένουν ότι τη «φημολογία» έσπειρε ο ίδιος ο Κ. Λαλιώτης!]

ΤΟ ΜΕΤΑΞΥ, όλα είναι έτοιμα για τη σημερινή άφιξη, στη Αθήνα, του πάπα Ιωάννη Παύλου, με τον αρχιεπίσκοπο Χριστόδουλο να διαβεβαιώνει ότι δεν πρόκειται να υπάρξει «καμία σχηματική παρέκκλιση» που να εκθέσει την ορθοδοξία! [Ο αρχιεπίσκοπος Παρρασκευαΐδης φρόντισε ώστε να μην «συμπροσευχηθεί» με τον πάπα κ. κ. οϊτίλα, άρα δεν θα διαταραχθεί το χρίσμα που κρατεί από το 1054!] Παρά αυτά, ο κ. Χριστόδουλος άρχισε να γίνεται συμπαθής, καθώς το σύνθημα των «ζηλωτών» (παλαιοσημερολογιτών, ονταμενταλιστών, εθνικιστών): «Ο πόντος δεν ξεχνά, τον Στεφανόπουλο κρεμά!» , εναλλασσόταν με το «Ο λαός δεν ξεχνά, τον Χριστόδουλο κρεμά!». Αλλά «ευπρεπή» συνθήματα που ακούστηκαν, τις μέρες αυτές, «προς ωτηρίαν των ψυχών ημών», ήταν τα : Ο Σημίτης στο Γουδί, δίπλα στον Καμανλή» ή «Έξω οι Εβραίοι απ' τη

Βουλή» ή «Χτυπάει η καρδιά μου για την αγιά-Σοφιά μου», κ.λπ. Όπως είναι γνωστό, οι ένδοξοί μας Βυζαντινοί είχαν αποφανθεί ότι «κρειπτότερον έστιν ειδέναι εν μέση τη Πόλει φακιόλιον βασιλεύον Τούρκων ή τυάραν λατινικην». Άρα, ορθώς οι πούροι εθνόφρονες Ελληνορθόδοξοι διαδηλώνουν κατά της παρουσίας του Ιωάννου Παύλου στην Αθήνα, αφού κάθε πάπας είναι αρχηγός όλων των άθλιων «Λατίνων». Κατά τα άλλα, η Ελλάδα είναι πλήρες μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης, εισπράττει κάποια τρισεκατομμύρια (έτσι για χάξι...) από του Λατίνους και η ζωή τραβά την ανηφόρα...

ΣΤΟ «ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟ» που επισκοπούμε συνέβησαν και άλλα τινά, όπως, επί παραδείγματι:

– Η επίσκεψη του προέδρου της Κυπριακής Δημοκρατίας Γλ. Κληρίδη στην Αθήνα (φεύγει σήμερα Παρασκευή), όπου είχε σημαντικές συνομιλίες με την πολιτειακή και πολιτική ηγεσία της χώρας. Ενδιαφέρον στοιχείο: Η πρωτοβουλία του υπουργού Εξωτερικών Γ. Παπανδρέου να εισηγηθεί (στη σουηδική προεδρία) την εκπροσώπηση και της Τουρκίας στο άτυπο συμβούλιο των υπουργών Εξωτερικών της Ε.Ε., στο Νικόπινγκ. Στόχος: Να «βοηθηθεί» ή να «πιεσθεί» η Τουρκία, ώστε να προχωρήσει στις αναγκαίες αλλαγές, συμμορφούμενη προς τις δεσμεύσεις που έχει αναλάβει απέναντι στην Κοινότητα.

– Η νέα αιματηρή επίθεση Αλβανών εξτρεμιστικών, στα σύνορα ΠΓΔΜ-Κοσόβου, που στοίχισε τη ζωή σε οκτώ Σλαβομακεδόνες φρουρούς. Και η συνέχεια: Σλαβομακεδόνες (κάτοικοι του χωριού Βινέτσα, κοντά στο Ντεϊπάρ) να βάζουν φωτιά σε καταστήματα Αλβανών, ως απάντηση στη δολοφονία των «οκτώ». Η ζοφερή προοπτική ενός δεύτερου γύρου παραμένει...

– Η δήλωση του καθηγητή Σπύρου Αρταβάνη-Τσάκωνα (του Collège de France) στην Καθημερινή, ότι ανατέλλει η βιολογία της Πληροφορικής και ότι σύντομα η επιστήμη θα μας αποκαλύψει τον βιολογικό λόγο της ύπαρξης μας. Γιατί να μην αισιοδοξούμε;

ANTHNSΩP

ΚΟΙΝΩΝΙΑ, ΙΔΕΟΛΟΓΙΑ, ΗΘΙΚΗ

ΚΥΡΚΟΣ ΔΟΞΙΑΔΗΣ

Σαράντα κείμενα (τριανταοχτώ μικρά, στά Ένθέματα της Κυριακάτικης Αύγης, και δύο μεγαλύτερα, διαλέξεις του συγγραφέα στο Λονδίνο), γραμμένα σε μία περίοδο τεσσάρων περίπου ετών, μέ σχετική θεματική αυτονομία μεταξύ τους.

Μόνο σχετική όμως. Ένας πίο προκλητικός τίτλος θα μπορούσε να είναι: «Έμμενες». Πρόκειται στ' αλήθεια για σταθερές ιδεοληψίες του συγγραφέα, στίς όποιες δέν περικλείονται μόνο οι τρεις πολύ γενικές έννοιες του τίτλου που τελικά έπελέγη, μαζί μέ κάποιες άλλες, επίσης γενικές —χώρος, καθημερινότητα—, αλλά και κάπως πίο συγκεκριμένα ζητήματα: ή αινιγματική σκέψη του Michel Foucault, ή όρθολογικότητα του εθνικισμού, οι πολιτικές και πολιτιστικές πλευρές του καπιταλισμού, ή ιδεολογική έπιρροή του κινηματογράφου.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΠΛΕΘΡΟΝ

ΣΙΝΕΜΑ, Ο ΠΑΡΑΔΕΙΣΟΣ

Φοβεροί τύποι αυτοί οι κομματικο-κρατικοϋπουργήσιμοι, βουλευτικοσυντεχνοπατέρες, πρασινοφρουροί συνδικαλιστές μας. Να τους χαιρόνται όσοι τους ψηφισαν και τους ψηφίζουν. Τουτέστιν έχουμε και λέμε: Πρωτόπαπας (υπουργός), Κανελλόπουλος (βουλευτής), Κολλάς (βουλευτής, λέμε τώρα), Πιπεργιάς (βουλευτής), Πολυζωγόπουλος (μέλλον βουλευτής, τάχιστα υπουργός επί θεμάτων εργασιακής τάξης) και έπονται πρόεδροι, αντιπρόεδροι και Γ. Γραμματείς της ΔΕΗ, του ΟΤΕ, των Τραπεζών, κ.λπ. Καλά τόλεγε ο παππούς Ένγκελς. Η εργατοπατερική τάξη δεν θα πάει, είναι στον Παράδεισο.

Π. ΣΤ. ΦΟΥΤΙΛΗΣ

ΤΖΩΡΤΖ ΜΠΟΥΣ ΕΦΑ:

Ο νέος αμερικανός πρόεδρος το διέπραξε: «Όλες σχεδόν οι εισαγωγές προέρχονται από το εξωτερικό»

Το απομνημόνευσε ο Τάσος Γούλας

ΟΙ ΑΣΦΑΛΙΤΕΣ, ΤΟ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΟ ΚΑΙ ΟΙ ΑΣΦ-ΑΛΗΤΕΣ

— Και τώρα τι γίνεται;

Η κυβέρνηση πιέζεται από την Ε.Ε. να λύσει το ασφαλιστικό όπως-όπως ενώ συγχρόνως οι κομματάρχες και οι συνδικαλιστές της διαρρηγνύουν τα ιμάτιά τους ότι έτσι «εκλογές δεν ξαναβλέπουμε». Είναι λοιπόν λύση να μην λυθεί εδώ και τώρα το ασφαλιστικό; Όχι βέβαια. Θα ήταν ήττα των εργατικών δικαιών αν οι Πολυζωγόπουλος και σία έπειθαν την πασοκική ηγεσία να εκτονώσει τη λαϊκή δυσαρέσκεια αναγνωρίζοντας το «λάθος των μέτρων» και κάνοντας σωφρόνως πίσω. Και τούτο γιατί τα λάθη είναι πολλά, είναι παλαιά και σε αρκετές περιπτώσεις συνιστούν πολιτική αλητεία. Το ασφαλιστικό μας σύστημα είναι άνισο, άδικο, διάτρητο από μέτρα υπέρ «ημετέρων», ρουσφετολογικές και προεκλογικές παροχές και συγχρόνως η εύκολη «αμαρτωλή» λύση —μέσω των ταμείων του— για το όποιο δημοσιονομικό πρόβλημα αντιμετώπιζε η εκάστοτε κυβέρνηση.

Το ασφαλιστικό πρέπει να λυθεί εδώ και τώρα. Και μάλιστα με ορθολογικό τρόπο, μακροπρόθεσμη στόχευση, κοινωνική συναίνεση και δικαιοσύνη. Στον τόπο αυτό μοχθούν αληθινά πολλοί, απολαμβάνουν άνισα αρκετοί και παρασιτούν —στην κυριολεξία— λίγοι. Το Πασόκ πάντως υπεραμύνθηκε του παρασιτισμού και των λίγων και των αρκετών. Μοίρασε λοιπόν συντάξεις κατά χιλιάδες σε φανταστικούς «αντιστασιακούς», σε ανάπηρους ή ανήμπορους κατά δήλωση, και σε «αγρότες» του Κ ο λ ω ν α κ ί ο υ.

κολες, ούτε ανώδυνες, ούτε άμεσες μπορεί να είναι. Κυρίως όμως το κοινό της τηλεοπτικής δημοκρατίας μαθαίνει πάλι να σκέφτεται εκτός ατομοκεντρικών συνταγών, ν' αμφισβητεί τους «σωτήρες» του και να διακρίνει τους ασφαλήτες από τους ασφαλίστες της μιας ανεπανάληπτης και αδιαπραγμάτευτης ζωής του.

Μάνο Στεφανίδης

ΖΗΤΕΙΤΑΙ ΛΟΓΙΣΤΗΣ (ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΙ ΕΝΤΟΣ)

Ένα χάρισμα αναγνώριζαν του Σημίτη οι πανέλληνες, το ότι ήταν δηλαδή αξεπέραστος επιστήμων στη λογιστική. Κατέρρευσε όμως κι αυτό μαζί με τόσα άλλα. Κάτι ο προϋπολογισμός που ανετράπη λίγους μήνες μετά την ψήφισή του, κάτι οι αμυντικές δαπάνες που μετακυλίστηκαν(;) στις κοινωνικές αφού έπαψαν πια να εί-

Εφάρμοσε πολιτική αλαλούμ για τα ασφαλιστικά ταμεία ενώ δεν τίμησε και δεν σεβάστηκε τον μόχθο των εργαζομένων ληστεύοντας κατά σύστημα τις αποταμιεύσεις τους. Υπήρξε δημαγωγικό, αντιπαραγωγικό, ανορθολογικό και λαϊκίζον στο έπακρο. Και τώρα που φτάσαμε στο μη περαιτέρω με στρατηγικές σοκ και συνοπτικές διαδικασίες θέλει να δώσει τις λύσεις που το βολεύουν με κοινωνική αναληψία και με αντεργατική νοοτροπία. Με μυαλό δηλαδή ασφαλιτών. Και μάλιστα χωρίς να προβεί σε καμία ερμηνεία για το προκληθέν χάος, χωρίς ιστορικές αναφορές του τεράστιου προβλήματος, χωρίς αυτοκριτική. Έτσι, τεχνοκρατικά, εμπειριοκρατικά, φαντασιωτικά, φανατισμένα, αλαζονικά: Όλοι έχουν άδικο πλην ημών!

Έλα όμως που αυτός ο ράθυμος και ναρκωμένος κόσμος σιγά-σιγά ξαναδιεκδικεί συλλογικότητες, αντιλαμβάνεται ότι δεν μπορεί να σωθεί κατά μόνας κι ότι οι λύσεις ούτε εύ-

ναι —από πότε;— πρώτης και κατεπείγουσας και άμεσης εθνικής προτεραιότητας, κάτι τα καταπληκτικά μαθηματικά του Ασφαλιστικού —μου δίνεις δύο, να σου παίρνω δέκα— ο λογιστής Σημίτης απεδείχθη κάκιστος διαχειριστής του Α.Ε.Π. και των δημοσιονομικών του κράτους.

Ας ελπίσουμε τουλάχιστον ότι θα είναι επαρκής διαχειριστής της πολυκατοικίας του. Θέλει του χρειαστεί οσονούπω.

Τζ. Μπούκι

ΡΙΣΤΙΑΝΟΙ CONTRA ΧΡΙΣΤΙΑΝΟΣ

Εμείς στην Αριστερά εξ απαλών ονύχων μαθαίνουμε, υποτίθεται, να σεβόμαστε το δίκαιο και τα δικαιώματα των αντιθέτων από εμάς, των διαφορετικών. Ως κορωνίδα δε αυτής της –διαλεκτικής κατά βάση– διαδικασίας δεχόμαστε ότι οι «άλλοι» είμαστε, τελικά, μείς οι ίδιοι. Εμείς οι Κούρδοι, οι γύτοι, οι μετανάστες, οι Αλβανοί. Εύκολο βέβαια να το λες ως προγραμματική αρχή, δύσκολο να το εφαρμόζεις. Οι αριστεροί, όπως και οι πρωτοχριστιανοί, δικαιώνονται μέσα από το προσωπικό παράδειγμα, την πράξη και τη θυσία. Δικαιώνονται από την τυφλή πίστη τους στο απόλυτο, από τη μεταφυσική τους εμπιστοσύνη στο αόρατο. Κι αν θέσουμε σήμερα να συλλάβουμε την έννοια του «μάρτυρα», το μυαλό μας θα πάει στις εκατόμβες των αριστερών που οδηγούνταν στο θάνατο με χαμόγελο και τις ιδέες τους. Κι όλα αυτά μέσα στον μοντέρνο, όσο και τραγικό εικοστό αιώνα. Γι' αυτό είναι δύσκολο να βρεις κανείς σήμερα αληθινά «αριστερά», (όπως εξάλλου και χριστιανός). Πολλά βλέπετε αι βιοτικά περισπάσεις, πολλή και η αδυναμία της σαρκός. Πάντως είναι εκτός από κάθε συντροφική, αγαπητική παράδοση (είτε του χριστιανισμού είτε της αριστεράς) όλο αυτό το μίσος και η πολεμική εναντίον των δελφών ημών, των ετεροδόξων, των λαχίστων. Δηλαδή των ελλήνων Καθολικών. Οι ηλιθιότητες που έχουν ακουστεί αυτές τις μέρες είναι υπεράνω κάθε κριτικής. Ρασοφόροι μαντεύουν ότι θα σφύρει αίμα, χονδροί ιεροκήρυκες καταεραιώνουν το «θηρίον», ενώ ο γηραιός Βούτιλα ταυτίζεται με τον Αντίχριστο

ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΥ 2004

και το 666! (Δεν είναι δα τόσο μεγάλος!) Ποδοσφαιροποιημένοι και κομματικοποιημένοι πια και οι χριστιανοί χωρίζονται σε πράσινους και βένετους, σε παγκράτιους και σε λιοντάρια και ορμάνε ο ένας προς τον άλλον εν ονόματι... της Αγάπης. Έξω ο Πάπας για να μην μας μιάνει και γιατί ευθύνεται για την πώση της Κων/πολης το 1204 και προωθεί την Ουνία κ.λπ., κ.λπ. – τέτοια αντανάκλαστα! Η επίσημη ελλαδική εκκλησία απ' την άλλη πρώτα τους φανάτισε με μεσαιωνικά κηρύγματα υστερίας και τώρα προσπαθεί να εμφανιστεί νηφάλια. Και γι' αυτό ακριβώς λοιδορείται απ' τους ζηλωτές ο αρχιεπίσκοπος. Πράγματι καταπληκτική εικόνα ενός

κράτους που Δευτέρα-Τετάρτη-Παρασκευή παίζει το έργο «Εκσυγχρονισμός» και Τρίτη-Πέμπτη-Σάββατο «Ελληνορθοδοξία über alles». Και ο Πάπας βέβαια εκφραστής και σύμβολο μιας μακραίωνης ιστορικής πραγματικότητας με παγκόσμιες αναφορές, θα έλθει και θα απέλθει. Το νοσηρό όμως κλίμα και ο απίστευτος μεσαιώνας στον οποίο εγκαταβιούν πολλοί συμπατριώτες μας θα παραμείνει. Θα παραμείνει και η πίκρα των συμπαθέστατων μεταναστών από τις Φιλιππίνες γιατί τους χαλάσαμε τη γιορτή αλλά και των καθολικών Ελλήνων για την ανόητη όσο και διχαστική πολεμική μας.

Στέφανος Προτεσταντάκης

MEDIANNA

Καθυστερημένο αλλά καλό: Τον περασμένο Φεβρουάριο στην αίθουσα της ΕΣΗΕΑ παρουσιάστηκε η σειρά βλίων ΚΟΙΝΩΝΙΑ & ΜΜΕ που διευθύνει η καλλιθέλαδος Άννα, η Βασίσα των media, Παναγιωταρέα, για εκδ. «Παρατηρητής» της Θεσσαλονίκης. Ομιλητές οι κ.κ. άρχοντες-πρωψάλτες Ευ. Βενιζέλος, Προκόπης Αυλόπουλος (αυτοί οι δύο είναι πλέ-ρσετάκι), Γιάννης Πρετεντέρης (για

να δέσει το γλυκό) και η αντιπρύτανης του ΑΠΘ Ολυμπία Τσιαμπίρη (γιατί είμαστε και ακαδημαϊκοί γαμάτο). Ο Σταύρος Ψυχάρης δεν ομίλησε γιατί βαριότανε. Ούτε και ο Δ. Αβραμόπουλος –παρ' ότι θα το ήθελε πολύ– διότι έπρεπε να μιλήσει σε άλλη εκδήλωση. Κατά τ' άλλα η συγκεκριμένη παρουσίαση θα πρέπει να στέφθηκε, υποθέτουμε, με απόλυτη επιτυχία. Διάβολε, με τέτοια συρροή προσωπικοτήτων της

επιστήμης των ΜΜΕ θα ήταν παράδοξο το αντίθετο. (Κι ας ωρύεται ένας σύγχρονος διανοητής ότι όλες αυτές οι νέες επιστημολογικές κατηγορίες marketing, διαφήμιση, management, Δημόσιες Σχέσεις, media κ.λπ. ουσιαστικά είναι ψευδοεπιστήμες). Τόσοι πανεπιστημιακοί εντός ή εκτός εισαγωγικών τις διδάσκουν, ποιος είμαι εγώ που θα τις αμφισβητήσω;

Μπ. Αμ. Φυσέκης

ΤΟ ΣΥΝΤΑΓΜΑ ΚΑΙ Ο ΝΟΜΟΣ ΤΟΥ ΣΩΚΡΑΤΗ

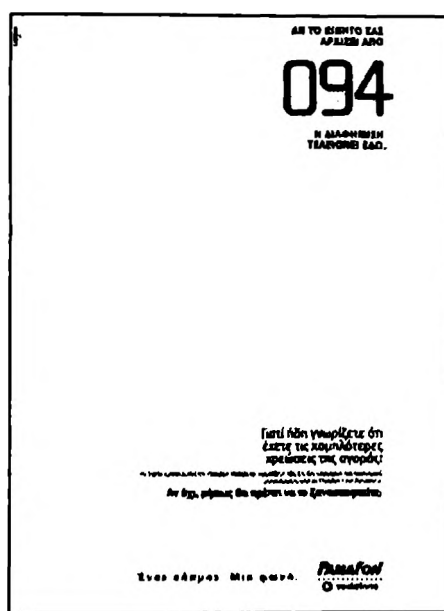
Νόμος είναι το δίκιο του Σωκράτη.

Το είπε ο Καλαμίτης στον SKY. Το καλό να αναμεταδίδεται.

Ένθετο στα Νέα το κείμενο του νέου Συντάγματος το οποίο θα μπορούσε στο εξής να λέγεται και «Σύνταγμα Βενιζέλου». Ο κύριος αυτός προλογίζει εξάλλου το 60σέλιδο φυλλάδιο. Αλλά το πιο ωραίο είναι ότι η έκδοση «σπονσοράρεται» από την Panafon του Σωκράτη Κόκ-

καλη. Όπως παρατηρείτε στο οπισθόφυλλο... «Η ΔΙΑΦΗΜΙΣΗ ΤΕΛΕΙΩΝΕΙ ΕΔΩ».

Μεγάλε Σωκράτη που ξέρεις και τιμάς το Σύνταγμα!

P.K.

ΜΕ ΤΟΝ ΔΟΛ ΓΙΑ ΤΗΝ ΝΕΑ ΑΡΙΣΤΕΡΑ

Αλλά τα Νέα δεν επιχορηγούνται μόνον αλλά και επιχορηγούν: Π.χ. την «Διάσκεψη προς ένα ευρωπαϊκό κοινωνικό κίνημα» που αρχίζει σήμερα στο Γαλλικό Ινστιτούτο.

Εμείς θα πάμε. Και σεις να πάτε. Και θα κρίνουμε εκ των υστέρων.

Αλλά η ανέλπιστη συνδρομή του ΔΟΛ στα νέα κοινωνικά κινήματα μας κάνει λίγο σκεπτικούς...

P.K.

ΟΙ ΣΠΟΝΣΟΡΕΣ

Για την Έμν

Στη θέαση κάθε τηλεοπτικού προγράμματος θα έχετε παρατηρήσει ότι στο τέλος της εκπομπής «τρέχουν» ονόματα εταιρειών με την αναγραφή «την εκπομπή προσέφεραν οι εταιρείες:». Αλλά υπάρχουν και όμοιες περιπτώσεις σε έντυπα, αφίσες κ.ά.

Η κατάσταση είναι γνωστή και ο όρος δίνει και παίρνει στη γλώσσα του καλλιτεχνικού κόσμου: «Σπόνσορας». Αφού το κράτος δεν χρηματοδοτεί σχεδόν τίποτε άλλο εκτός από τον κ. Λαμπράκη –οι επιδοτήσεις του ΟΜΜΑ απορροφούν ως γνωστό το μέγιστο κομμάτι του προϋπολογισμού του ΥΠΠΟ– αναγκάζει

τους διοργανωτές των καλλιτεχνικών ή άλλων πολιτιστικών εκδηλώσεων να βγουν στο σερβιάνι και να τείνουν τη χείρα προς τους ελεήμονες χορηγούς. Νέοι, κυρίως, καλλιτέχνες καθημερινά σπάνε το κεφάλι τους να βρουν κάποιον σπόνσορα· αλλά αυτό είναι μια μεγάλη, πονεμένη ιστορία. Αφορμή για

εδώ είναι άλλη: Η εικόνα κάποιων προσκλήσεων όπου, εν είδη καρνάβαλου, αραδιάζονται οι «λογότυποι με τους σπόνσορες». Η εποχή μας έχει επινοήσει αυτήν την καινούργια ιστορία με τους λογότυπους και τα σήματα. Και αφού «αφεντικό πληρώνει, αφεντικό θέλει και θυμιάτισμα», σε κάθε πρόσκληση και

αφίσα θα δείτε αραδιασμένες τις «φίρμες» των εταιρειών που «σπονσοράρουν». «Σπονσοράρουν», ο λόγος το λέει. Μια ταβέρνα προσφέρει ένα δείπνο, ένα ξενοδοχείο μία φιλοξενία, ε, και κάποιος άλλος ένα μικρό ποσό χρημάτων. Και μαζεύονται καμιά δεκαριά «σπόνσορες». Απαιτείται όμως και το «θυμιάτισμά» τους. Ε, τότε βάζουμε στην αράδα τους λογότυπους, πάει τελειώσαμε!

Νομίζω ότι στο τέλος ούτε οι σπόνσορες «δοξάζονται» ούτε και οι όποιοι οργανωτές εκδηλώσεων έχουν κάμει σωστά ως το τέλος τη δουλειά τους. Αλλά βεβαίως η «οικονομία της αγοράς» έχει θριαμβεύσει. Δηλαδή τα έχει όλα ισοπεδώσει.

X.N.

Η εκδήλωση πραγματοποιείται με τις ευγενικές χορηγίες των:

ΚΑΙ ΤΩΝ:

Η ΣΥΓΓΡΑΦΕΑΣ, Η ΣΥΖΥΓΟΣ, Η... ΕΡΩΜΕΝΗ ΚΑΙ Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ

Αναδημοσιεύουμε από τον *Επενδυτή* της 29/4 απόσπασμα από ένα σπαρταριστό –κατά τη γνώμη μας– κείμενο της **Μέμας Αποστολοπούλου** που μιλάει για μια ιστορία έρωτα, πάθους και... αμαρτίας. Οι εγχώριοι βερτυμύλερ απέδειξαν ότι έχουν και χιούμορ και ευθέως ανάλογη αίσθηση ιδιοκτησίας. Το παρακάτω είναι δικό τους, ό,τι θέλουν κάνουν. Ο ΠΑΝ-ΠΑΝ είναι φίλος του Χαλιώτη που είναι φίλος του Πέτρου Α' του βγάζει το Down Town που δούλευε η Αναστασία που παντρεύτηκε τον Πέτρο Β' που ανέβηκε στην κυβέρνηση του βουνού με τον Σημίτη. Ποιον Σημίτη; Θα σας γελάσω. Φαντάζομαι τον κύριο που συμβουλεύει ο Πρετεντέρης. «... Ένα ρεπορτάζ θριαμβευτικά μας πληροφορούσε (επί διήμερον) ότι έγινε παρουσίαση του βιβλίου της διεθνούς φήμης συγγραφέως Αναστασίας Παρετζόγλου.

Που ποια ήτο η διεθνούς φήμης συγγραφέας κυρία Παρετζόγλου προσωπώς ομολογούμε ότι δεν γνωρίζαμε.

Ούτε ποιο ήτο το βιβλίο της γνωρίζαμε. Που υπό τον τίτλο “Κατακτώντας τη φήμη” είχε μαζί κατακτήσει και τη NET. Μέσα από τα διήμερα ρεπορτάζ της καταγοητευμένης NET, όμως, μάθαμε. Συναρπαστικά πράγματα. Όπως ότι:

- Η γνωστή συγγραφέας τυγχάνει επίσης να είναι και η γνωστή σύζυγος του υπουργού Παιδείας.
- Εκτός από σύζυγος του υπουργού Παιδείας, όμως, τυγχάνει επίσης να είναι και αγαπημένη φίλη της καλλιτέχνιδος Χριστίνας Θεοδωροπούλου.
- Η γνωστή καλλιτέχνις Χριστίνα Θεοδωροπούλου τώρα –που παρουσίασε και το βιβλίο της φίλης της– τυγχάνει να είναι και η γνωστή σύζυγος του προέδρου της ΕΡΤ.
- Ο κύριος πρόεδρος της ΕΡΤ πάλι τυγχάνει να είναι ένα από τα πρόσωπα που η συγγραφέας παρουσιάζει στο βιβλίο της.
- Ενώ η γνωστή συγγραφέας τυγχάνει επίσης να είναι και γνωστή δημοσιογράφος. Μακράς δημοσιογραφικής

εμπειρίας. Επταετούς.

Εξ ου και όπως δήλωσε η ίδια συγγραφέας-δημοσιογράφος στο βιβλίο της αυτό ήθελε να καταθέσει την επτάχρονη δημοσιογραφική εμπειρία της.

Πράγμα που ασφαλώς κάθε δικαίωμα έχει να κάνει η δημοσιογραφικώς έμπειρη κυρία Παρετζόγλου. Μια και το θέμα δεν είναι βέβαια η κατατιθέμενη επταετής εμπειρία της ίδιας. Το θέμα μάλλον είναι η κατατιθέμενη ειδησεογραφική έκσταση της NET. Και η συνακόλουθη δραματική απορία που εγεννήθη εξ αυτής.

Καθότι αν με την επταετή δημοσιογραφική εμπειρία της κυρίας Παρετζόγλου η ερωτευμένη NET εκστασιασθήκε τόσο, πόσο δηλαδή να υποθέσουμε ότι θα εκστασιαστεί με την, ας πούμε, εικοσαετή εμπειρία της;».

Εμείς τι άλλο να πούμε; Σν εϊ Πέτρος και επί ταύτης της πέτρας οικοδομήσω το βασίλειον του ΠΑΝ-ΠΑΝ, δια παν ενδεχόμενον...

Σία Τσαχπίνογλου

Hello Guys! Αφού ο άρχων ΚΟΚΑΛΟΠΤΟΣ ξετίναξε την μπάνκα της αχανούς πρώην οβιετίας με τα lotto games του –μόνο η Καθημερινή έγραψε σχετικά– έβαλε πλώρη για την Άνω Ανατολή. Αψευδής μάρτυς η φωτογραφία με τον ευτυχή (gay) κ. Πρωτόπαππα ανάμεσα σε γκέις και γκέι ιαπωνοκορεάτες φίλους του.

ΚΑΠΟΝΕ

Και εντάξει κ.κ. της κυβέρνησης. Εμείς οι εργαζόμενοι στον δημόσιο ή τον ιδιωτικό τομέα να ξαναπληρώσουμε για την κάθαρση των ταμείων μας. Ποιος όμως μας εγγυάται την τίμια διαχείρισή τους; Μήπως ο κ. Παπαντωνίου; Ή, το άλλο άνθος, ο κ. Πρωτόπαππας; Οι οφειλές του κράτους μόνο για το Τ.Ε.Α.Δ.Υ. και μόνο για την περίοδο 1974-2000 ανέρχονται σε 1,2 τρισ. δρχ. (sic). Τύφλα νάχει ο Αλ Καπόνε δηλαδή εμπρός στ' αξιοσέβαστα κυβερνητικά μας καπόνια. Τα οποία ξεχειλίζουν όμως από ξύγκι και υπεροψία. (Κακά τα ψέμματα: αυτή είναι η σωστή συνταγή για το ιδανικό λουκάνικο, υπεροψία και ξύγκι).

Σ.Π.

ΣΩΣΤΕ ΤΗΝ ΠΑΜΒΩΤΙΔΑ

Φαίνεται πως εμείς οι Έλληνες βαλθήκαμε εντός και εκτός των τειχών της πρωτεύουσας να καταστρέψουμε ό,τι όμορφο έχει απομείνει σ' αυτή τη χώρα. Πρώτα (τρόπος του λέγειν), ήταν ο Μαθαρώνας και ο Σχοινιάς και τώρα η λίμνη των Ιωαννίνων. Γιατί; Γιατί έτσι θέλει το Νομαρχιακό Συμβούλιο Ιωαννίνων το οποίο αποφάσισε την χορήγηση αδειών σε πλωτά μέσα που θα διενεργούν δρομολόγια στη λίμνη Παμβώτιδα για την τουριστική ξενάγηση των τουριστών. Παρά τις τρεις παλαιότερες αποφάσεις του μονομελούς Πρωτοδικείου Ιωαννίνων οι οποίες δικαίωναν τους φορείς και τους συλλόγους των πολιτών που αντιδρούν δικαίως γνωρίζοντας τον κίνδυνο διαταράξης της οικολογικής ισορροπίας και του φυσικού περιβάλλοντος της λίμνης, το Ν.Σ. δεν δίστασε στιγμή να προχωρήσει στην παραχώρηση των αδειών. Οι υπεύθυνοι είναι απαραίτητο να συνειδηθούν, έστω και με την «βοήθεια» των πολιτών οι οποίοι σε καμιά περίπτωση δεν πρέπει να υποχωρήσουν, γιατί ίσως αυτό αποδειχθεί καταστροφικό τόσο για το όμορφο περιβάλλον που τους φιλοξενεί όσο και για το μέλλον τους, για το οποίο τόσο φαίνεται να ανησυχούν. Η διεθνής εμπειρία αυτό επιτάσσει.

K.N

ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΟ ΚΑΙ ΠΑΛΙΑ ΔΑΝΤΕΛΛΑ

Έχει μεγάλο ενδιαφέρον η μελέτη των αντιδικιών της εκάστοτε κυβέρνησης και του λαού ή διαφόρων υποσυνόλων του. Μερικές διαμάχες έχουν μείνει στην ιστορία, έχουν αναδείξει ηγέτες ή ακόμα έχουν καταστρέψει ολόκληρα κινήματα, π.χ. η απεργία των τραπεζοϋπαλλήλων στις αρχές του 1980 με επικεφαλής τότε τον σημερινό υφυπουργό Εργασίας κ. Πρωτόπαπα ή η συντριβή των ανθρακωρύχων από την Θάτσερ.

Παρά το σύνηθες φαινόμενο του αγώνα μέχρις εσχάτων, πιστεύω ότι τις περισσότερες φορές οι διαφορές δεν είναι ουσιώδεις – με την εξαίρεση των διαφορών που καλλιεργούνται από τις βλέψεις πολιτικών και συνδικαλιστών που

σε προσωπικό επίπεδο βεβαίως είναι ουσιωδέστερες. Συνήθως το ιδεολογικό μέρος, που κανονικά θα ήταν αγεφύρωτο, είναι ισχνό μπροστά στο τεχνικό μέρος της διαμάχης το οποίο τις περισσότερες φορές επιδέχεται συμβιβαστικές λύσεις. Βεβαίως απαραίτητη προϋπόθεση για μια τέτοια έκβαση είναι η αποδοχή από τα εμπλεκόμενα μέρη ειλικρινούς και επαρκούς αναλυτικού διαλόγου επί της ουσίας του ζητήματος.

Το τρέχον ασφαλιστικό είναι ένα στερεότυπο πρόβλημα αυτού του είδους. Έχει ισχνό ιδεολογικό κομμάτι – ουδείς αμφισβητεί ότι οι κατακτήσεις του λαού είναι ιερές – και ισχυρότατο τεχνικό αφού πρέπει να προβλεφθούν με ακρίβεια ποσοτικά στοιχεία.

Ο πρωθυπουργός σχεδίαζε την αντιμετώπιση του ασφαλιστικού από παλιά – θυμίζω ότι από χρόνια είχε αναφερθεί στην βεβαιότητα της ανάγκης για την συμπλήρωση της σύνταξης με ιδιωτικά μέσα, κατά τεκμήριο με ιδιωτική ασφάλιση. Αμέσως μετά τις εκλογές διόρισε τον οικονομικό του σύμβουλο ως εξωκοινοβουλευτικό υπουργό Εργασίας. Με αυτόν τον διορισμό θα πετύχαινε την ως έγγιστα απήχηση των απόψεών του κατά την επεξεργασία των προτάσεων και ταυτόχρονα θα απέφευγε το ενδεχόμενο σύγκρουσης με μια πολιτική πριμαντόνα σ' αυτό το κατ' εξοχήν ευαίσθητο πολιτικό ζήτημα.

Παρά τον μακρόπνοο σχεδιασμό το στρατήγημα δεν πέτυχε. Όποιος πιστεύει στα αγαθά του διαλόγου θα συμφωνεί ασφαλώς ότι η βέλτιστη οδός για την κυβέρνηση θα ήταν να θέσει την μελέτη των Άγγλων στην γενική δημόσια κριτική πριν από οποιαδήποτε πρόταση. Παρεμπιπτόντως, μελαγχολεί κανείς αν σκεφτεί ότι το ΚΕΠΕ, γνήσιο τέκνο του Α.Γ. Παπανδρέου, αδυνατεί να εκπονήσει μια συμβατική αναλογιστική μελέτη.

Έγκυροι οι Άγγλοι και ενδελεχείς, αλλά ακόμα δεν ξέρουμε αν το τρέχον σύστημα αντέχει μέχρι το 2007 ή το 2015. Εξάλλου η Κυβερνητική Επιτροπή –σε μαθαρώνια σύσκεψη αναμφιβόλως– μετρίασε την οξύτητα των μέτρων στην πρότασή της στα τυφλά, χωρίς να έχει την δυνατότητα να υπολογίσει τις διαφορές. Επιτέλους, όπως κι αν έχει το πράγμα, θα ήταν μια από τις λίγες περιπτώσεις που ο διάλογος θα ξεκινούσε από μια τεκμηριωμένη έκθεση που μας αφορά όλους

έστω και μακροπρόθεσμα. Δεν περιέχει τις ιδεολογικές και άλλες ασάφειες λ.χ. του κόστους-οφέλους για την άμυνα, ούτε υπόνοιες εύνους και διαπλοκής.

Γιατί βιάστηκαν οι Γιαννίτσης και Σημίτης; Προφανώς είχαν ανοίκεια εμπιστοσύνη ότι τα μέτρα τους είναι θέσφατα και ότι θα καταπωθούν εντέλει από το δραστικό τμήμα τουλάχιστον των Πασόκων συνδικαλιστών. Ωστόσο αστόχησαν, και η αναδίπλωσή τους είναι η σαφέστερη ομολογία των λανθασμένων χειρισμών.

Για πρώτη φορά η κυβέρνηση και ο Σημίτης ειδικά βιώνει τις συνέπειες του αρνητισμού και του λαϊκισμού. Δεν μπορούμε να μην επιχαίρουμε καθώς πρόκειται για την νεκρανάσταση του παλιού καλού Πασόκ σ' όλο του το μεγαλείο. «Κρίμα», θα σκέφτεται ο πρωθυπουργός, «καλά τα είχα καταφέρει μέχρι τώρα με τους Ολυμπιακούς, την ΟΝΕ, την ισορροπία στο Κοσσυφοπέδιο, ακόμα και με τον Οτσαλάν έστω και τα Ίμια. Από την άλλη πλευρά, οι αντιδράσεις της εκκλησίας με τις ταυτότητες ως αναχρονιστικές δεν μπορούσαν να με βλάψουν πολιτικά. Και τώρα που εγκύπτω εγκαίρως σ' ένα τεράστιο κοινωνικό πρόβλημα, χωρίς να έχω άμεση υποχρέωση, χωρίς να με πιέζει η ΕΕ, σχεδόν εθελοντικά να εισπράττω τέτοια απογοήτευση;» Έχει και η έπαρση το τμήμα της.

Σ. Καφαντάρη

ΔΟΛΙΑΝΑ ΠΑΣΚΑΛΙΑ

«Στα Δολιανά γράφεται η ιστορία» λέει με πηχυαίους τίτλους η *Αυριανή* της 3 Απριλίου υπονοώντας το μυστικό γεύμα Πρετεντέρη, Ευθυμίου, Λαλιώτη και Σημίτη. Σιγά τα λάχανα. Τώρα που ΔΟΛ κατήργησε κυβέρνηση και ιστορία, τι να κάνουν παραπάνω τα δόλια Δολιανά Αρκαδίας; Τι να πρωτοκαφέρει η κυβέρνηση του βουνού; Το πολύ-πολύ να καταργήσουν τον Σημίτη και θαρά από λόγους ανθρωπισμού. Να κτι με το οποίο θα χαροποιούνταν οι πενήντα κίλοι ντερμπεντέρηδες εντός και εκτός του κυβερνητικού σχήματος. Εξάλλου και της Σταύρωσης του Χριστού μυστικός δείπνος προηγήθηκε. Καλή Ανσταση!

Μανωλάκης Ρομέ

Όλοι μεθαύριο Κυριακή στον Μαραθώνα

Οι «πολίτες του κόσμου για την ειρήνη, το περιβάλλον, τα δικαιώματα και την αλληλεγγύη» μας καλούν όλους μεθαύριο, Κυριακή 6 Μαΐου 2001, στην πορεία: Αθήνα-Μαραθώνας-Σχοινιάς. Με σκοπό να δηλώσουμε την αντίθεσή μας στην καταστρατήγηση της ιστορικής μνήμης και στην καταστροφή του τελευταίου παράκτιου υγροβιότοπου της Αττικής μας καλούν να επιστρέψουμε, 2500 χρόνια μετά, στον ιστορικό τόπο του Μαραθώνα.

Το πρόγραμμα της εκδήλωσης έχει ως εξής:

9.00: Συγκέντρωση στην Πλατεία της Αγ. Παρασκευής και σύντομη εναρκτήρια εκδήλωση. 9.30: Έναρξη της πορείας. 10.30: Στάση και σύντομη εκδήλωση στο Μνημείο Γρ. Λαμπράκη στην Παλλήνη. 11.45: Στάση στο Πικέρμι (Μπουτάρη). 13.30: Στάση στη διασταύρωση Ραφήνας. 14.00: Αναχώρηση από διασταύρωση Ραφήνας. 15.30: Στάση στην Πλατεία Ν. Μάκρης. 16.30: Άφιξη και σύντομη εκδήλωση στον Τύμβο του Μαραθώνα. 18.00: Άφιξη στην παραλία του Σχοινιά. Ομιλίες και Συναυλία.

Στο πλαίσιο της Ολυμπιάδας 2004 στην περιοχή Σχοινιά-Μαραθώνα, παρά την ιστορική και οικολογική σημασία της, προβλέπεται να γίνουν οι εγκαταστάσεις για το Κέντρο Κωπηλασίας και για το ζάνοε-καγιάκ Σλάλομ, που θα κοστίζουν πάνω από 30 δισ. δρχ. ενώ άλλα 8 δισ. θα κοστίσει η τροφοδοσία από τη λίμνη του Μαραθώνα.

Για την κατασκευή του κωπηλατοδρόμου θα θυσιάσουν 450 στρέμματα πρασίνου και ο μοναδικός υγροβιότοπος της Αττικής, ο οποίος συγκεντρώνει 50 είδη φυτών, υπέργηρες κουκουναριές, περί τα 4000 είδη εντομοπανίδας και πάνω από 170 είδη πτηνών. Μετά τους Ολυμπιακούς ο χώρος αυτός που ανακηρύσσεται σε «ελεύθερους χώρους-πράσινο» θα περιλαμβάνει αναψυκτήρια, αθλητικές εγκαταστάσεις, πολιτιστικά κέντρα κ.λπ. Στην περιοχή προϋποθέτουμε του Σλάλομ, που δεν έχει παρατηρηθεί «Εθνικό Πάρκο», ο χώρος μετά τη λήξη των αγώνων μπορεί να

χρησιμοποιηθεί για την κατασκευή ξενοδοχειακών εγκαταστάσεων ή και να πωληθεί σε ιδιώτες.

Όλα αυτά πρόκειται να συντελεστούν –και μάλιστα τα έργα έχουν αρχίσει– παρά το γεγονός ότι στην πεδιάδα αυτή διαδραματίστηκε η ιστορική μάχη του Μαραθώνα σύμφωνα με πληθώρα αποδεικτικών στοιχείων που προσκόμισε η «Αρχαιολογική Εταιρεία». Για τον λόγο αυτό στο ΦΕΚ 366 Β' / 25.2.80 δηλώνεται ρητά ότι ο ευρύτερος χώρος του Μαραθώνα πρέπει να διατηρήσει τον χαρακτήρα και τη μορφολογία του. Πρόσφατα άλλωστε το Σ.τ.Ε. επέστρεψε στο ΥΠΕΧΩΔΕ το Π.Δ. για το λεγόμενο «Εθνικό Πάρκο» θεωρώντας ως απαράδεκτες κάποιες από τις προβλεπόμενες χρήσεις του.

Να επισημανθεί τέλος ότι σε ολόκληρη την περιοχή που συνορεύει με το «Κέντρο Κωπηλασίας και Κανό» παρουσιάζονται έντονα ιδιοκτησιακά προβλήματα και οικιστικές πιέσεις, καθώς εκκρεμεί το ιδιοκτησιακό σε 12 από τους 14

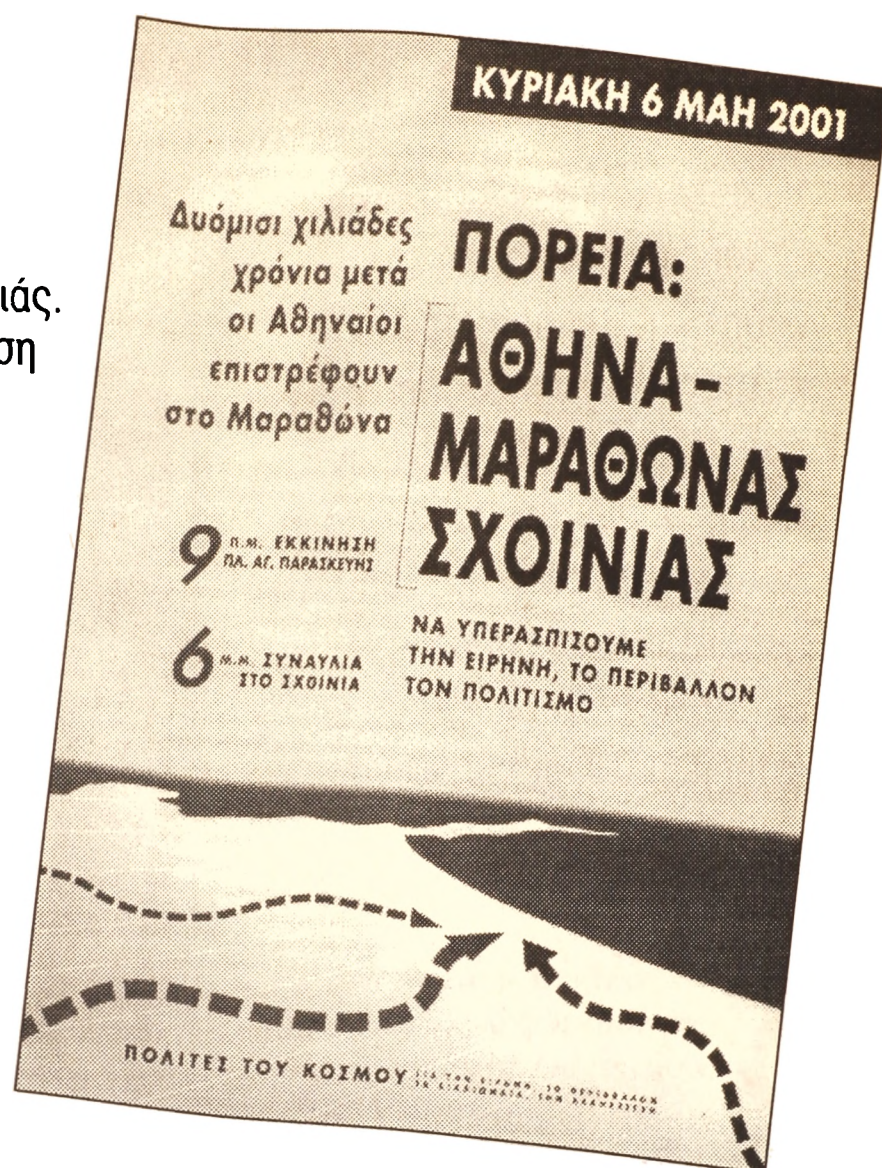
οικοδομικούς συνεταιρισμούς της ευρύτερης περιοχής που αυτή τη στιγμή βρίσκονται εκτός σχεδίου.

Οι αποκάλυπτες αυτές ενέργειες προκάλεσαν πλήθος αντιδράσεων και έδωσαν το έναυσμα για την οργάνωση σειράς εκδηλώσεων με σκοπό την ματαίωση των Ολυμπιακών έργων και τη διάσωση της περιοχής.

Έτσι, την Κυριακή 29.4 πραγματοποιήθηκε η πρώτη από τις προγραμματισμένες εκδηλώσεις διαμαρτυρίας στο Μαραθώνα-Σχοινιά. Η κεντρική εκδήλωση έγινε στον Τύμβο του Μαραθώνα με πλήθος ομιλιών. Επονείδιστη και θλιβερή ήταν ωστόσο η παρέμβαση του Δημάρχου Μαραθώνα, ο οποίος καταλήγωντας τόνισε ότι δεν θα ανεχθεί άλλες εκδηλώσεις διαμαρτυρίας στον Μαραθώνα!

Ακολούθησε συμβολική πορεία στο χώρο όπου έχουν ξεκινήσει τα έργα για το κωπηλατοδρόμιο και η εκδήλωση ολοκληρώθηκε με συναυλία στην παραλία του Σχοινιά.

Α.Κ.

Το πρόβλημα της κοινωνικής ασφάλισης

Η κοινωνική ασφάλιση στην Ελλάδα με την μορφή της καθολικής και υποχρεωτικής κάλυψης του πληθυσμού έχει ζωή μόλις 65 χρόνων. Κι αν αφαιρέσουμε την πολυτάραχη δεκαπενταετία 1936-1950 τότε η υποχρεωτική καθολική ασφάλιση στην Ελλάδα έχει ιστορία μόλις μισού αιώνα.

Στα πενήντα αυτά χρόνια η κοινωνική ασφάλιση δεινοπάθησε όσο και οι υπόλοιποι θεσμοί του νεοελληνικού κράτους: εκτεταμένη εισφοροδιαφυγή, μικρές και κακές παροχές, χαμηλό επίπεδο περίθαλψης, καταλήστευση των αποθεματικών των ταμείων μέσω υποχρεωτικών και ουσιαστικά άτοκων καταθέσεων στην Τράπεζα της Ελλάδος, οργανωτικός κατακερματισμός των φορέων, άσκηση κοινωνικής πολιτικής όχι μέσω του προϋπολογισμού αλλά σε βάρος των ταμείων, ρουσφετολογικές προσλήψεις στους φορείς κοινωνικής ασφάλισης κ.λπ., κ.λπ.

Στα δεινά αυτά της κοινωνικής ασφάλισης προστέθηκαν τα τελευταία χρόνια και δύο παράγοντες που επέτειναν την κακοδαιμονία: το δημογραφικό πρόβλημα και η μαζική ανεργία.

Το σκηνικό αυτό είναι φυσικό να προκαλεί παρεμβάσεις της κυβερνητικής εξουσίας, όταν μάλιστα τα τελευταία δέκα χρόνια η λαίλαπα του νεοφιλελευθερισμού σαρώνει χωρίς αντιστάσεις την υφήλιο. Στις αρχές της δεκαετίας του '90 η κυβέρνηση Μητσοτάκη με τους νόμους Σιούφα έκανε την πρώτη βαθιά τομή στο ασφαλιστικό σύστημα όχι προς την κατεύθυνση της εξυγίανσης, αλλά

προς την πλευρά της συμπίεσης του ασφαλιστικού κόστους προς όφελος της εργοδοσίας και σε βάρος των ασφαλισμένων. Οι κυβερνήσεις του ΠΑΣΟΚ που ακολούθησαν έπαιξαν προς στιγμή με το θέμα (έκθεση Σπράου), ταλαντεύθηκαν, δήλωσαν δια στόματος πρωθυπουργού ότι όλα βαίνουν καλώς και όταν κερδήθηκαν από τον Κώστα Σημίτη οι εκλογές του Απριλίου 2000 το σκηνικό ήταν έτοιμο για το μεγάλο άλμα: καταρρέει το ασφαλιστικό σύστημα, χρειάζονται βαθιές τομές με ορίζοντα πενήνταετίας, πρέπει όλοι να συνεισφέρουμε για να μην πεινάσουν τα παιδιά μας, τι θα γίνει με τους άνεργους και άλλα ηχηρά παρόμοια. Κανείς από τους κεντρικά υπεύθυνους (Μέγαρο Μαξίμου/Υπουργεία Εργασίας, και Εθνικής Οικονομίας) δεν είπε ανοιχτά ότι κοντά στα υπαρκτά προβλήματα της κοινωνικής ασφάλισης στην Ελλάδα έχουν τώρα προστεθεί οι ασφυκτικές πιέσεις ορισμένων κέντρων εξουσίας και διαπλοκής, που για διαφορετικούς λόγους το καθένα επιδιώκει «ίδιον όφελος», είτε για να λύσει προβλήματα που αντιμετωπίζει, είτε για να αναπτυχθεί σε νέες προσοδοφόρες και άκρως επικερδείς κατευθύνσεις, είτε για να μειώσει δραπέρα το κόστος εργασίας.

Συγκεκριμένα:

α) οι τραπεζίτες (κρατικοί και ιδιώτες) που ηγούνται των σημερινών μεγαθηρίων που προέκυψαν από τις συγχωνεύσεις των τελευταίων χρόνων αντιμετωπίζουν σοβαρά προβλήματα λειτουργίας, ορθολογικοποίησης και ανάπτυξης λόγω της πανσπερμίας ασφαλιστικών, μισθολογικών και βαθμολογικών καθεστώτων που διέπουν τις εργασιακές σχέσεις 55.000 τραπεζοϋπαλλήλων πολλοί από τους οποίους θεωρούνται από τους τραπεζίτες ως πλεονάζοντες.

β) οι ασφαλιστικές εταιρείες και (συνακόλουθα) τα ιδιωτικά θεραπευτήρια βλέπουν μπροστά τους «στάδιον δόξης λαμπρόν» εφόσον συρρικνωθεί ο δημόσιος χαρακτήρας της κοινωνικής ασφάλισης.

γ) οι «έχοντες και κατέχοντες» τη εξουσία στους ήδη λειτουργούντες φορείς δημόσιας ασφάλισης (ΙΚΑ κ.λπ.) βλέπουν στα αποθεματικά των ειδικών ταμείων έναν πολύτιμο πόρο για τα δικ τους ισχνά ή ανύπαρκτα αποθεματικά.

δ) οι εργοδότες στον ιδιωτικό τομέα θέλουν κι αυτοί μερίδιο από την αναδιανομή της πίτας της κοινωνικής ασφάλισης μέσω μείωσης του κόστους των εργοδοτικών εισφορών.

Η συνδυασμένη (όχι αναγκαστικά συ-

ντονισμένη) πίεση των παραπάνω τεσσάρων παραγόντων στην κυβέρνηση Σημίτη οδήγησε τον πρωθυπουργό και το επιτελείο του, στο όνομα κάποιων υπαρκτών προβλημάτων της κοινωνικής ασφάλισης να συλλάβουν ένα σχέδιο πολλαπλών χρήσεων που (πίστευαν) θα ικανοποιούσε ταυτόχρονα όλους όσους εμπίπτουν στις παραπάνω τέσσερις κατηγορίες, ενώ θα αποσπούσαν και ευνοϊκά σχόλια από τις Βρυξέλλες, τον ΟΟΣΑ και το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο.

Οι σχεδιαστές αυτής της πολιτικής, έχοντας υπόψη τους τις πραγματικότητες μέσα στο κυβερνών κόμμα και θέλοντας να προλάβουν τυχόν κοινωνικές αντιδράσεις, έκαναν δύο λάθη τακτικής που αποδείχθηκαν καταστροφικά για τους σχεδιασμούς τους (και για τον πρωθυπουργό που τους κάλυψε πολιτικά): κράτησαν τελείως κλειστά τα χαρτιά τους και έθεσαν χρονικό όριο εφαρμογής της ασφαλιστικής «μεταρρύθμισης» το έτος 2007 μετά Χριστόν. Το αποτέλεσμα το είδαμε: στις 26 Απρίλη

έγινε στην Ελλάδα και ειδικότερα στην Αθήνα η μεγαλύτερη απεργιακή κινητοποίηση των τελευταίων χρόνων. Και τούτο γιατί, πέρα από τις αντιδράσεις των εργαζομένων, οι πρωτοκλασάτοι του ΠΑΣΟΚ βρήκαν μια μοναδική ευκαιρία «να τρίψουν τα μούτρα» των εκσυγχρονιστών, ενώ οι εκφραστές των κέντρων εξουσίας που πίεζαν τόσο καιρό για την ασφαλιστική μεταρρύθμιση πρέπει να έγιναν έξαλλοι με τη μετάθεση κατά μία επταετία της έναρξης ισχύος των μέτρων.

Το κρίσιμο ερώτημα όμως δεν είναι τόσο το τι έγινε ή δεν έγινε στις 26 Απρίλη και λίγο πριν, αλλά το τι γίνεται τώρα: η κοινωνική ασφάλιση στην Ελλάδα εξακολουθεί να διακρίνεται από έντονα αρνητικά φαινόμενα (όπως και παλιά), ενώ έχουν προστεθεί νέα που απορρέουν είτε από δημογραφικούς λόγους είτε από παράγοντες που έχουν σχέση με αλλαγές στις παραγωγικές σχέσεις και στις δομές της αγοράς εργασίας. Κατά συνέπεια το ζήτημα της

κοινωνικής ασφάλισης και των όποιων αλλαγών είναι ανοιχτό και πρέπει να αντιμετωπιστεί άμεσα, με τρόπους όμως που θα βρίσκονται στους αντίποδες των προσεγγίσεων και των διαδικασιών που χαρακτήρισαν το πρόσφατο κυβερνητικό εγχείρημα. Ίσως το άρθρο 44 του Κανονισμού της Βουλής των Ελλήνων, που προβλέπει τη σύσταση ειδικής επιτροπής «για τη μελέτη εθνικών ή γενικότερου ενδιαφέροντος ζητημάτων» να προσφέρει κάποιες ενδιαφέρουσες δυνατότητες για την αντιμετώπιση του ασφαλιστικού προβλήματος.

Σίγουρα όλοι συμφωνούμε ότι το μέλλον της κοινωνικής ασφάλισης είναι «εθνικού ενδιαφέροντος ζήτημα». Απομένει να συμφωνήσει και η πλειοψηφία της Βουλής ότι έτσι είναι το θέμα. Και βέβαια, να πεισθούν κάποιοι ότι τυχόν «νέα κόλπα» θα έχουν, κατά πάσα πιθανότητα, την ίδια τύχη που είχαν και τα παλιά...

ΧΑΡΗΣ ΠΑΠΑΜΑΡΓΑΡΗΣ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ SCRIPTA

Φ Ι Λ Ο Σ Ο Φ Ι Α

ISAIAH BERLIN

ΤΕΣΣΕΡΑ ΔΟΚΙΜΙΑ ΠΕΡΙ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΣ

Μετάφραση: ΓΙΑΝΝΗΣ ΠΑΠΑΔΗΜΗΤΡΙΟΥ

«Τα περίφημα *Τέσσερα δοκίμια περί Ελευθερίας*... χαρακτηρίζονται από εκείνον τον ριζοσπαστικό ανθρωπισμό —υπό τη γνησιότερη έννοια του τόσο ταλαιπωρημένου αυτού όρου—, ο οποίος συνδέει τον σερ Isaiah Berlin με μεγάλες μορφές του δέκατου ένατου αιώνα, όπως τον Χέρτσεν και τον Mill, δίνοντάς του συγχρόνως τη δυνατότητα να ανακαλύψει το ίδιο πνεύμα πίσω από την αγριωπή όψη και την αλλοιωμένη φήμη του Karl Marx.»

Observer

«Η *Ιστορική Νομοτέλεια* είναι ό,τι καλύτερο έχει γράψει ο κύριος Berlin μέχρι σήμερα... μια λαμπρή διατράνωση της ανθρώπινης ελευθερίας και του ρόλου της ελεύθερης επιλογής στην ιστορία.»

The Economist

SCRIPTA

ΑΣΚΛΗΠΙΟΥ 10 • ΑΘΗΝΑ 10680 • ΤΗΛ.: 3616.528 • FAX: 3616.529

Η κοινωνική αναταραχή που προκλήθηκε μετά την δημοσιοποίηση από μέρους της κυβέρνησης των προτάσεών της για το ασφαλιστικό οδήγησε στην υποχώρηση του υπουργού Εργασίας και στην απόσυρση του σχεδίου. Ουσιαστικά οι ενδιαφερόμενες πλευρές καλούνται να εξαντλήσουν όλα τα περιθώρια του διαλόγου χωρίς την ύπαρξη προαπαιτούμενων. Στη συνέντευξη που ακολουθεί ο κ. Σάββας Ρομπόλης, καθηγητής Κοινωνικής Πολιτικής του Παντείου Πανεπιστημίου και επιστημονικός διευθυντής του Ινστιτούτου Εργασίας ΓΣΕΕ/ΑΔΕΔΥ αναπτύσσει τις θέσεις των εργαζόμενων για τα ασφαλιστικά ταμεία, για την ευρωπαϊκή εμπειρία και τι επίδραση μπορεί ν' ασκήσει στο ελληνικό σύστημα αλλά και για το πως θα επιβιώσει το σημερινό ελληνικό σύστημα.

«Το ασφαλιστικό σύστημα χρειάζεται πόρους»

Σάββας Ρομπόλης

Συνέντευξη στον Σωτήρη Λέτσιο

• Η κυβέρνηση υποστηρίζει ότι το υπάρχον ασφαλιστικό σύστημα αντέχει έως το 2010 και ότι δεν υπάρχει κίνδυνος κατάρρευσης...

— Κανείς δεν μπορεί να υποστηρίξει ότι θα καταρρεύσει καθώς το ασφαλιστικό είναι υποσύστημα του κοινωνικού συστήματος. Και για να γίνει αυτό θα πρέπει να καταρρεύσει ο κρατικός προϋπολογισμός της συγκεκριμένης χώρας. Πιστεύουμε ότι προειδοποιητικό καμπανάκι θα χτυπήσει το 2005 και

όχι το 2010. Η γνώμη μας είναι ότι η παρέμβαση έπρεπε να είχε γίνει πριν από καιρό και όχι σήμερα. Όταν όλα γίνονται καθυστερημένα τότε επιλέγεται η λύση της αύξησης των εισφορών και μείωσης των παροχών.

• Βέβαια προειδοποιήσεις υπήρξαν από το 1997 και την έκθεση Σπράου για την οποία τότε πολλοί αντέδρασαν...

— Το ζήτημα είναι πώς οργανώνει κάποιος την συζήτηση, με ποιους όρους και ποιες προϋποθέσεις. Σ' ένα πρώτο

επίπεδο θα πρέπει να κατατεθούν όλες οι προτάσεις απ' τους συνομιλητές για να δούμε εάν συμφωνούμε για το ύψος του ελλείμματος, μακροχρόνιο και ετήσιο. Το δεύτερο επίπεδο αφορά τον χαρακτήρα και τον προσανατολισμό του συστήματος. Στην Ελλάδα εφαρμόζουμε ένα σύστημα «Βίσμαρκ» κατά το πρότυπα της Ευρώπης του 19ου αιώνα ενώ πολλές απ' τις προτάσεις αναφέρονται στο σύστημα «Μπέμπεριτζ» που ανήκουν στο σύστημα της Χιλής, το

ποίο πρότεινε η Παγκόσμια Τράπεζα μετά την πτώση του Αλλιέντε και βέβαια κατέρρευσε... Το σύστημα «Βίσμαρκ» ισχύει σε όλη την κεντρική Ευρώπη και κλονίζεται λόγω της γήρανσης του πληθυσμού και της ανεργίας. Εμείς σαν χώρα όμως θέλουμε την διαιώνιση, την ανανέωση, ή την αντικατάστασή του με κάποιο άλλο;

• *Η εισαγωγή του κεφαλαιοποιητικού αντί του διανεμητικού συστήματος ποια ελεονεκτήματα προσφέρει;*

— Σημαίνει με απλά λόγια την εισαγωγή της ιδιωτικής ασφάλισης στην κοινωνική ασφάλιση και την κατάλυση της κοινωνικής αλληλεγγύης στα πλαίσια της κοινωνικής ασφάλισης. Αυτοί που στρέφονται στην ιδιωτική προέρχονται από τα υψηλά εισοδήματα και αφορούν περί τα 2.000.000 Έλληνες. Εμείς δεν συζητάμε στο ίδιο τραπέζι με τους εκπροσώπους της ιδιωτικής ασφάλισης...

• *Ποιες κατηγορίες επαγγελματιών πρέπει να παραμείνουν όπως έχουν και ποια να υπαχθούν σ' ένα νέο σύστημα;*

— Το ζήτημα της επίλυσης της κοινωνικής ασφάλισης είναι αντικείμενο μαρκής διαπραγμάτευσης και διαβούλευσης ανάμεσα στους κοινωνικούς συνομίλητες. Στο Βέλγιο οποιαδήποτε πρόπειρα τροποποίησης στο ασφαλιστικό θα περάσει μέσα από τις διαπραγματεύσεις με τους κοινωνικούς συνομίλητες. Στη Γερμανία για μια παρόμοια περίπτωση η πολιτική ηγεσία συζητούσε με τους εργαζόμενους επί 5 συνεχή χρόνια. Στη Γαλλία συζητούσαν χρόνια, στη Σουηδία πάλι το ίδιο...

• *Με βάση την ευρωπαϊκή εμπειρία η Ελλάδα θα μπορούσε ν' αντλήσει ιδέες από τα συστήματα των χωρών της Ε.Ε.;*

— Το σύστημα «Βίσμαρκ» διατηρεί την υπανάπτυκτη μορφή του όχι επειδή είναι γενναιόδωρο και σπάταλο, αλλά επειδή το κράτος χρησιμοποίησε το κοινωνικό του κεφάλαιο στις δεκαετίες του '50 και του '60 για να χρηματοδοτήσει τους επιχειρηματίες, ενώ στην δεκαετία του '80 χρησιμοποίησε αυτούς τους πόρους με την μορφή δανείου για να μειώνει το έλλειμμα του κρατικού προϋπολογισμού. Το σύστημα αυτό όμως δεν επιστρέφει τις αποδόσεις του. Στην έρευνα που κάναμε για το πώς θα μειωθεί το έλλειμμα καταλήγουμε ότι ο καλύτερος παράγοντας με τον υψηλότερο βαθμό βαρύτητας στο σημερινό κοινω-

ΦΩΤΟ: ΣΕΜΠΑ ΜΑΝΩΛΑΚΗ

νικό έλλειμμα είναι η μη σωστή αξιοποίηση των αποθεματικών. Το σύστημα είχε απώλειες 15 τρισεκατομμύρια... Εάν το σύστημα δεν είχε αυτές τις απώλειες το καμπαράκι δεν θα χτυπούσε το 2005 αλλά το 2022. Ο δεύτερος και τρίτος παράγοντας είναι η ανεργία και η γήρανση του πληθυσμού, η οποία θα πλήξει την χώρα μας μετά το 2010. Αυτή την στιγμή στην Ευρώπη δεν υπάρχει προβληματισμός για ένα ενιαίο σύστημα κοινωνικής προστασίας. Για να προχωρήσουμε στην κοινωνική ολοκλήρωση, απαραίτητη προϋπόθεση αποτελεί η ύπαρξη συνθήκης με όρους και χρονοδιάγραμμα, με πόρους... Απ' την στιγμή που στην Ε.Ε. κάτι τέτοιο δεν υπάρχει, απομένει η άσκηση εθνικών πολιτικών για την καταπολέμηση της ανεργίας και την εφαρμογή προγραμμάτων κοινωνικής ασφάλισης.

• *Η κάλυψη όσο δυνατόν περισσότερων θέσεων εργασίας τι προοπτικές πα-*

ρέχει στο σύστημα;

— Εάν ενταχθούν στην αγορά και οι 500.000 άνεργοι τότε το σύστημα εξασφαλίζει πόρους περίπου 190 δισεκατομμυρίων το χρόνο. Ανασφάλιστους εργάτες δεν έχουμε μόνο στους ξένους αλλά και στους Έλληνες. Από τα 4.000.000 εργαζόμενους στην Ελλάδα το 25% από αυτούς, Έλληνες και ξένοι, είναι ανασφάλιστοι. Μιλάμε για 1.000.000 άτομα. Το σύστημα επίσης δεν μπορεί σήμερα να εισπράξει νομοθετημένους πόρους ύψους 5,6 δισεκατομμυρίων την ημέρα. Εξαιτίας αυτής της αδυναμίας του συστήματος στρεφόμαστε κάθε τέσσερα χρόνια στην μείωση παροχών αντί να εισπραχθούν φόροι και να μειωθεί το έλλειμμα...

Το σύστημα χρειάζεται πόρους και η έλλειψή τους δεν οφείλεται στις εισφορές, που είναι ήδη υψηλές, αλλά στην χαμηλή συμμετοχή του κρατικού προϋπολογισμού στο σύστημα.

Πλούσιοι και φτωχοί

Είναι το γεγονός των ημερών. Η κυβέρνηση υποχώρησε. Απέσυρε τις προτάσεις της για το νέο ασφαλιστικό καθεστώς και δηλώνει προς κάθε κατεύθυνση πρόθυμη να κατέλθει σε «διάλογο χωρίς προαπαιτούμενα». Φαινομενικά όλες οι θέσεις που υποστηρίζονταν μέχρι το βράδυ της Πέμπτης 26/4, εγκαταλείφθηκαν και ως εκ θαύματος όχι μόνο δεν συντρέχει λόγος επιβολής τους αλλά αντίθετα είναι δυνατή η συνολική διαπραγμάτευσή τους. Οι ηγεσίες της ΓΣΕΕ και ΑΔΕΔΥ μοιάζουν ικανοποιημένες από τις εξελίξεις και ετοιμάζονται κι εκείνες να προσέλθουν σε συζήτηση. Η πλειοψηφία των ΜΜΕ στρέφει τώρα το ενδιαφέρον της στις πιθανές εξελίξεις και σπεύδει να αφιερώσει χώρο και χρόνο για να φιλοξενήσει εκτιμήσεις, αναλύσεις και προβλέψεις σχετικές με την υπάρχουσα κατάσταση που κατά γενική ομολογία κρίνεται, αν μη τι άλλο, λιγότερο θερμή απ' ό,τι αρχικά είχε προβλεφθεί. Γενικά ένας «ψύχραιμος» παρατηρητής θα αποφαίνονταν πως όλα βαίνουν προς ομαλοποίηση. Είναι όμως έτσι τα πράγματα;

Αν όντως αυτό συμβαίνει, τότε γιατί κανείς από όλους όσους θα κληθούν να λάβουν αποφάσεις δεν τολμά να αναφερθεί έστω στο πραγματικό πρόβλημα, που δεν είναι άλλο από την εξεύρεση πόρων για το ασφαλιστικό σύστημα; Τα τεράστια ελλείματα που παρουσιάζει αυτό επιτάσσουν πριν απ' όλα. Είναι γνωστό πως το κράτος ήδη από την δεκαετία του '50 στέρησε το ασφαλιστικό σύστημα από το σύνολο των αποθεματικών του, γεγονός που οδήγησε στην σημερινή αδιέξοδη κατάσταση του ελλείματος των 50 δισ. Πρόκειται για μια εγκληματική τακτική έναντι των πολιτών αυτής της χώρας, εξαιτίας της οποίας τα χρήματα των ασφαλισμένων δεν ανήκουν στους ίδιους και τα ταμεία των ασφαλιστικών τους φορέων αλλά αποτελούν μια αστείρευτη πηγή για τον κρατικό προϋπολογισμό και την αύξηση της περιουσίας όσων διέθεταν, διαθέτουν και θα διαθέτουν προσβάσεις σ' αυτόν. Με αυτή τη λογική προωθήθηκε το νέο ασφαλιστικό νομοσχέδιο, με αυτή τη λογική αποσύρθηκε και σ' αυτή τη λογική είναι βέβαιο ότι θα υπακούει αυτό που θα κατασκευαστεί για να το αντικαταστήσει.

Η σημερινή κυβέρνηση του ΠΑΣΟΚ –όπως και όλες οι υπόλοιπες των τελευταίων χρόνων– παρότι ίσως μοιάζει ετοιμόρροπη, καταπώς βιάστηκαν αρκετοί να εκτιμήσουν, δύσκολα θα καταρρεύσει. Ο κύριος Σημίτης και το επιτελείο του υπέπεσαν βέβαια σε σοβαρά, σοβαρότατα, λάθη πολιτικής τακτικής που τους έφεραν αντιμέτωπους σχεδόν με το σύνολο της ελληνικής κοινωνίας, γεγονός αρκετό για να πλήξει ανεπανόρθωτα ίσως το κύρος του πρωθυπουργού και κάθε επόμενης του επιλογής· αυτό όμως δεν μπορεί και δεν πρέπει να οδηγήσει σε επικίνδυνα, για το μέλλον της χώρας, συμπεράσματα. Καταρχήν τα λάθη του κ. Σημίτη και της κυβέρνησής του δεν μπορούν να θεωρηθούν αμιγώς πολιτικά. Στην πραγματικότητα πρόκειται για ηθικά ατοπήματα που εκφράζουν την λογική «ο ισχυρός δικαιούται να καταδυναστεύει τον αδύναμο». Ενδεικτικό είναι άλλωστε ότι επελέγη η στρατηγική του σοκ ως επικοινωνιακά επαρκέστατη. «Θα φωνάξουν δύο μήνες και θα περάσουμε το νομοσχέδιο στη θερινή βουλή».

Όποιος ασκεί κριτική λοιπόν σ' αυτό το «εκσυγχρονιστικό όνειδος» οφείλει να το ξεκαθαρίσει πως πρόκειται για

καθαρή κλοπή και οφείλει επιπλέον να καταγγείλει τους κλέφτες ως κλέφτες και όχι απλά ως πολιτικά αστόχαστους ή ανίκανους και άλλες τέτοιες μπουρδες του σαλονιού. Οι χλιαρές αντιδράσεις της ηγεσίας της Ν.Δ και η κάλυψή της πίσω από τα ακραία και ακροδεξιά στοιχεία του κόμματος, οι συνήθεις ξύλινες καταγγελίες του ΚΚΕ, η έλλειψη συνολικής πρότασης εκ μέρους του Συνασπισμού, οι κραυγές ματαιοδοξίας του αντιπολιτευόμενου ΠΑΣΟΚ, και η περιοριζόμενη στα όρια του νέου νομοσχεδίου διεκδικητικότητα της ηγεσίας του συνδικαλιστικού κινήματος μαρτυρούν πως το μεγαλύτερο πρόβλημα αυτής της χώρας είναι πως παραμένει διχασμένη μεταξύ βολεμένων και οικονομικά προστατευμένων και όλων των υπολοίπων, τις τύχες των οποίων διαχειρίζονται οι πρώτοι αποκλειστικά και μόνο σύμφωνα με τα συμφέροντά τους. Αυτή είναι δυστυχώς ωμή η αλήθεια έστω και αν είναι ακατάλληλη για την εποχή του «πολιτικά ορθού» και της «συναίνεσης». Και οι τηλεοπτικές ραδιοφωνικές ή έντυπες θριαμβολογίες του τύπου «νίκη του λαού», «ατακτική φυγή του ΠΑΣΟΚ» κ.λπ. που ακολούθησαν την αναγγελία της απόσυρσης του νομοσχεδίου, δεν μπορούν πια να εμψυχώνουν τις ζητούμενες θετικές εξελίξεις, εκτός κι αν μιλάμε για αυξημένη τηλεθέαση, ακροαματικότητα ή πολλαπλασιασμό του τιράνι. Η κατάσταση παραμένει εξαιρετικά επικίνδυνη.

Γιατί μπορεί μεν η κυβέρνηση να υποχωρήσει για την ώρα (έστω για πρώτη φορά επί Σημίτη με τόσο εντυπωσιακό τρόπο) και να επιθυμεί τη συζήτηση αλλά ποιος μπορεί να εγγυηθεί πως αυτά που θα συζητηθούν δεν θα είναι και κάποια δίκαια και σκληρά δικαιώματα των εργαζομένων; Φυσικά κανείς (αφού κανείς δεν ανέλαβε την ευθύνη για το διαγούμισμα και κανείς δεν προέβη σε αυτοκριτική). Ούτε καν ηγεσίες των κορυφαίων συνδικαλιστικών οργάνων, οι οποίες αντιδρούν με οποιονδήποτε τρόπο σε οποιαδήποτε αύξηση των ηλικιακών ορίων συνταξιοδότησης και την μείωση

ον συντάξεων αλλά δεν σχολούνται ποσώς με το πώς θα βρεθούν τα τεράστια ποσά που απαιτούνται να γλυτώσουν τα ασφαλιστικά ταμεία από την κατάρρευση. Όσο για την περφημη πρότασή τους για την επιβολή πρόσθετης φορολογίας στους «έχοντες και κατέχοντες», δεν μπορεί να αποφέρει παρά ψιφύλα (οι Έλληνες που δηλώνουν ετήσιο εισόδημα πάνω από δέκα εκατομμύρια μόλις και μετά βίας τάνουν τους εκατό χιλιάδες), εκτός και αν μιλάμε για μια εκ βάθρων αναθεώρηση της φορολογικής πολιτικής που μάλλον δεν βολεύει κανέναν απ' όσους επέχουν στον δημόσιο λόγο. Όπερ πολλαπλά αδιέξοδα.

Γίποτα και κανένας λοιπόν δεν φαίνεται ικανός στην ώρα να πείσει πως χρειάζεται τη θέληση να δραστηριοποιηθεί, με όποιο κόστος αυτό συνεπάγεται, αποκλειστικά προς όφελος των πολλών. Και μόνο το γεγονός πως έμεινε ουσιαστικά ασχολίαστη η σχέση μεταξύ της απόφασης της κυβέρνησης να περικόψει στρατιωτικές δαπάνες

προς χάρη μιας διευρυμένης κοινωνικής πολιτικής και της παρουσίασης λίγων ημερών αργότερα του νέου ασφαλιστικού νομοσχεδίου, με το οποίο θα ταιριάζει πίσω πολλαπλάσια απ' όσα θα πρόσφερε με την προηγούμενη απόφασή της, αρκεί για να πειστεί και ο πλέον οπισθοδρόμος πως πολλά πράγματα δεν γαίνονται καλά σ' αυτή τη χώρα.

Αποκαλύπτεται δυστυχώς πως πίσω από τον κυνισμό και την γύμνια της σημερινής κυβέρνησης και την ανεπάρκεια του μεγαλύτερου τμήματος της πολιτογένειας κρύβονται πολύ σοβαρά προβλήματα που διαπερνούν με άκρη σ' άκρη την ελληνική κοινωνία. Ας μην είμαστε αφελείς και ας μην επιτρέψουμε σε κανέναν να μοιραστεί

μαζί μας τις θριαμβολογίες του.

Η κυβέρνηση του ΠΑΣΟΚ διαθέτει ακόμη αρκετούς άσους στο μανίκι του έστω και τσαλακωμένου για την ώρα εκσυγχρονιστικού της μπλέιζερ. Μεταξύ των οποίων τον πιο πολύτιμο: Την ανοχή ενός αποπροσανατολισμένου, από εκλεγμένους και μη κυβερνώντες, λαού. Έναν υπερπολύτιμο σύμμαχο που εδράζεται κατά κύριο λόγο σε όλα εκείνα τα κοινωνικά γνωρίσματα που προωθήθηκαν λυσσώδως μέχρι αποθέωσης τις τελευταίες δύο δεκαετίες από το σύνολο των «σοσιαλιστικών» κυβερνήσεων του ΠΑΣΟΚ, επιβάλλοντας αφενός για τόσα χρόνια το ίδιο ως τη μόνη αξιόπιστη λύση για την πλειοψηφία του εκλογικού σώματος και αφαι-

ρόντας αφετέρου ουσιαστικά την δυνατότητα επιρροής σε όσες δυνάμεις έμοιαζαν ικανές να προτείνουν τίμιες και επαρκείς λύσεις. Λατρεία της ατομικότητας, αδιαφορία για οτιδήποτε αφορά πραγματικά το δημόσιο συμφέρον, τυφλή υποταγή στους μηχανισμούς της κερδοσκοπίας, ιδιοτέλεια, αναίδεια, έλλειψη παιδείας, συνεχής υπονόμευση του συντάγματος, μυθοποίηση της οικονομικής δύναμης, εγκατάλειψη ως αναχρονιστικής κάθε πολιτικής πρότασης που στέκεται κριτικά έναντι των εισπρακτικών λογικών ή συγκρούεται με τα συμφέροντα των εκάστοτε ημετέρων.

Αυτή είναι η πραγματικότητα. Η κατανόησή της ίσως είναι το πρώτο βήμα για την δημιουργία των συνθηκών που θα επιτρέψουν στο μέλλον την ανατροπή της προς το καλύτερο. Και είναι η σοβαρότητα της κατάστασης που δεν μας επιτρέπει να χαρούμε όπως θα θέλαμε την μόνη ίσως

αμιγώς θετική εξέλιξη των τελευταίων ημερών.

Αναφερόμαστε φυσικά στο γεγονός ότι για πρώτη φορά έπειτα από αρκετά χρόνια αυτός ο λαός κατάφερε, έστω και περιστασιακά, να ξεπεράσει τα συντεχνιακά όρια, αποκλειστικά εντός των οποίων έχει μάθει αφενός να αντιλαμβάνεται τον εαυτό του και την κοινωνία και αφετέρου την εκπλήρωση των υποχρεώσεων και την άσκηση των δικαιωμάτων που προκύπτουν από την συμμετοχή του σ' αυτήν. Η μαζική συμμετοχή του στις κινητοποιήσεις της Πέμπτης ας είναι η ένδειξη πως δεν έχει πει ακόμη την τελευταία του λέξη.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΤΖΑΜΙΩΤΗΣ

ΕΦ' ΕΝΟΣ ΖΥΓΟΥ

Ιστορική σύσκεψη του κ. Γ. Πρετεντέρη με τους Σημίτη, Λαλιώτη, Ευθυμίου στα Δολιανά Αρκαδίας, αλλάζει τον ρουν της ιστορίας. Η λεγόμενη και «ομάδα Πρετεντέρη» ανέλαβε οριστικώς τα ηνία της χώρας, αλλά δεν ξέρω πως θα αντιδράσει η ομάδα «Μάρκος Μουζάκης», που και αυτή έχει δύναμη. Πάντως η υπό τον Πρετεντέρη ομάς συγκροτήθηκε οριστικώς σε σώμα. Πλην του προέδρου, έχουμε τον κ. Λαλιώτη επί της προπαγάνδας και της οργανώσεως, τον κ. Ευθυμίου αρμόδιο σε θέματα επαφών με διανοομένους και τον κ. Σημίτη να πηγαينوέρχεται με την Δάφνη και ένα στυλό. Εννοείται πως ο κ. Πρετεντέρης αναλαμβάνει και την φιλοσοφική εκλαϊκευση των αποφάσεων από την στήλη του στο Βήμα.

ΘΕΛΩ ΤΟΝΙΑ

Πρωθυπουργός και υπουργός Εργασίας, με την σύμφωνη γνώμη των υπουργών Εθνικής Οικονομίας,

Εξωτερικών και Αμύνης, αποφάσισαν να φέρουν ένα νομοσχέδιο επί του ασφαλιστικού, πλην όμως μετά την αντίδραση της Τόνιας Αντωνίου το επήραν πίσω. Μετά έκαναν μερικές δέσμες σκέψεων, τις οποίες πάλι δεν κατάλαβε η κα Τόνια Αντωνίου, λέγουσα την ιστορική φράση: «Ζείτε σε άλλη χώρα; Δεν βλέπετε που μας βρίζουν όλοι;». Οπότε στην τελική σύσκεψη Τόνιας Αντωνίου και κυβερνήσεως φτάσαμε στην πλήρη διάλυση των δέσμεων σκέψεως.

ΝΕΑ ΓΙΑΛΤΑ

Τώρα θα περιμένουμε τη

συνάντηση κορυφής Πρετεντέρη-Τόνιας Αντωνίου, ώστε να έχει και η Ελλάς ένα σωστό ασφαλιστικό σύστημα.

ΣΚΕΨΗ ΠΡΕ-ΤΕ-ΝΤΕΡΕ

Αυτή είναι εν ολίγοις η πολιτική κατάσταση στην Ελλάδα σήμερα. Αύριο βλέπουμε πάλι. Δεν μπορώ να γίνω και προφήτης. Θα διαβάσω τις σκέψεις του Πρετεντέρη και θα σας πω.

ΟΥΡΑΝΙΟ ΤΟΞΟ

Ανήκω ως γνωστόν στην αριστερά «Μπίστης» και γι' αυτό δεν πήγα στη συγκέντρωση των εθνικιστών εργαζομένων.

ΣΑΝ ΚΛΑΜΠ - ΠΑΣΟΚ

Η νύχτα έπεφτε με χάρη, όταν τα φρικιά έφταναν στο ΑΝ κλαμπ, απέναντι από το ΠΑΣΟΚ στην οδό Σολωμού των Εξαρχείων. Μέσα καμιά πενηνταριά πασόκοι, έξαλλοι, έβριζαν τον Γιαννίτση, διότι όπως την πήγαινε τη δουλειά θα τους άφηνε άνεργους πριν της ώρας τους, πριν δηλαδή έρθουν τα πακέτα. Ξαφνικά, την ώρα που τα φρικιά ετοιμαζόντουσαν να μπουρνε στο κλαμπ, βλέπουν απέναντι φασαρία, φώτα κ.λπ. Σου λένε, έχει πλάκα, ας δούμε τι γίνεται. Τότε βγαίνει ο δυστυχής Γιαννίτσης και αρχίζει να ψελλίζει, ενώ από κάτω τα φρικιά άρχιζαν την πρόγκα, περ τα μεγάλε και άσε το γιαούρτι κάτω, είναι καλό το παιδί.

Αυτά εν ολίγοις συνέβησαν εκείνο το βράδυ. Και αντί κοτζάμ καθηγητής υπουργός με δυό μέτρα γυαλιά, ο οποίος μέσα σε μια μέρα γελοιοποιήθηκε εκατό φορές, από την Τόνια, από τον Κουσελά, από τα φρικιά και τον Σημίτη, αντί λοιπόν να πάει στο σπίτι του να ξεκουραστεί και ταυτοχρόνως να τους τα ψάλει, κάθεται και τον φτύνουν κανονικά. Ειλικρινά απορώ με το έσχατο κατάντημα αυτών των ανθρώπων που, λιμασμένοι για εξουσία, δεν βλέπουν πλέον μπροστά τους.

Έχουμε άλλες φούριες τώρα. Ετοιμαζόμαστε να λύσουμε το πρόβλημα της βλαχικής μειονότητας του Κολωνακίου.

ΟΙΚΟΝΟΜΙΣΤΕΣ ΣΥΝΤΑΞΙΟΥΧΟΙ

Πως είναι δυνατόν ο μεν Κύρκος να λέει πως το βασικό πρόβλημα της ελληνικής κοινωνίας σήμερα είναι ο εθνικισμός και η δε ελληνική κοινωνία να λέει πως μόνον η σύνταξη έχει σημασία, δε το καταλαβαίνω. Δεν συνεννοούνται μεταξύ του Κύρκος και κοινωνίας, ώστε να μην πέφτουν αντιφάσεις;

ΚΑΛΟ

Το είπε ο Κ. Βεργόπουλος στην πολύ καλή εκπομπή του EXTRA «Δελτίο Νεκρός» του Αιμ. Μεταξόπουλου: «Η απελευθέρωση της εργασίας με θυμίζει την απελευθέρωση των κολλίγων. Είναι η απελευθέρωση του κεφαλαίου από το βάρος της εργασίας». Μπράβο στον Βεργόπουλο που εξακολουθεί να βλέπει καθαρά.

ΚΙ ΑΛΛΟ ΚΑΛΟ

Και μπράβο και στον Πγκαλο για την απάντηση που έδωσε στη μάλλον χαζή παρατήρηση του Χατζηνικολάου πως αεροδρόμιο των Σπάτων είναι υπέροχο: «Να χαιρόσαστε εσείς Χατζηνικολάου και εγώ δεχομένως και εγώ πη το χρησιμοποιώ. Αλλά μας βλέπουν και από Καλύβια σήμερα. Και αυτοί καταλαβαίνουν λέω».

Το vertigo* της εξουσίας

(για πρωθυπουργικούς πιλότους, διεδυντές και άλλους...)

Ιστορίες κακοδιοίκησης, ανοργανωσιάς και οργίου κομματικής ρουσφετολογίας λίγο πριν από την διάλυση της Ολυμπιακής Αεροπορίας

του Ρεπόρτερ

Είναι γνωστή η ιστορία και οι περιπέτειες της Ολυμπιακής αεροπορίας. Η εταιρεία λες και γεννήθηκε για να δημιουργούνται σκάνδαλα. Οι κυβερνήσεις είκοσι τόσα χρόνια προσπαθούν να την διαλύσουν μετατρέποντας τον εθνικό αερομεταφορέα σε κομματικό φέουδο. Διορισμοί «κολλητών», αναξιοκρατία, ερίεργες «ενοικιάσεις» και αγορές αεροσκαφών, όργιο συναλλαγών, πικάντικες ιστορίες... Η ιστορία της Μιμής που από κάποια στιγμή και μετά εγκαθίδρυσε το προσωπικό της καθεστώ στην Ολυμπιακή, χωρίς να είναι η πρώτη περίπτωση όπου το ανειδίκευτο πρωθυπουργικό περιβάλλον παραβίασε κάθε νομιμότητα και αξιοκρατία, είναι ίσως η πιο χαρακτηριστική του τρόπου που η εξουσία χρησιμοποίησε την Ολυμπιακή Αεροπορία.

Και τώρα ένα άλλο σκάνδαλο κακοδιαχείρισης και σπατάλης από κομματικούς φίλους» έρχεται στο φως της δημοσιότητας. Το γνωρίζει πολύ καλά ο υπουργός Μεταφορών κ. Χρ. Βερελής αφού έχει στα χέρια του πλήρη φάκελο τουλάχιστον από τις 12.4. Όμως δεν έχει κουνήσει το δακτυλάκι του. Προστατεύει τους «κολλητούς» του. Οι οποίοι συμπεριφέρονται σάμπως η Ο.Α. να ήταν ένας ανοιχτός μπουφές, απ' όπου περνά όποιος θέλει και τιμολογιά όσο θέλει από τα «εδέσματα»...

Όμως τα αστεία περίσεψαν. Η Ολυμπιακή αποδυναμώνεται καθημερινά και μεθοδεύεται το ξεπούλημά της με ευτελιστικό σχέδιο στην εταιρεία Αχον του γνωστού σας εμπόρου όπλων κ. Γιώργου Λιακουνάκου. Η Αχον είναι σήμερα ζημιολόγος σε πολύ μεγαλύτερα ποσοστά από εκείνα της Ολυμπιακής. Επιμένει όμως να μην πωληθεί μετά το πέρας της Ολυμπιακής στα χέρια της, τις «καθαρίσεις» που θα ακολουθήσουν και την κατακόρυφη άνοδο των τιμών των εισητηρίων στις εσωτερικές γραμμές θα μπορέσει να βγάλει και τα σημερινά «σπασμένα».

Ας παρακολουθήσουμε αυτές τις εξελίξεις όλοι μας. Και εμείς θα βρούμε μέσα από τις στήλες του περιοδικού.

Η Ολυμπιακή Αεροπορία υπονομεύθηκε συστηματικά από όλους τους κατά καιρούς αρμόδιους υπουργούς Μεταφορών, που διορίζαν ως Προέδρους και Διευθύνοντες Συμβούλους κομματικά στελέχη τα οποία εν συνεχεία επάνδρωναν τις διάφορες υπηρεσίες της εταιρείας με χωριανούς τους κομματάρχες –σε επόμενες εκλογές οι κ. Πρόεδροι αναδεικνύονταν βουλευτές– με τελικό αποτέλεσμα η Ολυμπιακή να έχει διπλάσιο από το αναγκαίο για τη λειτουργία της προσωπικό. Σήμερα έχουν μείνει 8.000 από τους 16.000 υπαλλήλους που είχε μέχρι πριν έξι χρόνια. Αλλά δεν υπάρχουν πιλότοι!

Η ιστορία που θα παρακολουθήσετε στη συνέχεια, σχετίζεται με τον μικρό αριθμό πιλότων της Ολυμπιακής σε σχέση με το στόλο της αλλά και με το γενικό αλαλούμ που επικρατεί στην εταιρεία.

Θυμάστε βεβαίως την υπόθεση της εκχώρησής της στην βρετανική εταιρεία Speedwing, η οποία θα «έσωζε» την Ολυμπιακή, την εν συνεχεία εκδίωξη της και όσα τραγελαφικά ακολούθησαν. Οι φωστήρες υπουργοί που είχαν εμπλακεί στην υπόθεση εκείνη ήταν οι Μαντέλης, Παπαντωνίου, Χριστοδουλάκης. (Η υπόθεση έχει ανατεθεί σε εισαγγελέα. Άγνωστη παραμένει η πορεία της δικαστικής έρευνας.)

Στην ιστορία που αποκαλύπτει σήμερα το *Αντί* εμπλέκονται βεβαίως και υπουργοί, που ευθύνονται τουλάχιστον για προσπάθεια απόκρυψης, αλλά και οι διάφοροι κομματικοί κυβερνήτες

*vertigo είναι αεροπορικός όρος και σημαίνει παραζάλη, παραισθήσεις.

Η ΑΝΑΦΟΡΑ ΤΗΣ ΕΧΠΑ

Αθήνα 13 Φεβρουαρίου 2001

ΕΜΠΙΣΤΕΥΤΙΚΟ

Προς:

Την Διοίκηση της Ο.Α.

Πρόεδρο και Διευθ. Σύμβουλο

κ. Διον. Καλόφωνο

Κύριε Πρόεδρε,

Η Διοίκηση του Σωματείου μας κατά καιρούς έχει θέξει το σοβαρό ζήτημα του τρόπου λειτουργίας της ΓΔΠΕ και έχει ζητήσει τη λήψη μέτρων ώστε να εκλείψουν τα απαράδεκτα φαινόμενα της ανισοκατανομής του πτητικού έργου και του πλουτισμού ορισμένων σε βάρος των πολλών αλλά και της Εταιρείας.

Από έρευνα την οποία διενεργήσαμε και αφορούσε το εκτελεσθέν πτητικό έργο όλων των Χειριστών για το έτος 2000, διαπιστώσαμε καταστάσεις οι οποίες όχι μόνον προκαλούν έκπληξη αλλά μπορούν να θεωρηθούν και σκανδαλώδεις, αν ληφθεί υπ' όψιν ότι αφορούν πρόσωπα τα οποία κατέχουν υψηλές διοικητικές θέσεις και ενδεχομένως, η συμπεριφορά τους είναι αποτέλεσμα της εκμετάλλευσης των θέσεων αυτών.

Ειδικότερα από τους επισυναπτόμενους πίνακες προκύπτει ότι οι αναφερόμενοι σε αυτούς Χειριστές απασχολήθηκαν σε ετήσια βάση ίδιες ώρες με τον μέσο όρο των Κυβερνητών του σμήνους που ανήκουν, έλαβαν αποζημιώσεις ρεπό τριπλάσιες του μέσου όρου των Κυβερνητών του σμήνους τους και απεκόμισαν συνολικές ετήσιες αποδοχές οι οποίες είναι μεγαλύτερες κατά 7.000.000 έως 8.000.000 δραχμές από τον μέσο όρο των αποδοχών των ομοιοβάθμων τους.

Οι ανωτέρω διαφορές προέκυψαν κυρίως λόγω:

α. Πληρωμής ρεπό για πτήσεις που δεν το δικαιολογούσαν αφού δεν υπήρχε λόγος αλλαγής του προγραμματισθέντος δρομολογίου τους και, εν πάση περιπτώσει, υπήρχε διαθέσιμο προσωπικό προς εκτέλεση της πτήσης χωρίς επιπλέον αμοιβή (π.χ. Κυβ.

Γ. Στίκας 28-29/4, Κυβ. Γ. Αλυσσανδράτος 10/1. Κυβ. Β. Δώριζας 17/1).

β. Πληρωμής ρεπό για εκτέλεση προγραμματισμένης πτήσης χωρίς να υπάρχει υπέρβαση πτητικής απασχόλησης ή επιβάρυνση της προβλεπόμενης ανάπαυσης (π.χ. Κυβ. Γ. Στίκας 2-5-20-23/9, Κυβ. Γ. Αλυσσανδράτος 25/11, 9/1, Κυβ. Β. Δώριζας 27/9).

γ. Πληρωμή ρεπό χωρίς να προκύπτει απασχόληση από τις σχετικές καταστάσεις (π.χ. Κυβ. Γ. Στίκας 10-12/6, Κυβ. Γ. Αλυσσανδράτος 14/12, Κυβ. Β. Δώριζας 30/11).

Είναι προφανές ότι από τα ανωτέρω, πέραν της ανισοκατανομής του εισοδήματος που προέκυψε για τους υπόλοιπους Χειριστές, επήλθε και ζημία της Εταιρείας αφού με τις ενέργειες των ανωτέρω Χειριστών, οι οποίες συνδέονται ευθέως με την εκμετάλλευση της θέσεως που κατείχαν και ενδεχομένως με τις παραλήψεις άλλων οργάνων, κατεβλήθησαν σε αυτούς ποσά τα οποία δεν εδικαιούνται να εισπράξουν.

Τέλος δεν πρέπει να μείνει ασχολίαστο το γεγονός ότι παρά την έκταση που είχε λάβει η ανωτέρω κατάσταση εντούτοις όχι μόνον δεν λειτούργησαν μηχανισμοί προστασίας των συμφερόντων της εταιρείας αλλά επιπλέον δημιουργήθηκαν και προσκόμματα στην προσπάθειά μας να υπάρξει διαφάνεια αφού η αρμόδια ΓΔΠΕ (Διευθ. Υποστήριξης και Προγραμματισμού και Γεν. Δι/ντής Π.Ε.) αρνήθηκε να μας χορηγήσει τα αιτηθέντα με το υπ' αριθ. πρωτ. 99/Φ.205/31-2-2001 έγγραφό μας στοιχεία και ούτε καν απάντησε σε αυτό.

Ελπίζουμε ότι τα στοιχεία που σας υποβάλουμε θα αξιολογηθούν με την δέουσα προσοχή και θα οδηγήσουν στη λήψη των επιβαλλόμενων μέτρων για την προστασία των συμφερόντων της Εταιρείας.

Για το Δ.Σ. της ΕΧΠΑ

Ο Πρόεδρος: Γρηγ. Κωνσταντέλλος

Ο Γεν. Γραμματέας: Χαρ. Ζαφειράκης

Συν/να: 31

και Διευθύνοντες Σύμβουλοι. Ο λόγος για τους κυρίους: Γιώργο Στίκα, κυβερνήτη του πρωθυπουργικού αεροπλάνου· τον Γ. Αλυσσανδράτο, πρώην Διευθυντή προγραμματισμού που προήχθη προσφάτως σε Διευθυντή Επιχειρησιακού Ελέγχου· τον Γενικό Διευθυντή Πτητικής Εκμετάλλευσης Σπύρο Λαμπρόπουλο· τον πρώην Γενικό Διευθυντή Πτητικής Εκμετάλλευσης Μιλτιάδη Τσαγκαράκη· τον Διον. Καλόφωνο, Πρόεδρο και Διευθύνοντα Σύμβουλο της εταιρείας, τέως διοικητή της ΥΠΑ και ταφόπλακα της ιδιωτικής εταιρείας Air-Greece αλλά βεβαίως και τον αρμόδιο υπουργό Μεταφορών κ. Χρήστο Βερελή.

Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΩΝ REPOS

Το Αντί έχει στα χέρια του πολυσέλιδη απόρρητη έκθεση και άλλα έγγραφα, ένα μικρό μόνον μέρος των οποίων δημοσιεύει σήμερα. Η ιστορία ξεκίνησε με την υπόθεση των γeros που με χαριστικό τρόπο πληρώθηκαν οι κυβερνήτες κ. Γ. Στίκας και Γ. Αλυσσανδράτος καθώς και διάφορες άλλες «παράπλευρες» υποθέσεις.

Η Ένωση Χειριστών Πολιτικής Αεροπορίας (ΕΧΠΑ) διενήργησε μια έρευνα μόνη της -αφού προηγουμένως οι αρμόδιοι της Ο.Α. είχαν αρνηθεί να της παράσχουν τα σχετικά στοιχεία- προκειμένου να «σπάσει το απόστημα»: Φαινόταν από καιρό μια «αταξία» στα γeros των κυβερνητών. Ήταν ένα διάβημα που γινόταν για πρώτη φορά. Η Ένωση πίστευε ότι μόνον αν υπάρξει κάθαρση, θα μπορούσε να επιβιώσει ο κλάδος. Η ΕΧΠΑ υπέβαλε στις 13/2/2001 εμπιστευτική αναφορά -δημοσιεύεται στις διπλανές στήλες- στον Πρόεδρο και Διευθύνοντα Σύμβουλο της Ο.Α. κ. Διον. Καλόφωνο συνοδευόμενη με τριάντα ένα (31) συνημμένα έγγραφα! Η αναφορά της ΕΧΠΑ αναφερόταν στα γeros που αντικανονικά εισέπραξαν τρεις κυβερνήτες της Ο.Α. Μετά από τρεις ημέρες η αναφορά και τα συνοδευτικά έγγραφα διαβιβάστηκαν στη Μονάδα Ελέγχων-Επιθεωρήσεων της Ο.Α., η οποία μετά από έρευνα συνέταξε μια πολυσέλιδη έκθεση ελέγχου των προγραμμάτων εργασίας και γeros των ιπταμένων χειριστών τη Γενικής Διεύθυνσης Πτητικής Εκμετάλλευσης.

ΟΝΟΜΑΤ/ΜΟ	Α.Μ.	ΣΥΝ. ΩΡΩΝ	ΩΡΕΣ ΠΤΗΣ. ΙΟΥΝ-ΣΕΠ	ΑΡΙΘ. REPOS	ΕΤΗΣΙΟ ΣΥΝΟΛΟ ΑΠΟΔΟΧΩΝ ΔΡΧ.
ΣΤΙΚΑΣ Γ.	83155	730	255	119	31.239.493
ΔΩΡΙΖΑΣ Β.	84935	798	293	109	31.096.068
ΑΛΥΣΣΑΝΔΡΑΤΟΣ Γ.	85847	773	297	136	31.672.745

Στην κατάσταση φαίνεται ο αριθμός των *repos* των τριών κυβερνητών, αριθμός πολλαπλάσιος από το μέσο όρο όλων των άλλων κυβερνητών της Ο.Α.

Η έλλειψη επαρκούς αριθμού πιλότων στην Ο.Α. και οι αυξημένες ανάγκες στις περιόδους αιχμής και κατά τις αρχικές και μεταβατικές εκπαιδεύσεις των πιλότων δημιούργησαν ένα καθεστώς υπερεργασίας: Οι πιλότοι εκαλούντο να εργαστούν –όσοι βεβαίως το επιθυμούσαν– και τις ημέρες ανάπαυσης (*repos*) και φυσικά στις περιπτώσεις αυτές αμοίβονταν υπερωριακά.

Όπως σημειώνει η έκθεση των ελεγκτών (της 23/3/2001) «κατά καιρούς, υπογράφονται πρακτικά συμφωνίας μεταξύ Ο.Α.-Ε.Χ.Π.Α. τα οποία προβλέπουν μεταξύ των άλλων και τους όρους που αφορούν την προσφορά της πιο πάνω μορφής υπερεργασίας.

– Τα πρακτικά αυτά και οι διάφορες συμφωνίες που προηγούνται, έχουν σήμερα δημιουργήσει μία κατάσταση, η οποία, έχει εκτοξεύσει τη δαπάνη Υπερεργασίας της Γ.Δ.Π.Ε. σε υψηλά επίπεδα (περίπου 2,5 δισ. για το 2000), καθώς επίσης και ένα ομιχλώδες τοπίο, σχετικά με τις αιτίες, τις διαδικασίες και την ανάγκη πληρωμής *repos*, για κάθε αλλαγή που θα επέλθει, στο ήδη εκπονημένο πρόγραμμα».

Αυτή είναι η κατάσταση στην Ολυμπιακή: «Ένα εργασιακό καθεστώς το οποίο, όπως φαίνεται, είναι πολύ δύσκολο πλέον να ελεγχθεί!»

Η έκθεση ελέγχου προχωρεί στην συνέχεια σε λεπτομερειακή εξέταση των καταγγελιών της ΕΧΠΑ (η αναφορά του συνδικαλιστικού οργάνου δημοσιεύεται σε επόμενες σελίδες) και καταλήγει στο συμπέρασμα ότι ο κυβερνήτης Β. Δώριζας δεν μπορεί να κατηγορηθεί για κάποιες παράτυπες υπερβάσεις. Εδώ πρέπει να σημειώσουμε ότι ο κ. Β. Δώριζας μετά την αναφορά-καταγγελία της ΕΧΠΑ είχε την ευθυξία να παραιτηθεί από τη θέση του Αναπληρωτή Διευθυντή Εκπαίδευσης.

Είναι πάντως τέτοιο το καθεστώς

πλημμελούς τήρησης του Αρχείου Ωρών των ιπταμένων ώστε η όλη παρακολούθηση των μεταφοράς των *repos* αναγκάζει τους ελεγκτές να εκφράζουν επιφυλάξεις για «όλα τα μεταφερόμενα *repos*».

Αυτό που θα πρέπει να σημειωθεί εδώ είναι πως οι κυβερνήτες Γ. Στίκας και Γ. Αλυσσανδράτος προέβησαν σε κατάχρηση των διευθυντικών τους θέσεων, αφού αξιοποίησαν ο μὲν πρώτος το γεγονός ότι ήταν Αρχιχειριστής του σμήνους B-737-400 και πιλότος του πρωθυπουργικού αεροσκάφους και ο δεύτερος Διευθυντής Προγραμματισμού. Η δεοντολογία πήγε περίπατο! Αυτό ήταν το χειρότερο μάθημα που μπορούσαν να δώσουν ο Αρχιχειριστής και ο Διευθυντής Προγραμματισμού στους άλλους κυβερνήτες της Ο.Α.

Στη συνέχεια δημοσιεύουμε αρκετά αποσπάσματα από την απόρρητη έκθεση των ελεγκτών, χωρίς όμως να επιμένουμε σε τεχνικές λεπτομέρειες για να μην κουράσουμε τους αναγνώστες. Ανασύρουμε επίσης από το φάκελο την γραπτή Δήλωση-Κατάθεση που έκανε η επί 28 χρόνια υπάλληλος στον Προγραμματισμό της Ο.Α. κ. Ακριβή Χήναρη. Εκεί καταδεικνύεται ανάγλυφα η συμπεριφορά των «κολλητών».

Ας δώσουμε όμως τον λόγο στους ελεγκτές που καταγράφουν χαρακτηριστικές λεπτομέρειες για το πώς οι «αρμόδιοι κολλητοί» αντιλαμβάνονται την διαχείριση της εταιρείας:

«Οι πολλές και συνεχείς χειρόγραφες παρεμβάσεις και διορθώσεις –από μη δυνάμενα να εξακριβωθούν άτομα– στο μηνιαίο πρόγραμμα, καθώς επίσης και οι πάσης φύσεως αλλαγές και διορθώσεις στις υπηρεσίες ενός εκάστου Ιπτάμενου Χειριστή, όπως και η πλημμελής ενημέρωση του Αρχείου Ωρών Πτήσεων των Ι/Χ, καθιστούσαν τον έλεγχο των γενεσιουργών αιτιών των *repos* αυτών που

είχαν μεταφερθεί, καθώς επίσης και την αντίστοιχη εξαγωγή ασφαλών συμπερασμάτων, υπόθεση με μεγάλα περιθώρια σφάλματος».

Ακολουθεί η περιγραφή μερικών χαρακτηριστικών περιπτώσεων που αναφέρονται στους καταγγελλόμενους κυβερνήτες. Σχετικά με τον κυβερνήτη Γ. Στίκα αναφέρεται ότι εκτέλεσε πέντε πτήσεις «που ήταν προγραμματισμένος και από τις οποίες δεν προέκυπτε πληρωμή 5 συνολικά *repos*, τα οποία εμφανίζεται όμως να εισπράττει στην μηνιαία κατάσταση πληρωμής *repos*, για αυτές τις πτήσεις, στις ίδιες ημερομηνίες».

Τα *repos* πρέπει σύμφωνα με τα ισχύουν να πληρώνονται τον ίδιο μήνα που πραγματοποιούνται. Αυτό όμως δεν ίσχυε για τον πρωθυπουργικό πιλότο. Η έκθεση αναφερόμενη σ' αυτό το σημείο, συνεχίζει:

«Όπως όμως ο ίδιος (δηλ. ο κ. Γ. Στίκας) δήλωσε στον Έλεγχο, τα *repos* αυτά τα μετέφερε από τις 25/7, 13, 14/10 και 8, 10/12/1998 αντίστοιχα.

Δηλαδή 2 χρόνια αργότερα.

[...]

Για τον κ. Γ. Αλυσσανδράτο προκύπτει ότι και αυτός πληρώθηκε *repo* (μηνιαίες καταστάσεις πληρωμής *repos*) στις 25-26/11/00, εκτελώντας την προγραμματισμένη υπηρεσία του (πτήσεις ΟΑ 171 και 166 αντίστοιχα). Ο ίδιος δήλωσε στον Έλεγχο ότι τα *repos* αυτά είναι οφειλόμενα από 22 και 24/7/00, απ' όπου και τα μετέφερε, δηλαδή 4 μήνες αργότερα.

Επίσης σχετικά με τα *repos* που πληρώθηκαν στον κ. Γ. Αλυσσανδράτο στις 17, 18 και 23/5, τα οποία δεν είναι μεταφερόμενα αλλά εμφανίζονται στην κατάσταση πληρωμών *repos* του Μαΐου 2000, με την αιτιολογία «Επιτροπή FALCON», ο κ. Κ. Απέργης προϊστάμενος προγραμματισμού Ι/Χ έως τον Ιούλιο 2000, κληθείς από τον Έλεγχο να αιτιολογήσει τον λόγο πληρωμής τους, δήλωσε τα εξής:

«όπως μου είπε ο κ. Αλυσσανδράτος Γ. να τα βάλω, έτσι και τα έβαλα και για περισσότερες εξηγήσεις να απευθυνθείτε στον ίδιο».

REPOS ENANTI ΚΙΝΗΤΗΣ ΤΗΛΕΦΩΝΙΑΣ

Πραγματικά σπαρταριστή είναι όμως η «αιτιολογία» που προέβαλε ο κυβερνήτης Γ. Αλυσσανδράτος γι' αυτές τις επιπλέον

αμοιβές. Σύμφωνα με τους ελεγκτές:

«Σε ερώτησή μας σχετικά με το παραπάνω θέμα ο κ. Αλυσσανδράτος Γ. μας δήλωσε τα εξής:

“Τα repos αυτά είπα στον κ. Απέργη να μου τα καταχωρήσει κατ’ αυτόν τον τρόπο, διότι το χρονικό διάστημα αυτό ήμουν στην Επιτροπή διερεύνησης ατυχήματος του FALCON. Όμως λόγω των αυξημένων τηλεφωνικών δαπανών κινητής τηλεφωνίας που αντιμετώπιζα, απ’ αυτό το γεγονός, κατόπιν συνεννόησης με τον τότε Διευθυντή της ΓΔΠΕ κ. Τσαγκαράκη Μ., έλαβα προφορική εντολή από αυτόν όπως μου χορηγηθούν 3 repos.”

Όπως πράγματι διαπίστωσε ο Έλεγχος, υπάρχει σχετική εντολή (αριθ. πρωτ. ΠΔΣ/380, 15/5/00), στην οποία ο κ. Αλυσσανδράτος Γ. ορίζεται μέλος της Επιτροπής διερεύνησης του Αερ. Ατυχ. FALCON 900.

Όσον όμως αφορά την προφορική εντολή για την χορήγηση 3 REPOS από τον κ. Τσαγκαράκη Μ., ο Έλεγχος δεν μπορεί να την πιστοποιήσει, λόγω μη ύπαρξης γραπτής εντολής».

Γιατί όμως έδωσε προφορική εντολή ο κ. Τσαγκαράκης; Μπορούσε πολύ απλά να δώσει γραπτή εντολή στο λογιστήριο προκειμένου να καλυφθούν οι δαπάνες της τηλεφωνικής επικοινωνίας του κ. Αλυσσανδράτου. Δε βαριέσαι! Δική τους είναι η εταιρεία, ό,τι θέλουν κάνουν... Αλλά ας παρακολουθήσουμε αυτή τη μικρή ιστορία μέσα από την έκθεση ελέγχου:

Οι ελεγκτές εκάλεσαν στη συνέχεια τον κ. Κ. Απέργη ο οποίος «δήλωσε προς τον Έλεγχο ότι, “τα REPOS αυτά του υποδείκνυε να τα τοποθετήσει προς πληρωμή στις ημερομηνίες αυτές, ο ίδιος ο κ. Στίκας Γ. και εγκρίνονταν και από το κ. Γ. Αλυσσανδράτο”».

Τέτοια η συντροφική αλληλεγγύη! Και παρακάτω:

«Ο ίδιος ο κ. Κ. Απέργης “απλώς εκτελούσε τις εντολές του όπως δήλωσε, λόγω του ότι ο κ. Στίκας Γ. ήταν Αρχιχειριστής και όπως του δήλωνε σε ενστάσεις του, αναλάμβανε αυτός την ευθύνη για τυχόντα μελλοντικό έλεγχο”. Σύμφωνα όμως με όσα δήλωσε στον Έλεγχο ο κ. Κ. Απέργης, αλλά και η κα Ακριβή Χήναρη, Υπάλληλος Προγραμματισμού I/X, άποψή τους είναι ότι τα repos αυτά θα έπρεπε να πληρωθούν με βάση την

ημερομηνία δημιουργίας τους όπως άλλωστε συνέβαινε και με τους υπόλοιπους I/X.

Σε ότι αφορά τους I/X που κατέχουν Διοικητικές θέσεις στην ΓΔΠΕ αναφορικά με τα repos που αυτοί θα πληρώνονταν από την εκτέλεση του προγράμματός τους, εξεδόθη σχετική εντολή από τον Γ. Αλυσσανδράτο.

Η πιο πάνω εντολή μεταξύ των άλλων αναφέρει ότι:

“Η υπερεργασία των Ιπταμένων που κατέχουν Διοικητικές Θέσεις στην Γ.Δ.Π.Ε. δεν είναι υποχρεωτικό να καταγράφεται στα φυλλάδια του προγράμματος. Στο τέλος του μήνα με ευθύνη του Προϊστάμενου Προγραμματισμού θα ετοιμάζεται έντυπο, στο οποίο θα υπάρχει το εκπονηθέν και το εκτελεσθέν πρόγραμμα και επ’ αυτού ο Διευθυντής Γενικός Αρχιχειριστής θα εγκρίνει τα πληρωμένα days-off”. Όμως όπως δηλώθηκε στον Έλεγχο από το κ. Κ. Απέργη και την κα Α. Χήναρη, “εάν ακολουθείτο η ορθή διαδικασία χειρισμού των οφειλομένων repos, η οποία προαναφέρθηκε, τότε δεν θα υπήρχε κατά την άποψή τους, ανάγκη έκδοσης της παρούσης εντολής”».

ΑΥΘΑΙΡΕΣΙΕΣ ΕΚΤΟΣ ΕΛΕΓΧΟΥ

Αξιίζει να μεταφέρουμε εδώ μερικά σημεία από την έκθεση των ελεγκτών όπου φαίνεται η γενική αποδιοργάνωση της εταιρείας, η έλλειψη παντός προγραμματισμού και ελέγχου και συνακόλουθα κάθε είδους αυθαιρεσία. Τέτοιος ο «εκσυγχρονισμός» στην Ολυμπιακή του κ. Χρ. Βερελή!

«Να σημειωθεί εδώ ότι για τους ιπταμένους χειριστές, που μετακινούνται για εκτέλεση μη πτητικού έργου στο Εξωτερικό, δεν ακολουθείται, όπως πρέπει και όπως γίνεται σε όλο το υπόλοιπο προσωπικό της Εταιρείας, η διαδικασία της πληρωμής και εκκαθάρισης των εκτός έδρας αποζημιώσεων, που προβλέπεται με την έκδοση ΦΥΛΛΟΥ ΜΕΤΑΚΙΝΗΣΗΣ».

Και αλλού:

«Ο Έλεγχος, λαμβάνοντας υπ’ όψιν την σχετική σηματολογία για όλες τις V.I.P. πτήσεις που εκτελέστηκαν εντός του 2000, διαπίστωσε ότι αυτό ήταν αδύνατον να γίνει, πλην ορισμένων περιπτώσεων».

Και ακολουθεί η επισήμανση:

«Για τις παραπάνω V.I.P. πτήσεις, που ήταν δυνατόν να προγραμματισθούν από την ΓΔΠΕ, πληρώθηκαν στους ιπταμένους χειριστές που τις εκτέλεσαν, συνολικά περίπου 21 repos (δηλαδή περίπου 1.800.000 δρχ.), τα οποία θα μπορούσαν και πρέπει κατά την άποψη του Ελέγχου, να είχαν αποφευχθεί, προγραμματίζοντας εγκαίρως από πριν τους αντίστοιχους ιπταμένους χειριστές.

Τα παραπάνω αναφερθέντα αποτελούν κυρίως, παράδειγμα κακής λειτουργίας και συνεννόησης των εμπλεκόμενων υπηρεσιών της ΓΔΠΕ (Τμήμα VIP, Προγραμματισμός, Γραμματεία ΓΔΠΕ κ.τ.λ.)».

Σημειώνεται μάλιστα ότι κάποιες από τις απαιτούμενες δαπάνες δεν συμπεριλαμβάνονται στα τιμολόγια προς το Δημόσιο, όταν αυτά εκδίδονται!

Αλλά γιατί να πληρώνει το Δημόσιο; Στόχος δεν είναι η γενική απαξίωση της εταιρείας;

«ΟΙ ΠΡΑΚΤΙΚΕΣ ΤΗΣ ... ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ»

Ούτε Κοστολόγιο όμως έχει η Ολυμπιακή, όπως προκύπτει από την έκθεση των ελεγκτών:

«Όμως, επειδή ως γνωστόν η Εταιρεία δεν έχει ακόμη εκπονήσει Γενικό Κοστολόγιο για κάθε δραστηριότητά της (σύμφωνα με τις θεωρίες και πρακτικές της Οικονομικής επιστήμης και ό,τι εμπειρικά), όπως φαίνεται, τα παραπάνω repos ουδέποτε υπολογίστηκαν για να συμπεριληφθούν στα τιμολόγια προς τις Κρατικές Υπηρεσίες για να πληρωθούν. Η Ο.Α. όμως πλήρωσε τα repos αυτά στους ιπταμένους χειριστές της, τον ίδιο μήνα με αυτόν που εκτελέστηκαν οι V.I.P. πτήσεις.

Με βάση τα φυλλάδια των εκτελεσθέντων προγραμμάτων, ο Έλεγχος υπέδειξε ότι το 2000, για τις 44 περίπου V.I.P. πτήσεις που έγιναν, πληρώθηκαν κατά προσέγγιση 125 repos συνολικής αξίας περίπου 10.000.000 δρχ.

[...]

Χαρακτηριστικά παραδείγματα, πλην των ανωτέρω αναφερθέντων, σχετιζόμενα με την δυσλειτουργία και την κακή συνεννόηση των αρμοδίων τμημάτων των Υπηρεσιών της ΓΔΠΕ, αποτελούν τα παρακάτω αναφερόμενα:

[...]

Η Υπηρεσία εκπαίδευσης της ΓΔΠΕ

εν μερίμνησε εγκαίρως, ούτως ώστε να ρισθεί και αντίστοιχος Εκπαιδευτής, να μην υποχρεωθεί η Εταιρεία στην κάλυψη των υστέρων πληρωμή επί πλέον ερεος, τα οποία θα προέκυπταν από τις αλλαγές και δεν θα ήταν αναγκαία κατά την άποψη του Ελέγχου.

Αντ' αυτού, ο κ. Γ. Στίκας εκτάκτως κρίθηκε ως Εκπαιδευτής, κληθείς από lay off, με ανάλογη πληρωμή 2 ερεος (18 και 21/4) για την υπηρεσία του αυτή, η οποία μπορούσε και έπρεπε να έχει ποφευχθεί, με τον έγκαιρο προγραμματισμό του.

- Για το χρονικό διάστημα 5-8/2 και ενώ οι εκπαιδευόμενοι στο Simulator σ.σ. εξομοιωτής πτήσεων) B737-400 τα Χανιά Γ. Μιχαηλίδης, Κ. Περαντωάκης, Κ. Μίσσιος και Κ. Λεβαντής, είχαν προγραμματισθεί από τον προηγούμενο μήνα γι' αυτήν την εκπαίδευση, Υπηρεσία Εκπαίδευσης της ΓΔΠΕ, όχι μόνον δεν μερίμνησε εγκαίρως να προγραμματίσει και τους αντίστοιχους εκπαιδευτές τους, αλλά κάλεσε εκτάκτως πάλι τους κ.κ. Γ. Στίκα και Δώρι-α, στους οποίους η Εταιρεία πλήρωσε από 2 ερεος στον καθένα (συνολικά 4 ερεος ή $4 \times 85.000 = 340.000$ δραχ.), για τις μερομηνίες 5 και 8/2 που μετέβησαν ως ΡΑΧ (σ.σ. επιβάτες) και επέστρεψαν από τα Χανιά αντίστοιχα, προκειμένου να εκτελέσουν χρέη Εκπαιδευτών».

ΕΝΑ ΑΝΥΠΑΡΚΤΟ ΠΤΥΧΙΟ

Κατά την διάρκεια του ελέγχου έγινε από την ΕΧΠΑ και μια καταγγελία σχετικά με την ανυπαρξία πτυχίου Ανωτάτης Σχολής του κυβερνήτη Γ. Στίκα. Ο κ. Γ. Στίκας φρόντισε να

«προμηθεύσει» τον φάκελό του και με δίπλωμα ΑΕΙ αφού θα είχε έτσι άλλο ένα επίδομα. Ιδού πώς περιγράφεται στην έκθεση των ελεγκτών η κομπίνα του πρωθυπουργικού πιλότου:

«Σύμφωνα με το μηχανογραφικό σύστημα παρακολούθησης στοιχείων προσωπικού (Ο.Ρ.Φ.Ε.Α.Σ.), ο αναφερόμενος, εμφανίζεται να είναι κάτοχος πτυχίου Ανωτάτης Σχολής και ειδικότερα πτυχίο Αρχιτεκτόνων Μηχανικών Εθνικού Μετσόβιου Πολυτεχνείου, από τον Φεβρουάριο '97.

- Πράγματι όπως προκύπτει από εντολή της ΕΜΑΔ ΤΟΜΕΑ Σ.Σ.Ε και Κανονισμών (Αρ. πρωτ. 01224 / 3-2-1997 / Φακ. 6/7) προς ΓΔΟΥ & Π / Υπηρεσία Μισθοδοσίας, χορηγείται στον κ. Γ. Στίκα επίδομα πτυχίου Ανωτάτης Σχολής (20%) αναδρομικά από 31/12/1996.

- Το επίδομα αυτό του χορηγείται μέχρι και τον Ιανουάριο 2001, δηλ. για διάστημα 49 μηνών.

- Τον Φεβρουάριο 2001 μετά από έλεγχο που πραγματοποιήθηκε από τις αρμόδιες υπηρεσίες της ΕΜΑΔ, διακόπηκε η χορήγηση του πιο πάνω επιδόματος και του χορηγήθηκε επίδομα πτυχίου Ανωτέρας Σχολής (15%), που αντιστοιχεί στο αναγνωρισμένο από το Ι.Τ.Ε. πτυχίο της Αεροπορικής Ακαδημίας Oxford.

Ο Έλεγχος θεώρησε σκόπιμο να ανατρέξει στον προσωπικό του φάκελο, (στις 19-3-01) στο αρχείο προσωπικού της ΕΜΑΔ, προκειμένου να εντοπίσει τα παραστατικά, βάσει των οποίων χορηγήθηκαν τα ανωτέρω επιδόματα, όπου και διαπιστώθηκαν τα παρακάτω:

- Δεν βρέθηκε να υπάρχει κανένα πτυχίο Ανωτάτης Σχολής, βάσει του οποίου να έχει χορηγηθεί το σχετικό επίδομα.

- Δεν βρέθηκε να υπάρχει καμία εντολή χορήγησης επιδόματος πτυχίου ούτε Ανωτέρας Σχολής (15%), αλλά ούτε και Ανωτάτης Σχολής (20%).

- Το μόνο αποδεικτικό σπουδών που βρέθηκε να υπάρχει, πλην του πτυχίου της Αεροπορικής Ακαδημίας Oxford, είναι το αντίστοιχο αυτού αναγνωρισμένο από το Ι.Τ.Ε. (Ινστιτούτο Τεχνολογικής Εκπαίδευσης), με ημερομηνία κτήσεώς του 23/4/1998, χωρίς να προκύπτει η ημερομηνία υποβολής του στην ΕΜΑΔ.

Ο Έλεγχος προχωρώντας σε περαιτέρω διερεύνηση, κάλεσε τον τότε Διευθυντή Τομέα Εφαρμογής Σ.Σ.Ε. και Κανονισμών κ. Σ. Ράζο, ο οποίος δήλωσε ότι «καμία εντολή χορήγησης επιδόματος πτυχίου Ανωτάτων Σπουδών δεν έχει χορηγήσει στην πολύχρονη καριέρα του, χωρίς να υπάρχει αντίστοιχα συνημμένο το αποδεικτικό σπουδών (πτυχίο Α.Ε.Ι.) στην εντολή που υπέγραφε πάντα ο ίδιος από την ΕΜΑΔ, προς την υπηρεσία μισθοδοσίας. Όπως διαβεβαίωσε τον Έλεγχο δεν αμφιβάλλει, ότι υπήρχε συνημμένο αποδεικτικό σπουδών για τον κ. Γ. Στίκα, το οποίο μετά την υλοποίηση της Εντολής, κατέληξε προς φύλαξη στον Ατομικό Φάκελο του Ι/Χ αυτού».

Σε ερώτηση δε του Ελέγχου περί της ύπαρξης αμφιβολιών για το παραπάνω θέμα, καθώς επίσης και για την περίπτωση λάθους, ο κ. Σ. Ράζος δήλωσε ότι «τα αποκλείει» και μας παρέπεμψε στον Υπάλληλο της ΕΜΑΔ κ. Κ. Παντα-

Επαγγελματική Κατάρτιση

Όψη : Προκαθορισμένη Φύση : (HREmployee.SpecialityID LIKE '1.1%' AND HREDUCATIONHREMPLOYEE#HREmployee.SpecialityID <> '1.1.4' AND HREDUCATIONHREMPLOYEE#HREmployee.SpecialityID <> '1.1.3' AND HREDUCATIONHREMPLOYEE#HREmployee.Status = 0 AND HREDUCATIONHREMPLOYEE#HREmployee.EducType <> 0 AND HREDUCATIONHREMPLOYEE#HREmployee.EducType <> 2 AND HREDUCATIONHREMPLOYEE#HREmployee.EducType <> 7)						
ΑΜ	Επώνυμο	Όνομα	Πρόσληψη	Κατηγορία	Κωδικός	Περιγραφή Εκπαίδευσης
00122	ΠΑΓΚΟΒΙΤΣ	ΣΠΥΡΙΔΩΝ ΓΕ	17/02/1986	Πτυχίο Πανεπιστημίου	ΕΞΑΝ	ΑΕΡΟΝΑΥΤΗΓΟΙ ΜΗΧΑΝ ΕΞΩΤΕΡ
00272	ΚΡΕΜΙΩΤΗΣ	ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ	01/12/1986	Πτυχίο Πανεπιστημίου	ΕΞΑΡ	ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΩΝ ΜΗΧ ΕΞΩΤΕΡ
03165	ΣΤΙΚΑΣ	ΓΕΩΡΓΙΟΣ	13/11/1984	Πτυχίο Πανεπιστημίου	ΕΒΑΡ	ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΩΝ ΜΗΧ Ε.Μ.Π.
00029	ΣΑΒΒΑΣ	ΣΑΒΒΑΣ	04/01/1988	Πτυχίο Πανεπιστημίου	ΕΞΒΙ	ΒΙΟΛΟΓΙΑΣ ΕΞΩΤΕΡ
00290	ΠΑΧΗΣ	ΙΩΑΝΝΗΣ	01/12/1986	Πτυχίο Πανεπιστημίου	ΕΑΓΑ	ΓΕΩΛΟΓΙΑΣ ΑΘΗΝΩΝ

πίνακας «Επαγγελματικής Κατάρτισης» που κρατείται στην αρμόδια επιτροπή της Ο.Α. εμφανίζει τον κυβερνήτη Γ. Στίκα ως κατέχοντα πτυχίο της Σχολής Αρχιτεκτόνων του ΕΜΠ. Αλλά ο κ. Γ. Στίκας το... «αγνοούσε». «Λάθος της υπηρεσίας» είπε όταν ερωτήθηκε από τους ελεγκτές.

ζή, ο οποίος έχει υπογράψει την σχετική εντολή, πριν από τον κ. Σ. Ράζο, ως “ΕΛΕΓΞΑΣ”.

Πράγματι και ο κ. Κ. Πανταζής δήλωσε στον Έλεγχο ότι, “συμφωνεί με τα δηλωθέντα από τον κ. Σ. Ράζο, καθώς επίσης ότι και σ’ αυτόν δεν έχει συμβεί σε όλα τα χρόνια που είναι στην ΕΜΑΔ, να υπογράψει εντολή χορήγησης επιδόματος πτυχίου Ανωτάτων Σπουδών, χωρίς να ελέγξει και να πιστοποιήσει ότι αυτή συνοδεύεται και από το αντίστοιχο παραστατικό (πτυχίο Α.Ε.Ι., πιστοποιητικό σπουδών κ.λπ.)”.

Και οι δύο ανωτέρω δήλωσαν στον Έλεγχο ότι, “η σχετική διαδικασία χορήγησης επιδόματος πτυχίου, κινείται μετά την υποβολή του σχετικού παραστατικού (πτυχίο) στην ΕΜΑΔ, από τον ίδιο τον ενδιαφερόμενο”. Σε σχετική ερώτηση εάν υπάρχει περίπτωση να τηρείται και στην ΓΔΠΕ αντίστοιχος φάκελος, αυτοί δήλωσαν ότι “από όσο γνωρίζουν, όλα τα πρωτογενή παραστατικά κάθε υπαλλήλου, μηδενός εξαιρουμένου, καταχωρούνται στον ατομικό φάκελό του, ο οποίος φυλάσσεται στο αρχείο Ατομικών φακέλων της ΕΜΑΔ”.

Τα παραπάνω τέθησαν υπ’ όψη του κ. Γ. Στίκα προκειμένου να έχουμε τις απόψεις του.

Όπως μας δήλωσε “πιστεύει ότι πρόκειται για λάθος των υπηρεσιών της ΕΜΑΔ, το οποίο δεν το αντελήφθη, διότι στο Εκκαθαριστικό σημείωμα αποδοχών του μέχρι τον Ιανουάριο 2000, αναγραφόταν ως αιτιολογία χορήγησης επιδόματος σπουδών από Δρχ. 78.969, η επεξήγηση: ‘ΕΠΙΔΟΜΑ ΠΤΥΧΙΟΥ’ χωρίς να εξειδικεύεται το επίπεδο σπουδών που αφορούσε (ΑΕΙ, ΤΕΙ κ.λπ.)”.

Όμως, με την αλλαγή παρουσίασης που επήλθε στην εμφάνιση του εκκαθαριστικού σημειώματος αποδοχών (Computer Logic) από Ιανουάριο 2000, σαν αιτιολογία αναγράφεται πλέον όχι: “ΕΠΙΔΟΜΑ ΠΤΥΧΙΟΥ”, αλλά “ΕΠΙΔΟΜΑ ΠΤΥΧΙΟΥ ΑΝΩΤΑΤΗΣ ΣΧΟΛΗΣ”, οπότε ο κ. Στίκας όφειλε, κατά την άποψή μας, να το αντιληφθεί και να προβεί στις αναγκαίες ενέργειες προς αποκατάσταση της πραγματικότητας, γεγονός το οποίο δεν προκύπτει να έγινε.

[...]

Από τα ανωτέρω προκύπτει ότι, για 49

μήνες και 8 μήνες από επιδόματα δώρων και αδείας, δηλ. συνολικά για 57 μήνες, ο κ. Στίκας Γ. φέρεται να έχει εισπράξει $57 \times 19.743 = 1.125.351$ δρχ. χωρίς να τις δικαιούται, ποσό το οποίο πρέπει να επιστραφεί άμεσα.

Ο Έλεγχος θεωρεί αναγκαίο να επισημάνει εδώ, τις σοβαρές ευθύνες που έχουν όλες οι εμπλεκόμενες αρμόδιες υπηρεσίες της ΕΜΑΔ, όσον αφορά στην διακίνηση-φύλαξη των προσωπικών παραστατικών στους ατομικούς φακέλους όλων των υπαλλήλων».

Απ’ όλα αυτά προκύπτει ότι ο πρωθυπουργικός πιλότος, όπως φαίνεται, παρέδωσε στην υπηρεσία του κάποιο Πτυχίο της Αρχιτεκτονικής Σχολής (σ.σ. συγγενικά του πρόσωπα είναι αρχιτέκτονες) το οποίο φρόντισε (πριν από τις 19/3 οπότε είχε δρομολογηθεί η έρευνα) να αποσύρει από τον προσωπικό του φάκελο!

ΙΣΤΟΡΙΑ ΒΕΝΤΕΤΑΣ

Η ιστορία αυτή δεν καταπόνησε μόνον τον αρχιχειριστή της Ο.Α. αλλά και άλλους, όπως φάνηκε από σειρά ενεργειών που ακολούθησαν. Η διαχείριση της εξουσίας και η αλαζονεία δημιουργούν, φαίνεται, ένα είδος vertigo, όπως είναι κοινώς γνωστή η παραζάλη που παθαίνουν κάποιες φορές οι πιλότοι των αεροπλάνων. Ο κ. Γ. Στίκας πάντως θεώρησε ότι η καταγγελία της ΕΧΠΑ τον έθιγε προσωπικά και φύλαγε την εκδίκησή του.

Στις 9/4/2001 ο πρόεδρος της ΕΧΠΑ κυβερνήτης Γρ. Κωνσταντέλος και ο κυβερνήτης Π. Πασχαλούδης επρόκειτο να περάσουν από την τακτική εξέταση σε εξομοιωτή πτήσεων που υποβάλλονται όλοι οι ιπτάμενοι δύο φορές το χρόνο. Ο κ. Γ. Στίκας φρόντισε να αντικαταστήσει τον αρχικά ορισθέντα εξεταστή και να εμφανιστεί την τελευταία στιγμή στον εξομοιωτή πτήσεων (simulator) προκειμένου να εξετάσει ο ίδιος την πτητική ικανότητα των δύο κυβερνητών. Παρά το γεγονός ότι οι δύο κυβερνήτες ανταποκρίθηκαν σε όλες τις δοκιμασίες της εξέτασης, ο κ. Γ. Στίκας τους «έκοψε» τελικά. Όμως οι υπεύθυνοι αρχιχειριστές του σμήνους B-737-200 κυβερνήτες Δ. Κρεμιώτης και Μ. Σωτηρίου έκαναν τις δικές τους παρατηρήσεις στο σχετικό σημείωμα:

«Το σμήνος θεωρεί την έκβαση του ελέγχου Ρ.Σ. ως αναξιόπιστη λόγω της προσωπικής εμπάθειας του εξεταστή εναντίον των εξεταζομένων και ειδικότερα εναντίον του κυβερνήτη Κωνσταντέλου ως συνδικαλιστού και προέδρου της ΕΧΠΑ καθότι εκκρεμεί σε βάρος του καταγγελία που έχει κατατεθεί από το συνδικαλιστικό όργανο. Οι εξεταζόμενοι είναι εγνωσμένης αξίας και ουδέποτε στη διάρκεια της μακρόχρονης σταδιοδρομίας τους αντιμετώπισαν επαγγελματικά προβλήματα. Το σμήνος προτείνει όπως επαναληφθεί το Ρ.Σ. με τους αρχιχειριστές του σμήνους».

Παρόλα αυτά ο Γενικός Αρχιχειριστής κ. Γ. Χρυσανθακόπουλος, σημειώνει κι’ αυτός την δική του παρατήρηση:

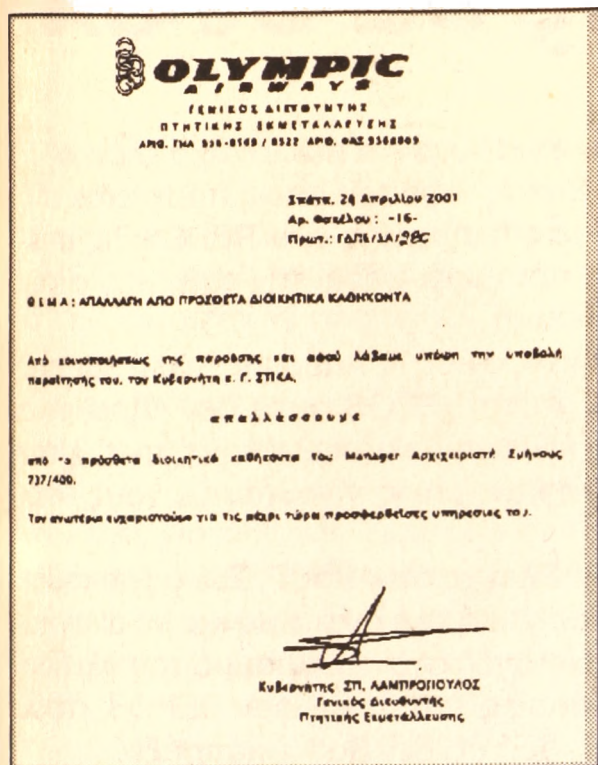
«Να τεθεί εκτός πτήσεων (σ.σ. ο Γρ. Κωνσταντέλος) και να εφαρμοσθούν οι νόμιμες διαδικασίες συμφώνως του Εγχειριδίου Εκπαιδεύσεως».

Στη συνέχεια, ο κ. Γρ. Κωνσταντέλος προσέφυγε με αναφορά του στην ΥΠΑ και κατά την επανάληψη της εξέτασης που πραγματοποιήθηκε με την παρουσία αμερικανού εξεταστή αναγνωρίστηκε η πτητική ικανότητα των δύο κυβερνητών. Ο αμερικανός εμπειρογνώμων παρατήρησε ότι οι εικονικές δυσκολίες της εξέτασης ήταν υπερβολικές αλλά οι πιλότοι ανταποκρίθηκαν θαυμάσια και κατάληξε συγχαίροντας τους

ΟΙ ΣΥΝΤΡΟΦΙΕΣ ΤΟΥ Κ. ΜΠΟΥΝΑ

Η ιστορία της παρέας άρχισε την εποχή που ο Τάσος Μαντέλης (ξέρετε, εκείνος που επί της υπουργίας του έδωσε τις χαριστικές βολές στην Ο.Α.) συναγελάζονταν με τους καταγγελλόμενους στο δημοσίευμα, στο σπίτι του Γ. Στίκα στο Καστρί. Ο Γ. Στίκας προσέφερε συντροφιά στον Μπούνα, υπεύθυνο προγραμμάτων των ταξιδιών του πρωθυπουργού, και ο δεύτερος έχρισε τον πρώτο πρωθυπουργικό πιλότο. Έτσι κατήντησε το επάγγελμα του κυβερνήτη, που χαρακτηρίζεται από αρχοντιά και λεβεντιά, σαν εκείνο μερικών ταξιτζήδων που κλέβουν στο κοντέρ τους άτυχους επιβάτες. Αλλά δυστυχώς για τους εμπλεκόμενους, η υπόθεση έχει πάρει τον δρόμο της Δικαιοσύνης...

Τον ανωτέρω ευχαριστούμε για τις μέχρι τώρα προσφερθείσες υπηρεσίες του.

Κυβερνήτης ΣΠ. ΛΑΜΠΡΟΠΟΥΛΟΣ
Γενικός Διευθυντής
Πτητικής Εκμετάλλευσης

Δίπλα, το σημείωμα απαλλαγής από τα διοικητικά καθήκοντα του πρωθυπουργικού πιλότου κ. Γ. Στίκα που υπογράφει ο ΓΔΠΕ κ. Σπύρος Λαμπρόπουλος. Δεν παραλείπει βεβαίως να τον ευχαριστήσει «για τις μέχρι τώρα προσφερθείσες υπηρεσίες του»!...

δύο κυβερνήτες της Ο.Α. Γρ. Κωνσταντέλο και Π. Πασχαλούδη. Η υπόθεση «έκλεισε» μετά τις διαστάσεις που πήρε η αποκάλυψη της απρέπειας του πρωθυπουργικού πιλότου. Η ΓΔΠΕ θεώρησε μετά την διενέργεια Ε.Δ.Ε. ότι η εξέταση Στίκα «ουδέποτε συνετελέσθη». Η οργή των πιλότων της Ο.Α. αλλά και η ουσιαστική παρέμβαση της ΥΠΑ, η οποία για πρώτη φορά ίσως έπραξε στο ακέραιο τον ελεγκτικό της ρόλο, έδωσε τέλος σ' αυτή τη θλιβερή ιστορία.

ΤΙ ΜΑΓΕΙΡΕΥΕΤΑΙ ΣΤΗΝ ΟΛΥΜΠΙΑΚΗ;

Η έκθεση των ελεγκτών της Ο.Α. κλείνει τις προτάσεις της με τα ακόλουθα:

«Για τα ποσά που ο Έλεγχος καταλογίζει ότι πρέπει να επιστραφούν ως αχρεωστήτως καταβληθέντα, από τους ιπταμένους χειριστές (που αναφέρονται στα Κεφ. III παρ. 1 και παρ. 6) θα πρέπει η Εταιρεία να προχωρήσει άμεσα στην παρακράτησή τους».

Όμως ο υπουργός κ. Χρήστος Βερελής ενδιαφέρεται να κουνουλθεί η υπόθεση, την οποία βεβαίως γνωρίζει από τις 12/4, αφού, όπως εικάζεται, ο κυβερνήτης Αλυσσανδράτος είναι ο γιός του «αρχικομματάρχη» του στην Αιτωλο-ακαρνανία. Φαίνεται ότι τελικά όλη η ιστορία θα φορτωθεί στον πρωθυπουργικό πιλότο, ο οποίος πάντως φρόντισε να υποβάλλει την παραίτησή του από το πόστο του Αρχιχειριστή του Σμήνους

B737/400 στις 23/4. Έλαβε μάλιστα το σημείωμα που δημοσιεύεται στη σελίδα αυτή και όπου η Ο.Α. του εκφράζει τις ευχαριστίες της για την μέχρι τούδε προσφορά των καλών υπηρεσιών του! Τέτοια η αδιαντροπιά...

Από την άλλη, ο Διευθύνων Σύμβουλος της Ο.Α. κ. Διον. Καλόφωνος πήρε μια γνωμοδότηση της νομικής υπηρεσίας της Ο.Α. υπογραφόμενη από τους κ. Α. Ανδρέα και Β. Αναγνωστόπουλο όπου προτείνονται συγκεκριμένες ενέργειες:

- Άμεση απομάκρυνση των εμπλεκόμενων από διοικητικά καθήκοντα.
- Πειθαρχικός έλεγχος για τους κυβερνήτες Γ. Στίκα και Γ. Αλυσσανδράτο με το ερώτημα της παραπομπής στο Συμβούλιο Απολύσεων.
- Έλεγχος των Μιλτ. Τσαγκαράκη και Σπύρου Λαμπρόπουλου, προϊσταμένων των εγκαλούμενων, που εκτελούσαν χρέη ΓΔΠΕ κατά το έτος 2000, για πιθανές ευθύνες ή αμέλεια στην άσκηση των καθηκόντων τους.

• Παραπομπή της υπόθεσης στον εισαγγελέα και ειδικά του μέρους που σχετίζεται με το «πτυχίο» του Γ. Στίκα.

Αλλά ο κ. Καλόφωνος αδρανεί ακούγοντας τις εισηγήσεις του δικηγόρου κ. Θ. Ξηρού, προέδρου των Μακεδονικών Αερογραμμών και Αντιπροέδρου της Ο.Α. ο οποίος είναι και επιστήθιος φίλος του πρωθυπουργικού πιλότου Γ. Στίκα.

Οι υποθέσεις στην Ο.Α. ρυθμίζονται σύμφωνα με το «νόμο της Μιμής», ο οποίος

στα απλοελληνικά σημαίνει: Βοήθα τους κολλητούς σου. Γιατί και ο «νεοεκ-συγχρονιστής» Σ. Λαμπρόπουλος δίνει τη μάχη του, προκειμένου να διασώσει το δεξί του χέρι, κυβερνήτη Γ. Αλυσσανδράτο.

Όσο όμως και να προσπαθούν δεν μπορούν να ξεφύγουν από συγκεκριμένες παραβιάσεις της νομιμότητας που διαπράχθηκαν στην συγκεκριμένη υπόθεση, όσο και αν φαντάζει περίπτωση ήσσονος σημασίας μπροστά στα μεγάλα σκάνδαλα κακοδιαχείρισης που βαρύνουν τη Ο.Α. Σκάνδαλα για τα οποία έχουν την ευθύνη, από ετών, οι ίδιοι «κομματικοί κολλητοί».

Τα πορίσματα της έκθεσης των ελεγκτών θέτουν μια σειρά από προβλήματα τα οποία πρέπει να λυθούν. Πρώτα πρώτα οι οικονομικές εκκρεμότητες που αφορούν:

- Στις αμοιβές για εργασίες εκτός έδρας τις οποίες εισέπραξαν «λάθρα» οι καταγγελλόμενοι κυβερνήτες.

- Στα χρήματα για επίδομα πτυχίου Ανωτάτης Σχολής τα οποία παρανόμως ελάμβανε ο πρωθυπουργικός πιλότος

- Τα «οφειλόμενα γeros» των Γ. Στίκα και Γ. Αλυσσανδράτου τα οποία όμως δεν δικαιολογούνται.

Αλλά από την έκθεση των ελεγκτών για τα προγράμματα εργασίας και γeros των ιπταμένων χειριστών προέκυψαν πολύ σοβαρότερα θέματα, τα οποία θα πρέπει να αντιμετωπιστούν άμεσα και για τα οποία οι κ. Δ. Καλόφωνος και Χρ. Βερελής πρέπει να δώσουν πλήρεις και ικανοποιητικές απαντήσεις.

Και αυτά είναι:

- Το πρόβλημα της κακοδιοίκησης της Ο.Α. το οποίο αφήνει «παράθυρα» για αυθαιρεσίες σε κάθε ευνοούμενο της διοίκησης.

- Η κατάχρηση του διευθυντικού δικαιώματος και η κατάργηση κάθε δεοντολογίας από τους καταγγελλόμενους αλλά και τα λοιπά διευθυντικά στελέχη της ΓΔΠΕ.

- Η καταστρατήγηση κάθε δεοντολογίας που θα πρέπει να πρυτανεύει σε επαγγελματίες -η περίπτωσή μας αφορά το επάγγελμα του πιλότου- εκ μέρους του κ. Γ. Στίκα, ο οποίος χρησιμοποίησε την εξουσία ελέγχου της πτητικής ικανότητας των πιλότων, που του εμπιστεύθηκαν η ΥΠΑ και η Ο.Α., προκειμένου να επιλύσει μια διαφορά, την οποία θεώρησε προσωπική, ενώ επρόκειτο για έρευνα μετά από καταγγελία του συνδικαλιστικού οργάνου.

Εάν συνεργαστείς θα σε πλη

Στις σελίδες αυτές δημοσιεύουμε την γραπτή δήλωση-κατάθεση της κ. Ακριβής Χήναρη, υπαλλήλου στον προγραμματισμό της Ο.Α. εδώ και 28 χρόνια, στην οποία περιγράφει με λεπτομέρειες τη συμπεριφορά των κομματικών διευθυντικών στελεχών της εταιρείας.

Πέραν των όσων αναφέρονται στην έκθεση ελέγχου, η καταγγελία της κ. Α. Χήναρη δίνει με εύγλωττο τρόπο όσα συμβαίνουν στην Ολυμπιακή. Την αλαζονεία και την αναξιοκρατία που εγκαθίδρυσε η Μιμή και συνεχίζουν οι «εκσυγχρονιστές»... Αξίζει, τέλος, να σημειωθεί ότι οι διοικούντες την ΓΔΠΕ φρόντισαν να απομακρύνουν την κα Χήναρη από τον Προγραμματισμό Ιπταμένων Χειριστών λίγες εβδομάδες πριν ξεσπάσει το σκάνδαλο.

Αθήνα, 10/3/2001

ΣΧΕΤΙΚΟ Ι

Δήλωση-Κατάθεση της κας Ακριβής Χήναρη Υπαλλήλου Προγραμματισμού Ι/Χ της ΓΔΠΕ

Προς τους Επιθεωρητές κ. Γ. Τσορτό και Ν. Δημητρόπουλο σχετικά με τους κους Γ. Στίκα, Γ. Αλυσσανδράτο και Β. Δώριζα

Η κάτωθι υπογεγραμμένη κα Ακριβή Χήναρη Α.Μ. 11050 δήλωσα στον Έλεγχο για τους παρακάτω αναφερόμενους τα εξής:

Για να διαπιστώσει την ακολουθούμενη πρακτική, κυρίως για τους ανωτέρω 3 χειριστές, στα «οφειλόμενα REPOS», ο Έλεγχος κάλεσε τον πρώην Προϊστάμενο Τμήματος Προγρ/σμού Π.Θ.Δ. κόν Κ. Απέργη και εμένα προκειμένου να εξηγήσουμε τους λόγους για τους οποίους ακολουθήθηκε η διαδικασία των «μεταφερομένων» REPOS γι' αυτούς τους 3 Ι/Χ.

Ο κος Κ. Απέργης δήλωσε παρουσία μου προς τον Έλεγχο ότι, τα REPOS αυτά του υποδείκνυε να τα τοποθετήσει προς πληρωμή στις ημ/νίες αυτές ο ίδιος ο κος Στίκας Γ. και εγκρίνονταν και από τον κο Γ. Αλυσσανδράτο, ο οποίος έβαζε και τα δικά του REPOS στο πρόγραμμα.

Ο ίδιος ο κος Κ. Απέργης απλώς εκτελούσε τις εντολές του όπως δήλωσε, λόγω του ότι ο κος Στίκας Γ. ήταν Αρχιχειριστής και ο κος Γ. Αλυσσανδράτος Δ/ντής προγραμματισμού και όπως του δήλωνε σε ενστάσεις του, αναλάμ-

βαναν αυτοί την ευθύνη για τυχόντα μελλοντικό έλεγχο.

Ο ίδιος δε ο κος Γ. Στίκας, εφόσον όπως προκύπτει από τις μηνιαίες καταστάσεις πληρωμής των REPOS τις υπέγραφε ως «Ελέγξας», πράγματι φέρει την ευθύνη για την ακολουθούμενη διαδικασία.

Δηλώσαμε στον Έλεγχο, ο κος Κ. Απέργης, αλλά και εγώ ότι, άποψή μας είναι ότι τα REPOS αυτά δεν έπρεπε να πληρωθούν, εφόσον δεν είχαν πληρωθεί την ημ/νία ή τον μήνα που δημιουργήθηκαν, όπως γίνονταν με τους υπόλοιπους Ι/Χ.

Επίσης δήλωσα στον Έλεγχο ότι ο κος Γ. Στίκας ασκούσε καταχρηστικά το Διευθυντικό του δικαίωμα και με ανάγκασε να πραγματοποιώ αλλαγές στο πρόγραμμά του για δική του διευκόλυνση, οι οποίες του απέφεραν REPOS, αφού με διαβεβαίωνε κάθε φορά ότι δεν θα τα εισπράξει.

Όπως όμως με ενημέρωνε ο κος Κ. Απέργης, που συνέτασσε την σχετική κατάσταση πληρωθέντων REPOS, ο κος Γ. Στίκας πάντοτε πληρωνόταν τα REPOS αυτά, εκ των υστέρων, τα οποία είχε δημιουργήσει μόνος του για τον εαυτό του και ο ίδιος είχε αρχίσει να ανησυχεί.

Εγώ –η οποία ας σημειωθεί εδώ είμαι υπάλληλος με 28 έτη υπηρεσίας στην ΟΑ, εκ των οποίων τα 10 στον προγραμματισμό Ι/Χ και μετετέθην από εκεί στον προγραμματισμό Συνοδών-Φροντιστών λίγο πριν την έναρξη διενέργειας του Ελέγχου– δήλωσα στον Έλεγχο ότι οτιδήποτε δηλώνω και καταγγέλλω δέχομαι να το καταθέσω ενυπογράφως αλλά και ενόρκως, σε ενδεχόμενη Ε.Δ.Ε. που η Εταιρεία πρόκειται να διεξάγει τώρα ή στο μέλλον.

Επίσης δήλωσα ότι, «οι φυλλάδες των προγραμμάτων εργασίας, από τον ΙΟΥΛΙΟ 2000 που ανέλαβε ο κος Γ. Αλυσσανδράτος, εξαφανιζόταν από τον προγραμματισμό, κατόπιν δικής του εντολής και εφυλάσσοντο στο Γραφείο του, προκειμένου όπως συναποφασίσουν με τον κο Γ. Στίκα, για ποια REPOS και σε ποιες ημ/νίες θα τοποθετηθούν, προκειμένου να τα πληρωθούν».

Επίσης δήλωσα στον Έλεγχο ότι ο κος Γ. Στίκας εκμεταλλευόμενος το γεγονός ότι πέταγε τις V.I.P. πτήσεις, εισέπραττε εκ των υστέρων ανάλογα REPOS, τα οποία κατ'εμέ δεν έπρεπε να πληρωθούν από την Εταιρία λόγω του ότι αρκετά V.I.P. δρομολόγια, ήταν δυνατόν ο ίδιος να τα αναφέρει στον προγραμματισμό προκειμένου να προγραμματισθούν και αυτά αλλά και ο ίδιος και να μην προκύψει οικονομική επιβάρυνση για την Εταιρεία.

Επίσης δήλωσα ότι στον Έλεγχο για τον Ι/Χ κο Γ. Στίκα τα παρακάτω:

– Στις 18/2/00 ενώ ήταν προγραμ/νος για την ΟΑ 333, ζήτησε μερικές ημέρες πριν για δική του διευκόλυνση να τον αλλάξω στο πρόγραμμα με την ΟΑ 730 δηλώνοντας σ'εμένα την ίδια ότι δεν θα πληρωθεί REPO (όπως εδικοιούτο από την αλλαγή αυτή). Η αλλαγή μου ζητήθηκε διότι επρόκειτο να μεταβεί στις 19/2/00 στο DUBAI, για 5 ημέ-

Εγώ με δύο repos τον μήνα...

...ες έως 23/2/00, προκειμένου να επιλέξει ξενοδοχείο για τα πληρώματα. Όμως στο τέλος του μηνός έδωσε εντολή στον κο Απέργη και του υπολογίσει REPO για την αλλαγή στις 18/2 γεγονός το οποίο έλαβε χώρα όπως προκύπτει από την κατάσταση πληρωμής REPOS του μηνός ΦΕΒ 2000.

– Για τις 13/4/00, ο κος Γ. Στίκας ενώ ήταν προγραμματισμένος να εκτελέσει την ΟΑ 131, ζήτησε από μένα μερικές ημέρες πριν την αλλαγή του προγραμματισμένου δρομολογίου του, για εντελώς προσωπικούς του λόγους, με την ΟΑ 233, αφού με διαβεβαίωσε ότι δεν θα πληρωθεί REPO απ' αυτή την αλλαγή. Του έκανα την αλλαγή αυτή, προειδοποιώντας τον ότι δεν θα πληρωθεί REPO απ' αυτή την αλλαγή. Επίσης τον προειδοποίησα ότι σε διαφορετική περίπτωση (αν πληρωνόταν δηλαδή REPO) η δαπάνη για το REPO αυτό, δεν ήταν αναγκαία για την Εταιρεία. Στο τέλος όμως του μηνός, όπως προκύπτει από την κατάσταση πληρωμής REPOS για τον μήνα ΑΠΡ 2000, εμφανίζεται να επισπράττει REPO για τις 13/4/00.

Ο κος Κ. Απέργης, προϊστάμενός μου, σε σχετική ερώτησή μου γιατί πληρώνει η Εταιρεία αυτό το REPO, εφ' όσον ο ίδιος το δημιούργησε, μου απάντησε ότι, εκτελεί απλά τις εντολές του Αρχιχειριστή του, χωρίς να τον ενδιαφέρουν τυχόν προσωπικές συμφωνίες του.

Να σημειωθεί εδώ ότι, για την εκτέλεση της πτήσης που δεν έκανε ο κος Γ. Στίκας, εκλήθη από διαθέσιμος ο Ι/Χ κος Ε. Τζιβάνης, ο οποίος την πραγματοποίησε, χωρίς να πληρωθεί REPO.

– Ο κος Γ. Στίκας κάνοντας χρήση του Δ/ντικού του δικαιώματος απεφάσισε την εκτέλεση από τον ίδιο προσωπικά της (V.I.P.) πτήσης (3011-21) παίρνοντας μαζί του και τον κο Β. Δώριζα, ενώ στο πρόγραμμα του μήνα υπήρχαν διαθέσιμοι Κ1 να την εκτελέσουν χωρίς πληρωμή REPOS. Συγκεκριμένα στο πρόγραμμα του μηνός ΑΠΡ φαίνεται να υπάρχουν οι Διαθέσιμοι Κυβ/τες για τις 28/4 κος Γ. Κιούρης και Γ. Μαργαρίτης, ενώ για τις 29/4 και οι κοι Κ. Βαρδάκης και Α. Γιαννάκος.

– Από 29/6/00 έως 6/7/00 οι κοι Στίκας και Δώριζας ήταν προγραμματισμένοι ως εκπαιδευτές και ευρίσκοντο στο Simulator Χανίων. Στις 3/7/00 έρχονται στην ΑΤΗ και εκτελούν την πτήση ΟΑ 131, 132 ΑΤΗ-ZRH-ΑΤΗ λαμβάνοντας από 1 REPO ο καθένας.

Για την συγκεκριμένη πτήση της ίδιας ημερομηνίας είχαν προγραμματιστεί να την εκτελέσουν ο Κ1 κος Πρίντσιος Ν. και ο Κ2 κος Μακαρίτης Χρ. Η παρέμβαση στο πρόγραμμα έγινε από τον κο Στίκα Αρχ/στή του σμήνους, για προσωπικούς του λόγους ο δε προγραμματισμός επέφερε τις ακόλουθες αλλαγές, προκειμένου να καλύψει τα κενά που επέφερε στο πρόγραμμα πτήσεων η παρέμβαση αυτή:

– Ο κος Πρίντσιος τοποθετήθηκε να εκτελέσει την ΟΑ 604 της ίδιας ημέρας αντί της ΟΑ 131 όπως αρχικά ήταν προ-

γραμματισμένος, χωρίς να πληρωθεί REPO, ενώ ο κος Μακαρίτης Χρ. να εκτελέσει τις πτήσεις ΟΑ 530 και 604 της ίδιας ημέρας με ταυτόχρονη πληρωμή 1 REPO για την υπηρεσία του αυτή.

Δηλ. η Εταιρεία εκείνη την ημέρα μπορούσε να είχε αποφύγει την πληρωμή των 3 REPOS, εάν ο κος Στίκας δεν παρενέβαινε στο πρόγραμμα για δικούς του λόγους.

– Για τον κο Αλυσσανδράτο, δήλωσα στον Έλεγχο ότι, όπως προκύπτει από το πρόγραμμα πτήσεων στις 28/6/00 εξετέλεσε την ΟΑ 266 και με την επιστροφή του στην ΑΤΗ, εξετέλεσε επίσης και εκπαίδευση SIM (S3), πληρωθείς λόγω υπέρβασης ωρών 1 REPO.

Όμως την ίδια μέρα ήταν προγραμματισμένος για την εκτέλεση της ίδιας εκπαίδευσης ο κος Β. Δώριζας (S3: 10.40 – 16.40 GMT), ο οποίος όμως εκτέλεσε εκπαίδευση TS51 της ίδιας ημέρας.

Όπως είδα από το πρόγραμμα, την ίδια εκπαίδευση (S3) μπορούσε να την εκτελέσει και ο Κ1 κος Μίσσιος, που εκείνη την ημέρα ήταν διαθέσιμος (D) στο πρόγραμμα χωρίς να πληρώσει η Εταιρεία REPOS στον κο Αλυσσανδράτο.

– Επίσης δήλωσα στον Έλεγχο ότι, όπως διαπίστωνα κάθε μήνα, ο κος Γ. Αλυσσανδράτος επέφερε αλλαγές στο πρόγραμμά του, κυρίως από υπηρεσία Γραφείου (OFFICE), σε εκτέλεση πτήσεων με αντίστοιχη πληρωμή REPOS (π.χ. 17/6/00 από OFFICE σε SIM3, 6/7/00 από OFFICE σε ΟΑ 954 920 και στις 4/12/00 από OFFICE σε ΟΑ 912), γεγονός το οποίο έκανε λόγω του ότι ήταν Δ/ντής προγραμματισμού.

– Επίσης ανέφερα στον Έλεγχο ότι τα 3 REPOS του ΜΑΙ 2000 (17, 18 & 23/5) που έλαβε, είναι εντελώς αυθαίρετα και δεν έπρεπε να τα πληρωθεί. Δεν γνωρίζω με ποια αιτιολογία τα έβαλε ο ίδιος στο πρόγραμμά του προκειμένου να τα πληρωθεί.

– Συμπληρωματικά έχω να αναφέρω και τα εξής:

Λίγο πριν την έναρξη του Ελέγχου, και ενώ είχε πληροφορηθεί ο κος Γ. Αλυσσανδράτος την άφιξη των Επιθεωρητών, με εκάλεσε στο γραφείο του και μου είπε τα εξής:

«Πιστεύω ότι θα πρέπει να τα βρεις με τον κο Γ. Στίκα και το θέμα να λήξει εντός της ΓΔΠΕ. Επίσης να μην καταθέσεις τίποτα στους Επιθ/τές ούτως ώστε να μην ξεκινήσει κανείς έλεγχος.

Όσον αφορά εμένα σου υπόσχομαι ότι θα βγάλω εντολή που θα υπογράψει ο κος Σπ. Λαμπρόπουλος για να σε αναφέρω στην προηγούμενη θέση σου από την οποία κακώς διώχθηκες και επίσης θα σου δίνω και 2 REPOS τον μήνα να τα πληρώνεσαι».

Εγώ του απάντησα ότι δεν δέχομαι για κανένα αντάλλαγμα να συγκαλύψω το παραμικρό από αυτά που συνέβαιναν και έχω αντιληφθεί.

Η Δηλούσα
Ακριβή Χήναρη

Στις ημέρες της στιλπνής πολυφωνίας...

του Σοφιανού Χρυσοστομίδα

Την Πέμπτη 26 Απριλίου έγινε στην μεγάλη αίθουσα τελετών του Πανεπιστημίου Αθηνών η τελετή επίδοσης του Βραβείου Δημοσιογραφίας «Αλέκος Λιδωρίκης» στον φίλο και συνεργάτη του περιοδικού και πρώην διευθυντή της «Αυγής» Σοφιανό Χρυσοστομίδα. Ο Σοφιανός Χρυσοστομίδης συμπληρώνει τον επόμενο χρόνο 50 χρόνια συνεχούς δημοσιογραφικής παρουσίας (άρχισε να εργάζεται σαν δημοσιογράφος στις παροικιακές εφημερίδες της Αιγύπτου «Καΐρον», «Κλειώ», «Φωνή» και «Πάροικος»). Ο Σοφιανός Χρυσοστομίδης αναγνωρίζεται από όλους ως ένας από τους πιο εκλεκτούς ανθρώπους αλλά και δημοσιογράφους. Εμείς στο «Αντί» τον αναγνωρίζουμε πρώτα σαν φίλο και αυτός μας τιμά με την συνεργασία του κάθε δεκαπενθήμερο από τις στήλες του «Αντήνορα».

Στην τελετή, μετά τις προσφωνήσεις του πρύτανη, του προέδρου του Τμήματος Μέσων Ενημέρωσης του Πανεπιστημίου, του προέδρου της Εμπορικής Τράπεζας (που προμοδοτεί το βραβείο) και του υπουργού Παιδείας, τον λόγο πήρε ο Σοφιανός Χρυσοστομίδης, ο οποίος αφού ευχαρίστησε εκείνους που τον εβράβευσαν και τον τίμησαν για τους ωραίους αγώνες του, συνέχισε διαβάζοντας το κείμενο που ακολουθεί και το οποίο αναφέρεται στον ρόλο της έντυπης δημοσιογραφίας στους καιρούς μας.

Βιώνουμε, ασφαλώς, την εποχή της παγκοσμιοποίησης της οικονομίας, μιας *Laissez faire* παγκοσμιοποίησης, κατά πως θα την αποκαλούσε ο Έρικ Χόμσπιαουμ, η οποία επιχειρεί ν' αντικαταστήσει την έννοια του πολίτη με την έννοια του καταναλωτή. Αν θα το επιτύχει ή όχι, είναι μια άλλη ιστορία. Πάντως δεν λείπουν οι μαχόμενοι άνθρωποι, που, ανασύροντας ένα ελάχιστο απόθεμα ιστορικής αισιοδοξίας, πιστεύουν ότι υπάρχουν δυνάμεις –και διαδικασίες– ικανές να προωθήσουν συνθέσεις πολιτικού χαρακτήρα, να υπερασπισθούν την κοινωνία απέναντι στην αγορά, να παντρέψουν την ανάπτυξη με την αλληλεγγύη, την απασχόληση με τις νέες ευκαιρίες. Στόχος: Η πολιτική διακυβέρνηση της παγκοσμιοποίησης.

Άλλο τόσο, όμως, βιώνουμε σήμερα –χάρη στην ανάπτυξη της ψηφιακής τεχνολογίας– μια νέα επανάσταση των

μέσων ενημέρωσης, η οποία συχνά συγκρίνεται με τη σπουδαιότητα που είχε η ανακάλυψη της τυπογραφίας από τον Γουτεμβέργιο, πριν από 560 χρόνια. Από την επανάσταση εκείνη, φθάσαμε στη σημερινή κατάσταση πραγμάτων, στις σημερινές τομές, όπου όλα τα μέσα –εφημερίδα, ραδιόφωνο, τηλεόραση, Ίντερνετ, CD-ROM, κ.λπ.– συνδέονται στενά μεταξύ τους, σαν να ήταν κρίκοι της ίδιας αλυσίδας. Και είναι αυτό, θα έλεγα, κάτι το φυσικό, αφού, σε επίπεδο επικοινωνίας, δεν υπάρχουν πια ασυμβατότητες ανάμεσα στο κείμενο, τον ήχο και την εικόνα.

Παρά ταύτα, υπάρχουν δημοσιολόγοι που υποστηρίζουν ότι ζούμε πια την εποχή της εικονικής ενημέρωσης και ότι, καθώς η έντυπη δημοσιογραφία δεν διαθέτει τη δύναμη και την αμεσότητα των ηλεκτρονικών μέσων ενημέρωσης (αδυνατεί να καλύψει, δηλαδή, ένα γεγονός την ώρα που συμβαίνει)

προορίζεται να σβήσει. Υπάρχει αντίλογος στην εκτίμηση αυτή; Και ναι, και όχι. Πάντως, θα ήθελα, στο σημείο αυτό, να παραθέσω την εκτίμηση ενός διάσημου κατασκευαστή τυπογραφικών στοιχείων, του Ντέιβιντ Μπάρλοου. Είχε επισκεφθεί την Ελλάδα πριν από πέντε χρόνια και οι δημοσιογράφοι τον ρώτησαν: «Θα υπάρχει και στο μέλλον τυπογραφία»; Απάντηση: «Ναι, γιατί δεν νοείται επικοινωνία χωρίς κείμενο». Δεύτερη ερώτηση: «Θα κυκλοφορούν και στο μέλλον εφημερίδες με τη σημερινή τους μορφή;». Απάντηση: «Δεν είμαι μελλοντολόγος... Ίσως, ύστερα από 50 χρόνια, τη θέση των εφημερίδων να πάρουν οι φωτεινές οθόνες που θα έχει κάθε Αμερικανός στο σπίτι του...».

Μελλοντολόγος, όμως, δεν είναι ούτε και ο ομιλών. Και, φυσικά, δεν μπορώ να προβλέπω πώς θα είναι οι εφημερίδες, πώς θα είναι ο κόσμος, ύστερα από

50 ή 70 χρόνια, βοηθούσης, βέβαια και της βιοτεχνολογίας ή της γενετικής. Δεν είναι, πάντως, λίγοι αυτοί που πιστεύουν ότι η ψηφιακή επανάσταση θα οδηγήσει, τελικά, στη δημιουργία νέων Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης, που θα συνδυάζουν, ίσως, την εικόνα της τηλεόρασης με την ευκολία του τηλεφώνου ή τη μνήμη του υπολογιστή με την ευχρηστία του έντυπου κειμένου.

Μέχρι τότε, όμως, καλό είναι να δούμε τι μπορούμε να κάνουμε για να προασπίσουμε την έντυπη δημοσιογραφία, αλλά και τη ραδιοφωνία και την τηλεόραση, από τους «Μοντέρνους σοφιστές» – σοφιστές που, κατά τον γάλλο κοινωνιολόγο Pierre Bourdieu, «διαδραματίζουν τεράστιο ρόλο στη σιωπή του λαού». Κάποιοι, έμπλεοι οργής ίσως, θα πουν: Για ποια σιωπή γίνεται λόγος, όταν στην Ελλάδα, λόγου χάρη, έχουμε 130 ημερήσιες εφημερίδες, και άλλες τόσες εβδομαδιαίες, όταν, στην Αθήνα μόνο, έχουμε μια δεκάδα και πλέον τηλεοπτικών σταθμών και άγνωστο αριθμό ραδιοφωνικών σταθμών. Σωστά. Πλην, αυτή η στιλπνή επιφάνεια της πολυφωνίας, κρύβει και πολλά αρνητικά. Είναι κοινός τόπος ότι, ενίοτε, μια πληροφορία καλύπτεται με άλλη πληροφορία ή με πολλές άλλες πληροφορίες. Σε σημείο ώστε ένας εξαιρετος μελετητής των Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης, ο Bernard Langlois να δηλώνει: «Όσο περισσότερο επικοινωνούμε, τόσο περισσότερο παραπληροφορούμε.» (Plus on communique, moins on informe).

Προσωπικά αντιπαθώ τα σχήματα υπερβολής. Αλλά νομίζω ότι όλοι, λίγο-πολύ συνειδητοποιούμε ότι, στις μέρες μας, η ενημέρωση έγινε και αυτή εμπόρευμα. Και ότι, με την εισβολή των νέων τεχνολογιών, άλλαξε ο παραδοσιακός τρόπος λειτουργίας του δημοσιογράφου. Παλαιότερα ο ιδιοκτήτης μιας εφημερίδας ήταν ο ίδιος δημοσιογράφος. Σήμερα, με την επέλαση, στον χώρο του τύπου, των μεγιστάνων του πλούτου, των πολυεθνικών, των αυτοκρατοριών, τα πράγματα έγιναν εξαιρετικά περίπλοκα. Άντε να συνεννοηθείς –αν υποθέσουμε ότι είσαι συντάκτης στους Τάιμς του Λονδίνου...– με το «μεγάλο αφεντικό», τον Rupert Murdoch, τον αυστραλό μεγιστάνα των Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης, ο οποί-

ος έχει στην κατοχή του 100 περίπου εφημερίδες, αρκετούς τηλεοπτικούς και ραδιοφωνικούς σταθμούς, συν το 40% του British Sky Broadcasting, ενός καλωδιακού και δορυφορικού συνδρομητικού τηλεοπτικού σταθμού, με έξι εκατομμύρια συνδρομητές. Πόσο εύκολα αφομοιώνεις την «εκδοτική γραμμή», ακριβέστερα πόσο ελεύθερος είσαι, ως δημοσιογράφος, να μεταδώσεις μια είδηση, με όση αντικειμενικότητα ή «ανιδιοτελή υποκειμενικότητα» (έστω) θα ήθελες; Και, φυσικά, δεν χρειάζεται να είσαι υπερκόσμιος, για να αντιληφθείς πως ότι συμβαίνει «αλλαχού», τα ίδια, περίπου, συμβαίνουν και στον δικό μας, ελληνικό μικρόκοσμο, των αναλογιών τηρουμένων βέβαια.

Δυο λόγια τώρα και για την τηλεοπτική δημοσιογραφία, η οποία, με τις μεθόδους της, την αγχώδη αναζήτηση του εντυπωσιακού, κάποτε και με την παραποίηση της αλήθειας, επηρέασε –επηρεάζει– αρνητικά και την έντυπη δημοσιογραφία, χωρίς αυτό να σημαίνει ότι η «έντυπη» δημοσιογραφία υπήρξε εκ γενετής αθώα... Θυμάσθε εκείνες τις φρικιαστικές εικόνες, εκείνο το στοίβαγμα πτωμάτων στην Τιμισοάρα της Ρουμανίας, κατά την πτώση του Τσαουσέσκου; Σήμερα, ακόμα και τα νήπια ξέρουν ότι εκείνες οι ανατριχιαστικές εικόνες, με τους νεκρούς τυλιγμένους σε λευκά σάβανα, ήταν μια μακάβρια σκηνοθεσία! Τα πτώματα τα είχαν ξεθάψει από το νεκροταφείο των πτωχών, προκειμένου το συναισθηματικό σοκ να καταστεί ισχυρότερο και αληθοφανέστερο, με τη βοήθεια της νεκροφιλίας! Κατά την σχολή αυτή: Βλέπω ίσον υπάρχω, ίσον συμμετέχω (στο άλφα ή βήτα συμβάν, την ώρα που εκτυλίσσεται), ίσον κατανοώ. Άρα γεγονότα που δεν έχουν εικόνα, είναι άνευ αξίας. Γι' αυτό, ενίοτε, η εικόνα του αληθοφανώς ψεύδεσθαι φθάνει ως το σημείο ώστε γεγονότα που ήδη συνέβησαν, να εμφανίζονται, από τη μικρή οθόνη, ως live! Το πλαστό κάνει καλό, το πλαστό ανεβάζει την τηλεθέαση, άρα και τις διαφημίσεις, άρα και τη δύναμη επηρεασμού –αν όχι και ελέγχου– της εξουσίας.

Υπάρχει και άλλου είδους ενημέρωση; Υπάρχει. Αλλά αυτή «κουράζει», καθώς προϋποθέτει έρευνα, μόχθο, αίσθημα ευθύνης, σεβασμό του τηλεθεατή ή του ακροατή ή του αναγνώστη. Πι-

στεύω ότι αυτή την δύσκολη, την «κουραστική» ενημέρωση ευχερέστερα μπορεί να την δώσει η έντυπη δημοσιογραφία, παρά η τηλεοπτική. Όσο και αν η πρώτη επιχειρεί να μιμηθεί τη δεύτερη, όσο και αν υπάρχουν δημοσιογράφοι που το πρωί γράφουν ένα άρθρο στην εφημερίδα τους και το βράδυ εμφανίζονται στη μικρή οθόνη ως παρουσιαστές ή ως συντονιστές τηλεοπτικών προγραμμάτων. Οι διαχωριστικές γραμμές στο επάγγελμα, μας τελείωσαν. Άλλωστε, δεν μας χρειάζονται παρά μόνο όταν πρόκειται να διαφορισθούμε από έννοιες επαχθείς, από τον πόλεμο, τα εκτοπλάσματα του φασισμού, τον ρατσισμό, την ξενοφοβία, τον στείρο εθνικισμό, κοντολογίς από συστήματα που ευτελίζουν τον πολίτη και τα δικαιώματά του.

Ανέφερα ήδη τη γνώμη του Bourdieu, για τους «μοντέρνους σοφιστές» που διαδραματίζουν «τεράστιο ρόλο στη σιωπή του λαού». Αλλά θα ήθελα να επικαλεσθώ τη γνώμη και ενός άλλου, επίσης Γάλλου, φιλοσόφου, του Ζακ Ντεριντά, που μας συμβουλεύει: Όχι ενάντια, αλλά μαζί με τους επαγγελματίες των Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης, συμμαχώντας με αυτούς που αντιστέκονται στη «σκιά», στη «σιωπή», με αυτούς που αγωνίζονται για μια άλλη πληροφορόρηση, για μια άλλη ηθική.

Δεν χωρεί αμφιβολία ότι ο 21ος αιώνας μας επιφυλάσσει πολλές ακόμα επιστημονικές επαναστάσεις. Και ότι ο ρόλος των Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης θα γίνεται ολοένα και πιο σημαντικός, με τεράστια δύναμη και εμβέλεια.

Μέσα στο πλαίσιο αυτό, η προάσπιση της πολιτιστικής μας ιδιαιτερότητας καθίσταται όχι μόνον νοητή, αλλά και επιτακτική, καθώς ο κίνδυνος της επερχόμενης ομοιογένειας, της γενικής διεθνοποίησης του πολιτισμού, του «αμερικανοποιημένου γενικού πολιτισμού», προβάλλει όλο και πιο απτός. Αλλά η προάσπιση της πολιτιστικής μας δημιουργίας, της εθνικής μας γλώσσας, η εναντίωσή μας στα γνωστά επιφωνήματα ή μονοσήμαντα της «εγχειρηματικής αγγλοφωνίας», καθόλου δεν σημαίνουν απόρριψη του ξένου, της ετερότητας, της διαζευκτικότητας. Τέτοιες προσεγγίσεις οδηγούν, όπως είναι γνωστό, στον φονταμενταλισμό, που δεν είναι μόνον ισλαμικός.

Ομιλία του Διοικητή της Τράπεζας της Ελλάδος Λουκά Παπαδήμου

Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ ΤΟ 2000

Η ελληνική οικονομία επηρεάστηκε ευνοϊκά από τους υψηλούς ρυθμούς ανάπτυξης τόσο της παγκόσμιας όσο και της ευρωπαϊκής οικονομίας, καθώς και από την επέκταση τού διεθνούς εμπορίου. Η αύξηση όμως της τιμής του πετρελαίου και η εξασθένηση του ευρώ έναντι του δολαρίου προκάλεσαν πληθωριστικές πιέσεις, συνετέλεσαν στη σημαντική διεύρυνση του ελλείμματος τρεχουσών συναλλαγών και δυσχέραναν την άσκηση αντιπληθωριστικής νομισματικής πολιτικής στο τελικό στάδιο της μετάβασης προς το ενιαίο νόμισμα. Από την άλλη πλευρά, η αύξηση των επιτοκίων της ΕΚΤ διευκόλυνε τη σύγκλιση των εγχώριων επιτοκίων προς τα αντίστοιχα επιτόκια στη ζώνη του ευρώ.

Στην Ελλάδα, έως τα μέσα του 2000 διατηρήθηκε υψηλός βαθμός σταθερότητας των τιμών, με βάση τον μέσο ετήσιο ρυθμό αύξησης του Εναρμονισμένου Δείκτη Τιμών Καταναλωτή. Η διαμόρφωση του ρυθμού αυτού σε 2% τον Μάρτιο του 2000 επέτρεψε την ικανοποίηση του κριτηρίου σύγκλισης για τον πληθωρισμό. Λόγω όμως των συνεχιζόμενων πληθωριστικών πιέσεων από την επίδραση των δύο εξωγενών παραγόντων που προαναφέρθηκαν ο μέσος ετήσιος ρυθμός πληθωρισμού (με βάση τον ίδιο δείκτη) επιταχύνθηκε σε 2,9% το 2000, ενώ ο ετήσιος ρυθμός ανόδου έφτασε το 3,7% το Δεκέμβριο.

Ο ρυθμός ανόδου της οικονομικής δραστηριότητας επιταχύνθηκε το 2000 και έφτασε το 4,1% έναντι 3,4% το 1999. Η συμβολή της εγχώριας ζήτησης στην αύξηση του ΑΕΠ προήλθε –σε ίση περίπου έκταση– από την επέκταση της επενδυτικής και της ιδιωτικής καταναλωτικής ζήτησης, ενώ, αντίθετα, η συμβολή του πραγματικού εξωτερικού ισοζυγίου αγαθών και υπηρεσιών ήταν αρνητική. Από την πλευρά της προσφοράς, η επέκταση του τομέα των υπηρεσιών συνεχίστηκε σταθερά, ενώ στον δευτερογενή τομέα η άνοδος της μεταποιητικής παραγωγής επιταχύνθηκε εντυπωσιακά, η παραγωγή ηλεκτρισμού και η κατασκευαστική δραστηριότητα αυξήθηκαν με υψηλό ρυθμό και η εξορυκτική δραστηριότητα ανέκαμψε.

Ύστερα από την αρνητική –σύμφωνα με την έρευνα εργατικού δυναμικού της ΕΣΥΕ– εξέλιξη της απασχόλησης στην Ελλάδα το 1999 και τη διαμόρφωση του ποσοστού ανεργίας σε 12,4% το τελευταίο τρίμηνο του ίδιου έτους, υπήρξαν στη διάρκεια του 2000 οι πρώτες θετικές ενδείξεις. Συγκεκριμένα, το δεύτερο τρίμηνο η συνολική απασχόληση άρχισε να ανακάμπτει και ο ετήσιος ρυθμός μεταβολής της, από αρνητικός, έγινε ελαφρά θετικός (0,2%), αντανakλώντας στασιμότητα της απασχόλησης στον πρωτογενή τομέα, μείωση στο δευτερογενή και σαφή αύξηση στον τομέα των υπηρεσιών. Το ποσοστό ανεργίας για το σύνολο υποχώρησε στο 11,1% (έναντι 11,7% το δεύτερο τρίμηνο του 1999) και τις γυναίκες (στο 16,7% από 17,9%). Σύμφωνα με τις υπάρχουσες ενδείξεις, η εφαρμογή των προγραμμάτων για την απασχόληση συνέβαλε στη μείωση της ανεργίας το 2000.

Το έλλειμμα του ισοζυγίου τρεχουσών συναλ-

λαγών το 2000 αυξήθηκε κατά 3.571 εκατ. ευρώ σε σχέση με το 1999 και διαμορφώθηκε σε 8.371 εκατ. ευρώ. Η εξέλιξη αυτή προήλθε κυρίως από την άνοδο του εμπορικού ελλείμματος, καθώς και από τη μείωση των μεταβιβάσεων από την Ε.Ε. (λόγω χρονικής υστέρησης) και την αύξηση του ελλείμματος του ισοζυγίου εισοδημάτων. Αντίθετα, το πλεόνασμα του ισοζυγίου υπηρεσιών αυξήθηκε σημαντικά. Η αύξηση του ελλείμματος του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών, από 4,1% του ΑΕΠ το 1999 σε 6,9% το 2000, οφείλεται σχεδόν κατά το ήμισυ στις αυξημένες καθαρές εισαγωγές καυσίμων. Το υπόλοιπο μέρος της αύξησης συνδέεται κυρίως με τον υψηλό ρυθμό οικονομικής ανάπτυξης, ο οποίος τα τελευταία χρόνια υπερβαίνει τους αντίστοιχους ρυθμούς των εμπορικών εταίρων της Ελλάδας. Ειδικότερα, η σημαντική άνοδος των επιτοκίων και της ιδιωτικής κατανάλωσης οδήγησε σε μεγάλη αύξηση των εισαγωγών κεφαλαιακών καθώς και διαρκών καταναλωτικών αγαθών.

Από την αναλυτική εξέταση των εξελίξεων του 2000 συνάγονται ορισμένα γενικά συμπεράσματα. Η ελληνική οικονομία λειτουργεί πλέον σε νέο περιβάλλον, του οποίου τα κυριότερα στοιχεία έχουν ως εξής: Πρώτον, ο πληθωρισμός είναι πολύ χαμηλότερος απ' ό,τι στο παρελθόν, αν και παραμένει υψηλότερος από το μέσο πληθωρισμό στη ζώνη του ευρώ, καθώς και από το επίπεδο που θεωρείται συμβατό με την έννοια της σταθερότητας των τιμών. Δεύτερον, η δημοσιονομική κατάσταση είναι αισθητά βελτιωμένη, εφόσον το έλλειμμα της γενικής κυβέρνησης τείνει να μηδενιστεί και να μετατραπεί σε πλεόνασμα και το δημόσιο χρέος ακολουθεί πτωτική πορεία. Τρίτον, ο ρυθμός ανάπτυξης συνεχίζει να επιταχύνεται. Ωστόσο, ορισμένες ανισορροπίες δεν έχουν εξαλειφθεί, αντανakλώντας την ύπαρξη διαρθρωτικών αδυναμιών. Η ανεργία, αν και εμφανίζει επιτέλους σημεία υποχώρησης, παραμένει και αυτή υψηλή, υποδηλώνοντας την ανάγκη να εφαρμοστούν κυρίως μέτρα διαρθρωτικής πολιτικής για την αντιμετώπισή της. Η αύξηση του ελλείμματος τρεχουσών συναλλαγών, κάθε φορά που επιταχύνεται η ανάπτυξη, είναι μεν

αντιμετωπίσιμη βραχυπρόθεσμα, μεσοπρόθεσμα όμως υπογραμμίζει την ανάγκη μεταρρυθμίσεων για τη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας. Τέλος, το γεγονός ότι το δημόσιο χρέος εξακολουθεί να βρίσκεται σε ιδιαίτερα υψηλό επίπεδο σε σχέση με το ΑΕΠ, σε συνδυασμό με τις δυσμενείς μακροπρόθεσμες δημογραφικές προοπτικές, καθιστά επιτακτικότερη την ανάγκη μείωσής του.

Η ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΟ 2000

Το επιτόκιο παρέμβασης της Τράπεζας της Ελλάδος στη διατραπεζική αγορά χρήματος για πράξεις 14 ημερών μειώθηκε σταδιακά από 10,75% στην αρχή του 2000 σε 8,25% στο τέλος Ιουνίου. Στο δεύτερο εξάμηνο συνεχίστηκε η μείωση του επιτοκίου αυτού, αλλά το μεγαλύτερο μέρος της προσαρμογής έγινε στο τελευταίο δίμηνο του έτους και το επιτόκιο αυτό καθορίστηκε στο 4,75% στις 27 Δεκεμβρίου, ευθυγραμμιζόμενο πλήρως με το ελάχιστο επιτόκιο προσφοράς για πράξεις κύριας αναχρηματοδότησης της ΕΚΤ. Ανάλογες προσαρμογές πραγματοποιήθηκαν και στα επιτόκια των πάγιων διευκολύνσεων της Τράπεζας. Η αύξηση των επιτοκίων της ΕΚΤ στη διάρκεια του 2000 συνολικά κατά 1,75 εκατοστιαία μονάδα περιόρισε αντίστοιχα την έκταση της αναγκαίας προσαρμογής των ελληνικών επιτοκίων.

Η σύγκλιση των αποδόσεων των τίτλων του Ελληνικού Δημοσίου προς το χαμηλότερο επίπεδο αποδόσεων των αντίστοιχων τίτλων στη ζώνη του ευρώ συνεχίστηκε και το 2000 και ήταν ταχύτερη στις μικρότερες διάρκειες. Η απόδοση του 10ετούς ομολόγου του Ελληνικού Δημοσίου μειώθηκε κατά 85 μονάδες βάσης μεταξύ Δεκεμβρίου 1999 και Δεκεμβρίου 2000 και η διαφορά από την απόδοση του αντίστοιχου γερμανικού ομολόγου περιορίστηκε σε 64 μονάδες βάσης το Δεκέμβριο 2000, έναντι 124 μονάδων βάσης το Δεκέμβριο 1999.

Η συνολική τραπεζική χρηματοδότηση αυξήθηκε εντός του 2000 με υψηλότερο ρυθμό από ό,τι το 1999 (20,2% έναντι 12,2%), κυρίως λόγω της σημαντικής επιτάχυνσης της πιστωτικής επέκτασης προς τον ιδιωτικό τομέα (2000: 28,5%, 1999: 14,2%) και λιγότερο λόγω της επιτάχυνσης της πιστωτικής επέκτασης προς το δημόσιο τομέα (2000: 16,1%, 1999: 11,3%). Ο διπλασιασμός του ετήσιου ρυθμού αύξησης της τραπεζικής χρηματοδότησης προς τον ιδιωτικό τομέα συνδέεται με την ικανοποίηση της συσσωρευμένης ζήτησης πιστώσεων μετά τη λήξη, στο τέλος Μαρτίου, των περιοριστικών μέτρων που είχε λάβει η Τράπεζα κατά το 1999 για τη συγκράτηση της πιστωτικής επέκτασης, αλλά και την πτώση των επιτοκίων των τραπεζικών δανείων (ιδίως των καταναλωτικών δανείων), καθώς και τη μεγαλύτερη αύξηση του ονομαστικού ΑΕΠ το 2000.

Η νομισματική πολιτική, μολονότι ασκήθηκε το 2000 σε ένα ιδιαίτερα αντίξοο περιβάλλον, πέτυχε τις βασικές της επιδιώξεις, εφόσον εξασφαλίστηκε η σύγκλιση της ισοτιμίας και των επιτοκίων με τρόπο που περιόρισε τις πληθωριστικές πιέσεις και επηρέασε ευνοϊκά τις πληθωριστικές προσδοκίες.

ΔΙΕΘΝΗΣ ΣΚΗΝΗ

Επιμέλεια: Σωτήρης Ντάλης

Το φαινόμενο της «διασποράς» νέων κρατών

Τα τελευταία χρόνια η διεθνής κοινότητα βρέθηκε αντιμέτωπη με μια νέα πρόκληση που απειλεί τη διεθνή ασφάλεια και σταθερότητα. Πρόκειται για ένα κύμα αποσχιστικών κινημάτων που τείνει να πάρει τη μορφή χιονοστιβάδας και που θα μπορούσε να ανατρέψει επικίνδυνα τις διεθνείς ισορροπίες. Η περίπτωση του Κοσσυφοπεδίου είναι ένα ενδεικτικό παράδειγμα αυτού του νέου προβλήματος. Ο Pascal Boniface, ένας από τους κορυφαίους αναλυτές των διεθνών σχέσεων και διευθυντής του Ινστιτούτου Διεθνών και Στρατηγικών Σχέσεων του Παρισιού (IRIS), έχει υποστηρίξει σε πρόσφατες αναλύσεις του ότι είναι πολύ πιθανό στα επόμενα χρόνια ο πολλαπλασιασμός των αποσχιστικών κινημάτων να επιταθεί και να πλήξει ορισμένες χώρες που θεωρούνται σήμερα από τις πιο ομοιογενείς εθνοτικά. Αντίθετα με πολλούς μελετητές ο P. Boniface δεν αποδίδει το φαινόμενο της κρατικής σχάσης σε αλυτρωτικά, ιδεολογικά και εθνικιστικά κίνητρα, αλλά κυρίως στην άνιση οικονομική κατανομή που παρατηρείται σε ορισμένες περιοχές. Οι αποσχίσεις απειλούν σήμερα την ειρήνη και τη σταθερότητα σε ευρύτερα τμήματα του πλανήτη, καθώς δεν σχετίζονται ποσώς με τους πολέμους της ανεξαρτησίας.

Κύρια αιτία των αποσχίσεων δεν είναι η

**Είναι πολύ
πιθανό στα
επόμενα
χρόνια ο
πολλαπλα-
σιασμός
των
αποσχιστικών
κινήματων
να επιταθεί**

υπεράσπιση μιας ταυτότητας που απειλείται αλλά μάλλον η ιδέα του «διαχωρισμού» από τους «άλλους». Τα θέλητρα του πλούτου που τις περισσότερες φορές είναι «άδικα μοιρασμένος» γεννούν πολύ συχνά τις αποσχιστικές προσδοκίες. Η επιδίωξη της ευμάρειας και το ξέφρενο κυνήγι των καταναλωτικών αγαθών φαίνεται πως έγιναν οι νέες κινητήριες δυνάμεις της ιστορίας, υποστηρίζει ο P. Boniface.

Η θέληση «διαχωρισμού» από τους «άλλους» με στόχο την ευημερία χαρακτηρίζει πολλά σημερινά αποσχιστικά κινήματα. Όσο για τον εθνικισμό και τα πολιτιστικά και θρησκευτικά κίνητρα, αυτά χρησιμοποιούνται πολλές φορές για να καλύψουν τα εν στενή εννοία οικονομικά συμφέροντα.

Ένα χαρακτηριστικό παράδειγμα είναι η εξέγερση των Τσιάπας στο Μεξικό, η οποία οφείλεται κυρίως στην άθλια οικονομική κατάσταση που επικρατεί στο φτωχό Νότο της χώρας. Μια άλλη κλασική περίπτωση «διαχωρισμού» από τους «άλλους» έχουμε και στη γειτονιά μας, με τους Κοσοβάρους της Γιουγκοσλαβίας και της ΠΓΔΜ, οι οποίοι κατοικούν μεν στις πιο υποβαθμισμένες περιοχές αυτών των χωρών, επιζητούν όμως την απόσχιση, την ανεξαρτησία και μελλοντικά την «ένωση» με την ακόμη φτωχότερη Αλβανία.

Η επίσκεψη Γ. Παπανδρέου στην Τουρκία και το Κυπριακό

Δεν πρέπει να εκπλήσσει το γεγονός ότι η συντριπτική πλειοψηφία του κυπριακού Ελληνισμού καθώς και της πολιτικής ηγεσίας της Κύπρου αντίκρισε με σοβαρές επιφυλάξεις τα αποτελέσματα της επίσκεψης του υπουργού Εξωτερικών της Ελλάδος Γ. Παπανδρέου στην Άγκυρα. Για τους Έλληνες της Κύπρου, που διαχρονικά γεύονται τους πικρούς καρπούς του τουρκικού επεκτατισμού, η πολιτική των μονομερών παραχωρήσεων ή χειρονομιών καλής θέλησης της Αθήνας προς την Άγκυρα είναι δυσκολονόητη, εάν δεν θεωρείται επικίνδυνη.

Η ελληνική εξωτερική πολιτική και ο κύριος εκφραστής της Γιώργος Παπανδρέου εξακολουθούν να είναι οι μόνοι που δεν συμμερίζονται την άποψη πως η τουρκική πλευρά δύσκολα θα αλλάξει τακτική σε ό,τι αφορά την προάσπιση των συμφερόντων της.

Υπενθυμίζεται ότι η αδιαλλαξία της Τουρκίας αλλά και η τακτική της να επιδιώκει να παίρνει χωρίς να δίνει, συνεχίζεται εδώ και χρόνια. Η παραδοσιακή πολιτική της Ελλάδος μετά το 1974 ήταν ότι δεν είναι δυνατόν να προχωρήσει σε βελτίωση των σχέσεών της με την Τουρκία εάν δεν προηγείτο επίλυση του Κυπριακού ή τουλάχιστον ουσιαστική πρόοδος. Οι Τούρκοι από την πλευρά

τους ζητούσαν να αρχίσουν συνομιλίες πάνω σε θέματα ήσσονος πολιτικής σημασίας. Κατά την τουρκική άποψη, η ουσιαστική πρόοδος σε θέματα ήσσονος πολιτικής σημασίας θα επενεργούσε θετικά και σε θέματα υψηλής πολιτικής εφ' όλης της ύλης καθ' ότι θα είχε δημιουργηθεί προηγουμένως ένα καλύτερο ψυχολογικό κλίμα στις σχέσεις των δύο χωρών. Σε κάποιο στάδιο η Ελλάδα εγκατέλειψε τις παραδοσιακές της προσεγγίσεις και ζητούσε, παράλληλα με τη συνεργασία σε θέματα ήσσονος πολιτικής σημασίας, και κινήσεις καλής θέλησης εκ μέρους της Άγκυρας σε θέματα υψηλής πολιτικής, όπως το Κυπριακό και το Αιγαίο. Στο τέλος η Ελλάδα αποδέχτηκε να προχωρήσει σε

θέματα ήσσονος πολιτικής σημασίας όπως πρότειναν οι Τούρκοι, χωρίς να υπάρξει καμιά παραχώρηση από την Τουρκία. Υπενθυμίζεται ότι παρόμοιες προσπάθειες στο παρελθόν, όπως για παράδειγμα το «Νταβός» του Ανδρέα Παπανδρέου και του Τουργκούτ Οζάλ, δεν οδήγησαν σε κανένα αποτέλεσμα.

Η ελληνοτουρκική προσέγγιση στην παρούσα φάση άρχισε το καλοκαίρι του 1999 και πήρε μια εντυπωσιακή τροπή μετά τους σεισμούς που έπληξαν την Τουρκία και την Ελλάδα τον Αύγουστο και Σεπτέμβριο του 1999 αντίστοιχα. Στο Ελσίνκι η Ελλάδα ήρε το βέτο για την αναγόρευση της Τουρκίας ως υποψηφίας χώρας για ένταξη στην ΕΕ χωρίς η Τουρκία να δώσει οποιαδήποτε ανταλλάγματα για την ζωτικής σημασίας κίνηση καλής θέλησης της Αθήνας. Για την πολιτική της αυτή η Ελλάδα «εισέπραξε» από την ΕΕ ευνοϊκές προθέσεις ενώ ταυτόχρονα δημιουργήθηκαν προσδοκίες για την ουσιαστική βελτίωση του κλίματος μεταξύ Αθήνας και Άγκυρας και για την προοπτική μιας νέας εποχής.

Έκτοτε η τουρκική πολιτική τείνει να επιβεβαιώνει αυτούς που εξέφρασαν σοβαρές επιφυλάξεις για την πολιτική των μονομερών κινήσεων καλής θέλησης. Υπενθυμίζεται, μεταξύ άλλων, η τουρκική στάση κατά τη διάρκεια της νατοϊκής άσκησης *Destined Glory* τον περασμένο Οκτώβριο όταν κατ' ουσίαν η Άγκυρα αμφισβήτησε κυριαρχικά δικαιώματα της Ελλάδας στο Αιγαίο. Όσον αφορά στο Κυπριακό, πέρα από την εμμονή στη λύση της συνομοσπονδίας και τις προκλήσεις στην Κύπρο (π.χ. προέλαση στα Στροβίλια, απαγωγή Π. Τζιακούρμα), οι τούρκοι αξιωματούχοι εκτοξεύουν απειλές προς πάσαν κατεύθυνση. Έτσι, λίγες μέρες πριν από την επίσκεψη Γ. Παπανδρέου στην Άγκυρα, ο Ισμαήλ Τζεμ δήλωνε ότι «σε περίπτωση ένταξης της "Νότιας Κύπρου" στην ΕΕ πριν από τη λύση του Κυπριακού, η αντίδραση της Τουρκίας

Ο Ανδρέας Θεοφάνους είναι καθηγητής Πολιτικής Οικονομίας και διευθυντής του Κέντρου Ερευνών καθώς και του Μεταπτυχιακού Προγράμματος Διεθνών Σχέσεων του Intercollege στη Λευκωσία.

θα είναι χωρίς όρια». Και ενώ ο Παπανδρέου επισκεπτόταν την Άγκυρα υποσχόμενος στον πρωθυπουργό της εισβολής ότι η Αθήνα θα θέσει θέμα οικονομικής στήριξης της Τουρκίας στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο Υπουργών, ο Πρόεδρος Σεξέρ δήλωνε στην Ολλανδία ότι «ένταξη της "Ελληνοκυπριακής διοίκησης" στην ΕΕ πριν από τη λύση του κυπριακού προβλήματος θα διαταράξει τους συσχετισμούς δυνάμεων στην Ανατολική Μεσόγειο». Εμμέσως πλην σαφώς η Άγκυρα εμμένει στη διατήρηση του στρατηγικού της ελέγχου επί της Μεγαλονήσου.

Οι ανησυχίες στην Κύπρο δεν είναι αδικαιολόγητες: μεταξύ άλλων, και για παράδειγμα, όταν κύπριοι αξιωματούχοι θέτουν προς τη διεθνή κοινότητα και ιδιαίτερα τις ισχυρές χώρες το αίτημα να πιεσθεί η Τουρκία για να διαφοροποιήσει τις θέσεις της στο Κυπριακό με αφορμή διάφορα ωφελήματα που η Άγκυρα επιζητεί, όπως η αναβάθμιση των σχέσεών της με την ΕΕ καθώς και η οικονομική στήριξή της, μπορεί να προβληθεί από τους ξένους το επιχείρημα ότι ούτε και η Ελλάδα ακολουθεί μια τέτοια πολιτική. Εφ' όσον δηλαδή η Αθήνα δεν θέτει όρους ή δεν ζητεί ανταλλάγματα από την Άγκυρα για την βελτίωση των σχέσεών τους, γιατί να το πράξουν οι άλλες χώρες; Έτσι η κυρίαρχη φιλοσοφία που δημιουργείται είναι να στηριχθεί η Τουρκία σε όλα τα επίπεδα και με κατανόηση, και σε ένα δεύτερο στάδιο η Άγκυρα θα ανταποδώσει. Φυσικά, η προσέγγιση των ισχυρών είναι διαφορετική σε σχέση με άλλες χώρες που παραβιάζουν τα ανθρώπινα δικαιώματα και ακολουθούν μια επεκτατική πολιτική έναντι των γειτόνων τους.

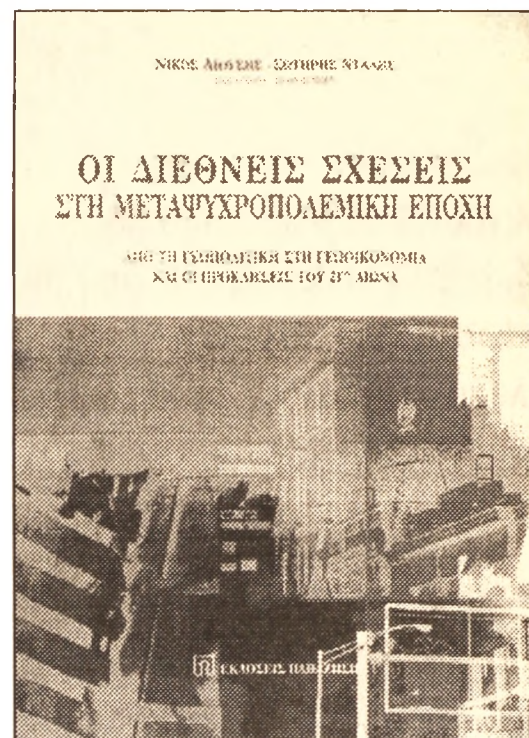
Η Κύπρος ανησυχεί επίσης και από το γεγονός ότι η πολιτική των Αθηνών έναντι της Άγκυρας μπορεί να βοηθήσει την Τουρκία να εξέλθει από το εδωλίο του κατηγορουμένου για την εισβολή και τη συνεχιζόμενη κατοχή. Οι ανησυχίες αυτές ενισχύονται και από το γεγονός ότι κατά καιρούς ο ΟΗΕ και η διεθνής κοινότητα υιοθετούν θέσεις και προσεγγίσεις που προβληματίζουν την Λευκωσία. Η πρόσφατη έκθεση του ΟΗΕ για τα ανθρώπινα δικαιώμα-

τα η οποία εξισώνει την Κυπριακή Δημοκρατία και το ψευδοκράτος αποτελεί ενδεικτικό παράδειγμα.

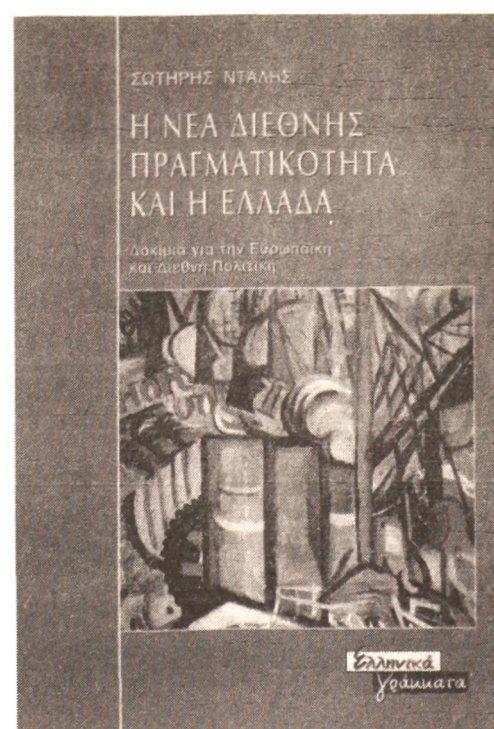
Ανησυχίες έχουν εκφρασθεί στην Ελλάδα και στην Κύπρο και για την πρόθεση της ελληνικής κυβέρνησης να προχωρήσει σε περικοπές εξοπλισμών καθ' ην στιγμήν η Τουρκία σαφώς υπερτερεί σε δυνάμεις. Όλοι επιθυμούν την ειρήνη, τη σταθερότητα, την ασφάλεια και την ευημερία. Το ζητούμενο δεν είναι η επιστροφή σ' ένα ψυχροπολεμικό κλίμα στις σχέσεις Ελλάδος-Τουρκίας. Και πρέπει να επικροτηθεί το γεγονός ότι η εικόνα της Ελλάδος στο διεθνές πεδίο έχει βελτιωθεί αισθητά, ενώ ταυτόχρονα το κλίμα έντασης μεταξύ των δύο χωρών έχει μειωθεί σημαντικά. Από την άλλη όμως είναι προφανές ότι η ασφάλεια των χωρών δεν εξαρτάται μόνο από τις προσωπικές σχέσεις μεταξύ των υπουργών Εξωτερικών ή των Πρωθυπουργών τους. Συνεπώς, πέραν από τη νέα πολιτική που ακολουθείται από την Αθήνα τα τελευταία δύο χρόνια, η Ελλάδα θα μπορούσε να αποκαταστήσει τον συσχετισμό δυνάμεων ή τουλάχιστον να μειώσει αισθητά τις διάφορες ανισορροπίες και ταυτόχρονα να αναβαθμίσει αισθητά την πολιτικο-οικονομική της παρουσία στα Βαλκάνια, την Ανατολική Μεσόγειο και ευρύτερα και να διαδραματίσει ένα σημαντικό και πολυδιάστατο ρόλο. Μια τέτοια πολιτική καθώς και η εμμονή όπως η Τουρκία ακολουθήσει ένα συγκεκριμένο οδικό χάρτη τόσο επί εσωτερικών όσο και επί εξωτερικών θεμάτων, συνάδει πλήρως με τα συμφέροντα της Ελλάδος καθώς και με τους στόχους της ΕΕ στην περιοχή. Όσον αφορά στο Κυπριακό, θα πρέπει επιτέλους να γίνει κατανοητό ότι για μια διαρκή λύση που να κατοχυρώνει τα δικαιώματα όλων των Κυπρίων, Ελλήνων και Τούρκων, αναγκαία προϋπόθεση είναι ο σεβασμός της ανεξαρτησίας και εδαφικής ακεραιότητας της Κυπριακής Δημοκρατίας. Οιαδήποτε άλλη λύση ενδεχομένως θα οδηγήσει την περιοχή σε αποσταθεροποίηση και τον ελληνισμό σε νέες περιπέτειες.

ΑΝΔΡΕΑΣ ΘΕΟΦΑΝΟΥΣ

ΔΥΟ ΧΡΗΣΙΜΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΙΣ ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΣΧΕΣΕΙΣ

Μια γεωοικονομική και
γεωπολιτική ανάγνωση
των διεθνών σχέσεων.
ΚΥΚΛΟΦΟΡΕΙ ΑΠΟ ΤΙΣ
ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΠΑΠΑΖΗΣΗ

Ο ρόλος της Ελλάδας στη νέα
διεθνή πραγματικότητα
ΚΥΚΛΟΦΟΡΕΙ
ΑΠΟ ΤΙΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ
ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ

Οι ελληνο-ουκρανικές οικονομικές σχέσεις

Από 24 έως 27 Απριλίου πραγματοποιήθηκε επίσημη επίσκεψη του πρωθυπουργού της Ουκρανίας κ. Γιουσένκο στην Ελλάδα. Η επίσκεψη αυτή είναι ένα ακόμη βήμα στην ανάπτυξη των ελληνο-ουκρανικών σχέσεων.

Αναλύοντας τις σχέσεις μεταξύ των δύο χωρών πρέπει να πούμε πως μολονότι η Ουκρανία βρίσκεται μακριά από την Ελλάδα, οι δύο χώρες έχουν πολλά κοινά σημεία. Εκτός από την κοινή θρησκεία και την πολύ σημαντική γεωπολιτική θέση τους, οι σχέσεις μεταξύ των δύο χωρών έχουν μακρά ιστορία. Οι πρώτες επαφές ανάμεσα στην Βυζαντινή Αυτοκρατορία και την Ρωσία του Κιέβου χρονολογούνται στον 11ο αιώνα. Είναι γνωστό ότι ο αρχηγός των Ουκρανών Κοζάκων Μπογκντάν Χμελνίτσκι έδωσε πολλή προσοχή και προστασία στους έλληνες εμπόρους στα εδάφη του Κράτους των Κοζάκων τον 17ο αιώνα. Παράλληλα οι έλληνες αντιπρόσωποι έπαιξαν μεγάλο ρόλο στις διαπραγματεύσεις για την Ρωσο-Ουκρανική Ένωση στον πόλεμο με την Πολωνία και Τουρκία.

Τον 18ο αιώνα έλληνες έμποροι συμμετείχαν πολύ ενεργά στην εκχέρωση νέων εκτάσεων στην νότια Ουκρανία και Ρωσία.

Τον 20ο αιώνα η Ελλάδα ήταν ανάμεσα στα πρώτα κράτη που αναγνώρισαν

την ανεξαρτησία της Ουκρανίας (31/12/1991). Από τις πρώτες μέρες της ανεξαρτησίας της ελληνικές εταιρείες δρουν στην ουκρανική αγορά. Η σχετικά εύκολη είσοδός τους στην Ουκρανία εξηγείται από τις στενές εμπορικές επαφές με την Ουκρανία ήδη στα χρόνια της ΕΣΣΔ. Ενδεικτικό είναι ότι ήδη το 1991 η ελληνική εταιρεία «Μηχανική», σε συνεργασία με τον κ. Γ. Πολυχρονόπουλο, πραγματοποίησε το έργο της αναπαλαίωσης του κτηρίου της «Φιλικής Εταιρείας» στην Οδησό, όπου στεγάζεται τώρα παράρτημα του «Ελληνικού Ιδρύματος Πολιτισμού».

Στις 15 Ιανουαρίου του 1992 υπογράφηκε συμφωνία για οικονομική, βιομηχανική, τεχνικο-επιστημονική και πολιτιστική συνεργασία μεταξύ της Ουκρανίας και της Ελλάδας.

Το 1996-1997 έγιναν επίσημες επισκέψεις των προέδρων κ.κ. Κούτσμα και Στεφανόπουλου στην Ελλάδα και την Ουκρανία αντίστοιχα. Η αδελφοποίηση μεταξύ πόλεων, δήμων και νόμων των δύο χωρών έχει γίνει πλέον παράδοση.

Το 1997 συστάθηκε το Ελληνο-Ουκρανικό Επιμελητήριο, υπό την αιγίδα του οποίου διεξήχθησαν επισκέψεις εμπορικών αντιπροσωπειών και διαφημιστικές εκθέσεις.

Ακόμα μία διάσταση της συνεργασίας αποτελούν οι δραστηριότητες της οικονομίας Βαρδινογιάννη. Το συνολικό ποσόν των συμβολαίων της με τα ουκρανικά ναυπηγεία για το 2000 ανέρχεται σε 1 δισ. δολάρια περίπου. Γενικά η οικονομική συνεργασία Ουκρανίας-Ελλάδας αναπτύχθηκε με αρκετά γρήγορους ρυθμούς. Έτσι από το 1991 έως το 1993 η συνολική κυκλοφορία εμπορευμάτων αυξήθηκε από 54.055 χιλ. δολ. σε 112.272 χιλ. δολ περίπου. Το κύριο μέρος των εξαγωγών από την Ουκρανία προς την Ελλάδα αφορούν σε: πλοία (27,1%-57,5%), υποπροϊόντα σιδηρομεταλλουργίας (12,8%-18,9%) και προϊόντα χημικής βιομηχανίας

(9,2%). Τα κύρια προϊόντα εξαγωγών από την Ελλάδα στην Ουκρανία είναι: πετρέλαιο και προϊόντα πετρελαιοβιομηχανίας (5,8%-36,8%), τσιγάρα (16,6%-29,1%), πρώτες ύλες καπνού (5,1%-16,3%) και βαφικές ύλες (10%).

Οι δύο χώρες ήταν ανάμεσα στους ιδρυτές και τώρα συμμετέχουν λίαν ενεργά στην Συνεργασία του Ευξείνου Πόντου. Παρόλα αυτά οι δύο χώρες έχουν ακόμα περιθώριο για ανάπτυξη των σχέσεών τους. Αυτό απέδειξε η επίσκεψη του έλληνα υπουργού Εξωτερικών στην Ουκρανία τον Νοέμβριο του 2000, όποτε και υπογράφηκε ακόμα ένα συμβόλαιο για την προμήθεια εξοπλισμών και ταχύπλων σκαφών «Ζουμπρ» ουκρανικής παραγωγής για τις Ένοπλες Δυνάμεις της Ελλάδας.

Στις αρχές Απριλίου του 2001 κατά την σύνοδο της μικτής διυπουργικής επιτροπής των δύο χωρών συμφωνήθηκε η Ελλάδα να προσφέρει στην Ουκρανία τεχνική βοήθεια ύψους 1 εκ. ευρώ στο πλαίσιο της διμερούς διακρατικής συνεργασίας.

Πρέπει να πούμε ότι η πρόσφατη επίσκεψη του κ. Γιουσένκο στην Ελλάδα ήταν επίκαιρη. Ανάμεσα στις πολλές προοπτικές των διμερών σχέσεων υπάρχουν και προβλήματα, τα οποία οι δύο πλευρές προσπάθησαν να επιλύσουν.

«Είχαμε μια πολύ καλή συνομιλία με τον κ. Γιουσένκο», δήλωσε ο πρωθυπουργός της Ελλάδας κ. Σημίτης, «υπογράψαμε μια συμφωνία για την καταπολέμηση του οργανωμένου εγκλήματος». Ο κ. Σημίτης υπογράμμισε την σημασία της ουκρανικής αγοράς για τα ελληνικά αγροτικά προϊόντα. Η συνεργασία σ' αυτό τον τομέα δεν έχει αναπτυχθεί αρκετά σοβαρά.

Ο ουκρανός πρωθυπουργός πρόσθεσε σ' αυτά τα ζητήματα ακόμα μερικά θέματα για συζήτηση.

Το πιο οξύ πρόβλημα είναι η προστασία των ξένων επενδύσεων και η δημιουργία ευνοϊκού περιβάλλοντος για τις

Η Ναταλία Τερέντιεβα είναι Καθηγήτρια του Ινστιτούτου Ιστορίας της Ακαδημίας των Επιστημών της Ουκρανίας. Ο Βσέβολοντ Σαμοχβάλοβ είναι μεταπτυχιακός φοιτητής του Πανεπιστημίου της Οδησού.

εθνικές και αλλοδαπές επιχειρήσεις. Αυτό το ζήτημα εγείρουν στην Ουκρανία όχι μόνο ξένοι και εθνικοί επενδυτές, αλλά και μερικοί εκπρόσωποι της πολιτικής ελίτ. Πράγματι, λόγω του σκληρού και απερίσκεπτου φορολογικού συστήματος η συνολική κυκλοφορία εμπορευμάτων δεν αυξήθηκε από το 1994 και μάλιστα μειώθηκε λίγο.

Άλλο επίκαιρο θέμα είναι η συγκοινωνία ανάμεσα στις δύο χώρες. Το Ελληνο-Ουκρανικό Επιμελητήριο υπογράμμισε αρκετές φορές πως η ακρίβεια της αεροπορικής και η αναποτελεσματικότητα της οδικής συγκοινωνίας αποδεικνύουν την αναγκαιότητα ακτοπλοϊκής σύνδεσης Ελλάδος-Ουκρανίας.

Δεν διέφυγε της προσοχής του πρωθυπουργού κ. Γιουσένκο και το ζήτημα της συνεργασίας για την ασφάλεια και το κλείσιμο του Πυρηνικού Ηλεκτροπαραγωγικού Σταθμού του Τσερνομπίλ.

Εν κατακλείδι ο κ. Β. Γιουσένκο εξέφρασε την ευγνωμοσύνη του προς την ελληνική πλευρά για την τεχνική, χρηματική και ανθρωπιστική βοήθεια. Η επίσκεψη του κ. Γιουσένκο στην Ελλάδα έχει ακόμα μία διάσταση. Ο ουκρανός πρωθυπουργός εμφανίζεται κατά τους τελευταίους 16 μήνες σαν ο πρώτος συνεπής μεταρρυθμιστής στην ανεξάρτητη Ουκρανία. Αυτός προσπάθησε και σε μεγάλο βαθμό κατάφερε να ξεπληρώσει τα εσωτερικά χρέη στον δημόσιο τομέα και να ισορροπήσει το εθνικό νόμισμα. Χάρη σ' αυτόν η γκρίβνα ξεπέρασε με μικρές σχετικές ζημιές την οξυτάτη οικονομική κρίση στην Ρωσία το 1998, παρότι η ουκρανική βιομηχανία και οικονομία είναι στενά συνδεδεμένες με τις αγορές της Ρωσίας.

Ένας από τους κύριους στόχους του οικονομικού προγράμματος του Γιουσένκο ήταν η τακτοποίηση του ενεργειακού τομέα στην Ουκρανία. Εδώ οι

Ο Βίκτωρ Γιουσένκο, μέχρι πριν λίγες μέρες πρωθυπουργός της Ουκρανίας.

προσπάθειες του πρωθυπουργού και της αναπληρωτριάς πρωθυπουργού Ιουλίας Τιμοσένκο συγκρούστηκαν με τα συμφέροντα των ολιγαρχιών από το στενό περιβάλλον του προέδρου του Κούτσμα. Σαν αποτέλεσμα της πολιτικής του Γιουσένκο και στο πλαίσιο του σκανδάλου περί ελευθερίας Τύπου, στην Ουκρανία έγιναν προσπάθειες για την υπονόμευση της δημοτικότητας του πρωθυπουργού. (Το Αντί είχε γράψει γι' αυτό το θέμα τον Μάρτιο του 2001). Πριν από περίπου δύο μήνες η αναπληρώτρια πρωθυπουργός κα Ιουλία Τιμοσένκο συνελήφθη κατηγορούμενη για οικονομικά εγκλήματα. Ήταν κοινό μυστικό ότι η κα Τιμοσένκο υποστήριξε οικονομικά τις διαμαρτυρίες της αντιπολίτευσης στο πλαίσιο της κίνησης «Ουκρανία χωρίς Κούτσμα». Λίγο αργότερα συνελήφθη επίσης και ο Βλαντίμιρ Μπόνταρ, ο στενός συνεργάτης του πρωθυπουργού κατά την προεδρία του στην Κεντρική-Εθνική Τράπεζα της Ουκρανίας. Εκτός απ' όλα αυτά πριν από μια εβδομάδα η βουλή έκρινε την εργασία της κυβέρνησης «μη ικανοποιητική» και, αμέσως μετά την επιστροφή του Γιουσένκο στην Ουκρανία, ψήφισε την πρόταση μομφής προς την κυβέρνησή του. Ενδεικτικό είναι πως την παραίτηση του πρωθυπουργού ζήτησαν όχι μόνο οι κοινοβουλευτικές ομάδες που βρίσκονται υπό τον έλεγχο του προέδρου αλλά και η κομμουνιστική ομάδα. Είναι προφανές πως η παραίτηση του Γιουσένκο

δεν οφείλεται στην «μη ικανοποιητική οικονομική πολιτική της ομάδας του», αλλά ήταν αποτέλεσμα της σύγκρουσης των οικονομικών συμφερόντων των ολιγαρχικο-προεδρικών κύκλων με την ανεξάρτητη πολιτική του στον τομέα της ενεργειακής πολιτικής και της ιδιωτικοποίησης της βαριάς βιομηχανίας.

Χαρακτηριστική ήταν η φράση του Γιουσένκο πριν αναχωρήσει από το Κίεβο για την Ελλάδα, στην συνέντευξη Τύπου:

«Δεν νομίζω πως πολλοί προκάτοχοί μου πριν εισέλθουν στο γραφείο του πρωθυπουργού καλοσκέφτηκαν το πώς θα αποχωρούσαν από κει. Εγώ το έκανα. Και θέλω να πω ότι θα βγω από την κεντρική πόρτα, όπως και μπήκα». Πράγματι μετά την ψηφοφορία στη βουλή ο πλέον τέως πρωθυπουργός μίλησε σε οπαδούς του και δημοσιογράφους και επανέλαβε αυτό που δεν απέφυγε να δηλώσει κατά την συνέντευξη Τύπου στο Μέγαρο Μαξίμου, απαντώντας σε ερώτηση του Αντί. Με την φράση του «Δεν φεύγω από την πολιτική. Φεύγω για να επιστρέψω» ο κ. Γιουσένκο εκδήλωσε για πρώτη φορά δημοσίως την πρόθεσή του να πάρει μέρος στις βουλευτικές και προεδρικές εκλογές το 2002 και 2004. Βεβαίως τα προσόντα του οικονομολόγου και του μάνατζερ δεν συνεπάγονται μια συγκεκριμένη πολιτική στάση. Γι' αυτόν τον λόγο δεν εξέφρασε ξεκάθαρα την άποψή του ως προς «την υπόθεση του δημοσιογράφου Γκογκάτζε» και προτίμησε μέχρι την τελευταία στιγμή να ασχολείται με τα οικονομικά. Αυτό αποδεικνύει και η πρόσφατη επίσκεψή του στην Ελλάδα, κατά την οποία ο πρωθυπουργός συνεισέφερε στην οικοδόμηση και την αποτελεσματική προώθηση των εμπορικών, οικονομικών, τεχνικών και επιστημονικών σχέσεων και της γενικότερης συνεργασίας μεταξύ των δύο χωρών.

NATALIA TERPENTIEVA
BSEBOLONT ΣΑΜΟΧΒΑΛΟΒ

Καλό μήνα, καλή Πρωτομαγιά

Το ήπιο κλίμα χαρακτήρισε φέτος τις συγκεντρώσεις για την Πρωτομαγιά στην Τουρκία. Την ημέρα της Πρωτομαγιάς, που εδώ και χρόνια στιγματίζεται από βίαια επεισόδια, οι δρόμοι στην Τουρκία ήταν σχεδόν όπως κάθε άλλη μέρα.

Η ηρεμία αυτή φαίνεται να επιβεβαιώνει όσους εκτιμούν ότι η βαθιά οικονομική αλλά και πολιτική κρίση που μαστίζει τη χώρα έχει δημιουργήσει ένα κλίμα έντονης απογοήτευσης και σχεδόν αδιαφορίας των πολιτών για την πολιτική κατάσταση και τις πολιτικές διεκδικήσεις.

Η αρχική αδράνεια της τουρκικής κυβέρνησης μπροστά στην οικονομική κρίση και η σημερινή βραδύτητα και αναποφασιστικότητα που την χαρακτηρίζει όσον αφορά τις μεταρρυθμίσεις που είναι αναγκαίες για την εξυγίανση της οικονομίας έχει μειώσει στο ελάχιστο την εκτίμηση των Τούρκων στους πολιτικούς της χώρας.

Εξάλλου, το γενικότερο κλίμα των τελευταίων εβδομάδων είναι ιδιαίτερα αρνητικό και υπονομεύει τις όσες θετικές προσπάθειες καταβάλλονται για την βελτίωση της κατάστασης.

Οι αυξανόμενοι θάνατοι κρατουμένων και συγγενών τους που συνεχίζουν την απεργία πείνας διαμαρτυρόμενοι για την μεταφορά τους στις φυλακές τύπου F, τα περίφημα «λευκά κελιά», ο κλεφτοπόλεμος ανάμεσα στον υπεργουργό Οικονομίας κ. Κεμάλ Ντερβίς, που είναι υπέρμαχος των μεταρρυθμίσεων και τους συντηρητικούς κύκλους και οι συνεχιζόμενες αποκαλύψεις για εμπλοκή του πολιτικού κόσμου σε τεράστιες υποθέσεις καταχρήσεων χρημάτων και εξουσίας στοιχειώνουν την τουρκική επικαιρότητα.

Τα επεισόδια της περασμένης Κυριακής, στο επίσημο συνέδριο του Κόμματος της Δημοκρατικής Αριστεράς του

πρωθυπουργού κ. Ετζεβίτ, όπου μέλη του κόμματος απαγόρευσαν, απείλησαν και σχεδόν χειροδίκησαν εις βάρος της βουλευτού κας Σεμά Πισκινσούτ, που είχε υποβάλει την υποψηφιότητα της για την προεδρεία του κόμματος, ήταν ακόμα ένα ισχυρό πλήγμα που δέχθηκε τόσο ο κ. Ετζεβίτ προσωπικά όσο και ο θεσμός των πολιτικών κομμάτων στην Τουρκία, που μαστίζεται ήδη από προσωπολατρία και ουσιαστική απουσία δημοκρατικών διαδικασιών.

Αλλά και η θεατρική και άτοπη συνέντευξη τύπου που έδωσε στην αρχή της περασμένης εβδομάδας ο αντιπρόεδρος της κυβέρνησης κ. Γιλμάζ, που κατηγορήσε την δικαιοσύνη, για να υπερασπιστεί τον απερχόμενο υπουργό Ενέργειας κ. Ερσουμέρ, ο οποίος αναγκάστηκε σε παραίτηση λόγω της εμπλοκής του ονόματός του σε τεράστια οικονομικά σκάνδαλα, δεν βελτίωσε την εικόνα των πολιτικών.

Όσοι ωστόσο γνωρίζουν καλά τα πράγματα στην Τουρκία εκτιμούν ότι η κατάσταση δεν είναι τόσο απελπιστική και σημειώνουν ότι ανάμεσα από τις γραμμές της επικαιρότητας μπορεί κανείς να διακρίνει ορισμένες προοπτικές βελτίωσης της τουρκικής κοινωνίας, της οικονομίας ακόμα και της πολιτικής.

Παρ' όλες τις οικονομικές δυσκολίες των τουρκικών μαζικών μέσων ενημέρωσης και την εμπλοκή ορισμένων από τους ιδιοκτήτες τους σε οικονομικά σκάνδαλα φαίνεται ότι ο τύπος, σε γενικές πάντα γραμμές, αρχίζει διστακτικά να λειτουργεί ως εκφραστής κάποιας πραγματικής αλλαγής. Οι μεγάλες τουρκικές εφημερίδες ασκούν έντονη κριτική στον πολιτικό κόσμο, με αποκορύφωμα την πρωτοφανή κριτική στον κ. Ετζεβίτ και στον κομματικό θεσμό, με αφορμή τα επεισόδια εις βάρος της κας Πισκινσούτ.

Αλλά και στις μάχες που δίνει ο κ. Ντερβίς φαίνεται ότι κερδίζει έδαφος μέτρο-μέτρο. Η πρόσφατη απόπειρα του υπουργικού συμβουλίου να πιέσει τις κρατικές τράπεζες να διευκολύνουν

τους εφοπλιστές που χρωστούν 270 εκατομμύρια δολάρια προσέκρουσαν στην άρνηση της διοικητικής επιτροπής που δημιούργησε ο κ. Ντερβίς. Οι μεταρρυθμίσεις προωθούνται προσεκτικά αλλά προς το παρόν σημειώνονται ορισμένες νίκες, όπως αυτή που αφορά στο καθεστώς της Κεντρικής Τράπεζας και στην αυτονομία της. Τίποτα βέβαια δεν είναι ακόμα σίγουρο αλλά τα πράγματα ίσως να μην είναι τόσο αρνητικά όσο φαίνονται, εκτιμούν οικονομικοί κύκλοι στην Κωνσταντινούπολη.

Εντωμεταξύ, η απομάκρυνση του κ. Ερσουμέρ από την κυβέρνηση, παρά τις έντονες αντιρρήσεις του κ. Γιλμάζ και του κόμματός του, έγινε δεκτή με ανακούφιση και σχολιάστηκε ως μια πρώτη σημαντική νίκη των κύκλων που υποστηρίζουν ειλικρινά τον αγώνα κατά της διαφθοράς.

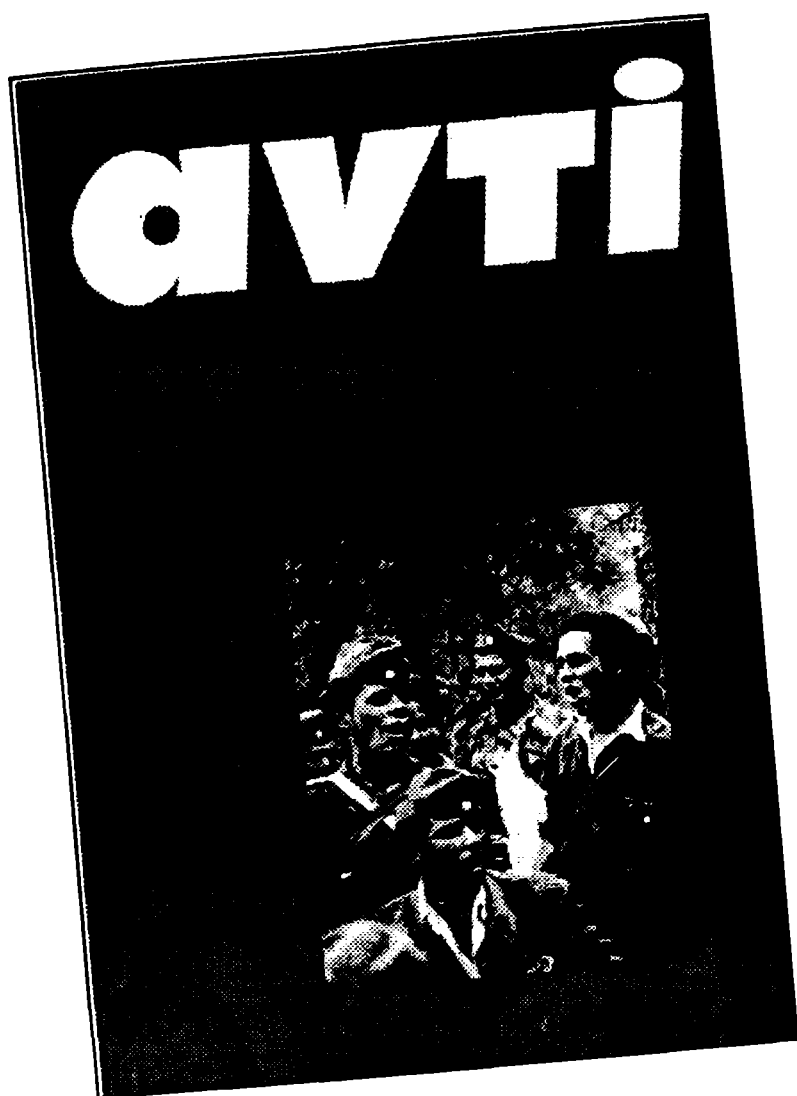
«Η πολιτική τάξη αρχίζει να συνειδητοποιεί ότι όσο θα προχωρά στις μεταρρυθμίσεις και στην διαφάνεια, τόσο θα λαμβάνει εξωτερική οικονομική βοήθεια», λένε πολιτικοί αναλυτές και σχολιάζουν ότι η πρόσφατη απόφαση του ΔΝΤ να δώσει στην Τουρκία 10 δισεκατομμύρια δολάρια είναι ενδεικτική αυτής της πολιτικής «με το μαστίγιο και το καρότο», καθώς ο κ. Ντερβίς είχε ζητήσει μεγαλύτερο ποσό.

Εξάλλου, οι πολιτικές ζυμώσεις, που ενδέχεται να επιταχυνθούν από την κρίση, δίνουν την ελπίδα ότι υπάρχουν πράγματι οι δυνατότητες για την δημιουργία, αργότερα ίσως, ορισμένων πολιτικών σχημάτων που θα μοιάζουν περισσότερο στα δυτικά πολιτικά και κομματικά σχήματα. Δεν είναι άλλωστε τυχαίο ότι και στον χώρο του πολιτικού Ισλάμ και στο εθνικιστικό μέτωπο και τώρα στο κόμμα που, θεωρητικά τουλάχιστον, επιθυμεί να αντιπροσωπεύει τον κεντροαριστερό χώρο, έχουν κάνει την εμφάνιση τους άτομα και ομάδες που τείνουν προς μια διαφορετική προσέγγιση της πολιτικής.

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ ΑΡΕΤΑΙΟΣ
Κωνσταντινούπολη, 1/5/2001

Οι τόμοι του ANTI ένας πολύτιμος σύμβουλος

Κυκλοφόρησαν δύο ακόμη τόμοι του ANTI: οι Ν' και ΝΑ' (Α' και Β' εξάμηνο του 1999)

Ο τόμος Ν' περιλαμβάνει
τα τεύχη 677-689

Ο τόμος ΝΑ' περιλαμβάνει
τα τεύχη 690-702

Το ANTI είναι μια ζωντανή παρουσία στην πολιτική και πολιτισμική μας ζωή.

Το ANTI ήταν πάντοτε μια ζωντανή παρουσία.

Το χρονικό της Ελλάδας στα τελευταία είκοσι οχτώ χρόνια είναι αποτυπωμένο στους τόμους του ANTI.

Η σειρά των τόμων του περιοδικού ANTI είναι ένας πολύτιμος σύμβουλος για σας.

Οι τόμοι του ANTI διατίθενται από τα γραφεία του περιοδικού: Δημοχάρους 60,
11521 Αθήνα, τηλ.: 7232713, 7232819, FAX: 7226107, e-mail: chparou@otenet.gr

Υγεία lifestyle

• Από την δημοσιογράφο
Λήδα Μοσχονά:

Ορμώμενη από την ευαισθησία που δείχνετε για θέματα παροχής υπηρεσιών στον σημαντικό τομέα της υγείας, απευθύνομαι σε σας με μιαν επιστολή-καταγγελία και με την ελπίδα ότι θα δει το φως της δημοσιότητας, προκειμένου ν' αποκαλυφθεί για μιαν ακόμη φορά το εύρος της εμπορίας που ασκείται στο βωμό του χρήματος και του lifestyle.

Γνωρίζω επακριβώς και δίχως καμιά ψευδαίσθηση ότι ζω στον εφιαλτικό κόσμο των νόμων της αγοράς και ότι προκειμένου να επιβιώσω είμαι υποχρεωμένη να ακολουθήσω το δρόμο της αποδοχής και της ανοχής. Όλα όμως έχουν τα όριά τους. Αναγκασμένη να υποβληθώ πρόσφατα σε μια σοβαρή ορθοπεδικής φύσεως εγχείρηση και να επιλέξω γνωστή ιδιωτική κλινική «ευρωπαϊκών προδιαγραφών» που ανήκει σε γνωστό επιχειρηματία με πολλαπλά ενδιαφέροντα και συμφέροντα –από ποδοσφαιρικές ομάδες και τράπεζες έως ασφάλειες και ιατρικά ιδρύματα (πάντα αναρωτιόμουν πώς συνδυάζονται αυτού του είδους οι επιχειρήσεις)– βρέθηκα στην ιδιαίτερα δυσάρε-

στη και επικίνδυνη για την υγεία μου θέση να διαπιστώσω και προσωπικά τη μεγάλη διάσταση ανάμεσα στο είναι και στο φαίνεσθαι.

Σε μιαν εποχή που κυοφορείται η περιλάλητη μεταρρύθμιση της υγείας –όπως προωθείται με την απαράδεκτα ανεκδιήγητη συμπεριφορά του υπουργού Υγείας, ο οποίος κατακεραύνωσε πρόσφατα τους συννομιλητές του, προσβάλλοντας το δημόσιο αίσθημα, αλλά που ποτέ δεν τον άκουσα να θίξει στο παραμικρό τους ιδιώτες εμπόρους υγείας– οι ιδιωτικές κλινικές έχουν μετατρέψει την παροχή υπηρεσιών υγείας σε βιομηχανία lifestyle, εκμεταλλευόμενες την ανάγκη του ασθενούς να ξεφύγει από την αθλιότητα της δημόσιας υγείας και παρέχοντας πολυτέλεια που επικαλύπτει την ουσία.

Με λίγα λόγια, ο ασθενής είναι υποχρεωμένος να πληρώνει υπέρογκα ποσά ωσάν να κάνει διακοπές σε ξενοδοχείο πολυτελείας, αλλά η κυρίως νοσηλεία –που αποτελεί τον πρωταρχικό του στόχο και για την οποία επιλέγει την κλινική– σκοντάφτει στο απίστευτα ελλιπές αλλά και ακατάλληλο προσωπικό (αλλά κατά τα άλλα εμφανίσιμο), με αποτέλεσμα βασικές λειτουργίες του ασθενούς να

πρέπει να καλύπτονται από έκτακτο προσωπικό (αποκλειστικές σε ημερήσια βάση, συγγενείς κ.λπ.) επιβαρύνοντας σημαντικά τον ατομικό του προϋπολογισμό. Οι απίστευτες αυτές ελλείψεις (άπειρα και ανεκδοτολογικά περιστατικά) ισοσταθμίζονται κατά τους κρατούντες με την καθαριότητα του κτιρίου, την εμφάνιση του προσωπικού, τον σύγχρονο ιατρικό εξοπλισμό και το άριστο ιατρικό ανθρώπινο δυναμικό, παράγοντες σημαντικούς βέβαια τόσο για τον ασθενή όσο και για την ανταγωνιστικότητα της επιχείρησης, αλλά άνευ εν τέλει σημασίας χωρίς τη στήριξη της πρωτογενούς νοσηλείας. Ο ασθενής είναι αναγκασμένος έτσι να επιστρατεύει ανθρώπους απ' έξω για σημαντικές του λειτουργίες, ενώ η κλινική θησαυρίζει όχι μόνον εις βάρος του αλλά και εις βάρος του ίδιου της προσωπικού, αφού οι συνθήκες εργασίας γίνονται συχνά ανυπόφορες (υπερεργασία, λαθεμένη κατανομή καθηκόντων, χαμηλοί μισθοί, απλήρωτες υπερωρίες κ.λπ.), αρνητικοί παράγοντες οι οποίοι σε τελική ανάλυση επιβαρύνουν τους ίδιους τους ασθενείς.

Αναρωτιέμαι λοιπόν γιατί να επιλέξει κανείς μια πολυδιαφημιζόμενη ιδιωτική κλι-

νική, εφόσον θα υποχρεωθεί να νιώσει ενοχές επειδή θ' αναγκαστεί να ζητήσει στοιχειώδη βοήθεια από ένα ανύπαρκτο ή καταπιεσμένο προσωπικό και πού πηγαίνουν αυτά τα χρήματα που υποχρεώνεται να καταβάλει ο ασθενής, αν όχι στις τσέπες των νονών της υγείας.

Πολλά τα ερωτηματικά και ως γνωστόν αναπάντητα εδώ και χρόνια. Γι' αυτό ας μας πουν κάποιοι αρμόδιοι με ποιον τρόπο και εάν ποτέ θα αντιμετωπιστεί αυτή η γάγγραινα στον τομέα της υγείας, χωρίς αλαζονεία και μεγάλα λόγια. Στο κάτω-κάτω, για την ίδια τη ζωή μας πρόκειται.

Ευχαριστώ για τη φιλοξενία
Λήδα Μοσχονά
Δημοσιογράφος

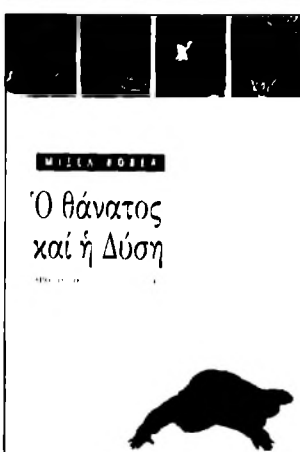
• Οι «Φωστήρες», Χ.Ο. κ.λπ...

Δύο επιστολές για κείμενα του
Απ. Διαμαντή.

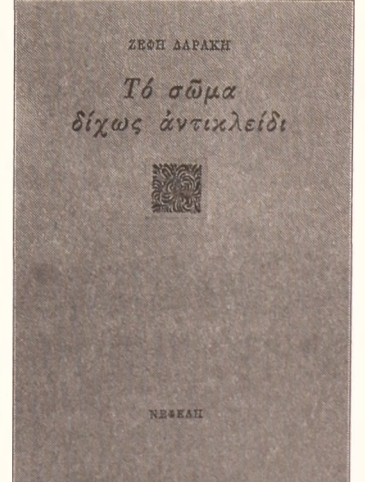
Αγαπητό Αντί,

Νομίζω ότι η ιδιότητα του παλαιού και πιστού αναγνώστη επιτρέπει, πού και πού, μίαν οργισμένη αντίδραση, σε σπάνιες περιπτώσεις όπου ο αναγνώστης φθάνει στο σημείο να διερωτηθεί, μήπως τυχόν ξεφυλλίζει, κατά λάθος, άλλο περιοδικό. Διότι,

Ο ΝΕΩΤΕΡΟΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΣ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ

Μισέλ Βοβέλ
Ο ΘΑΝΑΤΟΣ
ΚΑΙ Η ΔΥΣΗ
[ΤΟΜΟΙ 2]
ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΝΕΦΕΛΗ

Ζέφη Δαράκη
ΤΟ ΣΩΜΑ
ΔΙΧΩΣ
ΑΝΤΙΚΛΕΙΔΙ
[ΠΟΙΗΣΗ]
Μόλις κυκλοφόρησε
ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΝΕΦΕΛΗ

καλός ο «αντισημιτισμός», αλλά δεν αγιάζει τα μέσα.

Κατά τον κ. Απόστολο Διαμαντή (τεύχος 736 της 20/4/2001, σελ. 11), «Οι φωστήρες του σημιτισμού προβάλλουν το επιχείρημα πως σε θέματα δικαιωμάτων δεν χωράει δημοψήφισμα. Ούτε ο Ζντάνωφ δεν θα το σκεφτόταν αυτό». Δυστυχώς για το συνεργάτη σας, «αυτό» το έχουν ήδη σκεφθεί πολλοί πλν του Ζντάνωφ και έχει πλέον καταστεί κοινός τόπος της πολιτικής και συνταγματικής θεωρίας πολύ πριν αναδυθούν οι «φωστήρες του σημιτισμού». Ας συλλογισθεί ο κ. Διαμαντής, πώς θα του φαινόταν μιά συλλογή τριών ή και δέκα εκατομμυρίων υπογραφών με αίτημα τη διενέργεια δημοψηφίσματος για την επάνοδο των βασανιστηρίων ως ανακριτικού μέσου. Θα μας πει, βέβαια, «αν το θέλει ο κυρίαρχος λαός...». Ε, αν το θελήσει κι αυτό ο κυρίαρχος λαός, ας εκλέξει μιά βουλή με παρόμοιες πεποιθήσεις, η οποία θα στηρίξει μιά κυβέρνηση με παρόμοιες πεποιθήσεις, και ούτω καθ' εξής.

Συνεχίζοντας, ο καλός δημοσιογράφος επισημαίνει ότι «η ΕΕ ήταν σαφής: Κάντε ό,τι νομίζετε. Αυτό όλοι το αποκρύπτουν». Μα πότε εμφανίσαν, οι «φωστήρες του σημιτισμού», την άποψή τους για το θέμα των ταυτοτήτων ως επιβαλλόμενη από επιταγές της ΕΕ; Δεν έχει πέσει στην αντίληψή μου κάτι τέτοιο. Αντιθέτως, εγώ θυμάμαι μόνον επιχειρήματα που παραπέμπουν στο Σύνταγμα και σε συγκεκριμένους νόμους. Τα έχει διαβάσει ο κ. Διαμαντής; Στο μεταξύ, τα επιχειρήματα αυτά έκανε δεκτά και το Συμβούλιο Επικρατείας (μάλλον εδώ κολάει η φράση «αυτό όλοι το

αποκρύπτουν»). Να δούμε πώς θα παρακάμψει το σκόπελο του Συμβουλίου Επικρατείας κάποια μελλοντική κυβέρνηση δημοκρατικής ευαισθησίας, αν θελήσει να εισάγει νομοσχέδιο σύμφωνο με τη βούληση των «3 εκατομμυρίων».

Νομίζω πως θα ταίριαζε, ως τίτλος του συγκεκριμένου άρθρου, μιά φράση από ένα άλλο (άσχετο) σημείο της ίδιας σελίδας: «για μας ποτέ μην ξημερώσει».

Με τιμή,
Μιχάλης Τσαπόγας

Αγαπητό Αντί,

Ο εν Αντί συνάδελφός μας Απόστολος Διαμαντής, από τη στήλη του e-mail, και με τίτλο «Αριστεροί του Πατριαρχείου», σαρκάζει κάποιους «φωστήρες του σημιτισμού», οι οποίοι «προβάλλουν το επιχείρημα πως σε θέματα δικαιωμάτων δεν χωρούν δημοψηφίσματα».

Στην αρχή υπέθεσα ότι κάπου έμπλεξαν οι γραμμές, κατά τη στοιχειοθεσία του κειμένου, και μας προέκυψε ένας απηνής οπαδός του... Χριστόδουλου, προασπιστού της προαιρετικής αναγραφής του θρησκειύματος στις αστυνομικές ταυτότητες. Αυτό, βέβαια, δεν θα ήταν κάτι το τρομερό. Σε δημοκρατία ζούμε, άρα δικαίωμα και του Απ. Δ. να πιστεύει ότι η Πολιτεία έπρεπε να υιοθετήσει τη «γραμμή» του αρχιεπισκόπου.

Τα απαράδεκτα είναι τα όσα έπονται: Ότι όσοι, δηλαδή, συμφωνούν με την μη αναγραφή του θρησκειύματος στις αστυνομικές ταυτότητες, είναι άνθρωποι «υποκριτές, χαριεντιζόμενοι, ταυτοχρόνως, με τον Πατριάρχη»!

Δεν μπορώ να ξέρω για

ποιο λόγο ο Απ. Δ. ξιφουλκεί κατά του Πατριάρχη Βαρθολομαίου, ταυτίζοντας, μάλιστα, τους αριστερούς με το... Πατριαρχείο Κωνσταντινουπόλεως! Αυτό που θέλω να πω –χωρίς να είμαι... «σημιτικός»– είναι ότι, βεβαίως, «σε θέματα δικαιωμάτων δεν χωράει δημοψήφισμα». Το δικαίωμα της ελευθερίας, της ανεξιθρησκείας, της ετερότητας, του συνεταιριζέσθαι, τα Δικαιώματα του Ανθρώπου, όπως τα κατοχύρωσε η Μεγάλη Γαλλική Επανάσταση, δεν υπόκεινται σε κανένα δημοψήφισμα. Θα μπορούσαμε, λόγου χάρη, να διανοηθούμε ένα «δημοψήφισμα», με αντικείμενο την ... ελευθερία του Τύπου ή την «προστασία της αξίας του ανθρώπου»; Νομίζω όχι. Πιστεύω, συνεπώς, ότι ο αγαπητός Απόστολος Διαμαντής δεν ευτύχησε στο σχόλιό του. Πολύ περισσότερο δεν ευτύχησε στους χλευασμούς του.

Συναδελφικά
Αντήνωρ

Ο Απόστολος Διαμαντής
έκαμε την ακόλουθη
παρατήρηση:

Σύμφωνα με την άποψη του κ. Τσαπόγα και του Αντήνωρ, μέχρι της εμφανίσεως του κ. Δαφέρμου, η Ελλάς δεν είχε καν Σύνταγμα: ίσχυε η υπο-

χρεωτική αναγραφή του θρησκειύματος.

Απόστολος Διαμαντής

• Συμβουλές από τη Βρετανία

Αγαπητό Αντί

Η Ευρώπη κινδυνεύει από τις βρετανικές τρελές αγγελίδες και από τον βρετανικό αφθώδη πυρετό.

Η Αγγλία κινδυνεύει από τις απεργίες στην Ρόβερ, από τις εκτροχιάσεις των τρένων της, από τα ράντζα στα νοσοκομεία της, την ρύπανση των υδάτων από τις ενταφιάσεις των μολυσμένων ζώων της.

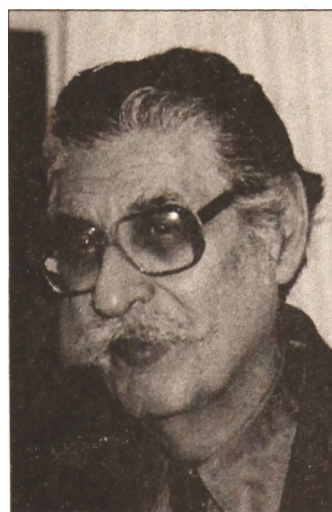
Το βασιλείο της κινδυνεύει από τα σκάνδαλά του, και το Λονδίνο από τις κάμερες του Μεγάλου Αδελφού.

Τώρα κινδυνεύει η ελληνική κοινωνική γαλήνη από την βρετανική επιτροπή μεταρρύθμισης του ασφαλιστικού συστήματος.

Φαίνεται πως ο υπουργός Τάσος Γιαννίτσης γνωρίζει την Αγγλία μόνο ως Μεγάλη Βρετανία ενώ οι απεργοί την ξέρουν ως «άπιστη» Αλβιόνα!

Θα αρκούσε όμως ένα απλό τηλεφώνημα στην Μιράντα Ξαφά του Λονδίνου, προς αποφυγή κάθε ρίσκου και κινδύνου!

Τάσος Γούλας

Μανόλης Αναγνωστάκης

Ο ΠΟΙΗΤΗΣ
ΜΑΝΟΥΣΟΣ
ΦΑΣΣΗΣ

Η ζωή και το έργο του

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΝΕΦΕΛΗ

ΕΠΙΣΗΜΑΪΝΟΥΜΕ

Η επιστροφή του Ντοκιμαντέρ και οι Άσωτοι

— Σινεμά έχουμε; Ας απαντήσουν επ' αυτού άλλοι αρμοδιότεροι αλλά και το πολύπαθο —όσο και κακομαθημένο— κοινό. Πάντως ντοκιμαντέρ έχουμε και μάλιστα υψηλού, πατριδογνωστικού, κοινωνικογνωστικού και ηθοπλαστικού περιεχομένου. Οι πρόσφατες προβολές στις κινηματογραφικές αίθουσες ταινιών όπως η «Αγέλαστος Πέτρα», το «Είδαν τα μάτια μας γιορτές» και αυτή την εβδομάδα του «Σπιτιού του Κάιν» με την υπογραφή του Χρήστου Καρακέπελη —απόφοιτου της ένδοξης σχολής «Σταυράκου»— ήταν αληθινές εκπλήξεις και καλλιτεχνικά και εισπρακτικά. Πράγμα που σημαίνει ότι ο κόσμος δεν είναι αδιάφορος σε μίαν υψηλού επιπέδου ντοκιμαντερίστικη πρόταση και ότι έτσι, επιτέλους, μπορεί να εξασφαλισθεί δημιουργική διέξοδος στους δεκάδες δεκάδων ανεπάγγελτους και περιθωριοποιημένους έλληνες κινηματογραφιστές. Πράγμα που θα πει ότι και το Κέντρο Κινηματογράφου και οι ανεξάρτητοι παραγωγοί-σπόνσορες αλλά κυρίως η κομματόφρων κρατική τηλεόραση και γιατί όχι και η ιδιωτική, διά νόμου και υποχρεωτικά(!), πρέπει να υποστηρίξουν με γενναία χρηματοδότηση τις αξιόλογες ντοκιμαντερίστικες προτάσεις. Στην ΕΡΤ σπαταλιούνται δισ. σε ενδοσπέκουλες και σε παραγωγές ακατάσχετης υπνηλίας ενώ στα ιδιωτικά τηλεμαγαζιά βασιλεύουν το kitsch και η ηλιθιοτιποτολογία.

Απ' την άλλη πλευρά στις αποθήκες του ράθυμου και γραφειοκρατικού Ραδιομεγάρου σκονίζονται ξεχασμένες τηλεπαραγωγές του Δήμου Θεού, του Λάκη Παπαστάθη, του Θανάση Ρεντζή, του Τάκη Χαντζόπουλου, του Μηνά Τανταλίδη, του Δήμου Αβδελιώδη, του Δημήτρη Γιατζουζάκη κι άλλων νεότερων. Αυτές γιατί δεν προγραμματίζονται σε ζώνες υψηλής θεαματικότητας; Γιατί κάποιες ιστορικές σειρές, όπως π.χ. τα «Εικαστικά» του Γιώργου Εμιρζέ δεν ανακαινίζονται τεχνικά ώστε να ξαναπροβληθούν; Ο Δημήτρης Μαυρίκιος πάλι γιατί δεν συνέχισε ποτέ τα «Γεφύρια του Ιονίου» του;

Εν ολίγοις το ντοκιμαντέρ στον τόπο μας έχει μέλλον και υπάρχουν ικανότατοι δημιουργοί για να το διακονήσουν. Και χρήματα επίσης υπάρχουν. (Από την θηριώδη «Ολυμπιάδα» ως το Λόττο ή τα κονδύλια υπουργείων όπως το Παιδείας, το Εξωτερικών κ.λπ.). Το ντοκιμαντέρ εκπαιδεύει και ευαισθητοποιεί ένα κοινό που είναι αφημένο στην χαυνωτική «γοητεία» των Χατζη-Ευαγγελάτων και των «σοβαρών» Σφακιανοπρετεντέρηδων.

Είναι απαράδεκτο η ΕΡΤ να μην αξιοποιεί όλον τον σχολάζοντα μηχανισμό της ώστε να παραχθούν ευπρόσωπες νέες ταινίες. Είναι γελοίο και άκρως μελαγχολικό να συνωστίζονται σοβαροί κινηματογραφιστές, που όμως δεν ανήκουν στο πανίσχυρο σύστημα, έξω από τα γραφεία των διευθυντοχαρτογιακάδων εκλιπαρώντας για μια παραγωγή η οποία να κομίζει και κάποια άλλα πράγματα πέραν της τηλεοπτικής διεκπεραίωσης. Οι ποικίλοι ανευθυνοϋπεύθυνοι «άσωτοι» και αδιάβαστοι της τρέχουσας τηλοψίας οφείλουν να δώσουν στο ντοκιμαντέρ και προσοχή και προτεραιότητα. Η τηλεοπτική πραγματικότητα δεν μπορεί να είναι τσιφλίκι κανενός. Χιλιάδες θέματα και εικόνες ακατάγραφες και ασχολίαστες περιμένουν. Κυρίως όμως περιμένει εκείνη η προσωπική και ιδιαίτερη ματιά που θα καταστήσει την επίπεδη, οπτική πληροφορία, σε βαρυσήμαντο μορφοπλαστικό «γεγονός»· σε αισθητική, εικονοπλαστική αξία.

Μάνος Στεφανίδης

Π Ρ Ο Τ Ε Ι Ν Ο Υ Μ Ε

• Παρακολουθήστε την παράσταση που ετοίμασε η θεατρική ομάδα της **Στροφής**, την Δευτέρα 7 Μαΐου και ώρα 21.00, στο θέατρο Πόρτα. Το έργο έχει θέμα τον έρωτα και το διαπραγματεύεται μ' έναν πρωτότυπο τρόπο. Με τρία κείμενα, αποσπάσματα από τη *Συνομωσία* του Μαριβώ, το *Όνειρο Θερινής Νύκτας* του Σαίξπηρ και το *Ορφέας και Ευριδίκη* του Ανούιγ, στήνονται τρεις διαφορετικές εξισώσεις με τον ίδιο Μεγάλο Άγνωστο Χ, τον Έρωτα.

• **Συναυλίες της Φωνής της Ελλάδος** είναι ο τίτλος του φεστιβάλ που πραγματοποιείται στη Σφεντόνα. Σήμερα, Παρασκευή, δεξιότεχνες του κλαρίνου με μουσικές από την Ήπειρο, τη Μακεδονία, τη Θράκη και την υπόλοιπη Ελλάδα. Το Σάββατο έχουν σειρά τα βιολιά με ήχους από τη Σμύρνη, την Ήπειρο, τα νησιά και την υπόλοιπη Ελλάδα, ενώ την Κυριακή μια συναυλία-ανθολογία του παραδοσιακού ελληνικού τραγουδιού θα ενώσει φωνές από τη Θράκη, τον Πόντο, τα Επτάνησα, την Ήπειρο και την Κρήτη.

• **Εξαιρετικό ενδιαφέρον** έχουν επίσης οι δύο συναυλίες που γίνονται στις «Φωνές», (Αρτεμίωνος 9, Ν. Κόσμος). Σήμερα, Παρασκευή, ο **Ηλίας Παπαδόπουλος** (λύρα) και ο **Φλώρος Φλωρίδης** (σαξόφωνο), ενώ το Σάββατο ο **Μιχάλης Σιγανίδης** (κοντραμπάσο) και ο **Χάρης Λαμπράκης** (νέυ) συμπράττουν επί σκηνής.

• **Η έκθεση σχεδίων και χαρακτηρισμών της Αθηνάς Κινδύνη-Μαρουδή** θα εγκαινιαστεί στις 9 Μαΐου ώρα 8.30 μ.μ. στην πινακοθήκη του Δήμου Αθηναίων (Πειραιώς 51). Η έκθεση θα διαρκέσει ως τις 10 Ιουνίου.

• **Συνεχίζεται η έκθεση «Νέα αποκτήματα της Συλλογής Δάκη Ιωάννου»** μέχρι τις 23 Μαΐου στο Κέντρο Σύγχρονης Τέχνης του Ιδρύματος ΔΕΣΤΕ. Το ίδρυμα συμπλήρωσε 3 χρόνια από την εγκατάτασή του στη μόνιμη στέγη του, στην οδό Ομήρου 8 στο Ν. Ψυχικό. Από τις 2 Μαΐου παρουσιάζεται και το έργο της ιρανής καλλιτέχνιδας **Σιρίν Νεσσάτ**. Πρόκειται για προβολή ασπρόμαυρου βίντεο με θέμα τη σχέση των δύο φύλων στον ισλαμικό κόσμο.

Για τον Δημήτρη Χατζή

Μια ενδιαφέρουσα εκδήλωση πρόκειται να γίνει τη Δευτέρα 7 Μαΐου στις 7:00 το βράδυ στην Αίθουσα Ανταποκριτών Ξένου Τύπου, Ακαδημίας 23, με αφορμή την κυκλοφορία του βιβλίου του Νίκου Γουλανδρή 491 Δελτία (1930-1975) για τον Δημήτρη Χατζή. Πρόκειται για τον καρπό μιας εικοσαετούς έρευνας του συγγραφέα η οποία κατέληξε στη δημιουργία μιας

συλλογής πρωτογενούς υλικού για τη ζωή και το έργο ενός από τους σημαντικότερους μεταπολεμικούς νεοέλληνες συγγραφείς. Γραπτά και φωτογραφικά τεκμήρια από τα αρχεία Σύγχρονης Κοινωνικής Ιστορίας στην Αθήνα, την Εθνική Βιβλιοθήκη και τα εθνικά Αρχεία της Ουγγαρίας, το αρχείο του Συλλόγου Πολιτικών Προσφύγων της Ελλάδας στην Ουγγαρία, το φάκελο

της οικογένειας Γεωργίου Δ. Χατζή και άλλες δημόσιες και ιδιωτικές πηγές αποτυπώνουν με ευγλωττία στιγμές από την δημόσια και ιδιωτική πορεία ενός προσώπου με πολυσχιδή δράση. Στην εκδήλωση που διοργανώνουν οι Εκδόσεις Μαύρη Λίστα θα μιλήσουν οι Άγγελος Ελεφάντης, Παναγιώτης Μουλλάς, Γιάννης Παπαθεοδώρου και Χρύσα Προκοπάκη. **Κ.Ν.**

Β Ο Μ Β Ι Δ Ι Α

πολιτιστικής

Α Φ Α Σ Ι Α Σ

- Καλή Ανάσταση!
- Πώς είναι ο πανικός στα εκσυγχρονιστικά; Σημίτης.
- Στα λατινικά; Νέα Culpa.
- Η λύση πάντως είναι μια: Σπράος, υπουργός Εργασίας, Ασφάλισης και Ευθανασίας και Γιαννίτσης υπουργός Επικοινωνίας, Αυτοκριτικής και Συγγνώμης.
- Παρά τω Ρέππα.
- Με υπερυπουργό Νεκρανάστασης (των πασόκων) το θείον βρέφος που είναι πια, μόνο θείος. (πρβλ. έλα στο θείο).
- Καταπληκτικό: 600, τουλάχιστον, ήσαν οι καλεσμένοι του κ. Βενιζέλου στη μεγαλειώδη σύνοδο της Θεσσαλονίκης με τίτλο «Η επικράτεια του Πολιτισμού» των Πολιτισμών.
- Η διαμονή των οποίων προσκεκλημένων υπολογίζεται ότι στοίχισε περίπου ένα μικρό αρχαιολογικό Μουσείο.
- Ή τον κλιματισμό δυο μεγάλων.
- Είπαμε: λεφτά υπάρχουν.

- Ιδέες δεν έχουμε. Γι' αυτό το ΥΠΠΟ άνοιξε ειδική σελίδα στο Internet και δέχεται πληροφορίες για την Πολιτιστική Ολυμπιάδα.
- Δώστε και σώστε!
- Ιδέα του Μανωλάκη: Να αναλάβει ο έμπειρος και ρέκτης κ. Μπατατούδης πρόεδρος της Πολιτιστικής Ολυμπιάδας.
- Μπορεί να μην αρέσει σε σας αλλά σίγουρα θ' αρέσει του Βενιζέλου του Βου. (Υπάρχει λόγος).
- Πολιτισμός – Επικράτεια: Σημειώσατε 2
- (Βλέπετε αν και η επικράτεια δεν έπαιξε στην έδρα της, ο Πολιτισμός ήταν ο ανέστιος).
- Τι γελάτε ρε αναίσθητοι!
- Ακριβά κρασιά έστειλε –διαβάζουμε στην Καθημερινή– η κ. Ελισάβετ Λύρα των Christies και των λοιπών δημοκρατικών δυνάμεων στον Αντ. Καρκαγιάννη αφού απερρίφθη και στο Εφετείο πανηγυρικά η αγωγή της εναντίον του γνωστού

δημοσιογράφου.

- Οποία αγωγή και ήθος!
- Ενώ εμάς όχι κρασιά δεν μας έστειλαν οι ΠαγκαλοΒενιζέλοι όταν έχασαν τη δίκη με το ντοκιμαντέρ στα κατεχόμενα αλλά μας έριξαν και πέντε μήνες στέρησης αποδοχών ως πειθαρχική ποινή.
- Να πεινάσουμε, ν' αδυνατίσουμε, να μην κουνάμε τα χέρια μας και να μη γράφουμε.
- Διαβολική σκέψη!
- Φταίμε εμείς τώρα να μηνύσουμε το ΥΠΠΟ για προσβολή προσωπικότητας αφού δεν μας χρησιμοποιεί αλλά μας μεταχειρίζεται σαν αργόμισθους.
- Ο κ. Βενιζέλος πάλι –όχι ο ΕΛ., ο ΑΛ.– διακηρύσσει *inibi et orbi* –αυτό είναι λατινικό, σαν το νέα culpa– ότι οι μόνοι που αντιτίθεται στην μεγαλειώδη ανάπλαση του Σχοινιά είναι δυο συνταξιούχοι δημοσιογράφοι.
- Εννοώντας τον Καρκαγιάννη και τον Βότση.
- Κάτι τέτοιοι «συνταξιούχοι» πάντως εξευτέλισαν τα ασφαλιστικά πλάνα της κυβέρνησης.
- Άσχετο: Τι ευφράδεια

- αυτός ο συνδικαλοϋπουργός, ο Πρωτόπαπας! Τον ακούω και μένω ενεός.
- Εκείνος πάλι μένει Κράτητος.
- Ο ακράτητος υπουργός!
- Επίσης καταπληκτική ήταν η εικόνα του κρατικού υπουργού κ. Πέτρου Ευθυμίου ο οποίος έσυρε την κρατική τηλεόραση στο Μέγαρο για να υμνήσει (ο κ. Πέτρος) εμπρός στις κάμερες τον κ. Χρήστο.
- Θα μου πείτε, τι πιο φυσικό να επαινεί ένας κρατικοκομματικός παράγων το (υπερ)κράτος που τον εξέθρεψε.
- Κάνε, πάντως, λίγο κράτει κύριε Πέτρο μου γιατί μας (παρα)ξέρουνε.
- Όχι τίποτε άλλο, αλλά δεν θα σου απονεύμουν βραβείο Κρατικής Δημοσιογραφίας.
- Βραβεία υπάρχουν.
- Να πάρει κι ο Πάπας και να ζηλεύει ο Χριστόδουλος.
- Ξέρετε, εκείνος με τα μπροκάρ που βγήκε στο CNN.
- Όχι μωρέ ο Αβραμόπουλος ο Αλλος.
- Έχουμε και λέμε: ΑΛ (Καπόνε), ΕΛ (Βενιζέλος), νέα Culpa και Καλή Ανάσταση!

Μανωλάκης ο Βομβιστής

Ανατολική Θράκη, ΙΧΝΗΛΑΣΙΑ

Μια πολύ σημαντική και χρήσιμη εργασία εκπόνησαν τα μέλη του Πολιτιστικού Αναπτυξιακού Κέντρου Θράκης (ΠΑΚΕΘΡΑ). Πρόκειται για έναν οδηγό της περιοχής της Ανατολικής Θράκης που αποτελείται από εννέα απλούς ταξιδιωτικούς χάρτες (ένας γενικός και οκτώ επιμέρους) με πληροφορίες για το οδικό δίκτυο και το δίκτυο οικισμών καθώς και κάποιες φωτογραφίες. Την εργασία συμπληρώνει ένα βιβλιαράκι που περιέχει σύντομα επεξηγηματικά και καθοδηγητικά κείμενα και μια σειρά πινάκων με περισσότερο συστηματικές πληροφορίες.

Όπως διαβάζουμε στον πρόλογο της έκδοσης, τα μέλη του ΠΑΚΕΘΡΑ θα ήθελαν η εργασία αυτή, πέρα από απλός οδηγός στο χώρο και τη βιβλιογραφία, να θεωρηθεί και ως μνήμη τροφός και ελιξίριο, ως ενίσχυση αοράτων δεσμών, ως τμήμα οφειλής για έναν από τους ευρείς τόπους όπου ο ελληνισμός παρέμεινε δημιουργός επί χιλιάδες έτη. Την αφιερώνουν στην μνήμη των πατεράδων τους προσφύγων από την Ανατολική Θράκη και, ως απότιση ελάχιστης τιμής, σε όλους εκείνους που

ξεριζώθηκαν από τις πατρίδες τους.

Για τρία χρόνια, με συνεχή ταξίδια, τα μέλη του ΠΑΚΕΘΡΑ περιπλανήθηκαν στη Θρακική γη, διάνυσαν τις διαδρομές που αποτυπώνονται στους χάρτες, επισκέφτηκαν τα χωριά και τις πλατείες, ήρθαν σε επαφή και κουβέντιασαν με τους ανθρώπους. Βρήκαν παλιούς χάρτες και σπάνια βιβλία και απομονώθηκαν στην έρευνά τους. Δούλεψαν εντατικά με αγάπη, αφοσίωση και ήθος και όπως ομολογούν, πλούτισαν αληθινά μέσα από την προσπάθειά τους.

Κύριος σκοπός τους είναι να ανασύρουν τα ονόματα των τόπων από το χώρο του μύθου, της αοριστίας και των γλυκόπικρων εσωτερικών παραδόσεων, και να τα αποδώσουν και πάλι στο χώρο της γεωγραφίας. Να μπορέσουν οι δεύτερης μέχρι τέταρτης γενιάς Ανατολικοθρακιώτες και όσοι άλλοι ενδιαφέρονται να ταξιδέψουν όχι νοερά, αλλά πραγματικά, να ψάψουν τις καταβολές τους και να προσπαθήσουν να αντικρίσουν την ιστορία.

Για όσους λοιπόν θέλουν να επισκεφτούν αυτούς τους τόπους, θα είναι ένα πολύ χρήσιμο βοήθημα, αφού παρέχει

πληροφορίες για το οδικό δίκτυο και τις χιλιομετρικές αποστάσεις, τα ονόματα των οικισμών και μια σειρά συμβόλων που επισημαίνουν την ύπαρξη χαρακτηριστικών σημείων αναφοράς όπως ναών, σχολείων, βρυσών, ενδιαφερόντων κτηρίων κ.ά. Κάποιες γενικές συμβουλές είναι πολύ χρήσιμες καθώς και μερικές κατευθύνσεις για τόπους που έχουν ιδιαίτερο ιστορικό ή άλλο ενδιαφέρον για τον ταξιδιώτη.

Εμπεριέχεται επίσης και μια επιλογή από την πολύ εκτεταμένη ευρύτερη βιβλιογραφία που χρησιμοποιήθηκε για το έργο.

Όλο το πόνημα έκτος από βοήθημα, ας είναι και ένα κίνητρο για μας τους νεότερους να επισκεφτούμε και να προσκυνήσουμε τη γη της Ανατολικής Θράκης και να πραγματοποιήσουμε πολλά ειρηνικά και ψυχικά γόνιμα ταξίδια.

Η διεύθυνση του ΠΑΚΕΘΡΑ, για όσους επιθυμούν να επικοινωνήσουν, είναι: Αντίκα 14, 67100 Ξάνθη, τηλ. φαξ: 0541-73808 και ηλεκτρονικά: <http://orpheus.ee.duth.gr/pakethra/>

Δάφνη Μικριντσιάν

LIFE and style (Ό,τι βλέπετε και ό,τι διαβάζετε δεν είναι χρυσός)

Οι οδηγοί του lifestyle της «νέας δημοσιογραφίας» δεν προέρχονται πια από τις τάξεις των μετεξελιγμένων ή μεταλλαγμένων «Πασόκων» της δεκαετίας του '70. Με το επιτυχημένο παράδειγμά τους, οι «πρωτοπόροι» εκείνοι, εννοείται ότι εξακολουθούν να εμπνέουν αλλά, όπως είναι λογικό και αναπόφευκτο, οι νεότερες γενιές θέλουν να έχουν το δικό τους στίγμα...

Τρέμετε λοιπόν, γιατί έχουν αναλάβει να σας κατευθύνουν εξίσου κακόγουστοι και αδαείς, με ολίγη όμως από εθνογραφία και μια σκέτη από σημειολογία του καφενέ. Συγγραφικά ταλέντα που χάθηκαν στο εφήμερο δημοσιογραφικό χαρτί της ημερησίας ή εβδομαδιαίας έκδοσης, και που έκαναν την ανάγκη τους μεταμοντερνίζοντας υψής φιλοτιμία, ώστε να επέλθει η απαραίτητη για τη λύση του υπαρξιακού αδιεξόδου ισορροπία, ενός αδιεξόδου που δημιουργείται από το

τακτικό παρόν στις στήλες των εφημερίδων και των ενθέτων τους.

Αν η Νέα Υόρκη του τέλους της δεκαετίας του '70 στοίχειωσε μια γενιά, οι παρατηρήσεις του Ρολάν Μπαρτ μπλέχτηκαν επίμονα στο μυαλό μιας άλλης μαζί με τα υπαρξιακά προβλήματα που γεννά η νέα ελευθερία και ο «πλούτος» της Ελλάδας από κάποιο σημείο της δεκαετίας του '90 και μετά. Λίγη πολιτική ανάλυση της δεκάρας, έξυπνη αποφυγή της εσωστρέφειας, και ταλέντο στην προσέγγιση του ονείρου του πεινασμένου Ιζονγκούντ: «να ήμουν μέρος της εύπορης αστικής τάξης της χώρας μου, μια και ως γνωστόν αριστοκρατία εδώ δεν διατίθεται, ο κιμάς κόπτεται παρόντος του πελάτου».

Βασικός τους στόχος να μοιάσει το έντυπο και η γραφή τους στους μεγάλους της Αγγλοσαξωνικής Σχολής. Γιατί όχι άλλωστε; Η αντιγραφή δεν έβλαψε ποτέ κανέναν, και σιγά μην

φτάσουν στ' αυτιά των αρθρογράφων των *Times*, τα καμώματα των εντοπίων...

Υπάρχει κι ένα σχετικό ανέκδοτο με κάποιον εκδότη εφημερίδας επαρχιακής πόλης που με τα εκατό φύλλα της εφημερίδας του, θεωρούσε τον εαυτό του ικανό να λέει: «η συνάδελφος *Times* της Νέας Υόρκης...»

Και βεβαίως ελεύθερος είναι κανείς να λέει και καμιά μ... να περνάει η ώρα. Να σουσουδίζει όμως περί του πρωτοτύπου του εγχειρήματός του, ε, δε λέει, γι' αυτό προσοχή στα όσα διαβάζετε...

Υ.Γ. Προσοχή και στους όλο και περισσότερους κριτικούς-μαϊμού των τεχνών.

Και ακόμη μεγαλύτερη προσοχή στο αυστηρό και αποστειρωμένο τάχα μου ακαδημαϊκό ύφος, που υποκαθιστά την άγνοια.

Νατάσσα Χασιώτη

για τον Δημήτρη Χατζή

Νίκος Γουλανδρός
2 Μαΐου 2001

1B*

A black and white photograph of a baby sitting down, wearing a light-colored, short-sleeved outfit. The photo is mounted on a dark album page with a white border.

Ἀρχεῖο οἰκογένειας Γεωργίου Δ. Χατζῆ: Γεώργιος (1881-1930) καί Ἀθηνά (1890-1955) Χατζῆ καί τὰ παιδιά τους Λίτσα (Ἐλευθερία) (1911-1987) καί Τάκης (Δημήτρης) (1914-1981) (ἡ φωτογραφία θά πρέπει να χρονολογηθεῖ κάπου στό τέλος τῆς δεκαετίας 1910 ἐκτιμώντας —ὅπως καί στίς ἄλλες φωτογραφίες— κατά προσέγγιση τήν ἡλικία τῶν παιδιῶν).

1Δ*

Ἀρχεῖο οἰκογένειας Γεωργίου Δ. Χατζῆ:
Τά ἀδέρφια Χατζῆ, ἀρχές τῆς δεκαετίας 1920(;), στό κέντρο πίσω, ἡ Λίτσα, ἀριστερά ὁ Ἄγγελος (1915-1948) καί ἡ Φωτεινούλα (1916-1995), στό κέντρο μπροστά ὁ Τάκης, δεξιά ἡ Σοφούλα.

Ἀρχεῖο οἰκογένειας Γεωργίου

Δ. Χατζῆ:

Ἡ Ἀθηνά Γ. Χατζῆ, ἴσως ἀρχές
φθινοπώρου 1924, μέ τά παιδιά της,
ἀριστερά πίσω Τάκη, ἀριστερά
Ἀγγελό καί Σοφούλα, δεξιά (πίσω)
Λίτσα καί Φωτεινούλα.

Ἀρχεῖο οἰκογένειας Γεωργίου

Δ. Χατζῆ:

Ἡ Ἀθηνά Γ. Χατζῆ μέ τήν κόρη της
Λιάνα. Στό πίσω μέρος τῆς
φωτογραφίας εἶναι σημειωμένο (ἴσως
μέ τόν παιδικό γραφικό χαρακτήρα
τῆς Λίτσας): ἡ ἀγαπημένη μου
ἀδελφούλα Λιάνα Χατζῆ ἥτις
ἀπεβίωσεν τῇ 21 Μαΐου 1925, ἡμέραν
Τετάρτη [καί] ὥραν 11 μ.μ. εἰς ἡλικία
8 μηνῶν.

[Διόρθωση στό δελτίο] 23*

Ἀρχεῖο οἰκογένειας Γεωργίου

Δ. Χατζῆ:

Ὁ Γεώργιος Δ. Χατζῆς, ἡ Ἀθηνά
Γ. Χατζῆ καί τά παιδιά τους Τάκης
(ἀριστερά) καί Ἀγγελός;
(Ἡ φωτογραφία δημοσιεύτηκε ἀπό
σκισμένο –λείπει τό ἀριστερό μέρος–
ἀντίγραφο πού βρίσκεται στήν
Ἑθνική βιβλιοθήκη Széchényi τῆς
Οὐγγαρίας μέ τήν πληροφορία –πού
πρέπει νά διορθωθεῖ– πώς «στό μέρος
πού λείπει πόζαραν, ἴσως, καί ὁ
Τάκης καί ἡ Λίτσα» .)

5A*

Σχόλιο Χρήστου Χρηστοδασίλη,
έφημερίδα «Έλευθερία», Ίωάννινα,
16 Ίουνίου 1930, σελ. 2
[Τό δημοσίευμα έντόπισε ό κύριος
Κώστας Βλάχος]

10 A*

Άρχείο οίκογένειας Γεωργίου Δ. Χατζή:
Άπό έπίσκεψη στή Δωδώνη. Δεξιά, ό πρώτος
όρθιος άνδρας, ό Άγγελος Γ. Χατζής και
μπροστά του καθισμένος, δεύτερος από
άριστερά, ό Δημήτρης Γ. Χατζής. Τά άλλα
πρόσωπα δέν έχουν ταυτιστεί. Στό πίσω μέρος
τής φωτογραφίας είναι σημειωμένο:
Δωδώνη [Κυριακή] 2 Αύγούστου 1936.

Τήν 4ην μ. μ. τοῦ παρελθόντος
Σαββάτου ὁ Διευθυντής τοῦ «Κήρυ
κος» κ. Δ. Πανίδης ἐπετέθη πρό τῆς
οἰκίας του, χειροδικήσας ἐναντίον
τοῦ ἰδ. οκτῆτου τῆς «Ἡλείου» ἀνη
λιέου κ. Δ. Γ. Χατζῆ, ἐνεκα βεβαίως
τινος φράσεως, ἣν ἐδημοσίευσεν ἐν
τῇ ἐφημερίδι του, ἐναντίον τοῦ
«Κήρυκος» χωρίς νά κατακρίνομε
τὸν νεκρὸν δημοσιογράφον διὰ τὴν
ἀπρητῆ γλῶσσαν πρὸς τὸν συνάδελφον
φραζοῦμεν ὅτι ὁ Διευθυντής τοῦ
«Κήρυκος» κ. Δ. Πανίδης ὁ ποῖ
ος εἶδε γραφομένας πολὺ βιουτέ
ρας φράσεις ἐναντίον του εἰς τινὰς
τῶν ἐνταῦθα καὶ ἐν Ἀθήναις ἐφη
μερίδων δέν ἔπρεπε νά χειροδική
σῃ ἐναντίον ἐνὸς ἀπείρου παιδιοῦ,
ἀλλὰ ν' ἀντιπαρέλθῃ καὶ τὴν ὕβριν
ταύτην, ὥς καὶ τόσας ἄλλας, ἀνευ
χειροδικίας.

26A*

Ἀρχεῖο οἰκογένειας
Γεωργίου Δ. Χατζῆ:

Φωτογραφία

[ἀχρονολόγητη

(πιθανότατα γύρω στό
1945), τόπος ἀταύτιστος].

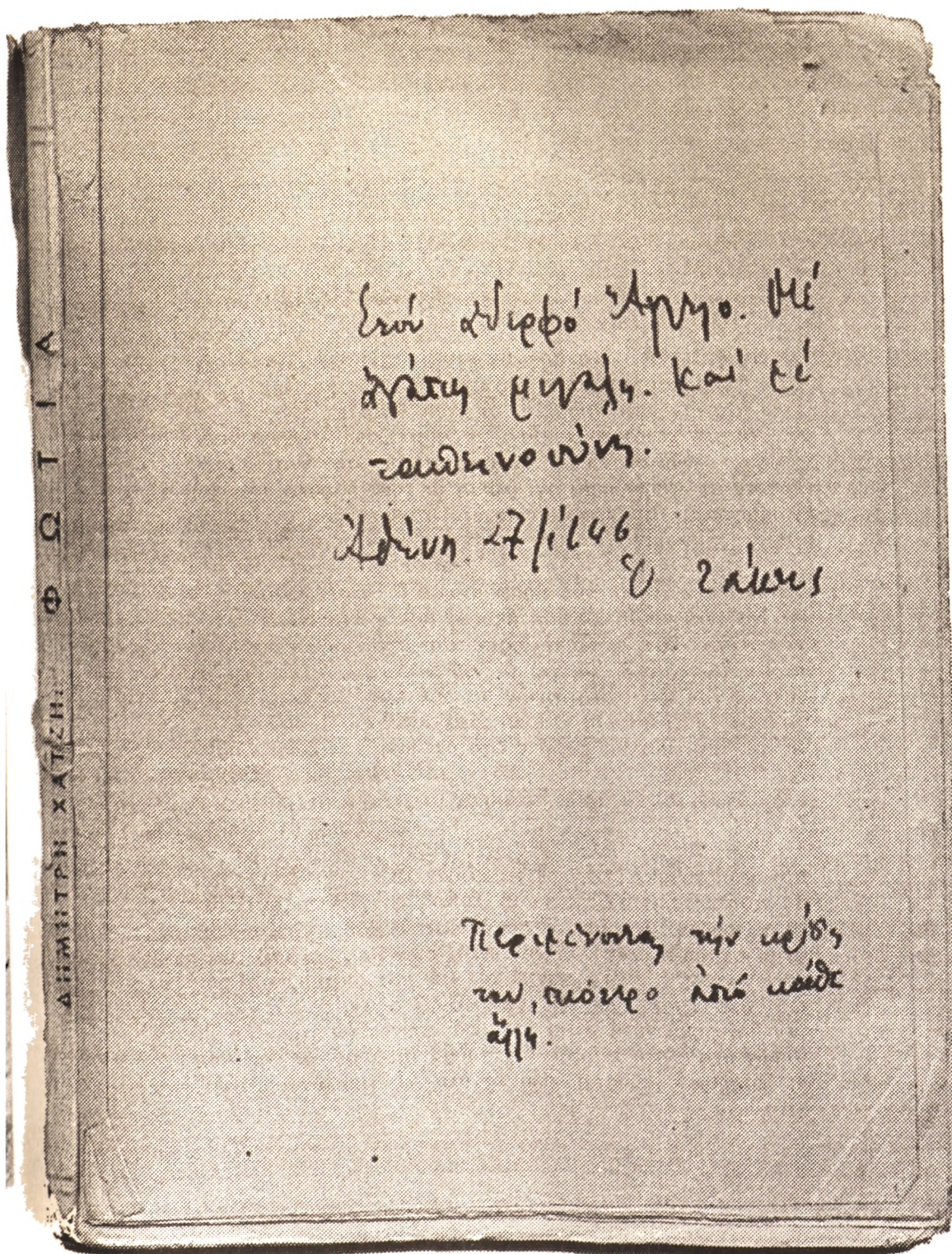
Στό κέντρο ὁ Δημήτρης

Γ. Χατζῆς, δεξιά ὁ Φωκίων

(Φῶκος) Μαρινέλης,

ἀριστερά, ἀταύτιστος

ἄνδρας.

Εἰς ἀδελφό Ἀγγελο. Μέ
ἀγάπη μεγάλη. Καί εἰ
ταπεινοσύνη.

Ἀθήνη 27/1/46
Ο Τάκης

Περιμένοντας τήν κρίση
του, αἰσώμερο ἀπό καίθε
ἄλλῃ.

28A*

Ἀρχεῖο οἰκογένειας Γεωργίου
Δ. Χατζῆ:

Ἀφιέρωση γιά τόν Ἀγγελο

Γ. Χατζῆ σέ ἀντίτυπο [δέν ἔχει
ἀπομείνει τό ἐξώφυλλο] τοῦ

μυθιστορήματος Φωτιά, ἐκδόσεις

Γκοβόστη, Ἀθήνα 1946: Στόν

ἀδελφό Ἀγγελο. Μέ ἀγάπη

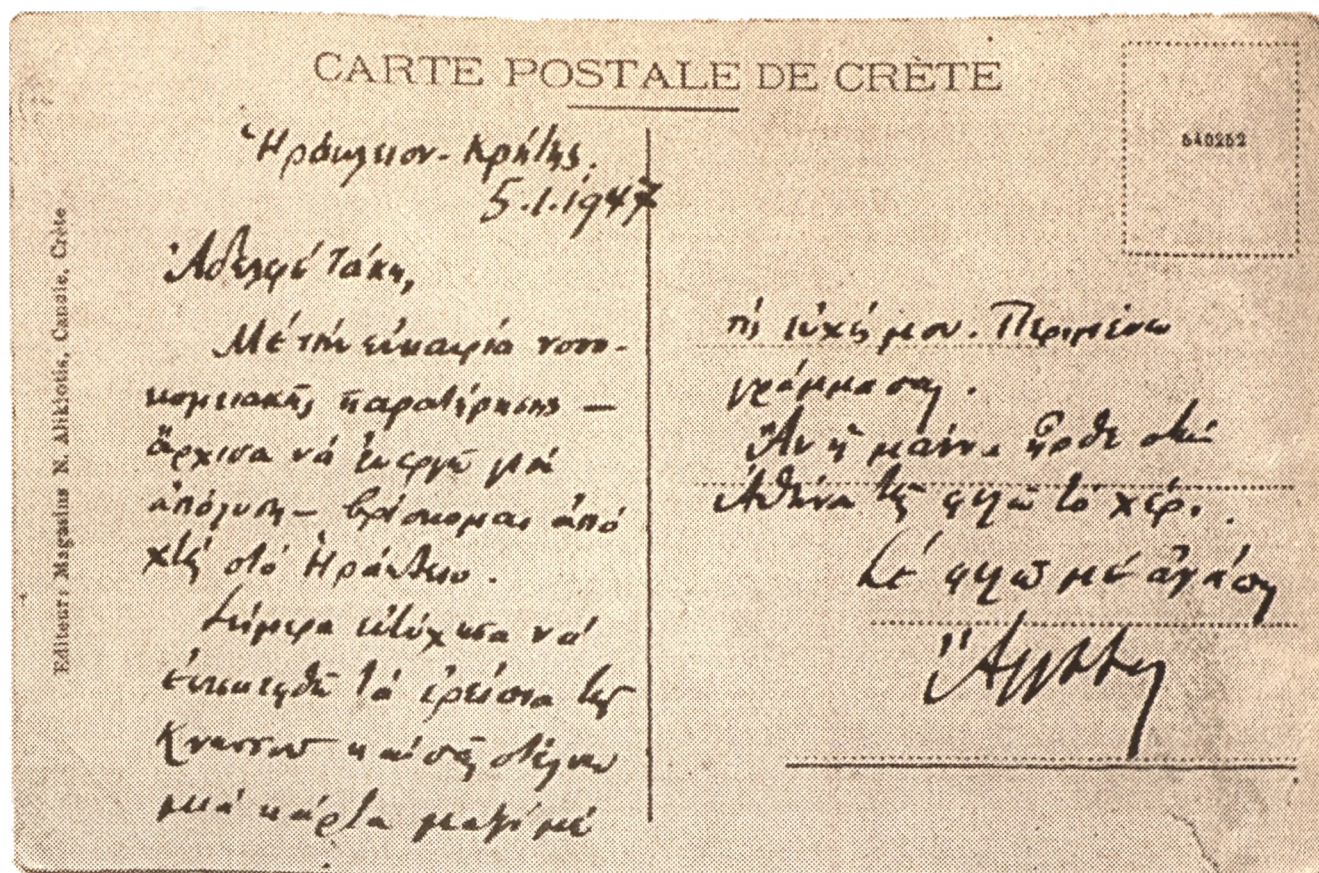
μεγάλη. Καί μέ ταπεινοσύνη. /

Ἀθήνα 27/1/46 / Ο Τάκης /

Περιμένοντας τήν κρίση του,

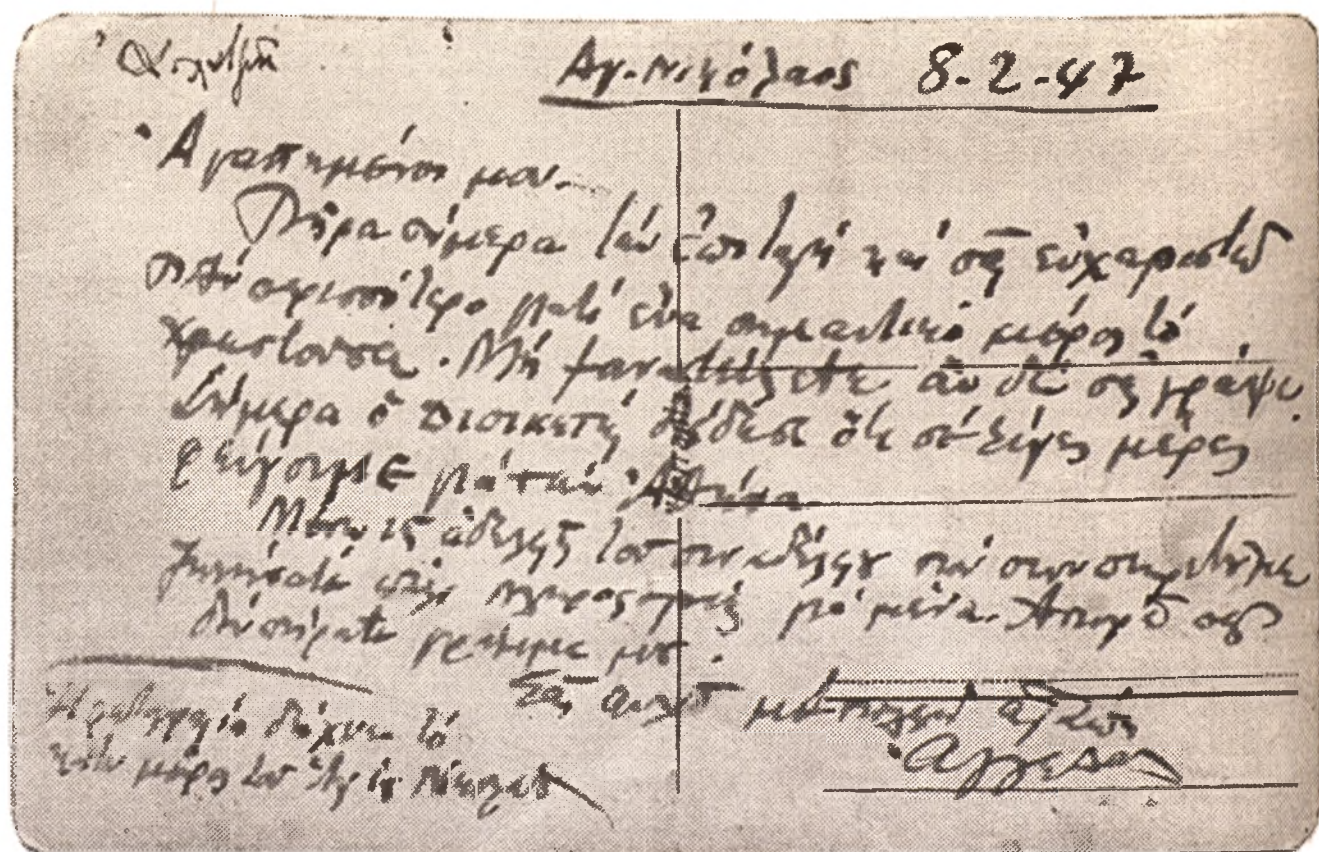
πιότερο ἀπό κάθε ἄλλη.

41A*

Ἀρχεῖο οἰκογένειας Γεωργίου Δ. Χατζῆ: Καρτοστάλ τοῦ Ἀγγελου Γ. Χατζῆ
στόν ἀδελφό του Δημήτρη: Ἡράκλειον Κρήτης. / 5. 1. 1947 / Ἀδελφέ Τάκη, / Μέ
τήν εὐκαιρία νοσοκομειακῆς παρατήρησης — ἄρχισα νά ἐνεργῶ γιά ἀπόλυση —
βρίσκομαι ἀπό χτές στό Ἡράκλειο. / Σήμερα εὐτύχησα νά ἐπισκεφτῶ τά ἐρείπια
τῆς Κνωσοῦ καί σᾶς στέλνω μιά κάρτα μαζί μέ τίς εὐχές μου. Περιμένω γράμμα
σας. / Ἄν ἡ μάνα ἦρθε στήν Ἀθήνα τῆς φιλῶ τό χέρι. / Σέ φιλῶ μέ ἀγάπη. /
Ἄγγελος

41B*

Ἀρχεῖο οἰκογένειας Γεωργίου Δ. Χατζῆ: Καρτοστάλ τοῦ Ἀγγελου Γ. Χατζῆ
στήν οἰκογένειά του: Αγ. Νικόλαος 8-2-47 / Ἀγαπημένοι μου. / Πῆρα σήμερα
τήν ἐπιταγῇ καί σᾶς εὐχαριστῶ. Πολύ περισσότερο γιατί ἕνα σημαντικό μέρος
τό χρωστοῦσα. Μή ξαναστείλετε, ἄν δέν σᾶς γράψω. Σήμερα ὁ Διοικητής διέ-
δωσε ὅτι σέ λίγες μέρες φεύγουμε γιά τήν Ἀθήνα. / Μέσω τῆς ἀδελφῆς τοῦ συ-
ναδέλφου πού συννηρετοῦμε ζητήσατε πάλι πληροφορίες γιά μένα. Ἀπορῶ
πῶς δέν πήρατε γράμμα μου. / Σᾶς φιλῶ μέ πολλή ἀγάπη / Ἄγγελος / Ἡ φωτο-
γραφία δείχνει τό κάτω μέρος τοῦ Ἀγίου Νικολάου

396A*

[Τό έγγραφο ὀφείλω στή φιλική γεναιοδωρία τοῦ κυρίου Δημήτρη Δασκαλόπουλου, ὁ ὁποῖος τό εἶχε ἀναφέρει καί στό δημοσίευσμά του «Αυθορμήτως αγανακτισμένοι πολίτες...», ἐφημ. *Τά Νέα*, 30-05-1998 (σελ. Ρ04, Κωδικός ἀρθρου: Α16150Ρ042)]

ΠΡΟΣ: Λόχους τάγματος

[δυσανάγνωστο]: 604 Τ.Π.

ΘΕΜΑ: Ψυχολογικά ἐπιχειρήσεις

[ΣΧΕΤ]: Φ. 281/29/133395/25-4-63

[604 Τ.Π. ΠΕΖΙΚΟΥ]

2ον Γραφεῖον

Ἀριθ. Πρ. Φ. 281/2509

[δυσανάγνωστο] τῇ 6-5-63

[δυσανάγνωστο]

Ι. Κοινοποιεῖται συνημμένως πίναξ ἐμφαίνων τά κατά τόν μήνα Φεβρουάριον καί Μάρτιον 1963 ἐκδοθέντα Κομ/κά ἢ Φιλοκομ/κά διδλία καί περιοδικά.

2. Νά λάβουν γνῶσιν ἅπαντες οἱ Ἀξ/κοί

3. Νά ἐρευνᾶται συνεχῶς τυχόν προμήθεια ἢ κυκλοφορία εἰς Τάγμα τοιούτων ἐντύπων.

Ἀκριβές ἀντίγραφον

(ὄνομα)

(ὑπογραφή)

ΑΝΤ/ΡΧΗΣ—Δ/ΤΗΣ

(ὄνομα)

ΥΠΟΛ/ΓΟΣ—2ου Γραφείου

Β' ΣΩΜΑ ΣΤΡΑΤΟΥ

2ον ΕΠΙΤΕΛ. ΓΡΑΦΕΙΟΝ

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ "Α"

Συν. εἰσφ. 281/29/133395/25-4-63

Β' Σ.Σ./2ον Ε.Γ.

ΠΙΝΑΞ

Εμφαίνων τά κατά τοὺς μήνας ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΝ καί ΜΑΡΤΙΟΝ 1963 ἐκδοθέντα κομμουνιστικά ἢ φιλο-κομμουνιστικά διδλία καί περιοδικά.

Α/Α	ΤΙΤΛΟΣ.	Συγγραφεὺς (παρατηρήσεις)
1	«Οἱ Μαργαρίτες τοῦ Ἁγίου»	Α. Νενεδάκη
2	«Τί εἶναι ἡ ἀλήθεια» (ἐκδ. Τκαγκάριν)	Ο. Γιαχότ
3	«Τό πελέκι»	Μ. Ταντοδεάν
4	«Ὁμιλία στό 6ο Συνέδριο τοῦ Ἐνιαίου Σοσιαλιστικοῦ Κόμματος Γερμανίας»	Ν. Χρουστσώφ (ἐκδ. συγχρ. διδλίου)
5	«Ἱστορία τῆς Ἀρχαίας Ἑλληνικῆς Λογοτεχνίας» (Ἀκαδ. ΕΣΣΔ) τόμος 3ος, σελ. 670	ἐκδ. «Κέδρος»
6	«Ἡ διαθήκη τοῦ παπᾶ»	Κ. Πέτρου
7	«Ἀφιέρωση στό μέλλον»	Α. Κελαϊδῆ
8	«Ὁ στρατοκόπος»	Ἑλπιδοφόρου
9	«Τό τραγούδι τῶν ξυλημένων ἀνθρώπων»	Γ. Λεύκη
10	«Παγκόσμια ἱστορία» Ἀκαδ. ΕΣΣΔ τόμος 15ος-16ος	Ἑκδ. Μέλισσα
11	«Σύντομη ἱστορία τῆς φιλοσοφίας»	(Γιοφτσούκ-Οιζερίμοφ-Στιπάνωφ, ἐκδ. Ἐπίκουρος)
12	«Ὅταν ἔσκαβα τόν οὐρανόν»	Ν. Κατηφόρης
13	«Τό τέλος τῆς μικρῆς μας πόλης»	Δ. Χατζῆ
14	«Ὁ νέος Προμηθεύς» (Βιογραφία τοῦ Κ. Μάρξ)	Κ. Στρεμιάκοβα (ἐκδ. «Σύγχρονο διδλίο», Γ Σεπτεμβρίου 18)

Ἐπίσης ἐκυκλοφόρησαν τά περιοδικά «Πανσπουδαστική» (ἀφιερωμένη στήν παιδεία), «Δρόμοι τῆς εἰρήνης», «Ἐπιθεώρηση Τέχνης» καί «Μαθητική» τό περιοδικόν «Σύγχρονα θέματα» δημοσιεύει συνεργασίας γνωστών κομμουνιστῶν.

(Ὑπογραφή, σφραγίδα)

Άλκης Αγγέλου (1917-2001)

ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ ΑΛΚΗ ΑΓΓΕΛΟΥ

Γεννήθηκα στην Αθήνα στις 25 Μαρτίου 1917, έβδομο και τελευταίο παιδί του Γεωργίου Αγγέλου και της Αθανασίας Παρασκευοπούλου. Η πατρική μου οικογένεια κατάγεται από την Μακεδονία, ενώ η μητρική μου από την Πελοπόννησο.

Τις εγκύκλιες σπουδές μου πραγματοποίησα σε δημόσια σχολεία των Αθηνών· αποφοίτησα το έτος 1934. Τον ίδιο χρόνο πέτυχα σε εισιτήριο διαγωνισμό στην Φιλοσοφική Σχολή του Πανεπιστημίου Αθηνών, από την οποία έλαβα το πτυχίο μου το 1939.

Τα ενδιαφέροντά μου στο πανεπιστήμιο υπήρξαν φιλοσοφικά και φιλολογικά· γι' αυτό από το τρίτο έτος παρακολούθησα το τμήμα αυτό. Σε ολόκληρο το διάστημα των πανεπιστημιακών μου σπουδών επιδίωξα παράλληλα να ολοκληρώσω την γλωσσομάθειά μου –που είχα αρχίσει να καλλιεργώ από τα μαθητικά μου χρόνια– και με την παρακίνηση αγαπητών διδασκάλων, όπως οι Θ. Βορέας, Σ. Κουγέας, Κ. Άμαντος, Ν. Βέης, Φ. Κουκουλές, Χρ. Καπνουκάγιας, Ι. Συκουτρής, άρχισα να χρησιμοποιώ συστηματικά την γαλλική, αγγλική και γερμανική βιβλιογραφία.

Πέρα όμως από τις καθαρά σπουδαστικές μου υποχρεώσεις, οι ανάγκες για πληρέστερη κατάρτιση στους δύο κύριους κλάδους των ενδιαφερόντων μου, από την μια μεριά με οδήγησαν στο επιστημονικό φροντιστήριο του υφηγητή Ι. Συκουτρή, στο οποίο κατέγινα για δύο χρόνια ειδικά σε κριτική κειμένου, καθώς και σε άλλες εργασίες με ευρύτερο ενδιαφέρον, και από την

Ο Άλκης Αγγέλου φανταζόταν παράξενες συναντήσεις όπως αυτή του Κοραή με τον Καταρτζή, διάβαζε τα κείμενα ενός ιδιόρρυθμου παπά που προέτρεπε κάποτε τους Έλληνες να χτίζουν σχολεία αντί για εκκλησίες, αναρωτιόταν γιατί οι περισσότεροι λόγιοι του Διαφωτισμού ήταν ανύπαντροι. Ο Άλκης Αγγέλου υπονόμει τις ίδιες του τις διαλέξεις θέτοντας μια σειρά από ερωτήματα στα οποία δεν έδινε απαντήσεις, ερευνούσε και έλυνε περίπλοκα φιλολογικά ζητήματα σαν να έγραφε αστυνομικά μυθιστορήματα. Η κάθε του σκέψη αποτελούσε από μόνη της ένα έξοχο αστυνομικό διήγημα. Ανίχνευε μαζί με νεαρούς συγγραφείς τα συστατικά στοιχεία των μπεστ σέλερ, εκτιμούσε τους ευρωπαίους νεοελληνιστές που έμαθαν να μιλούν τα ελληνικά καλύτερα κι από Έλληνες. Τους χειμώνες από το γραφείο του της Αθήνας πετούσε με τον υπολογιστή του σε όλο τον κόσμο ενώ τα καλοκαίρια δάμαζε τα άγρια κύματα του Αη Γιάννη στο Πήλιο. Αυτό του έδινε το δικαίωμα να καμαρώνει ως ντόπιος όπως είπε στον πανηγυρικό της 25ης Μαρτίου που εκφώνησε στο Πανεπιστήμιο του Βόλου το 2000. Ο Άλκης Αγγέλου αγαπούσε τη γυναίκα του, τις συγκεντρώσεις στο σπίτι και τους φίλους που του έλεγαν ανέκδοτα. Φοβόταν μήπως κάποτε γεράσει και κάνει ανοησίες. Γι' αυτό έφυγε πολύ νέος στις 28 Απριλίου 2001. Ακολουθεί ένα αυτοβιογραφικό σημείωμα.

ΣΩΤΗΡΙΑ ΣΤΑΥΡΑΚΟΠΟΥΛΟΥ

άλλη παρακολούθησα το φιλοσοφικό φροντιστήριο του καθηγητή της Νομικής Σχολής Κ. Τσάτσου.

Μετά την αποφοίτησή μου από το πανεπιστήμιο, τα ενδιαφέροντά μου εξακολουθούσαν να είναι προσανατολισμένα προς τα κλασικά γράμματα. Από τον δρόμο αυτόν όμως είχα την ευκαιρία να κάνω την γνωριμία με το έργο και την προσωπικότητα του Αδαμάντιου Κοραή. Η γνωριμία αυτή στάθηκε αποφασιστική για την εξέλιξή μου: έτρεψε τις επιστημονικές αναζητήσεις προς τον Νέον Ελληνισμό και την πνευματική του αναγέννηση μέσα από την Δυτική Παιδεία.

Εξάλλου, ένα γεγονός ήλθε πρώιμα να διευκολύνει την μεταστροφή αυτή. Το έτος 1940, ύστερα από πρόσκληση του θείου μου, αδελφού της μητέρας μου, Γεωργίου προηγουμένου της Ι. Μονής Γρηγορίου στο Άγιον Όρος, διορίστηκα καθηγητής στην Αθωνιάδα Σχολή στις Καρυές. Εκεί, παράλληλα προς το διδακτικό έργο, είχα την ευκαιρία να επισκέπτομαι τις βιβλιοθήκες των Μονών και να καταγίνω σε συλλογή υλικού, το οποίο αποτέλεσε τον πυρήνα των πρώτων μου μελετών σε θέματα που είχαν αρχίσει ήδη να με απασχολούν (Αναστάσιος Γόρδιος, Ευγένιος Βούλγαρης κ.λπ.). Η απαρχή αυτή είχε συνέχεια, γιατί αργότερα επισκέφθηκα επανειλημμένως το Όρος, μια δεύτερη φορά το 1950 και μια τρίτη το 1955.

Η κυρίως επιστημονική μου δράση αρχίζει το έτος 1943, όταν συνεργάστηκα για πρώτη φορά με τον Κ.Θ. Δημαρά. Για την μορφή συνεργασίας παραπέμπω στα ακόλουθα, τα οποία αναφέρει ο Δημαράς στην *Ιστορία της Νεοελληνικής Λογοτεχνίας* (α' εκδ., τ. 2, σ. 213): «Αμφιβάλλω αν το βιβλίο θα είχε συντελεσθεί, χωρίς την συνδρομή του συνεργάτη μου Άλκη Αγγέλου. Αδιάκοπα, σε διάστημα μακρότερο από ένα χρόνο, με απαράμιλλη αυταπάρνηση και αφοσίωση συμμερίσθηκε μαζί μου όλα τα βάρη της συγγραφής ενός τέτοιου έργου. Για τους λόγους αυτούς εκφράζω την ευγνωμοσύνη μου προς τον Άλκη Αγγέλου».

Τον Μάιο του 1951 αναχώρησα στην Ελβετία, όπου παρέμεινα εργαζόμενος έως το θέρος του 1952. Τον ίδιο χρόνο, με ιδιωτική υποτροφία πήγα στην Γαλ-

λία και την Αγγλία. Τόσο στην Ελβετία, πολύ περισσότερο όμως στις δύο άλλες χώρες, εργάστηκα συστηματικά σε πολλές βιβλιοθήκες και επεξεργάστηκα τα αντικείμενα ειδικών εργασιών, που διαμόρφωνα με τον καιρό, τα οποία, επειδή αναφέρονται κατά πρώτο λόγο σε θέματα συγκριτικής φιλολογίας, προσκόπτουν σε μεγάλες βιβλιογραφικές ελλείψεις στην Ελλάδα.

Μετά την επιστροφή μου από το εξωτερικό, άρχισα να δημοσιεύω, ενώ συγχρόνως εξακολουθούσα τις αναζητήσεις μου σε βιβλιοθήκες. Εργάστηκα για να συγκεντρώσω ανέκδοτο υλικό στις συλλογές χειρογράφων στις ακόλουθες βιβλιοθήκες: Καλάβρυτα, Βυτίνα, Μονή Ταξιαρχών Αιγίου, Μονή Προυσού, Μηλίες, Ζαγορά, Κοζάνη, Άνδρος, Σκιάθος, Χίος, Άγιον Όρος –που το ανέφερα ήδη– και Κωνσταντινούπολη (Πατριαρχείο).

Τα χρόνια 1959, 1960, 1962 ταξίδεψα επανειλημμένως στην Ιταλία –προκειμένου να ετοιμάσω την διδακτορική εργασία μου– για να εργαστώ στις εκεί βιβλιοθήκες (Φλωρεντία-Βενετία).

Η επιστημονική μου δράση βρέθηκε πολύ νωρίς συνυφασμένη με μιαν άλλη δραστηριότητά μου, την διδακτική. Από τα ποικίλα επίπεδα στα οποία άσκησα το έργο μου αυτό αποκόμισα δύο αγαθά. Το πρώτο: η πραγμάτευση ενός θέματος στην διδακτική του φάση με υποχρέωνε να αποσαφηνίζω στην συνείδησή μου θέσεις και απόψεις. Εξάλλου, όπου τα μαθήματά μου είχαν ελευθεριότερο χαρακτήρα επέλεγα θέματα ανεπεξέργαστα στην ελληνική βιβλιογραφία και με τον τρόπο αυτόν η πειθαρχία που μου επέβαλλε η οργάνωση του θέματος ως μάθημα αποτελούσε μια πρώτη φάση επεξεργασίας του θέματος όχι ευκαταφρόνητη, αφού ο αντικειμενικός σκοπός ήταν το σύνολο και η διάρθρωση και όχι η λεπτομέρεια. Η διδακτική εμπειρία μου επέτρεπε να επεξεργαστώ αργότερα το θέμα μου στα σημεία εκείνα στα οποία είχα διαπιστώσει ότι χώλaine.

Δίδαξα κατά διαστήματα στις ανώτερες τάξεις της Μέσης ιδιωτικής Εκπαίδευσης, στην οποία ασχολήθηκα κυρίως με την διδασκαλία του μαθήματος των Νέων Ελληνικών στην Σχολή Θεάτρου του Συλλόγου «Αθήναιο».

Στο πλαίσιο της γενικότερης επιστη-

μονικής δραστηριότητάς μου μπορώ να εντάξω και την μακρά επαγγελματική θητεία μου στο Ίδρυμα Κρατικών Υποτροφιών με την ιδιότητα του υπεύθυνου διευθυντή για τον καταρτισμό του γενικού προγράμματος. Η θέση αυτή μου έδωσε την δυνατότητα να μελετήσω σε όλη του την έκταση το πρόβλημα του επιστημονικού εξοπλισμού της χώρας με κατάλληλα μετεκπαιδευμένο προσωπικό. Ειδικότερα, όμως, η ιδιότητά μου του φιλόλογου μου επέτρεψε να εξετάσω τις ελλείψεις και τις ανάγκες του κλάδου από κάθε άποψη. Μεριμνήσα λοιπόν στα όρια των δυνατοτήτων του Ι.Κ.Υ. να μετεκπαιδευθούν νέοι φιλόλογοι τόσο στο εξωτερικό όσο και στο εσωτερικό, σε κλάδους που σχετίζονται κυρίως είτε με την θέση της Ελλάδας στον χώρο της νοτιοανατολικής Ευρώπης είτε με τις πνευματικές ανταλλαγές της με τον νεώτερο ευρωπαϊκό πολιτισμό. Η μέριμνά μου αυτή θεωρώ ότι έχει αποφέρει ήδη αγαθά αποτελέσματα, επειδή σημαντικός αριθμός από νέους φιλόλογους που εργάζονται σήμερα αποδοτικά στην επιστήμη οφείλουν την επιλογή τους και την μετεκπαίδευσή τους στο Ι.Κ.Υ.

Στο Ι.Κ.Υ. εργάστηκα από την ίδρυσή του, δηλαδή το 1951, έως τον Μάιο του 1967, οπότε και με έθεσαν σε εξάμηνη διαθεσιμότητα για να με απολύσουν τον Δεκέμβριο του ίδιου χρόνου. Την 1η Οκτωβρίου του 1974 επανήλθα στην παλαιά μου θέση.

Το έτος 1960, όταν ιδρύθηκε το Κέντρον Νεοελληνικών Ερευνών του Εθνικού Ιδρύματος Ερευνών ονομάστηκε «φιλοξενούμενος», συνεργαζόμενος και σε γενικά θέματα του Κέντρου και σε επί μέρους εργασίες.

Εξάλλου, το 1961 έγινα ιδρυτικό μέλος της Διεθνούς Εταιρείας Νεοελληνικών Σπουδών, καθώς και του Ομίλου Μελέτης του Ελληνικού Διαφωτισμού (Ο.Μ.Ε.Δ.). Χρημάτισα μέλος τόσο του Διοικητικού Συμβουλίου όσο και της Συντακτικής Επιτροπής του *Ερανιστή*. Είμαι επίσης μέλος φιλολογικών και ιστορικών σωματείων της Ελλάδας, καθώς και της Association Internationale de Littérature Comparée και της Fédération Internationale des Langues et Littératures Modernes.

Όσον αφορά συλλογικά έργα, συνερ-

γάστηκα κατά καιρούς σε ελληνικά και ξένα Λεξικά και Εγκυκλοπαίδειες για θέματα της ειδικότητάς μου, καθώς και στην *Ιστορία του Ελληνικού Έθνους*.

Παράλληλα, από το 1961-1970 δίδαξα Ιστορία της Νεοελληνικής Λογοτεχνίας και συνοπτική των ευρωπαϊκών λογοτεχνιών στην Σχολή Βιβλιοθηκονομίας της Χ.Ε.Ν.

Το 1962 υπέβαλα στην Φιλοσοφική Σχολή του Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης διατριβή με θέμα *Πλάτωνος Τύχαι* (Η λόγια παράδοση στην Τουρκοκρατία) και τον Μάιο του 1963 έλαβα το διδακτορικό δίπλωμα.

Μετά την απόλυσή μου από το Ι.Κ.Υ., από το έτος 1967 έως το 1974, εργάστηκα ως καθηγητής της νεοελληνικής λογοτεχνίας (Ιστορία της νεοελληνικής λογοτεχνίας - ειδικά θέματα - σεμινάριο) στο Πανεπιστημιακό Κολλέγιο Pierce της Αγίας Παρασκευής.

Αλλά η απομάκρυνσή μου από το Ι.Κ.Υ. μού έδωσε την ευκαιρία να πραγματοποιήσω παλαιά μου επιθυμία, την οποία είχε ενισχύσει παλαιότερα αγαπητός δάσκαλος και φίλος, ο Χρήστος Καρούζος: να δημιουργήσω δηλαδή μια εκδοτική σειρά κειμένων από την Άλωση έως τις ημέρες μας, με καθαρά επιστημονική θεμελίωση, η οποία θα απέβλεπε όμως στο ευρύτερο αναγνωστικό κοινό. Για τον σκοπό αυτό ίδρυσα το 1969 σε συνεργασία με τη Λένα και τον Γιώργο Σαββίδη τον εκδοτικό οίκο «Ερμής». Κορμός του υπήρξε η σειρά της Νέας Ελληνικής Βιβλιοθήκης, από την οποία παρουσιάστηκαν σε τυποποιημένες εκδόσεις βασικά κείμενα της περιόδου αυτής με επιμέλεια των περισσοτέρων γνωστών νεοελληνιστών.

Η σειρά, οφείλω να τονίσω, πέτυχε απολύτως και αποτέλεσε βασικό βοήθημα διδασκαλίας τόσο στη Μέση όσο και στην Ανώτατη Εκπαίδευση και εντρύφημα του μέσου αναγνώστη. Σήμερα αριθμεί 70 τόμους και συνεχίζει την πορεία της από τον εκδοτικό οίκο «Εστία». Το σύνολο των αντιτύπων τα οποία έχουν παραχθεί ανέρχεται σε 500.000 περίπου.

Η επιτυχία αυτή μού επέτρεψε να διαμορφώσω και τον γενικότερο χαρακτήρα του «Ερμή» ως εκδοτικού οίκου με έντονο φιλολογικό χρώμα. Εκτός δηλαδή από τη Νέα Ελληνική Βιβλιοθήκη

παρουσιάστηκαν και οι ακόλουθες κατηγορίες: Λαϊκά Λογοτεχνικά Έντυπα της Τουρκοκρατίας, Φιλολογική Βιβλιοθήκη, Αρχείο Ίωνα Δραγούμη, Μελέτη, Η Γλώσσα της Κριτικής, Χρονολόγια, Βιβλιογραφίες.

Η αποκατάσταση της πολιτικής ομαλότητας το 1974 μού έδωσε την δυνατότητα να υποστηρίξω εκ νέου την υποψηφιότητά μου για την θέση της Γενικής και Συγκριτικής Γραμματολογίας στο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, την οποία είχα υποστηρίξει το 1968 για πρώτη φορά. Η τότε διαδικασία δεν είχε ολοκληρωθεί για λόγους πολιτικών φρονημάτων. Τον επόμενο χρόνο, 1975, έγινε η εκλογή μου. Στην θέση αυτή δίδαξα ως μέλος του Νεοελληνικού Τμήματος έως τη λήξη του 1984, όταν με κατέλαβε το όριο ηλικίας. Η πανεπιστημιακή μου θητεία, καθώς και η ευρύτητα του αντικειμένου της διδασκαλίας μού επέτρεψαν να ασχοληθώ ερευνητικά, διδακτικά και συγγραφικά με μεγάλη ποικιλία θεμάτων.

Άξονας των μαθημάτων μου υπήρξε η Νεοελληνική Γραμματεία σε όλες της τις εκδηλώσεις, με απώτερο στόχο την πνευματική ζωή από την Άλωση έως τις ημέρες μας. Επόμενο ήταν η έρευνά μου να επεκταθεί και σε χώρους που σχετίζονται ευθέως με το στόχο μου, όπως η θεολογία, η ιστορία, η φιλοσοφία, οι κοινωνικές επιστήμες, οι θετικές επιστήμες κ.λπ. Και όλα αυτά σε συνάρτηση προς την Δυτική Παιδεία, αφού είναι γνωστές οι ποικίλης μορφής σχέσεις της Νεοελληνικής Γραμματείας με αυτήν. Ερεύνθησα και δίδαξα τις ακόλουθες κατηγορίες θεμάτων: Α' Θεωρία της Λογοτεχνίας: Μπαρόκο, Κλασικισμό, Ρομαντισμό και Μοντερνισμό. Β' Ειδικά Θέματα: Σάτιρα, Ιστορικό Μυθιστόρημα, Απομνημόνευμα, Δοκίμιο. Γ' Κύκλοι: Ιστορία Νεοελληνικής Λογοτεχνίας, το λεγόμενο «Λαϊκό Ανάγνωσμα», Νεοελληνικό Μυθιστόρημα και Κρητική Λογοτεχνία. Τέλος συγγραφείς όπως Ροΐδης, Ψυχάρης, Σεφέρης, Παλαμάς.

Η θεσμοθέτηση της μοναδικής τότε στον πανεπιστημιακό χώρο ειδικότητας της Γενικής και Συγκριτικής Γραμματολογίας μού έδωσε την ευκαιρία να διευρύνω το περιεχόμενό της και στον χώρο του παραμελημένου έως τότε

κλάδου της Θεατρολογίας. Η καλλιέργεια της ειδικότητας αυτής, με πρώτον ειδικό επιστήμονα τον Νικηφόρο Παπανδρέου, στέφθηκε με απόλυτη επιτυχία. Σήμερα η ειδικότητα έχει γίνει θεσμός για τα περισσότερα ελληνικά πανεπιστήμια.

Αποτέλεσμα της θητείας μου αυτής στο πανεπιστήμιο, με τον τρόπο τον οποίο ανέφερα, ήταν ότι, μετά τη λήξη της πανεπιστημιακής μου δραστηριότητας, επιδόθηκα πλέον απερίσπαστος στην καθαρώς ερευνητική και συγγραφική μου δράση. (...) Παραλείπω να αναφερθώ στις επιμέρους δραστηριότητές μου, διδακτικές και άλλες (συνέδρια, ποικίλες εκδηλώσεις κ.λπ.), τις οποίες καλλιέργησα κατά το διάστημα αυτό.

Το 1985 δέχτηκα την πρόταση του Ιονίου Πανεπιστημίου και δίδαξα για το χρονικό διάστημα 1985-86 Νεοελληνική Φιλολογία στο νεοσύστατο τότε Ιστορικό τμήμα του Ιονίου Πανεπιστημίου.

Τέλος αναφέρω ότι τον Νοέμβριο του 1998 το τμήμα Ιστορίας των Επιστημών του Πανεπιστημίου Αθηνών αφιέρωσε μια επιστημονική ημερίδα για να τιμήσει το επιστημονικό έργο μου.

KΕΝΤΡΟ ΑΝΑΤΟΛΙΚΩΝ ΓΛΩΣΣΩΝ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ

- Αραβικά
- Αραμαϊκά
(Κλασικά Συριακά)
- Εβραϊκά
(Βιβλικά και Νεότερα)
- Περσικά
- Τουρκικά
(Οθωμανικά και Νεότερα)

Θερινά και Χειμερινά Μαθήματα

Καποδιστρίου 2

τηλ. 3825821

Το Νέο Ελληνικό Θέατρο του Γιώργου Αρμένη παρουσιάζει το *Τραγούδι για άντρες...*, ένα έργο βασισμένο στα διηγήματα της Ζωής Σπυροπούλου με γενικό τίτλο *Ενιά Γυναίκες*. Γυναίκες που διηγούνται την προσωπική τους ιστορία, που καταθέτουν τα όνειρα που κυνήγησαν και το μάταιο αποτέλεσμα του αγώνα τους. Ιστορίες και άνθρωποι οικείοι, γνωστοί μας, άνθρωποι της διπλανής πόρτας, του τηλεοπτικού παράθυρου. Γυναίκες-απόγονοι των Εννέα Μουσών, με ονόματα παραποιημένα πια, ακριβώς όπως και η ζωή τους.

Καταθέσεις ψυχής...

έντονη όμως σκηνική οντότητα. Οι Μελίνα Βαμβακά, Ιωάννα Ζιάννη, Μαρίκα Τζιραλίδου, Τζένη Σκαρλάτου και Βάλη Ιακώβου λειτουργούν σα φιγούρες χορού. Ιδιαίτερα θα ήθελα να αναφερθώ στη σεμνή και πολύ καλή παρουσία της Γιάννας Γιαννικοπούλου, μαθήτριας ακόμη της σχολής του Ν.Ε.Θ, που κέρδισε τις εντυπώσεις. Συμπαθής και η παρουσία του επίσης μαθητή Παναγιώτη Μαρίνου.

Ο σκηνικός χώρος που επιμελήθηκε ο Δαμιανός Ζαρίφης απόλυτα απλός, προσαρμοσμένος άλλωστε στο σκηνικό της κύριας παράστασης του Ν.Ε.Θ., σηματοδοτείται από τους λευκούς κρίνους, σύμβολο της ζωής και του θανάτου μέσα στο έργο, και το πιάνο. Τα

Εξι ιστορίες που σκιαγραφούν τον κύκλο ζωής του γυναικείου φύλου. Γυναίκες της προηγούμενης γενιάς, γυναίκες σύγχρονες, καταστάσεις που θα μπορούσαν ίσως να θεωρηθούν λίγο ξεπερασμένες σήμερα, υπαρκτές ωστόσο. Γυναίκες καταπιεσμένες, αβοήθητες, απελπισμένες αλλά πάντα αξιοπρεπείς και περήφανες που έχουν μάθει να κρύβουν τη ζωή τους μέσα στη σιωπή τους. Γυναίκες που παλεύουν, που προσφέρουν χωρίς αντάλλαγμα, που αγαπούν χωρίς να αγαπιούνται και δεν προβάλλουν απαιτήσεις. Ζουν μια ζωή που οι άλλοι διάλεξαν για αυτές και τη διανύουν με κόπο, πόνο και όνειρα για κάτι καλύτερο. Ζουν σε μια απέραντη μοναξιά, έχουν χάσει τη ζωή τους (κάποιες την ζουν μέσα από τα τηλεοπτικά σίριαλ), τα αγαπημένα τους πρόσωπα (παιδιά, γονείς), την αίσθηση πως η ζωή είναι ωραία.

Η προσαρμογή των διηγημάτων σε θεατρικό κείμενο έγινε από τον Γιώργο Αρμένη με ιδιαίτερη προσοχή. Το κατέστησε κείμενο με ροή, ρυθμό, θεατρικότητα, έπλασε πρόσωπα ζωντανά που μέσα σε λίγους στίχους δίνουν

το στίγμα της προσωπικότητάς τους, απέφυγε τους μονόλογους και τα αναλόγια. Προσπαθώντας να μεταφέρει στη σκηνή την ευαισθησία, την ποίηση και τη σιωπή των ηρωίδων ο Αρμένης έδωσε στον σκηνοθέτη της παράστασης Νίκο Μπουσδούκο ένα πολύτιμο υλικό.

Ο Ν. Μπουσδούκος με τη σειρά του, με λιτούς εκφραστικούς δρόμους, χωρίς υπερβολές και επιδειξιμανία οδήγησε τους ηθοποιούς στην απελευθέρωση συναισθημάτων και συγκινησιακών φορτίων και παράλληλα απέφυγε τη δραματική υπερφόρτιση που θα μπορούσε ενδεχομένως να οδηγήσει στην ανία. Σκηνές διαποτισμένες με χιούμορ, αναφορές στην επικαιρότητα (π.χ. ο σαφέστατος και πολύ εύστοχος υπαινιγμός στην εκμετάλλευση του ανθρώπινου πόνου μέσα από τηλεοπτικές εκπομπές), καταγγελία για την ποιότητα ζωής του γυναικείου φύλου χωρίς κρίσεις, μεγάλη ποσότητα ευαισθησίας και τρυφερότητας.

Οι επτά ηθοποιοί ακολούθησαν τις κατευθυντήριες γραμμές του σκηνοθέτη με συνέπεια. Παρουσίες διακριτικές, αθόρυβες, σχεδόν βουβές, με

κοστούμια το ίδιο απλά, καθημερινά, συνηθισμένα, όπως εξάλλου απαιτεί το κείμενο.

Εξαιρετική η μουσική επιμέλεια της Μάρθας Φριντζήλα που «έδεσε» κάθε γυναίκα με ένα τραγούδι. Όλες οι ιστορίες συνδέονται μ' ένα τραγούδι που ανάγεται σε σύμβολο της ζωής τους. Χατζιδάκις, Τσιτσάνης, Γιαννίδης, Ξαρχάκος, Κραουνάκης, Ιακώβου. Τραγούδια αγαπημένα που βγήκαν μέσα από τη ζωή. Απολαυστική σκηνή το φινάλε της παράστασης όπου οι έξι γυναίκες σιγοτραγουδούν καθεμία το κομμάτι που χαρακτηρίζει τη ζωή της φορτίζοντας ιδιαίτερα την ατμόσφαιρα.

Η παράσταση αυτή αποπνέει ευαισθησία και τρυφερότητα, πίσω από το δάκρυ και τη θλίψη προβάλλεται ένα μήνυμα αισιοδοξίας, η ελπίδα για μια καλύτερη ζωή, παρόλο που όλοι σ' αυτή τη ζωή κουβαλάμε φορτία χωρίς λόγο και προορισμό. Υπάρχει μια αλήθεια στην παράσταση αυτή που γίνεται αντιληπτή και αυτό την κάνει σημαντική.

ΕΙΡΗΝΗ ΜΟΥΝΤΡΑΚΗ

Στο τελευταίο και σχεδόν άγνωστο στην Ελλάδα έργο του Λουίτζι Πιραντέλο *οι Γίγαντες του Βουνού*, στο οποίο εμφανώς παρακολουθούμε το λυκόφως της Τέχνης, κυριαρχεί ο νεκρός χρόνος. Δεν είναι μόνο το θέατρο που πεθαίνει κατά τον μεγάλο ιταλό δραματουργό. Άλλωστε άλλοι, όπως ο Μπέκετ, απέδωσαν ανώτερα το θάνατο της αριστοτελικής καταγωγής της δραματουργίας. Αυτό που ήδη έχει πεθάνει είναι η πραγματικότητα, αφού ο ίδιος ο χρόνος που τη γεννά είναι φυλακισμένος στην ασφυκτική κυριαρχία

Ό,τι ξεφεύγει από την πραγματικότητα γίνεται πραγματικότητα

Και στον κινηματογράφο όμως ο χρόνος θεωρείται φυλακισμένος μέσα σε ένα αληθοφανές παρόν, αφού όχι μόνο έχει γίνει ήδη παρελθόν όταν προβάλλεται στην οθόνη, αλλά ακολουθεί και την εσφαλμένη αντίληψη ότι: «κάτι που προσεγγίζει την πραγματικότητα ως έχει, είναι αληθινό».

Η 7η τέχνη χρειάστηκε έναν αιώνα για να γνωρίσει απίστευτες προσδοκίες και διαψεύσεις σχετικά με το ρόλο που είχε κληθεί να παίξει από την ίδια της τη φύση. Πάντοτε όμως το κυρίαρχο ζήτημα αφορούσε στο «σκηνικό» που γεννιόταν ο κινηματογραφικός χρόνος. Για τους κινηματογραφιστές που λειτουργούν έξω από κανονισμούς και νομοπαρασκευάσματα μιας «ορθής καλλιτεχνικής πράξης», το «σκηνικό» αυτό γίνεται ελεύθερος χώρος δράσης και μοναδικός χώρος επικοινωνίας για το ξεπέραςμα της Αναπαράστασης, δηλαδή του στοιχείου εκείνου που υποχρεώνει σε σεβασμό των κανόνων της πραγματικότητας και μετατρέπει την τέχνη σε βιομηχανία θεάματος.

Πέρα από τις θανατολαγνείες, στις οποίες ειδικεύονται όσοι ψάχνουν την είδηση και επομένως χάνουν την ουσία λειτουργώντας παρακινηματογραφικά, ας δούμε τη χρησιμότητα του κινηματογράφου σε μια εποχή που ό,τι είναι εν ενεργεία πραγματικό χάνει την

αναγκαιότητά του, το δικαίωμά του να υπάρχει, τη λογικότητά του και τη θέση του παίρνει μια νέα πραγματικότητα που με τον καιρό θα γίνει και αυτή το ίδιο παράλογο.

«Ο πολιτισμός των επιφανειακών μέσων», όπως ονόμασε ο Αντόρνο τον σύγχρονο οπτικό πολιτισμό, περιθωριοποιεί την απόπειρά του κινηματογραφιστή να αναδείξει αυτά τα στοιχεία της ανθρώπινης κατάστασης που είναι σημαντικά. Ο «προνομιούχος» τομέας του ρεπορτάζ, ακριβώς όπως δημιουργεί πλαστές αντιλήψεις, είναι κυρίαρχος γιατί η επικρατούσα ιδεολογία φροντίζει να μετατοπίζεται και να εξαπλώνεται αλλά ποτέ να μην υποχωρεί, αφού πάντα προσαρμόζεται στις εξελίξεις της τεχνικής και των ηθών και έτσι καταλαμβάνει τα μέσα έκφρασης, που είναι οι βιομηχανίες της ψυχαγωγίας και που καλύπτουν τα πρωτεύοντα φαινόμενα.

Αυτό εξηγεί γιατί η ιδεολογία είναι, σήμερα, πιο δραστήρια στον τομέα της τηλεοπτικής εικόνας και κατ' επέκταση του ρεπορτάζ, παρά στον τομέα του κινηματογράφου. Ακριβώς παίζοντας το χαρτί της μαζικής κουλτούρας το τηλεοπτικό μέσο κατόρθωσε να εμφανισθεί αυτό ως φορέας της πραγματικότητας και με μηχανιστικό τρόπο να αναπαράγει το καθημερινό ως αληθινό και επομένως πραγματικό. Εκεί διαφοροποιείται η κινηματογραφική αντίληψη από

την αντίστοιχη κυρίαρχη τηλεοπτική.

Βέβαια η συχνά αναφερόμενη ως κρίση της κινηματογραφικής γλώσσας φέρει τη σφραγίδα της κρίσης του ίδιου του πολιτισμού και της μετατροπής του οποιουδήποτε παραγωγικού χαρακτήρα του σε παρασιτικό. Η απώλεια της πνευματικότητας και της μεταφοράς, κυρίαρχων χαρακτηριστικών του καλλιτεχνικού έργου, φαίνεται να χαρακτηρίζει την πλειοψηφία των δημιουργιών. Και άλλες φορές που δείχνουν να υπάρχουν, δεν είναι τίποτε άλλο παρά παραχαραγμένα φτιασίδια μιας ηθικοαισθητικής κυρίαρχης αντίληψης.

Ο κινηματογράφος οφείλει πλέον σήμερα να εξετάσει το λόγο ύπαρξής του. Κατά τη γνώμη μου, αυτό προϋποθέτει μια ρήξη με ό,τι συνηθίσαμε να αποκαλούμε πραγματικό και κατάντησε μέρος του συλλογικού –απόλυτα όμοιου στα μέρη του– Ειδώλου του.

Η πρόκληση βρίσκεται στο ξεπέραςμα των ειδών και στην ενσωμάτωση εκείνης της αισθητικής απελευθέρωσης που προκύπτει από τις νέες τεχνολογίες. Η ενσωμάτωση των νέων τεχνολογιών στην υπηρεσία ενός καινούργιου είδους που θα προκύψει από το ξεπέραςμα της στερεότυπης αντίληψης του διαχωρισμού Πραγματικότητας και Μυθοπλασίας, βάζει τον κινηματογραφιστή μπροστά στη νέα πρόκληση της Αλήθειας.

Ειδάλλως, θα συμβεί το αναπόφευκτο... που συναντά κανείς στην εβραϊκή γλώσσα όπου η λέξη «Πεθαμένος»-«Μετ», προκύπτει από την αφαίρεση του γράμματος Ε από τη λέξη «Εμέτ» που σημαίνει «Αλήθεια».

Ασφαλώς, αναφερόμενος στις νέες τεχνολογίες, δεν περιορίζομαι στη χρήση τους αποκλειστικά για τεχνικούς ή οικονομικούς λόγους μιας παραγωγής, αν και αυτό θα ήταν απόλυτα ακριβές. Πιστεύω βαθύτατα ότι με αυτόν τον τρόπο, ο κινηματογραφιστής μπορεί να απελευθερωθεί από εκείνους τους αισθητικούς και ιδεολογικούς φραγμούς και να ξεπεράσει την αυτιστική καταδίκη της Αναπαράστασης. Ασφαλώς και το μέσο δεν αποτελεί αυτοσκοπό και το πάντα εξαρτώνται από τον τρόπο χειρισμού του. Όμως η τεχνολογική ευελιξία απελευθερώνει το περιεχόμενο του έργου, το επαναπροσδιορίζει, του δίνει και άλλες πολυσήμαντες διαστάσεις και αποκαλύπτει την αδιόρατη πλευρά

του πυρήνα του. Μπορεί το ίδιο το περιεχόμενο να προσδιορίζει τη μορφή ενός έργου, όμως με τις νέες τεχνολογίες αυτό το περιεχόμενο καθίσταται αναγεννημένο.

Η κινηματογραφική εικόνα επανεγγράφεται και γίνεται πιο σύνθετη, πιο ελεύθερη και επομένως πιο φαντασμαγορική. Ο σκηνοθέτης καλείται με τη χρήση των νέων μέσων να ξεπεράσει ιδεοληψίες και να περιπλανηθεί στη «νέα πραγματικότητα», που δεν είναι αναπαραγόμενη αλλά διάμεση και παρεμβλλόμενη ανάμεσα στο φορέα της ιδέας και στον αποδέκτη της.

Είναι σαφές ότι μιλάμε για μια επιπροφή του κινηματογράφου σε ένα ανώτερο σημείο, όπου αρνείται να δεχθεί την καταδίκη του ως μια τέχνη που υπνώνει τις αισθήσεις. Ασφαλώς και δεν αποτελούν τα παραπάνω πανάκεια. Ούτε μπορούν από μόνα τους να εξασφαλίσουν την αντικατάσταση του μοντέλου της πραγματικότητας από ένα καινούργιο, χωρίς την αποδοχή του αξιώματος ότι είναι η ίδια η κρίση του πολιτισμού που γεννάει το πρόβλημα και προσφέρει μέσω των νέων τεχνολογιών τη λύση του. Αυτή η αντίφαση μπορεί να λυθεί μόνο με μια ενότητα στη σχάση που γέννησε ο κινηματογράφος στη γέννησή του. Αν δηλαδή ανήκει στον πνευματικό ή στον τεχνοοικονομικό πολιτισμό. Το στοίχημα εδώ κερδίζεται αν ο κινηματογραφιστής δεν παραδώσει τα νέα μέσα στη γνωστή εκπτωτική τους χρήση και ξεπεράσει τις θεολογικού τύπου ενοχές, ότι για παράδειγμα «ο κινηματογράφος δεν έχει σχέση με αυτά» και η πρώτη του ύλη είναι η σχέση με το «καθαρό γεγονός», χωρίς επεμβάσεις. Η αντίληψη αυτή φρετιχοποιεί την κρίση και εμποδίζει δαιμονικά την εξέλιξη του μέσου, αφού επιχειρηματολογεί επικαλούμενη τον ίδιο της τον εαυτό. Μαγεύεται από πλαστές διακρίσεις: «από εδώ η αυστηρή τέχνη και από εκεί ο δαίμονας της τεχνολογίας», καταντάει ανορθολογική και παριστάνοντας το σωτήρα «il fait la bête».

Τίποτε άλλωστε δεν δημιουργεί πραγματικότητα χωρίς να αντιμετωπιστεί στο ξεκίνημά του σαν αιρετικό και να συγκρουστεί με ένα πλήθος εξατομικευμένων συμφερόντων και θελήσεων. Όμως τι νόημα έχει σήμερα κάτι στην τέχνη όταν δεν ξεπερνάει τον εαυτό του; Παραμένει απλώς, όπως έλεγε ο

Μίλτων στο *Χαμένο Παράδεισο* “stupidly good”. Οι νέες τεχνολογίες μπορεί να γίνουν συνοργανωτική δύναμη στα χέρια των σκηνοθετών και να αποτελέσουν την απάντηση στη χρήση τους από το χώρο της μαζικής κουλτούρας. Ακόμα μπορούν να ανατρέψουν την ξεπερασμένη εικόνα ενός κόσμου που αναπαράγεται μέσω της εικονοπλασίας του και να αρνηθούν κάθε βεβαιότητα που η κυρίαρχη ιδεολογία επιθυμεί ως επιβεβαίωση της ύπαρξής της. Ο Αϊζενστάιν, ήδη από το 1924, είχε σχεδιάσει έναν κινηματογράφο «ως μέσο απελευθέρωσης από τον ζυγό της απεικονιστικής αυταπάτης και της αναπαραστατικότητας» (βλ. *Πέρα από τους αστέρες*). Και ακόμα αμφισβητεί την άποψη πως η ουσία του κινηματογράφου βρίσκεται στην καταγραφή του καθημερινού βίου ως έχει. Το σημαντικό δεν συντελείται με το να παρουσιάζεις απλά γεγονότα, αλλά με τις συνειδησιακές διεγέρσεις που προκαλείς. Η απεικονιστική αυταπάτη ανατρέπεται από μια διαρκή άρνηση να παγιδευτείς στην τυπική σκέψη της σύγχρονης κυρίαρχης ιδεολογίας και της κουλτούρας της και να επιβάλλεις τη βασική αρχή των έργων τέχνης που είναι η έμμεση επικοινωνία. Με αυτό ασφαλώς και δεν νοείται μια δυσνόητη και επομένως απρόσιτη διανοητική διαδικασία. Αλλά η ανατροπή κάθε απατηλού φενακισμού, μαζί με όλους τους συμβατικούς κανόνες θέασης μιας ταινίας. Με άλλα λόγια, ένας χώρος εικόνων της ενεργού

πραγματικότητας και ενός κόσμου ανοιχτού προς όλες τις κατευθύνσεις.

Οι νέες τεχνολογίες, προερχόμενες από την ανάγκη της εικόνας να απελευθερώσει τον εαυτό της, στα χέρια αποφασισμένων για έρευνα και ποίηση κινηματογραφιστών, καθίστανται μέσο αποκάλυψης του αληθινού και όχι του πλαστού πραγματικού, που επιχειρεί την αισθητική, ιστορική και ιδεολογική αμνησία.

Ο κινηματογράφος έχει υφανθεί με υφάδι τον Χρόνο. Και αυτό ακριβώς είναι που επιβάλλει αυτή την αλλαγή. Η ίδια του η φύση δεν μπορεί να δεχθεί την απεικόνιση του κόσμου ως έχει και τη φενάκη μιας πραγματικότητας που παρουσιάζει τον εαυτό της αναπαραγόμενο. Αυτό συνιστά κλοπή του ίδιου του Χρόνου και επομένως βίαιη επέμβαση στο ίδιο το κινηματογραφικό σώμα.

Η προϊστορία για την 7η τέχνη έχει ολοκληρωθεί. Το ίδιο και οι δαίμονές της. Ο θεατής αυτής της τέχνης θα συνεχίσει πλέον να συνομιλεί με τα φαντάσματα του τεθνεώτος αιώνας, εάν δεν βρεθούν οι τρόποι να αντιμετωπισθεί όχι ως παθητικός δέκτης αποξενωμένων γεγονότων που του παρουσιάζονται ως οικεία, αλλά ως ενεργητικός συνομιλητής που μπορεί να ξεχωρίσει το Αιώνιο από το Εφήμερο, το Απόλυτο από το Σχετικό, το Καθολικό από το Ατομικό.

Όπως για τον Bergson τα βασικά σημεία της Ηθικής, έτσι και για μας τα βασικά σημεία του κινηματογράφου είναι δύο:

α) στατική μορφή, προϊόν της μυθοποιητικής τάσης του ανθρώπου με υποτυπώδη πνευματοκρατία, ιερά και μύθους και

β) δυναμική μορφή, για όσους έχουν την ικανότητα και το προνόμιο να δουν την τέχνη σαν αντικείμενο εμπειρίας μέσα από την καθαρή τους ενόραση.

Τα «ιερά και τα όσια» αυτής της πραγματικότητας δεν είναι ούτε ιερά ούτε όσια. Η «σύγχρονη» μυθοπλασία γέρασε μαζί με τον πολιτισμό που τη γέννησε. Πάνω στα ερείπιά της ο κινηματογράφος πιέζει να βρει τρόπους να ξαναγεννηθεί, προτάσσοντας τη φαντασία, το όνειρο, τη φυγή από έναν κόσμο που δεν μας αρέσει γιατί δεν είναι έξυπνος. Γιατί κοιμάται. Ας τον ξυπνήσουμε!

ΒΑΣΙΛΗΣ ΜΑΖΩΜΕΝΟΣ

Κάτι γίνεται! Που διαδίδεται στόμα με στόμα, που κείται εκτός επίσημων προγραμμάτων (συχνά μάλιστα βρίσκεται εντός επίσημων προγραφών) και που διαφοροποιείται από την κρατική μεγαλοστομία. Κάτι που αφορά στους νέους δημιουργούς, έλληνες και ξένους, και που εδράζεται σε ιδιωτικές πρωτοβουλίες και στο μεράκι όσων δέλουν να σπρώξουν τα πράγματα λίγο πιο πέρα. Κάτι που, τέλος, φέρει τη σφραγίδα και την αγωνία των καλλιτεχνών κι όχι των managers, των εργολάβων ή των απρόσωπων πολιτιστικών «εταιριών» με την περιορισμένη τους «ευθύνη». Πράγματα που βράζουν υποδόρια και γεννάνε στο φως χλευάζοντας τις κρατικές επιχορηγήσεις και τις μονοσήμαντες «μεγαρικές» τους προτιμήσεις.

Κάτεργο σώμα

Και γαρ ει η ψυχή σώμα ούσα αύξοι, ανάγκη και αυτήν αύξεσθαι. Πλωτίνος, Περί Αθανασίας Ψυχής

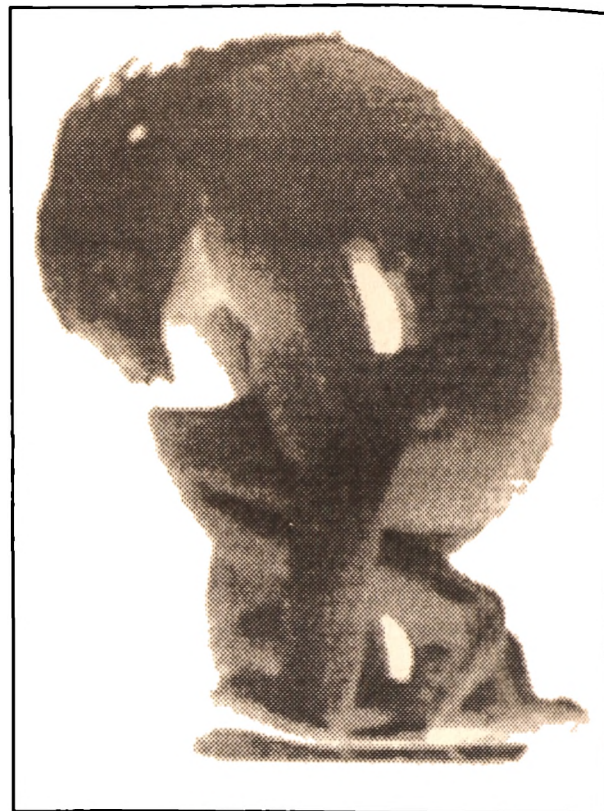
Να το πούμε απλά: Η Πολιτιστική Ολυμπιάδα ήδη άρχισε, ανέκαθεν φαίνεται πως ήταν έτοιμη, μόνο που αφέτης της δεν είναι το βαρύγδουπο και δαπανηρό κράτος αλλά επιμέρους προσπάθειες που βλασταίνουν από κάτω, χωρίς να τις εγκαινιάζουν υπουργοί ή να τις διαφημίζουν υπουργεία. Χωρίς ψηλά καπέλα και χωρίς καπελώματα. Κι αυτό είναι, πιστέψτε με, πολύ αισιόδοξο. Συμβαίνουν λοιπόν αυτόν τον καιρό πολιτιστικά γεγονότα τα οποία συμπλέκουν τις επιμέρους τέχνες αρμονικά, γεγονότα που συνδυάζουν το εντόπιο με το διεθνές, που αβρύνουν την τραχύτητα του όποιου πειραματισμού με την γοητεία του κλασικού.

Κορυφαία κατά τη γνώμη μου τέτοια εκδήλωση, η «Μεταστοιχείωση», μια εγκατάσταση με video και κινούμενα σώματα χορευτών που οργάνωσαν η ομάδα Sine qua non της Αποστολίας Παπαδαμάκη και ο Τάσος Βρεττός. Το φιλόδοξο αυτό οπτικοκινητικό εγχείρημα υποστηρίχθηκε ζωντανά από το μουσικό σύνολο «Σκαλκώτας» υπό τον Μίλτο Λογιάδη με δύο ρέοντα συμφωνικά κείμενα, τις Μεταμορφώσεις του Richard Strauss (1945) και την Εξαύλωμένη Νύχτα του Arnold Schönberg (1899). Η παράσταση δόθηκε πέντε βραδιές (τις τελευταίες) του Απριλίου στους Κυλινδρόμυλους Σαραντόπουλου στον Ρέντη, εργοστάσιο το οποίο έχει μετατραπεί από τον Κωνσταντίνο Σαρα-

ντόπουλο σε χώρο εναλλακτικών πολιτιστικών προτάσεων και ο οποίος προσφέρεται δωρεάν. Είναι ενδεικτικό ότι την όλη προσπάθεια δεν επιχορήγησε κανένας φορέας με αποτέλεσμα η οργάνωτρια Απ. Παπαδαμάκη να χρωστά περί τα 9 εκατομμύρια. Θα μου πείτε είναι ψίχουλα εμπρός στα δισ. της «Ολυμπιάδας» και θα συμφωνήσω χαρούμενα μαζί σας. Μόνο που επειδή η παράσταση θα επαναληφθεί το φθινόπωρο θα ήταν ευχής έργο να σταματούσαν οι πλάκες.

ΜΕΤΑΣΤΟΙΧΕΙΩΣΗ

Το όλο, λοιπόν, ηχοχωροθέαμα υπήρξε πραγματικά υψηλοτάτου επιπέδου. Κάτι που θα ζήλευε το Μέγαρο –κι όχι μόνο– αλλά που φιλοξένησε ο προλεταριακός Πειραιάς και συγκέντρωσε ένα εντυπωσιακό πλήθος νέων –κυρίως– φιλότεχνων. Η βασική φόρμα ήταν ένας υπαινικτικός όσο και λυτρωτικός αυτοσχεδισμός. Τα σώματα γυμνά φορώντας μόνο την υπαρξιακή τους ανάγκη και την υπαρκτική τους πειθώ συστρέφονταν εγκλωβισμένα σε διαφανείς κύβους που παραμόρφωναν την όψη τους. Χορεύοντας στατικά και ασφυκτιώντας στην διάφανη ειρική τους έδιναν γοητευτικές εκδοχές ενός εξπρεσιονισμού in corpore αλλά και του πιο απόλυτου αιτήματος για έκφραση. Αγωνιώντα, έμφοβα, ηρωικά, ερωτικά, πεισιθάνατα αλλά και αναστάσιμα τα corpore της Sine qua non λειτούργησαν ιδανικά ως μια εκ των ων ουκ άνευ μορφοπλαστική πρόταση που χωρίς θεωρητικές ακροβασίες διατύπωσε άμεσα τα πιο βασικά και βασανιστικά ερωτήματα της κοινής μας δυτικής

πολιτιστικής παράδοσης και αγωνίας. Το σώμα ως ειρική και συγχρόνως ελευθερία, ως δεσμός και δεσμά, ως μέσον και έσχατος στόχος, ως ζωή και θάνατος. Παράλληλα εντοπίζονταν αναφορές από τους *Ignudi* του Michelangelo ως τα γυμνά του Mapplethorpe και από τις εφιαλτικές εικόνες των γερμανικών κρεματορίων ως την Pina Bauss ή τον Θόδωρο Τερζόπουλο. Αλλά και η ελεγειακή, υποβλητικότατη μουσική συμπύκνωσε επιγραμματικά όλο το μεγαλείο αλλά και την κατάρτιση των αγέρωχων μοντερνιστικών ιδεών της Ευρώπης από το αισιόδοξο 1900 ως το καταθλιπτικό 1945. Η συνύπαρξη όλων αυτών των επιμέρους δρώμενων απετέλεσε τη συνταγή επιτυχίας για την συγκεκριμένη παράσταση. Ο χρόνος έμοιαζε να ρέει αργός ανάμεσα στα πιτσικάτι των έγχορδων και τις αυτοσχεδιαστικές φόρμες των χορευτών που απελευθερωμένοι από τα κιβώτιά τους εξερευνούσαν τα όρια της ελευθερίας τους, της ελευθερίας μας. Το αποτέλεσμα συνταρακτικό αλλά και δηλωτικό του επιπέδου στο οποίο έχει φτάσει στον τόπο μας είτε ο πειραματικός χορός δράση είτε η σοβαρή μουσική και η ερμηνεία της. Η παρουσία του Γιώργου Κουμεντάκη εγγύηση αριότητας. Η ποιότητα της τελικής ηχητικής πρότασης υψηλή παρά την ακαταλληλότητα του χώρου. Και τέλος η εικονοπλασία του Τάσου Βρεττού αποκαλυπτική.

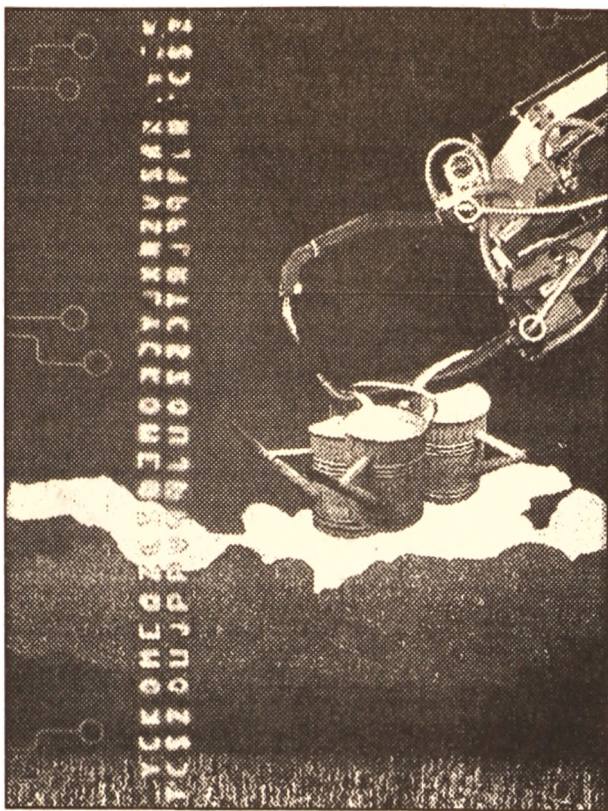
ΒΡΕΤΤΟΣ, IN CORPORE

Αποκαλυπτική κυρίως των σχέσεων ανάμεσα στην παραδοσιακή ζωγραφική και τη φωτογραφία ή το video. Ο Βρεττός

εξέλιξε υποδειγματικά τους προβληματισμούς που είχε διατυπώσει στις «Εμφιαλώσεις» πρόπερσι (γκαλερί «Επίκεντρο»). Και εκεί γυμνά σώματα είχαν φωτογραφηθεί παγιδευμένα σε μπουκάλια. Εδώ τώρα η πλαστική τους αναζήτηση ολοκληρώθηκε με τον πιο παραγωγικό τρόπο. Είχαμε εμπιστευθεί τον Βρεττό στην έκθεση «Περί πάτρης» το 1996 και μάλιστα παρά την δυσπιστία μερικών πούρων εικαστικών. Στη συνέχεια ήρθαν οι φωτογραφικές του παρεμβάσεις στο «Minus-Plus» και τα σχόλιά του στη γιαλαντζί μητρόπολη Αθήνα εν μέσω των νατοϊκών βομβαρδισμών. Οι «Εγκιβωτισμοί» του τέλος με φωτισμένες φωτογραφικές μεμβράνες απέδειξαν το έγκυρο των πειραματισμών του και υπήρξαν η απαρχή της τωρινής «Μεταστοιχείωσης». Το δράμα των σωμάτων του συνάντησε αβίαστα ένα θέμα-καταλύτη για όλη την σύγχρονη τέχνη από την Δύση ως την Ανατολή. Υπό την έννοια αυτή ο Βρεττός καινοτομεί ως προς την προσέγγιση αυτού του νοηματικού ογκόλιθου. Όλοι ομνύουν στο σώμα, όλοι κάνουν σώμα, εκθέσεις οργανώνονται παντού με το σώμα αλλά όλη αυτή η ένσαρκη υστερία τι αληθινά καινούργιο μπορεί να κομίσει; Ο Βρεττός ξέρει ότι η καλαισθησία είναι κατά βάθος εχθρός της τέχνης ενώ η παραφωνία ή το ασύμμετρο είναι απείρως πιο λειτουργικά για την γένεση ουσιωδών μορφών. Τα πράγματα τελικά υπάρχουν μέσα από την έντασή τους σαν τα έμβρυα στο αμνιακό υγρό. Η φθορά πάλι των σωμάτων δεν δρα επί ματαιώ αφού μπορεί *ex contrario* να καταστεί γεγονός αναστάσιμο. Τα σώματα της τέχνης ψαύουν την αιωνιότητα μέσα απ' τη φθορά τους κάνοντας «οίστρο της ζωής τον φόβο του θανάτου» (Εμπειρίκος).

HUMAN PROJECT

Ανθρωποκεντρικός υπήρξε και ο στοχασμός των καλλιτεχνών από τις χώρες της Βαλτικής οι οποίοι παρουσίασαν ένα εντυπωσιακό σύνολο multimedia κατασκευών, video προβολών και οπτικών σχολίων πάνω στα κινηματογραφικά στερεότυπα, κυρίως, της πρώην Σοβιετικής Ένωσης, στον χώρο της «Τούντα». Ξεχώρισα το λιθουανικό έργο *Transaction*, τον Πατέρα και γιο του Εσθονού **Taan Toomik**, το οποίο πρωτοείδα στο Ludwigmuseum της Βουδαπέστης, και την καταπληκτική νύφη που

The'd Johannis, Jεπουλώντας τη Μυθολογία, 2000. Δημοτική Πινακοθήκη.

«πνίγεται» στο νυφικό της της **Charlotte Gyllenhammar**. Οι προτάσεις μιας σύγχρονης τέχνης που έρχεται από τον Βορρά δεν μπορεί παρά να είναι καλοδεχούμενες από τους θεατές του Νότου. Πόσο μάλλον όταν είναι τόσο άρτια παρουσιασμένες. –Πως ζούνε, λοιπόν, τι προβλήματα αντιμετωπίζουν οι άνθρωποι εκεί; Ο επιμελητής της έκθεσης **Johan Pousette** σημειώνει: «Το Human Project αναφέρεται στην δυσκολία του να είναι κανείς ανθρώπινος» (the difficulty of being human). Τέλος θα υπογράμμισα το υψηλό επίπεδο του εικαστικού περιοδικού *NU* το οποίο βρίθκει από έγκυρες κριτικές παρουσιάσεις και θεωρητικές αναλύσεις χωρίς την διαφημιστική επιτεδολογία εκδόσεων τύπου *Flash Art*. Θερμή, θερμότατη άρα ήταν αυτή η πρώτη γνωριμία με την τέχνη της Βαλτικής.

Γνωριμία όμως με μιαν ακόμη ευρωπαϊκή κουλτούρα μας προτείνει και η έκθεση «Μυθολογίες» της Δημοτικής Πινακοθήκης Αθηνών η οποία παρουσιάζει σύγχρονους δημιουργούς που παράγονται ή δουλεύουν στο Λουξεμβούργο μέσα από μια ποικιλία εκφραστικών διατυπώσεων. Πρόκειται για μιαν αθόρυβη αλλά και άκρως επιμελημένη δουλειά –όπως συμβαίνει συχνά με ό,τι παρουσιάζει η **Νέλλη Κυριαζή**– και που τελικά αποδεικνύει τις υψηλές εκθεσιακές δυνατότητες της Δημοτικής Πινακοθήκης. Άρτιοι φωτισμοί, ανακαινισμένες αίθουσες, επαρκής μουσειολογικός εξοπλι-

σμός και κυρίως αισθητικό display των εκθεμάτων δίνουν στη Δ.Π. αναμφισβήτητο προβάδισμα ανάμεσα σε άλλους ομοειδείς χώρους. Τέλος, στην καινούργια γκαλερί Apartment σ' ένα διαμέρισμα της οδού Βουλής είδαμε μια φρέσκια ομαδική έκθεση νέων βρετανών καλλιτεχνών με τίτλο «It's a wonderful Life» και με curator τον **Βασίλη Ντούπα**. Πρόκειται για έργα μιας ανεξίτηλης φόρμας με εμμονή σε θέματα ταυτότητας, σεξουαλικών συμπεριφορών ή ενοχών και με αστραπές βρετανικού φλέγματος (ειδικά όταν σατιρίζεται η μάλλον κρυόκλητη αγγλική φιλοξωία). Αναμένουμε κι άλλες τέτοιες πρωτοβουλίες.

Κι άλλα καλά νέα: Η φωτογράφος **Δήμητρα Λαζαρίδου** στην ΑΔ και η ομαδική «Νέο Χρώμα» στο Φωτογραφικό Κέντρο Αθηνών. Επίσης η μουσειακά άψογη έκθεση «Tribal Voices» που οργάνωσε το παλαιοπωλείο «Μαρτίνος» στο νέο του χώρο επί της Πινδάρου. Εκεί η **Ελένη Μαρτίνου**, η **Αλεξάνδρα Μελά** και η **Αγγέλα Φιλιπποπούλου** εξέθεσαν αντικείμενα, μάσκες, όπλα, φυλακτά, ξόανα κ.λπ. από το Καμερούν, τα νησιά Φίτζι, την Νέα Καληδονία κ.α. τονίζοντας τον ιερατικό και μαγικό τους χαρακτήρα. Πρόκειται για αρχέγονες εικόνες τέχνης «που τα μοτίβα της αντανakλούν τ' αποτυπώματα του σύμπαντος» και που βρίσκονται γοητευτικά ανάμεσα στα κυκλαδίτικα ειδώλια και τον Moore ή στον Πικάσο και τον Giacometti. Και που, τέλος, δρουν σαν αφροδισιακά εξ ουρανού στην ανερωτική και ανέραστη παγκοσμιοποιημένη εποχή μας. Πρόκειται για πράγματα που δεν θέλησαν ποτέ να είναι έργα τέχνης αλλά κάτι πολύ περισσότερο: έμψυχα, ένυλα «μυστήρια» ανάμεσα στο νοητό και το απερινόητο σαν τις δικές μας τις εικόνες. Κι αυτή πάντως η έκθεση, πρωτοφανής για την Ελλάδα, στήθηκε χωρίς καμία κρατική υποστήριξη. Οι ιδιώτες, λοιπόν, άνθρωποι με μεράκι, γνώση και πείσμα, που θέλουν να πάρουν τα πράγματα στα χέρια τους, κάνουν ό,τι το κράτος αγνοεί, ή δεν θέλει ή δεν μπορεί. Γι' αυτό σας λέω. Η «Πολιτιστική Ολυμπιάδα» ξεκίνησε εδώ και καιρό ερήμην όμως υπουργών, υπουργείων, προέδρων κ.λπ. Ερήμην της Γιάννας, του Άννα ή του Καϊάφα και των άλλων γραμματέων. –Πειράζει;

ΜΑΝΟΣ ΣΤΕΦΑΝΙΔΗΣ

Στο σύντομο κύκλο της ζωής της, που βίαια διακόπηκε από την ίδια το 1999, η Σάρα Κέιν μπόρεσε να περάσει από το περιδώριο στην πρώτη γραμμή της σύγχρονης βρετανικής θεατρικής γενιάς.

Love will tear us apart, again

Σήμερα χάρη στον Λευτέρη Βογιατζή μπορούμε πλέον να δούμε και εμείς αυτό το αντιφατικό φαινόμενο της νέας... πήγα να πω «οργισμένης γενιάς», αλλά με διορθώνει το ίδιο το έργο της Σάρα Κέιν. Περίμενα να συναντήσω ένα «οργισμένο» έργο, ένα έργο «κραυγαλέο». Κι όμως. Το *Καθαροί, πια* (*Cleansed*), αντίθετα, είναι ένα «χαμηλόφωνο» έργο, έργο οξυμένης (υπερ-)ευαισθησίας, ποιητικών τόνων στην ένταση μιας ερωτικής ρομαντικής μπαλάντας, αθώο όπως το γυμνό παιδικό σώμα.

Αυτό που πράγματι εντυπωσιάζει στο έργο της Κέιν είναι η αντίφαση ανάμεσα στο «σκληρό» κουκούλι του και στο μαλακό του πυρήνα. Γνωρίζω πως το *Καθαροί, πια* σε πολλούς δεν άρεσε – και δεν άρεσε εξαιτίας της ωμής βίας που παρουσιάζει. Η βία όμως της Σάρα Κέιν είναι κάτι το εξωτερικό, δεν αφορά τον πυρήνα του έργου. Σύμφωνα, σε κανέναν δεν αρέσει να βλέπει χέρια, γλώσσες και πόδια να κόβονται επί σκηνής ή ενέσεις ηρώνης να γίνονται μέσα στο μάτι. Και ασφαλώς παίρνει λίγο χρόνο μέχρι να καταλάβουμε ότι τελικά οι μορφές της Σάρας Κέιν δεν πονάνε από αυτού του είδους τη βία – αυτού του είδους τη βία την εκσφενδονίζουν προς το κοινό. Αυτό που παρουσιάζεται επί σκηνής είναι η εικόνα της βίας, όχι η ίδια η βία. Γι' αυτό όσοι συνεχίζουν να κρίνουν το έργο, εμμένοντας σ' αυτό το coup de théâtre, ας αναρωτηθούν για τη στάση τους απέναντι σε κάθε δελτίο ειδήσεων των οχτώμισι.

Αυτό που πραγματικά υπάρχει στο έργο της Κέιν είναι η Αγάπη, και μάλιστα η Αγάπη με Α κεφαλαίο. Απεριόρι-

στη, άδολη, αυτοκαταστροφική, αφιερωματική Αγάπη. Αγάπη πέρα από το θάνατο και πέρα από τον εγωισμό του προσώπου, Αγάπη που δεν ανταλλάσσεται και δεν ακρωτηριάζεται.

Κι ωστόσο, τα πρόσωπα βασανίζονται από αυτήν και εξαιτίας αυτής της Αγάπης. Γιατί, όμως; Επειδή φοβούνται να αγαπούν; Επειδή πρέπει να αγαπούν «έτσι και όχι αλλιώς»; Ή μήπως γιατί τελικά οι άνθρωποι δεν αξίζουν κατά βάθος αυτήν την Αγάπη; Όσο και να έψαξα δεν μπόρεσα να βρω απάντηση μέσα στο έργο της Κέιν. Πιθανόν ούτε και η ίδια να βρήκε. Δεν πρόλαβε στη σύντομη ζωή της να βρει κάποια πειστική απάντηση, και ίσως η ζωή της να ήταν τόσο σύντομη ακριβώς γιατί δεν την βρήκε. Όπως και νά 'χει, για μένα το μήνυμα αυτής της ουσιαστικά μεσσιανικής αγάπης είναι ό,τι πιο συνταρακτικό στο έργο της Κέιν. Η αγάπη ως Αγάπη και ως βάσανος.

Η παράσταση του *Καθαροί, πια* είναι κατά την ταπεινή μου γνώμη το σημαντικότερο φετινό θεατρικό γεγονός. Κυρίως γιατί ένα τέτοιο έργο, δύσκολο και προκλητικό, περιβλήθηκε με τη σκηνοθετική προσωπικότητα του Λευτέρη Βογιατζή. Δείτε τη διαφορά: Όταν πρωτοδιάβασα το έργο – μάλλον ανόρεχτα – ο Τίνκερ (τον οποίο υποδύεται ο ίδιος ο Βογιατζής στην παράσταση) μου φάνηκε σαν μισότρελος κακός αξιωματικός μόλις βγαλμένος από στρατόπεδο συγκέντρωσης. Ίσως είναι και αυτή μια άποψη – δεν είναι όμως η καλύτερη. Ο

Τίνκερ του Βογιατζή είναι κάτι ασφαλώς σημαντικότερο. Είναι ο άγγελος ο Έκπτωτος, εκείνος που βρίσκεται μακριά από την Αγάπη και που ταυτόχρονα είναι ο κύριος μάρτυράς της. Είναι ο δαίμονας στον οποίο αυτή η Αγάπη οφείλει να δώσει λόγο.

Η προσφορά των υπόλοιπων ηθοποιών είναι αποτέλεσμα πολύ μεγάλης προσπάθειας και κόπου. Δεν είναι εύκολο να συλλάβεις τις εύπλαστες μορφές του έργου ούτε να αποδώσεις τα πρόσωπα του *Καθαροί, πια*, που διαγράφονται, χωρίς κανένα από τα εύκολα στηρίγματα της αναγνωρισιμότητας, μέσα στην αγωνία, την ελπίδα και την υποταγή. Για μια ακόμη φορά η Αμαλία Μουτούση προτίμησε να κινδυνέψει παίζοντας με τα όρια και για μια ακόμη φορά ξεπέρασε αυτά τα όρια και τα κατάφερε. Δίπλα της ο Νίκος Κουρής, ο Θάνος Σαμαράς, ο Χρήστος Λούλης και ο Γιάννος Περγλέγκας έκαναν μια μεγάλη προσπάθεια (κατ' αρχήν σωματική) να συνδυάσουν το συνταρακτικό όσο και αντιφατικό δίπολο της Σάρα Κέιν: τη μαρτυρική άνοδο του κόσμου προς την Αγάπη με την ταυτόχρονη κάθοδό του στην κόλαση της πραγματικότητας του.

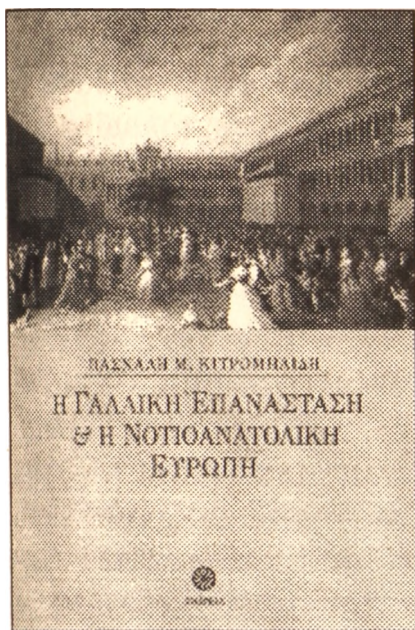
Το κείμενο της Σάρα Κέιν, κείμενο που κρύβει μέσα του την αγωνιώδη ανάσα του Μπέκετ, βρήκε ξανά την ασταθή του ισορροπία στα ελληνικά μέσα από τη μετάφραση της Τζένης Μαστοράκη. Την ίδια ασταθή ισορροπία όπως και την αίσθηση μιας εφιαλτικής πραγματικότητας έδινε το σκηνικό της Λιλής Πεζανού, σκηνικό αξιομίμησης ως προς τη δυναμικότητα και την υποβολή του. Το ρεαλισμό της σκηνικής όψης ανέλαβε ο Κωνσταντίνος Ζαμάνης σε μια σεμνή όσο και ουσιαστική πρόταση κοστουμιών. Η κόλαση στη σύγχρονη φαντασία οφείλει να έχει περίπου αυτόν τον ίδιο ψυχρό φωτισμό της παράστασης που επιμελήθηκε ο Λευτέρης Παπαδόπουλος. Και μια σπουδαία ομάδα νέων συνεργατών του Λευτέρη Βογιατζή (Χριστίνα Ζώνιου, Μάνος Λαμπράκης – βοηθοί σκηνοθέτη – και η Αθηνά Βαλδραμίδου, Άννα Καρναβά, Κατερίνα Κωνσταντινάκου) σχεδίασε, επιμελήθηκε και τελικά μας προίκισε με ένα από τα σημαντικότερα φετινά θεατρικά προγράμματα-συνόδους.

ΓΡΗΓΟΡΗΣ ΙΩΑΝΝΙΔΗΣ

Η ΓΑΛΛΙΚΗ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗ & Η ΝΟΤΙΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΕΥΡΩΠΗ

Πασχάλης Μ. Κιτρομηλίδης

Εκδόσεις Πορεία
Αθήνα 2000, σελ. 194

Η παρουσίαση των τρόπων εισαγωγής της νεοτερικότητας στην πολιτική σκέψη των λαών της Νοτιοανατολικής Ευρώπης αποτελεί τον στόχο αυτής της πολύ ενδιαφέρουσας ιστορικής μελέτης του Πασχάλη Κιτρομηλίδη. Εξετάζοντας τις έννοιες της επαναστατικής νοοτροπίας, της φιλελεύθερης κριτικής και του ριζοσπαστισμού ως αναλυτικών εργαλείων, ο συγγραφέας επεξεργάζεται την υποδοχή και την λειτουργία των γαλλικών επαναστατικών ιδεών στη βαλκανική κοινωνία και τη βαλκανική σκέψη κατά την τελευταία δεκαε-

τία του δέκατου όγδοου και την πρώτη εικοσαετία του δέκατου ένατου αιώνα. Ενδιαφέρον παρουσιάζει αυτό που ο ίδιος ο Κιτρομηλίδης καταθέτει στον πρόλογο του βιβλίου του: «Ο συγγραφέας διακατέχεται από ένα παράδοξο συναίσθημα γράφοντας ακριβώς δύο αιώνες αργότερα για μια εποχή, η οποία για τους συνειδητούς φορείς της ιστορικής πράξης που πρωταγωνιστούν σ' αυτήν, εμφανίζεται ως εποχή ελπίδων και προσδοκιών για να εγκαινιάσει συλλογικές διαδρομές που απολήγουν με πολλές παλινδρομήσεις και εκτροχιασμούς στην απόγνωση του εικοστού αιώνα...».

ΙΣΤΟΡΙΕΣ ΚΑΙ (ΜΥΘ)ΙΣΤΟΡΙΕΣ MADE IN THE U.S.A.

Επιμέλεια: Σάββας Πατσαλίδης, Γιούλη Θεοδοσιάδου
Εκδόσεις Ελληνική Εταιρία
Αμερικανικών Σπουδών
Θεσσαλονίκη 2000
σελ. 302

Είναι αναπόφευκτο όταν μιλάμε για την εποχή της παγκόσμιας κυριαρχίας των ΗΠΑ να παρουσιάζει μεγάλο ενδιαφέρον ο,τιδήποτε συνδέεται με αυτές. Και πρώτα απ' όλα ό,τι έχει σχέση με την ιδιαίτερη κουλτούρα και τον πολιτισμό που συμβατικά ονομάζεται «αμερικανικός». Πρό-

κειται για μια τεράστια δύναμη, η ραγδαία εξάπλωσή της οποίας μαρτυρεί πως διαθέτει στον πυρήνα της στοιχεία ικανά να αφομοιωθούν ακόμη και από διαμετρικά αντίθετους πολιτισμούς αυτού του πλανήτη. Το βιβλίο *Ιστορίες και (Μυθ)ιστορίες* αποτελεί μια συλλογή πολύ ενδιαφερόντων στην πλειοψηφία τους και πάντως εξαιρετικά νηφάλιων κειμένων, μέσω των οποίων μπορεί κανείς να διατρέξει ένα μεγάλο τμήμα της αμερικανικής κουλτούρας και να επισημάνει τα στοιχεία εκείνα για τα οποία έγινε λόγος λίγο πριν. Ξεκινώντας με το κείμενο του Σάββα Πατσαλίδη ο οποίος εξετάζει επαρκώς το ιδεολόγημα του «αμερικανισμού», που αποτελεί και την βάση στην οποία εδράζεται ολόκληρο το αμερικανικό οικοδόμημα, και φτάνοντας μέχρι το τελευταίο δοκίμιο, του Γρηγό-

ρη Πασχαλίδη, στο οποίο και αναλύεται θεωρητικά ο προβληματισμός του συνόλου των κειμένων του τόμου και αναλύεται η ευρωπαϊκή πρόσληψη της πιο δημοφιλούς κουλτούρας του κόσμου, καταλαβαίνει κανείς ότι κρατά στα χέρια του μια σοβαρή δουλειά, πίσω από την οποία κρύβονται μια σειρά πρόσωπα που γνωρίζουν άριστα το αντικείμενο με το οποίο καταπιάνονται.

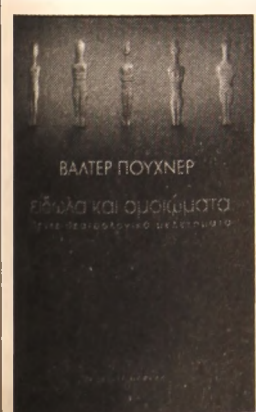
ΤΟ ΚΟΤΟΠΟΥΛΟ ΑΠΟ ΤΟ ΜΙΝΣΚ

Και άλλα προβλήματα και γρίφοι από τη μεγάλη ρωσική παράδοση των μαθηματικών και φυσικών επιστημών

Yuri B. Chernyak & Robert M. Rose

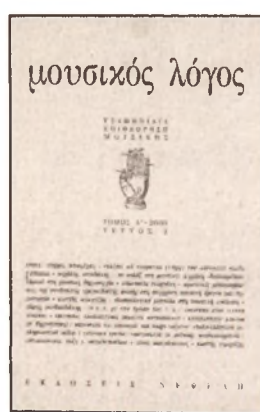
Μετάφραση: Νικόλαος Λιλής
Εκδόσεις Σαββάλα
Αθήνα 2001, σελ. 160

Να ένα διαφορετικό από πολλές απόψεις βιβλίο. Ένας τόμος γεμάτος προβλήματα και γρίφους από την ρωσική παράδοση των μαθηματικών και φυσικών επιστημών, η οποία είναι τεράστια, καθώς η ενασχόληση με τέτοιου είδους θέματα αποτελεί αγαπημένη συνήθεια εκατομμυρίων ανθρώπων. Πρόκειται για προβλήματα που επιλέχθηκαν πρωτίστως για διασκέδαση, αλλά όλα τους μοιάζουν ικανά να μας διδάξουν

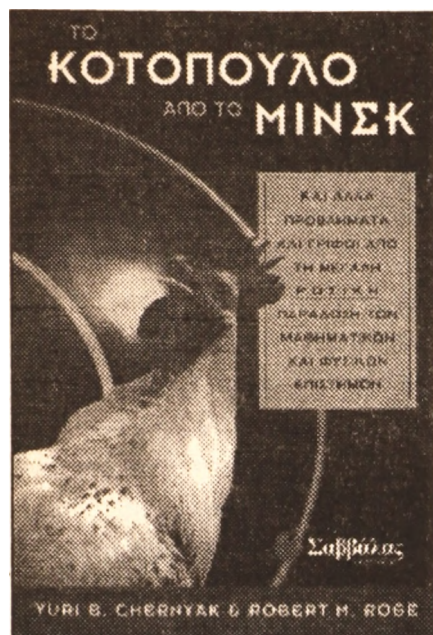
Βάλτερ Πούχνερ
**ΕΙΔΩΛΑ ΚΑΙ
ΟΜΟΙΩΜΑΤΑ**
Πέντε θεατρολογικά μελετήματα

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΝΕΦΕΛΗ

μουσικός λόγος
ΕΞΑΜΗΝΙΑΙΑ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ ΜΟΥΣΙΚΗΣ
Κυκλοφορεί το 2^ο τεύχος

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΝΕΦΕΛΗ

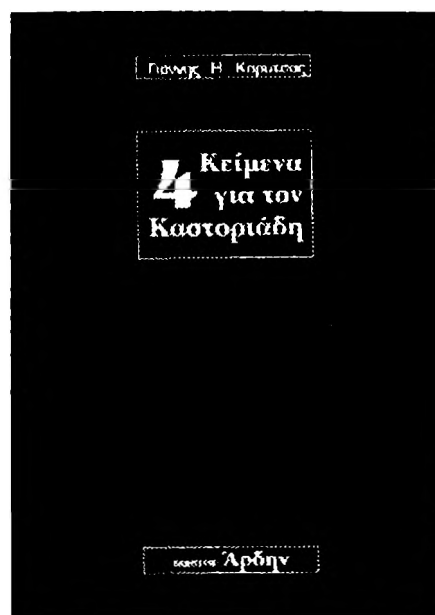

από κάτι· μπορούν να ψυχαγωγήσουν, να προβληματίσουν, να ταλαιπωρήσουν, ακόμη και να δημιουργήσουν ένταση. Είναι όμως σίγουρο πως αν ξεκινήσεις το βιβλίο δύσκολα το αφήνεις από τα χέρια σου.

Έτσι για να πάρετε μια μικρή γεύση για το τι σας περιμένει προσπαθήστε να λύσετε αυτό το μάλλον εύκολο πρόβλημα με τίτλο *Οι Ιππότες και οι υπηρέτες τους*: Πριν πολλά πολλά χρόνια, τρεις ιππότες ήθελαν να διασχίσουν τον ποταμό Νέβα. Κάθε ιππότης είχε τον υπηρέτη του, κι έπρεπε να περάσουν συνολικά έξι άτομα από τη μια όχθη στην άλλη. Η βάρκα που είχαν μπορούσε να μεταφέρει μόνο μέχρι δύο άτομα. Υπήρχε όμως ένα σοβαρό πρόβλημα: Οι ιππότες ήταν αιμοσταγείς δολοφόνοι, και μάλιστα κανένας από τους υπηρέτες δεν θα επιβίωνε

αν δεν βρισκόταν συνεχώς υπό την προστασία του αφέντη του. Υπήρχε κάποιος τρόπος ώστε, χωρίς κάποιος υπηρέτης να χάσει τη ζωή του, να περάσουν και τα έξι άτομα από τη μια όχθη στην άλλη, χρησιμοποιώντας τη βάρκα; Εδώ σας θέλω.

4 Κείμενα για τον Καστοριάδη
Γιάννης Η. Καρύτσας
Εκδόσεις Άρδην
Αθήνα 2001, σελ. 98

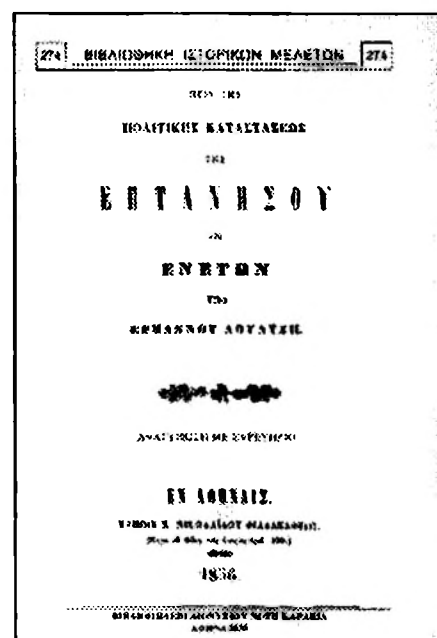
Ο Γιάννης Καρύτσας έχει εμβαθύνει στην καστοριαδική προβληματική και με το έργο του *4 Κείμενα για τον Καστοριάδη* συμβάλλει στην πρόσληψή της.

Το απλό ύφος και η καλή επιλογή κειμένων από άρθρα και συζητήσεις χαρκτηρίζουν το βιβλίο. Πραγματεύεται κεντρικά ζητήματα της σκέψης του Καστοριάδη: το χειραφετησιακό πρόταγμα, η άμεση δημο-

κρατία, η επανάσταση και ο ολοκληρωτισμός και το πρόταγμα της αυτονομίας. Εκτενέστερα αναλύει το πρόταγμα του Καστοριάδη για την καθολική χειραφέτηση του ανθρώπου μέσα σε μια αυτόνομη και ελεύθερη κοινωνία, αναδεικνύοντας την αξία που αρμόζει στο σημαντικό στοχαστή.

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΣ ΕΠΙ ΕΝΕΤΩΝ

Υπό Ερμάνου Λούντζη
Βιβλιοπωλείο Διονυσίου
Νότη Καραβία
Αναστατικές Εκδόσεις, Βιβλιοθήκη Ιστορικών Μελετών
Αθήνα ΜΜ, σελ. 220

Μια μάλλον σκοτεινή εποχή για τα Επτάνησα αποτελεί το αντικείμενο της μελέτης του Λούντζη που γράφτηκε στα μέσα του 19ου αιώνα και που με τόσο με-

ράκι και φροντίδα ανατυπώθηκε από τις Αναστατικές Εκδόσεις. Ο ίδιος ο συγγραφέας γράφει στην εισαγωγή του σχετικά με την εργασία του και κάποιους από τους λόγους που τον οδήγησαν στην συγγραφή της:

«Ει και εναργέστατη η αλήθεια αύτη, τολμώ να είπω ότι παρ' ημίν δεόντως δεν κατέστη γνωστή, διότι, καθ' όσον εδυνήθην να ερευνήσω, νομίζω ότι το κοινόν δεν έχει είδησιν οπωσούν ακριβή της κατά τους παρελθόντας αιώνας πολιτικής καταστάσεως της Επτανήσου. Δοξασίου άνευ ιστορικών εξετάσεων σχηματισθείσαι κατέστρεψαν μάλλον της κρίσεως την ευθύτητα, του παρελθόντος δε η καταδίκη τοιουτοτρόπως κυρωθείσα, μετεδόθη κατά παράδοσιν από γενεάς εις γενεάν. Αν όμως επί της κοινής προλήψεως στηριζόμενοι, παραδεχθώμεν την καταδίκην ταύτην, έπεται ως συνέπεια ότι εν Επτανήσω το μεν πάλαι βαθύ επεκράτει σκότος, η δε καταδυναστεία, η αταξία και τα λοιπά σύντροφα κακά, όσα διεγείρουσι την αγανάκτησιν και το μίσος, εδέσποζον, μόνον δε επ' εσχάτων των ημερών ανεφάνη η ανάγκη της δικαιοσύνης, ο έρως της ελευθερίας και παν το τιμών και συντηρούν τον κόσμον».

Βίτολντ Γκομπρόβιτς
Η ΠΟΡΝΟΓΡΑΦΙΑ
(μυθιστόρημα)
ΜΕΤΑΦΡ.: ΔΗΜ. ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΗΣ
ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΝΕΦΕΛΗ

Παναγιώτης Κονδύλης
ΤΟ ΑΟΡΑΤΟ ΧΡΟΝΟΛΟΓΙΟ ΤΗΣ ΣΚΕΨΗΣ
Απαντήσεις σε 28 ερωτήματα
ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΝΕΦΕΛΗ

Με δύναμη από τη Βέροια

Γιάννης Καισαρίδης
Συναντήσεις και ενοχές
Εκδόσεις Κέδρος
Αθήνα 2000

Υπάρχει μια ορισμένη λογική που ακολουθείται από την πλειοψηφία της κριτικής όταν ασκείται στην λογοτεχνία εκτός των τειχών της Αθήνας. Χαμηλοί τόνοι, καλοπροαίρετη προσέγγιση, έμφαση στην «τοπικότητα», απροθυμία εμπλοκής σε ζητήματα ύφους (εκτός και αν εμφανώς υπάρχει συγγένεια με θέματα παράδοσης). Σε κάποιες περιπτώσεις η λογική αυτή κρίνεται αναγκαία εξαιτίας της αμφίβολης ποιότητας των κειμένων που εξετάζονται. Σε κάποιες άλλες πάλι, όπως στην περίπτωση του Καισαρίδη, κάτι τέτοιο όχι μόνο θα ήταν άδικο για τον συγγραφέα αλλά και εντελώς εσφαλμένο για την αξιολόγηση των κειμένων του. Προσωπικά δεν γνωρίζω τις προηγούμενες δουλειές του. Δεν μπορώ λοιπόν να προβώ σε οποιαδήποτε αναφορά σχετικά με την θέση που πρέπει να καταλάβει στο τοπίο της ελληνικής λογοτεχνίας το έργο του. Μπορώ ωστόσο να μιλήσω για την ποιότητα των επτά ιστοριών που περιλαμβάνονται στο βιβλίο του *Συναντήσεις και ενοχές*. Διατρέχο-

ντας μια χρονική περίοδο επτά αιώνων από την εποχή των Παλαιολόγων έως τις μέρες μας, τα πρόσωπα που εμφανίζονται σε κάθε ιστορία συνδέονται με την ίδια αγωνία διατήρησης της μνήμης. Συναίσθημα απόλυτα συνδεδεμένο με την δράση έντονων ενοχών που αντανακλάται μόνιμα στις πράξεις και κυρίως στο λόγο θυτών και θυμάτων.

Έχοντας για αφετηρία την καταγραφή αυτού του ζωτικής σημασίας (για το σύμπαν των προσώπων) καθήκοντος, ο Καισαρίδης μπορεί να μιλά με άνεση μέσα από το μικρό και τοπικό για το μεγάλο και οικουμενικό. Ίσως όχι με την ίδια επιτυχία σε κάθε σελίδα αλλά πάντως με συχνότητα ικανοποιητική· γεγονός που επιτρέπει και την αβίαστη θετική υποδοχή του βιβλίου του. Υπάρχει ωστόσο και κάτι ακόμη που πρέπει να σημειωθεί, σχετικά με τους διαλόγους. Ζωντανοί, τότε νωχελικοί και τότε ταχύτατοι, κάποτε ενορατικοί, προσδίδουν στην αφηγηματική ανέλιξη χαρακτηριστικά πραγματικά καλής και κυρίως αληθινής λογοτεχνίας προωθώντας την πέρα από τον συμβατικό χαρακτηρισμό «τοπική πεζογραφία». Αυτό ίσως είναι αρκετό για να αυξήσει κατακόρυφα τις μελλοντικές προσδοκίες μας για τον συγγραφέα.

Κωνσταντίνος Νούλας.

Το πρόταγμα της Αυτονομίας

Κορνήλιος Καστοριάδης
Η άνοδος της ασημαντότητας
Μετάφραση: Κώστας Κουρεμένος
Εκδόσεις Ύψιλον
Αθήνα 2000, σελ. 292

Η ριζοσπαστική σκέψη του Κορνήλιου Καστοριάδη, η καστοριαδική θεώρηση για το πέρασμα από μια ετερόνομη σε μια αυτόνομη κοινωνία συνέβαλε στην επαναθεμελίωση της αυτόνομης-δημοκρατικής παράδοσης. Αν και στην Ελλάδα αναγνωρίστηκε καθυστερημένα η σημασία του έργου του, η συνο-

λική του σκέψη παραμένει, κατά κύριο λόγο, άγνωστη καθώς υπερτονίζεται η κριτική που άσκησε στα πρώην ανατολικά καθεστώτα ενώ υποβαθμίζεται το πρόταγμα της αυτονομίας στο οποίο αφιερώθηκε ο Καστοριάδης και η κριτική στις «φιλελεύθερες ολιγαρχίες», όπως αποκαλούσε τα σύγχρονα καπιταλιστικά συστήματα.

Η άνοδος της ασημαντότητας είναι ένα βιβλίο που επιμελήθηκε ο ίδιος στην ώριμη φάση του και το οποίο συμπυκνώνει τις βασικότερες πολιτικές και φιλοσοφικές θέσεις του. Πρόκειται για μια συλλογή κειμένων που όπως μας πληροφορεί ο ίδιος στο προ-

θέματα Λογοτεχνίας. Τετράμηνο περιοδικό λογοτεχνίας, θεωρίας της λογοτεχνίας και κριτικής (εκδ. Γκοβόστη, τχ. 14, Μάρτιος-Ιούνιος 2000): Μέσα από τη συστηματική δουλειά του Χρίστου Αλεξίου το περιοδικό αυτό συγκεντρώνει μελέτες για τη λογοτεχνία που το καθιστούν χρήσιμο εργαλείο των ερευνητών αλλά και των γενικών αναγνωστών της λογοτεχνίας. Το συγκεκριμένο τεύχος ανοίγει μ' ένα θαυμάσιο ποίημα του Στέφανου Μπεκατώρου «Στο Παλαμήδι με τον ποιητή Ν.Δ. Καρούζο. Για τα δέκα χρόνια από την κοίμησή του» και μας γυρίζει πίσω, τότε που έφυγε οριστικά από κοντά μας ο ποιητής.

Ιστορίες γεμάτες από την εμπειρία των μεταναστών από την Ινδία, αφηγήσεις που κλείνουν όλη την αναζήτηση μιας ταυτότητας· διηγήματα γραμμένα με πικρό χιούμορ αλλά και καθαρότητα είναι τα κείμενα της Τζούμπα Λαχίρι, που περικλείονται στο βιβλίο της *Διερμηνέας ασθενειών* (μετάφραση: Μπελίκια Κουμπαρέλη, εκδ. Ελληνικά Γράμματα, 2001). Η Τζούμπα Λαχίρι, γεννημένη στην Αγγλία από Ινδούς μετανάστες, ζει σήμερα στη Νέα Υόρκη και πήρε το βραβείο Πούλιτζερ 2000 γι' αυτά ακριβώς τα «διαμάντια», όπως χαρακτήρισε η διεθνής κριτική τα διηγήματά της.

Και μια ακόμη έκδοση νεανικών κειμένων του **Πατριάρχη Βαρθολομαίου** εκδίδεται από τη σειρά «Ανθολογίες» της *Καθ' ημάς Ανατολής*, της περιοδικής έκδοσης του συνδέσμου των εν Αθήναις Μεγαλοσχολιτών: *Εκθέσεις του μαθητού Δημητρίου Χ. Αρχοντώνη (Από την Ε' τάξη του Δημοτικού ως την τελευταία του Γυμνασίου)*. Από την Ίμβρο στην Πόλη, ξανά στην Ίμβρο και τέλος στην Ιερά Θεολογική Σχολή της Χάλκης. Η ωραία ευανάγνωστη γραφή του Οικουμενικού Πατριάρχη έτσι όπως παρουσιάζεται στην έκδοση αυτή, αλλά και η καθαρή και γεμάτη ευγένεια σκέψη του νεαρού μαθητή, αποκαλύπτουν μια άγνωστη πλευρά του βίου του και συγχρόνως μας παραδίδουν το ίχνος μιας εποχής και το ύφος της εκπαιδευτικής διαδικασίας που την καθόριζε.

Λουκιανού Νεκρικοί και Εταιρικοί διάλογοι: επανέκδοση της ωραίας μετάφρασης του **Παν. Μουλλά** (εκδ. Ωκεανίδα, 2001) με προλεγόμενα και σημειώσεις του ίδιου, που προσφέρουν μια νέα ευκαιρία στο αναγνωστικό κοινό να γνωρίσει τον ευφυή λόγο του Λουκιανού, το σαρκαστικό του ύφος, που γελοιοποιεί θεούς και ανθρώπους και φανερώνει τη ματαιότητα του πλούτου, της νιότης, της ομορφιάς στους νεκρικούς του διαλόγους,

λογικό σημείωμα, «αφορούν τη σύγχρονη πραγματικότητα, το στοχασμό πάνω στην κοινωνία και την πολιτική».

Ο συγγραφέας στο πρώτο μέρος του βιβλίου ασχολείται με την παρακμή των σύγχρονων δυτικών κοινωνιών. Η κρίση των αξιών, των «κοινωνικών φαντασιακών σημασιών» συνεπάγεται την άνοδο της ασημαντότητας: την κρίση της κριτικής και το θρίαμβο της καταναλωτικής κοινωνίας και της ιδιώτευσης. Επίσης, μεταξύ άλλων, ασκεί κριτική στον μεταμοντερνισμό που ο σχετικισμός του καταλήγει στην υπεράσπιση του υπάρχοντος status quo.

Ο Κορνήλιος Καστοριάδης, κυρίως στο ύστερο έργο του, όπως αυτό αποτυπώνεται και στο τελευταίο του βιβλίο, αντιλαμβάνεται κατά τρόπο ριζικά διαφορετικό την ιστορία και την κοινωνία, απ' όπου προκύπτει και η διαφορετική πρόσληψη του δημοκρατικού ιδεώδους. Βλέπει την ιστορία –αντίθετα με τον Μαρξ– ως «φαντασιακή δημιουργία», ως αυτοδημιουργία και κάθε κοινωνία ως δημιουργία των ανθρώπων, «η κοινωνία αυτοθεσμιζείται» φτιάχνει δηλαδή η ίδια τους νόμους και τους θεσμούς της. Τη δημοκρατία την ερμηνεύει βασιζόμενος στην έννοια της ατομικής και συλλογικής αυτονομίας όπως αυτές εκπληρώθηκαν στην κλασική Ελλάδα, ως αέναη αμφισβήτηση των θεσμών, των κανόνων και των σημασιών από

ελεύθερα σκεπτόμενους πολίτες που συμμετέχουν άμεσα στη θέσμιση της κοινωνίας. Βασική θέση που συνάγεται είναι ότι η ατομική αυτονομία προϋποθέτει την κοινωνική αυτονομία και το αντίστροφο. Διότι μόνο μέσα σε μια αυτοκαθοριζόμενη κοινωνία μπορούν να υπάρξουν άτομα *αυτοκαθοριζόμενα* τα οποία με τη σειρά τους δημιουργούν και επαναθεσμίζουν την κοινωνία. Επίσης ότι η ατομική αυτονομία θεμελιώνεται στην ίση συμμετοχή όλων στη λήψη των αποφάσεων εφόσον δεν υπάρχει ελευθερία χωρίς ισότητα.

Στα πλαίσια αυτής της σύντομης παρουσίασης είναι δύσκολο, εάν όχι ανέφικτο, να κατανοηθεί η φιλοσοφική και πολιτική σκέψη του Καστοριάδη. Όπως είναι δύσκολο να κατανοηθεί το συνολικό έργο ενός στοχαστή από ένα συγκεκριμένο σύγγραμμα. Ωστόσο, η ιδιαιτερότητα του υπό εξέταση βιβλίου έγκειται στο ότι με τρόπο σχετικά απλό εξοικειώνει το αναγνωστικό κοινό με τις βασικές έννοιες του Καστοριάδη και με τα κεντρικά σημεία ενός προτάγματος για την αυτονομία της κοινωνίας και την καθολική απελευθέρωση του ανθρώπου. Η αξιοπρόσεκτη μετάφραση του Κώστα Κουρεμένου συμβάλλει στην πληρέστερη αφομοίωση του κειμένου.

Αθανασία Κοντοχρήστου

Προφορική Ιστορία

Θανοπούλου Μαρία

Η προφορική μνήμη του πολέμου. Διερεύνηση της συλλογικής μνήμης του Β' Παγκοσμίου Πολέμου στους επιζώντες ενός χωριού της Λευκάδας

**Εθνικό Κέντρο Κοινωνικών Ερευνών
Αθήνα 2000, σ. 445**

Τα τελευταία χρόνια όλο και πληθαίνουν οι μελέτες, οι δημοσιεύσεις και τα συνέδρια που αναφέρονται στην προφορική ιστορία. Η διεπιστημονική προσέγγιση θεμάτων που απασχολούσαν παλαιότερους ερευνητές θεωρείται σήμερα άκρως απαραίτητη. Η ιστορία δεν θα μπορούσε να αποτελέσει εξαίρεση. Άλλωστε η προφορική ιστορία ως μεθοδολογικό εργαλείο αποτέλεσε εξ αρχής τη βάση οποιασδήποτε ιστοριογραφίας. Τι είναι όμως η προφορική ιστορία; Είναι ιστορία ή ανθρωπολογία; Από πλευράς υλικού και πηγών ασφαλώς δεν είναι ιστορία. Τα γραπτά κείμενα σ' αυτή την περίπτωση

έχουν εντελώς δευτερεύοντα ρόλο. Από άποψη όμως χρόνου είναι μια ιστορία που συμπίπτει με το χρόνο της μικρής διάρκειας, χρόνο που αφορά το γεγονός ή χρόνο της πολιτικής ιστορίας κατά Braudel, για να χρησιμοποιήσω μια πιο σύγχρονη ορολογία της Nouvelle Histoire. Ουσιαστικά η προφορική ιστορία/προφορική μνήμη είναι μια ανθρωπολογία με ιστορικό βάθος. Είναι μια ανθρωπολογία, λόγω μεθόδου –επικρατεί η επιτόπια έρευνα– αλλά και λόγω ουσίας, αφού αναφέρεται σε μια βασική ανθρωπολογική λειτουργία, τη μνήμη. Μια ανθρωπολογία όμως που στην πορεία της μετατρέπεται σε πραγματική ιστορία.

Το σημαντικό βιβλίο της Μαρίας Θανοπούλου που είναι ερευνήτρια στο Εθνικό Κέντρο Κοινωνικών Ερευνών καλύπτει και αυτές τις δύο διαστάσεις, την ιστορική και την ανθρωπολογική. Το βιβλίο είναι μεταφορά στα ελληνικά της διδακτορικής διατριβής της που εκπόνησε στη Γαλλία το 1987 και αναφέρεται στη «μνήμη» του τελευταίου μεγάλου πολέμου στη νήσο Λευκάδα και πιο

συγκεκριμένα στο χωριό Λαζαράτα. Όπως μας λέει η συγγραφέας, με την έκδοση αυτή θέλησε να «επιστρέψει» στους κατοίκους του χωριού που της εμπιστεύτηκαν τις αναμνήσεις τους, το επεξεργασμένο καστάλαγμα της δικής της ανάγνωσης των εμπειριών τους σε ελληνική γλώσσα.

Το βιβλίο της Θανοπούλου, που αποτελεί μια από τις πρώτες μεγάλης έκτασης μελέτες προφορικής ιστορίας αφιερωμένη στην ιστορική-προφορική μνήμη, μετά από μια σύντομη Εισαγωγή (σσ. 29-34), χωρίζεται σε τρία μέρη. Το πρώτο μέρος τιτλοφορούμενο «Η μέθοδος και το πλαίσιο αναφοράς» διαιρείται σε δύο κεφάλαια με τίτλους, το πρώτο: «Η μέθοδος» (σσ. 35-70), το δεύτερο: «Το πλαίσιο αναφοράς. Η ιστορία και το χωριό» (σσ. 71-89). Στο πρώτο μέρος του βιβλίου η συγγραφέας μάς εκθέτει αναλυτικά τα μεθοδολογικά εργαλεία και τις τεχνικές για μια στατιστική προσέγγιση της μνήμης του πολέμου (επιλογή πληροφορητών, ημικατευθυνόμενες συνεντεύξεις κ.λπ.) που χρησιμοποίησε για την έρευνά της, τα κριτήρια επιλογής του νησιού και του συγκεκριμένου χωριού, καθώς και λεπτομερή στοιχεία για το χώρο της μελέτης της. Πρόκειται για μια αναλυτική και σαφέστατη παρουσίαση του τρόπου που εργάστηκε και των θεωρητικών εργαλείων της. Πρέπει άλλωστε να σημειώσω σχετικά ότι η μελέτη της Θανοπούλου βασίζεται από θεωρητική πλευρά ουσιαστικά στο έργο του Halbwachs για τη συλλογική μνήμη, καθώς και στο σχήμα του Lasswell «ποιος λέει, τι, σε ποιον, με ποια μέσα, με ποια αποτελέσματα», συμπληρωμένο με την αναζήτηση των λειτουργιών αυτού του μηνύματος. Η ερευνήτρια εξάλλου αναφέρεται σ' αυτούς τους συγγραφείς σε πολλά σημεία του έργου της.

Το δεύτερο μέρος του βιβλίου έχει τίτλο «Παρουσίαση των δεδομένων» και χωρίζεται σε τέσσερα κεφάλαια με συνεχόμενη αρίθμηση από το πρώτο μέρος. Το τρίτο κεφάλαιο έχει τίτλο «Σφαιρική παρουσίαση της μνήμης που συλλέχθηκε» (σσ. 95-124), το τέταρτο «Επιμέρους παρουσίαση της μνήμης που συλλέχθηκε: Η μνήμη του Ελληνο-ιταλικού πολέμου» (σσ. 125-179), το πέμπτο «Επιμέρους παρουσίαση της μνήμης που συλλέχθηκε: Η μνήμη για τους Ιταλούς» (σσ. 181-234), το έκτο «Επιμέρους παρουσίαση της μνήμης που συλλέχθηκε: Η μνήμη για τους Γερμανούς» (σσ. 235-272) και το έβδομο κεφάλαιο του δεύτερου μέρους «Επιμέρους παρουσίαση της μνήμης που συλλέχθηκε: Η μνήμη για τους αντάρτες και τον Εμφύλιο πόλεμο» (σσ. 273-333). Στο μέρος αυτό η Θανοπούλου παραθέτει εκτός των άλλων τα κριτήρια αξιολόγησης του υλικού και τους άξονες ανάλυσης που είναι οι ίδιοι

σε όλα τα επιμέρους κεφάλαια.

Το τρίτο και τελευταίο μέρος με γενικό τίτλο «Συλλογιστική για τη μνήμη. Διατύπωση υποθέσεων» διαιρείται σε τρία κεφάλαια με συνεχόμενη επίσης αρίθμηση. Το όγδοο κεφάλαιο έχει τίτλο «Η προφορική μνήμη του πολέμου ως συλλογική μνήμη» (σσ. 339-356), το ένατο «Υποθέσεις για τη μεταβίβαση της μνήμης του πολέμου» (σσ. 357-378) και το δέκατο «Υποθέσεις για τις λειτουργίες της μνήμης που συλλέχθηκε» (σσ. 379-397). Ακολουθούν τα «Γενικά Συμπεράσματα. Νέα πεδία έρευνας» (σσ. 399-404). Στο τελευταίο μέρος γίνεται μια συνοπτική παρουσίαση των συμπερασμάτων με παρά πέρα προτάσεις, καθώς και μια περισσότερο κοινωνιολογική/λειτουργική (φανερές και λανθάνουσες λειτουργίες κ.λπ.) προσέγγιση του υλικού σε μια βάση ουσιαστικά θεωρητική.

Το βιβλίο κλείνει με πλούσια βιβλιογραφία και παραρτήματα (πίνακες, χάρτες) και συμπληρώνεται από σύντομες περιλήψεις στα αγγλικά και στα γαλλικά. Σημειώνω ότι επειδή η βιβλιογραφία δεν είχε συμπληρωθεί μετά από την υποβολή της διδακτορικής διατριβής, στον εκτενή πρόλογο (σσ. 21-28) της συγγραφέως αναφέρεται ό,τι σχετικό έχει δημοσιευθεί ή έχει παρουσιασθεί σε συνέδρια και άλλες επιστημονικές συναντήσεις για την προφορική ιστορία, ώστε το βιβλίο να είναι πλήρες και από αυτή την πλευρά.

Η εικόνα που δίνει το βιβλίο δεν θα μπορούσε να περιγραφεί αναλυτικά σ' αυτό το σύντομο σημείωμα, λόγω του τεράστιου υλικού του αλλά και των άλλων επιμέρους πλουσιότατων σε περιεχόμενο ιστορικών-κοινωνιολογικών-ανθρωπολογικών αναφορών του. Επισημαίνω μόνο τους τρόπους ανάγνωσης των συνεντεύξεων/πληροφοριών, οριζόντιο και κάθετο (δομική προσέγγιση), ώστε να βρεθεί το βαθύτερο νόημα των μηνυμάτων που περιέχουν, την τοπογραφία (χωριό, νησί, στενότερη-ευρύτερη περιοχή) και τις ομάδες (οικογένεια, γενεά κ.λπ.) αναφοράς της μνήμης. Επιπλέον την επιμέρους και τη σφαιρική προσέγγιση της μνήμης, καθώς και τη σημασία και τη διαδικασία του περάσματος από την ατομική στη συλλογική μνήμη. Τη μελέτη της σε σχέση με τους πομπούς της (φύλο, εκπαίδευση, ηλικία των πληροφορητών), τους τρόπους μεταβίβασης της μνήμης/δίκτυα επικοινωνίας (προφορικά, ραδιόφωνο, καμπάνες) και τις πηγές της μνήμης, δηλαδή τα «κατ' όψιν και εξ ακοής» των αρχαίων ιστορικών. Επίσης τη σημασία του συνειρμού κατά την αφήγηση και τα κριτήρια αξιολόγησης του ενδιαφέροντος των πληροφορητών ανάλογα με την επιφάνεια-έκταση του υλικού σε σελίδες σε κάθε συγκεκριμένο θέμα άλλα και ανάλογα με τον αριθμό των πληροφορητών. Τα ενδιαφέροντα συμπεράσματα της

αλλά και την περιγραφή της πορνείας έτσι όπως πραγματικά την ασκούσαν νεαρά κορίτσια λαϊκής συνήθως καταγωγής, με χαμηλή παιδεία και μόνη έγνοια τον χρηματισμό, με αφελείς αλλά και κουτοπόνηρες αντιδράσεις.

Μια ματιά στο περιοδικό *Ithaca. Books from Greece* (τχ. 8, Μάρτιος-Απρίλιος 2001), αγγλόφωνη έκδοση του Εθνικού Κέντρου Βιβλίου: φυλλομετρώ το ειδικό αφιέρωμα σε 14 Έλληνες διηγηματογράφους που εμφανίστηκαν στα γράμματα μετά το 1980. Ανθολογούν οι **Ηρακλής Παπαλέξης, Μισέλ Φάις και Βαγγέλης Χατζηβασιλείου και η Αναστασία Νάτσινα** γράφει την εισαγωγή. Οι επιλογές σε γενικές γραμμές είναι ικανοποιητικές, αν και θα μπορούσαν και ορισμένοι άλλοι διηγηματογράφοι να ανθολογηθούν. Ας είναι αυτά έχουν οι ανθολογίες, όλο και κάποιος θα παραπονιέται, αλλά πάντα υπάρχει η δυνατότητα να πραγματοποιηθούν ανάλογες ανθολογήσεις στο μέλλον. Στο ίδιο τεύχος ο πάντα προσεκτικός αναγνώστης-δημοσιογράφος **Νίκος Βατόπουλος** παρουσιάζει την ωραία έκδοση *Νεοκλασική Ερμούπολη* (εκδ. Ελληνικά Γράμματα, 2000).

Νικηταράς. Πρότυπο

παλικάριάς και αρετής,
ένα γλαφυρό ανάγνωσμα
αλλά και ένα
διαφωτιστικό βιβλίο του
φιλόπονου συγγραφέα
και κριτικού **Δημήτρη**
Σταμέλου (εκδ.

Βιβλιοπωλείον της
Εστίας, Β' έκδοση, 2001).

Ο Νικηταράς δίνει την
αφορμή για μια
εξιστόρηση που ξεκινά
από τα προεπαναστατικά
χρόνια, συνεχίζει μέσα
από τις ηρωικές ώρες της
ελληνικής επανάστασης,
περιγράφει τα γεγονότα
του Εμφυλίου Πολέμου
και τη δράση του πλάι
στον Καποδίστρια. Η
διώξη του από τον
Όθωνα και η εξορία του
στην Αίγινα κλονίζουν
την υγεία του, για να
καταλήξει τυφλός και
πάμπτωχος να αφήσει
την τελευταία του πνοή,
αγνοημένος, σ' ένα
υπόγειο στον Πειραιά.
Με άγνωστα στοιχεία,
εξαντλητικές σημειώσεις
και επαρκή
βιβλιογραφία το βιβλίο
αυτό προσφέρει ένα
καλό παράδειγμα, όχι
μόνο συγγραφής αλλά
και ηθικής στάσης.

■ Εφυλλίζοντας βιβλία,
σταματώ στη «Χιλιετία:
Ω βουλιμικό πλάσμα
εντός μου / παράθυρο
φωτισμένο που καταπίνει
νύχτα / δικράνια
χαυλιόδοντες με
φορτώνουν / το σκυλί
μόνον οσμίστηκε και
γαβγίζει τη χιλιετία / που
μας πρόλαβε με την ουρά
στα σκέλια»: **Απόστολος**
Λυκεσάς, *Τω αγνώστω*
(εκδ. Νησίδες, 2001).

ο χαρτοκόπτης

συγγραφέως ότι η μνήμη για την ιταλική κα-
τοχή καταλαμβάνει την πρώτη θέση, για τον
Ελληνο-ιταλικό πόλεμο τη δεύτερη, για τους
αντάρτες την τρίτη και για τη γερμανική κα-
τοχή την τέταρτη. Πρέπει να αναφέρω ακό-
μα τον μεγάλο αριθμό των διαγραμμάτων
και των πινάκων μέσα στο κείμενο και στο
παράρτημα, που καθιστούν το βιβλίο περισ-
σότερο συστηματικό.

Η δική μου εντύπωση για το βιβλίο πέρα

Περί Ψυχής Αποριών

Πλωτίνος

Εννεάδες

Σειρά «Οι Έλληνες», том. 471-6

Εκδόσεις Κάκτος, Αθήνα 2001

Ἔστιν οὖν ψυχὴ ἓν καὶ πολλά οὕτως.

Ο Πλωτίνος είναι σφόδρα επίκαιρος όταν υποστηρίζει ότι το βλέμμα δημιουργεί το αντικείμενο. Κι ο Οδυσσέας Χατζόπουλος συνεχίζει τον μοναχικό του άθλο επιχειρώντας να προικίσει τους Νεοέλληνες με μια κληρονομιά που κατά βάθος ίσως να μην δικαιούνται. Τους τελευταίους λοιπόν μήνες εκδίδει σε μιαν διαδοχή έξι τόμων τον μύστη του μεταφυσικού και τον στοχαστή που ανέτρεψε τον Πλάτωνα προς χάρη των Χριστιανών και που αποτέλεσε την τελευταία μεγάλη αναλαμπή του αρχαίου κόσμου, τον αλεξανδρινό Πλωτίνο, τον μαθητή του καβαφικού Αμμώνιου Σακκά. Ο Πλωτίνος θα γράψει κυρίως στη Ρώμη και θα πεθάνει στην Καμπανία το 270 μ.Χ. Οι *Εννεάδες* του είναι ένα ποιητικό αλλά και τυπικά αναλυτικό φιλοσοφικό κείμενο που περιλαμβάνει εννέα πραγματείες με θέμα την ψυχή, την μορφή της, την αθανασία και το αέναιο ταξίδι της από τις ιδέες προς τα πράγματα και πάλι πίσω. Μια αμφίδρομη πορεία που επηρέασε εξαιρετικά τον Hegel και τον «Νου» του κατά τη στιγμή που αυτός εμψυχώνει την ανθρώπινη ιστορία.

Στον Πλωτίνο πάλι ο κόσμος των πλατωνικών ιδεών και η θεωρία της αθανασίας της ψυχής αποκτούν νέο περιεχόμενο. Η ψυχή ανεβαίνοντας και καθαιρόμενη στην υπέρτατη βαθμίδα ενώνεται με τον Νου και θεάται το Εν. Εδώ αντηχούν τόσο οι ησυχαστικές απόψεις όσο και ο κόσμος του Ζεν αλλά και η μπερξονική Intuition ή η διαίσθηση του Husserl. Ο Πλωτίνος με συστηματικό –ιδού το παράδοξο– τρόπο ζευγνύει τον ρασιοναλισμό της ελληνικής φιλοσοφικής παράδοσης με τον μυστικισμό της Ανατολής, τον Άνουβι τον ψυχοπομπό με τα Ελευσίνια Μυστήρια, τον Ορφισμό με τις Βέδες, το συ-

από την ουσία, το ουσιαστικό δηλαδή περιεχόμενο του έργου της Θανοπούλου, είναι ότι αυτό θα μπορούσε να αποτελέσει ένα μεθοδολογικό υπόδειγμα για περαιτέρω έρευνα στην προφορική ιστορία. Θεωρώ ότι το συγκεκριμένο βιβλίο δεν πρέπει να λείπει από καμιά ιστορική και ανθρωπολογική βιβλιοθήκη.

Δρ Ελευθέριος Π. Αλεξάκης

στηματικό με το βιωματικό, το αποφαιτικό με το ορθολογικό. Είναι γνωστός μάλιστα ο εξής μύθος: ο Πλωτίνος μάχεται με τον αυτοκράτορα Γορδιανό εναντίον των Περσών και στο εχθρικό στρατόπεδο βρίσκεται και ο Μάνης, ο ιδρυτής του Μανιχαϊσμού και απολογητής του Αχούρα-Μάζδα (244 μ.Χ.). Δύο κόσμοι διαφορετικοί αλλά όχι αντίθετοι.

Και ο Πλάτωνας; Ο ίδιος έγκαιρα έθεσε το ερώτημα περί της εννοίας του Ενός στον *Παρμενίδη*. Ο Πλωτίνος όμως στις *Εννεάδες* του έρχεται να διατυπώσει πέντε νέα ερωτήματα σχετικά με το Ένα και ν' ανατρέψει προγραμματικά την παράδοση:

–Αν το Ένα υπάρχει, τι αυτό συνεπάγεται; Η αρχαία σκέψη πια δεν έχει άλλες αναλυτικές απαντοχές και θα προσφύγει στην ενόραση ζητώντας τις ερμηνείες από την ψυχή του κόσμου.

Οι έξι τόμοι του «Κάκτου» για τον Πλωτίνο έχουν σύντομες –αλλά διαφωτιστικές– εισαγωγές, ακριβή μετάφραση και ολόκληρο το αρχαίο κείμενο. Τι όμως θάλεγε ο μακρινός πρόδρομος του Husserl σ' έναν σημερινό αναγνώστη; Τι θα δίδασκε στους σημερινούς υπόδουλους της εικόνας αυτός ο φιλόσοφος του βλέμματος και της μεταφυσικής του; Τι ακόμη θα δίδασκε στον προπαίτη συμπολίτη μας που διαβάσει, αν διαβάσει, μόνο στρογγυλεμένες επιφυλλίδες και μυθιστορηματικά best sellers; Εν πρώτοις θα του περάσε την φρικίαση της γλώσσας και έπειτα τη χάρη ενός στοχασμού για χάρη του στοχάζεσθαι για την γοητεία του αινίγματος (μυστικού εξάλλου κάθε τέχνης). Κι όπως διαβάζουμε στην ωραία πλην επαναλαμβανόμενη εισαγωγή (σελ. 24) «Ο Πλωτίνος αντί για μια φιλοσοφία του Είναι, προτείνει μια φιλοσοφία του δρώντος υποκειμένου, μια γνωσιοθεωρία της θεμελιακής πράξης και μιλώντας ηθική επικεντρωμένη στην ευδαιμονία» Δρών υποκείμενο, θεμελιακή πράξη, ηθική ευδαιμονίας... κάτι μου λέει πως ο Χατζόπουλος είναι πλωτινικός!

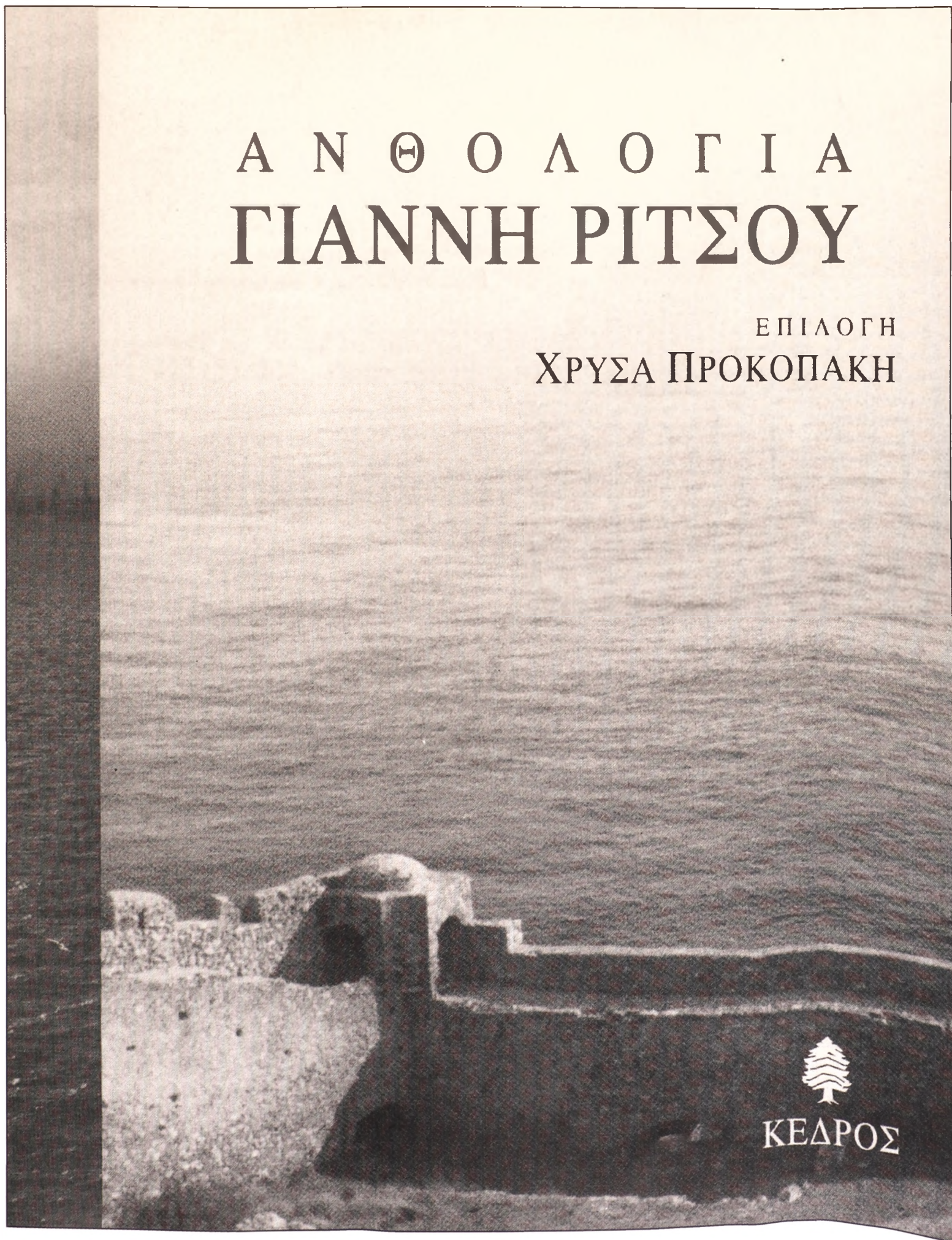
Μάνος Στεφανίδης

ένα ΜΝΗΜΕΙΩΔΕΣ

ΕΚΔΟΤΙΚΟ γεγονός

ΑΝΘΟΛΟΓΙΑ ΓΙΑΝΝΗ ΡΙΤΣΟΥ

ΕΠΙΛΟΓΗ
ΧΡΥΣΑ ΠΡΟΚΟΠΑΚΗ

ΚΕΔΡΟΣ

Ε Κ Δ Ο Σ Ε Ι Σ Κ Ε Δ Ρ Ο

Σ

ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ
«ΟΙ ΕΛΛΗΝΕΣ»

Κ Υ Κ Λ Ο Φ Ο Ρ Ο Υ Ν 5 3 0 Τ Ο Μ Ο Ι

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ

45 τόμοι

«ΟΙ ΕΛΛΗΝΕΣ»

ΠΛΑΤΩΝ

33 τόμοι

«ΟΙ ΕΛΛΗΝΕΣ»

ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΣ

53 τόμοι

«ΟΙ ΕΛΛΗΝΕΣ»

ΠΠΟΚΡΑΤΗΣ

17 τόμοι

«ΟΙ ΕΛΛΗΝΕΣ»

ΟΜΗΡΟΣ

12 τόμοι

«ΟΙ ΕΛΛΗΝΕΣ»

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΚΑΚΤΟΣ

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ:

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ 46, 106 78 ΑΘΗΝΑ, ΤΗΛ.: 38.44.458-38.40.524, FAX: 33.03.098

e-mail: kaktos@otenet.gr <http://www.kaktos.com>